

IORDAN DATCU

Dictionarul FOLCLORIȘTILO

IORDAN DATCU

Dicționarul FOLCLORIȘTILO

II

Folclorul muzical,
coregrafic și literar românesc

CUVÎNT ÎNAINTE

Primul volum al acestui dicționar (Buc., Editura științifică și enciclopedică, 1979, 501 p.) are subtitlul „folclorul literar românesc” și include 352 articole.

În acest al doilea tom accentul principal este pus pe folclorul muzical. Continuăm însă să publicăm articole despre alți folcloriști literari.

Întrucît în cuvîntul înainte la primul volum sperăm că ne-am exprimat cu claritate asupra concepției lucrării, asupra metodologiei adoptate, nu mai socotim necesar să revenim. Totuși, cîteva precizări se impun. Lucrarea noastră năzuiește să dea o imagine concludentă asupra activității acelor care au cercetat folclorul românesc. Cei incluși sînt specialiști de seamă, însă figurează și modești culegători de producțiuni populare. A-i fi omis pe aceștia din urmă ar fi însemnat să procedăm neștiințific. Asupra importanței contribuției lor s-a pronunțat Ovidiu Bîrlea în prefața la volumul întâi. Este și părerea lui Ovidiu Papadima, care într-o recenzie opinează : „Modești — adesea pînă la riscul dispariției în anonimat, învățători și alți cărturari de la țară, trăind în mijlocul poporului, gîndind și simțind ca el, jertfindu-se bănește fără iluzia unei răsplătiri —, ei au fost aceia care au așezat temeliile concrete ale folcloristicii românești, prin culegerile făcute de ei”. G. Călinescu, care a inclus în monumentala sa istorie a literaturii române și scriitori mai mărunți, spunea undeva că botanistul nu elimină din perimetrul preocupărilor sale mușetelul pentru motivul că nu este frumos ca garoafa. Preocuparea pentru recuperarea folcloriștilor dați uitării se vedește nu numai la noi. Se știe că sînt celebri, pentru colecția lor de basme, frații Wilhelm și Jacob Grimm. Nu cu mult timp în urmă o carte, Necunos-

cutul frate Grimm, ne-a atras atenția asupra celui de-al treilea frate Grimm, Ferdinand-Philipp, care a cules și publicat mai mult de o sută de legende.

Se spune că dicționarele se fac cu alte dicționare pe masă. Nu este cazul lucrării noastre. Pentru alcătuirea acestui dicționar am studiat nemijlocit cărțile în cauză, am cercetat sute și sute de reviste și ziare, am făcut investigații în arhivele specializate din Capitală și din țară, am purtat o bogată corespondență. Rezultatul este că, în cea mai mare măsură, n-am inventariat lucruri știute, ci am adus un bogat fond de informații inedite, bibliografice și biografice, fapt pentru care dicționarul se adresează unei categorii mai largi de cititori, nu numai folcloriștilor. Recenziile ce s-au scris despre primul volum au remarcat acest aspect. Sîntem recunoscători, cu deosebire pentru sugestii, acelor care au scris despre primul volum : Ovidiu Papadima, Dan Simonescu, I. C. Chițimia, Adrian Fochi, Șerban Cioculescu, Gheorghe I. Neagu, Ioan Șerb, George Muntean, Ion Opreșan, Nicolae Constantinescu, Ion H. Ciubotaru, Al. Zub, Marin Buga, Vasile Avram, Grațian Jucan, Horst Schuller Anger, Mihail Robea, Ștefan Gencărau. Sîntem recunoscători de asemenea marelui cărturar Constantin Noica pentru aprecierile, formulate într-o scrisoare, în care laudă „seriozitatea științifică” a acestui „admirabil instrument de lucru”.

Aducem și pe această cale mulțumiri celor care ne-au comunicat informații utile : Traian Cantemir, Viorel Cosma, Teodor Tanco, Grațian Jucan.

Am însoțit și acest volum cu o bibliografie generală, o listă de abrevieri și un indice de nume .

După cele 123 de articole urmează un capitol de completări la volumul întâi, în care încercăm să aducem la zi activitatea a 39 folcloriști.

Pentru lectorii care nu vor găsi un nume sau altul în cele două volume, facem precizarea că avem în proiect un nou volum, în care ar urma să figureze : T. Bănățeanu, E. Bernea, V. Butură, I. Chelcea, N. Dunăre, Gh. Focșa, C. Irimie, P. Petrescu, H. H. Stahl, Al. Tzigara-Samurcaș, I. Vlăduțiu, R. Vulcănescu, B. Zderciuc și mulți alții.

IORDAN DATCU

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

A. Studii, colecții, dicționare

- Tiberiu ALEXANDRU** *Folcloristică, organologie, muzicologie. Studii*, Buc., EM, I, 1978, II, 1980.
- Al. I. AMZULESCU**, *Cîntecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte poetice*, Buc., EARSR, 1981.
- Béla BARTÓK**, *Rumanian Folk Music*, I—V, Haga, 1967, 1975.
- Ovidiu BÎRLEA**, *Poetica folclorică*, Buc., Univers, 1979.
- Ovidiu BÎRLEA**, *Folclorul românesc*, Buc., Minerva, I, 1981, II, 1983.
- Ovidiu BÎRLEA**, *Eseu despre dansul popular românesc*, Buc., Cartea Românească, 1982.
- Constantin BRĂILOIU**, *Opere*, trad. și pref. de Emilia Comișel, Buc., EM, I—V, 1967—1979.
- Petre BRÂNCUȘI**, *George Breazul și istoria nescrisă a muzicii românești*, Buc., EM, 1976.
- George BREAZUL**, *Patrium Carmen*, Craiova, Scrisul românesc, 1941.
- George BREAZUL**, *Pagini din istoria muzicii românești*, Buc. EM, I, ed. îngr. și pref. de Vasile Tomescu, 1966; II, 1970; III, 1974; IV, 1977, toate trei îngr. și pref. de Gheorghe Firca; V, 1981, ed. îngr. și pref. de Gheorghe Ciobanu.
- Andrei BUCȘAN**, *Specificul dansului popular românesc*, Buc., EARSR, 1971.
- Petru CARAMAN**, *Literatură populară*, antol., intr., note, indici și gl. de Ion. H. Ciubotaru, Univ. „Al. I. Cuza” — Iași, Caietele Arhivei de folclor, III, 1982.
- G. CALINESCU**, *Estetica basmului*, Buc., EPL, 1965.
- Gheorghe CIOBANU**, *Studii de etnomuzicologie și bizantinologie*, Buc., EM, I, 1974, II, 1979.

- Gheorghe CIOBANU, *Culegeri de folclor și cîntece de lume*, Buc., EM., 1976.
- Gheorghe CIOBANU, *Muzică instrumentală și psaltică din secolele XVI-XIX*, Buc., EM, 1978.
- Octavian Lazăr COSMA, *Hronicul muzicii românești*, Buc., EM, I, 1973, II, 1974, III, 1975, IV, 1976.
- Viorel COSMA, *Muzicieni români. Compozitori și muzicologi*. Lexicon, Buc., EM, 1970.
- Viorel COSMA, *România muzicală*, Ghid, Buc., EM, 1980.
Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900, Acad. R.S.R., Inst. de lingv., ist. lit. și folc. al Univ. „Al. I. Cuza”, Iași, Buc., EARSR, 1979.
- Adrian FOCHI, *Estetica oralității*, Buc., Minerva, 1980.
- G. T. NICULESCU-VARONE, Elena COSTACHE GĂINARIU-VARONE, *Dicționarul jocurilor populare românești*, pref. de I. C. Chițimia, Buc., Litera, 1979.
- Tache PAPAHAĞI, *Mic dicționar folcloric. Spicuri folclorice și etnografice comparate*, ed. îngr., note și pref. de Valeriu Rusu, Buc., Minerva, 1979.
- Doru POPOVICI, *Muzica corală românească*, Buc., EM, 1966.
- Iosif SAVA, *Amintirile muzicienilor români*, Buc., EM, 1982.
- H. H. STAHL, *Amintiri și gânduri din vechea școală a „monografiilor sociologice”*, Buc., Minerva, 1981.
- G. Dem. TEODORESCU, *Poezii populare române*, ed. îngr. de George Antofi, st. intr. de Ovidiu Papadima, Buc., Minerva, 1982.
- Grigore G. TOCILESCU-Christea N. ȚAPU, *Materialuri folcloristice*, ed. cr. și st. intr. de Iordan Datcu, Buc., Minerva, I, 1980, II—III, 1981.
- Dr. Vasile TOMESCU, *Musica Daco-Romana*, Buc., EM, I, 1978, II, 1982.
- Zeno VANCEA, *Creația muzicală românească, sec. XIX-XX*, Buc., EM, I, 1968.
- Gheorghe VRABIE, *Retorica folclorului (Poezia)*, Buc., Minerva, 1978.
- Romulus VUIA, *Studii de etnografie și folclor*, II, antol. de Mihai Pop și Ioan Șerb, text stab. de Florica Șerb, Buc., Minerva, 1980.
- Romulus VULCĂNESCU, *Introducere în etnologie*, coordonator științific, Buc., EARSR, 1980.

B. Periodice

Anuarul de folclor, Univ. „Babeş-Bolyai” Cluj-Napoca, Sectorul de etnol. şi sociol., 1980—1983.

Anuarul Inst. de cercetări etnol. şi dialectologice, Seria A, Buc., 1979—1983.

Revista de etnogr. şi folc., Buc., 1979—1983.

ABREVIERI

a) bibliografice

A	— Arhiva
AAF	— Anuarul Arhivei de folclor
AF	— Anuarul de folclor
Anuarul ICED	— Anuarul Institutului de cercetări etnologice și dialectologice
ALIL	— Anuarul de lingvistică și istorie literară
AO	— Arhivele Olteniei
AȘRS	— Arhiva pentru știința și reforma socială
AUB	— Analele Universității București
AUBF	— Analele Universității din București — Filologie
AUBLS	— Analele Universității din București, seria Limbi slave
AȘUI	— Analele științifice ale Universității din Iași
BPT	— Biblioteca pentru toți (col.)
BF	— Biblioteca folcloristică (col.)
C	— Cronica
CL	— Convorbiri literare
Cont.	— Contemporanul
DR	— Dacoromania
DVPR	— Din viața poporului român (col.)
E	— Ethnos
FL	— Folclor literar, Tim., I—IV, 1967—1976
FOM	— Folclor din Oltenia și Muntenia
GL	— Gazeta literară

- HMR** — Octavian Lazăr Cosma, *Hronicul muzicii românești*, Buc., EM, I—IV, 1973—1976.
- IC** — Ion Creangă
- IFR** — Ovidiu Bîrlea, *Istoria folcloristicii românești*, Buc., EER, 1974
- IL** — *Iașul literar*
- JIFMC** — *Journal of the International Folk Music Council*, Cambridge.
- JL** — *Junimea literară*
- K** — *Korunk*
- LM** — *Lucrări de muzicologie*
- LR** — *Limba română*
- Luc.** — *Luceafărul*
- MRCML** — Viorel Cosma, *Muzicieni români. Compozitori și muzicologi*, *Lexicon*, Buc., EM, 1971.
- Muz.** — *Muzica*
- O** — *Orizont*
- R** — *Ramuri*
- REF** — *Revista de etnografie și folclor*
- RF** — *Revista de folclor*
- RFR** — *Revista Fundațiilor regale*
- RIR** — *Revista istorică română*
- RITL** — *Revista de istorie și teorie literară*
- RISBC** — *Revista Institutului social Banat — Crișana*
- RL** — *România literară*
- Rs** — *Romanoslavica*
- S** — *Steaua*
- SAO** — *Studia et Acta Orientalia*
- SCIA** — *Studii și cercetări de istoria artei*
- SCIATMC** — *Studii și cercetări de istoria artei. Seria Teatru. Muzică. Cinematografie*
- SEB** — Gheorghe Ciobanu, *Studii de etnomuzicologie și bizantinologie*, Buc., EM, I, 1974, II, 1979.
- SEFZB** — *Studii de etnografie și folclor. Zona Buzău, I, II*
- SFL** — *Studii de folclor și literatură*, Buc., EPL, 1967.
- SLLF** — *Studii de limbă, literatură și folclor*
- SINCRÎNRNG** — *Studii de istorie a naționalităților conlocuitoare din România și a înfrățirii lor cu națiunea română. Naționalitatea germană, II*, Buc., Editura politică, 1981.
- SM** — *Studii de muzicologie*

SR	— <i>Sociologie românească</i>
ST	— <i>Scînteia tineretului</i>
Trib.	— <i>Tribuna</i>
VR	— <i>Viața românească</i>
YIFMC	— <i>Yearbook of International Folk Music Council, Kingston (Canada)</i>

b) de cuvinte

abs.	— absolvent
an.	— anul
antol.	— antologie
april.	— aprilie
arom.	— aromân
art.	— articol(e)
asist.	— asistent
aug.	— august
bibl.	— bibliografie
bibl. ref.	— bibliografie de referință
bis.	— biserică, bisericesc
blg.	— bulgar
br.	— broșură(i)
c.	— circa
cap.	— capitol(e)
clg.	— culegere
col.	— colecție
colab.	— colaborare, colaborator(i)
com.	— comună(e)
conf.	— conferențiar
cont.	— contemporan(i)
cons.	— conservator (de muzică)
dec.	— decembrie
dr.	— doctor, doctorat
dr. doc.	— doctor docent
ed.	— ediție
edit.	— editură
ed. ingr.	— ediție îngrijită
engl.	— englez
etnol.	— etnologie

SR	— <i>Sociologie românească</i>
ST	— <i>Scînteia tineretului</i>
Trib.	— <i>Tribuna</i>
VR	— <i>Viața românească</i>
YIFMC	— <i>Yearbook of International Folk Music Council, Kingston (Canada)</i>

b) de cuvinte

abs.	— absolvent
an.	— anul
antol.	— antologie
apr.	— aprilie
arom.	— aromân
art.	— articol(e)
asist.	— asistent
aug.	— august
bibl.	— bibliografie
bibl. ref.	— bibliografie de referință
bis.	— biserică, bisericesc
blg.	— bulgar
br.	— broșură(i)
c.	— circa
cap.	— capitol(e)
clg.	— culegere
col.	— colecție
colab.	— colaborare, colaborator(i)
com.	— comună(e)
conf.	— conferențiar
cont.	— contemporan(i)
cons.	— conservator (de muzică)
dec.	— decembrie
dr.	— doctor, doctorat
dr. doc.	— doctor docent
ed.	— ediție
edit.	— editură
ed. ingr.	— ediție îngrijită
engl.	— englez
etnol.	— etnologie

etnogr.	— etnografie
f.	— filă
fasc.	— fasciculă(e)
febr.	— februarie
fg.	— fonograf
fil.	— filologie
filoz.	— filozofie
folc.	— folclor
fr.	— francez
geogr.	— geografie, geografic
germ.	— german
gimn.	— gimnaziu
gl.	— glosar
ian.	— ianuarie
ibid.	— ibidem
il.	— ilustrație
inf.	— informator
inst.	— institut
iul.	— iulie
iun.	— iunie
inv.	— inventar
ist.	— istorie, istoric
înv.	— învățător
jud.	— județ(e)
l.	— liceu
lb.	— limbă
lingv.	— lingvistică, lingvistic
lit.	— literatură, literar
loc.	— localitate
lt.	— litere
m.	— membru
m. (urmat de dată calendaristică)	— mort
mag.	— maghiar
mart.	— martie
mat.	— matematică
măn.	— mănăstire, mănăstiresc
med.	— medicină
mg.	— magnetofon
ms.	— manuscris(e)
muz.	— muzică, muzical

n. (urmat de dată calendaristică)	— născut
nat.	— natal
nov.	— noiembrie
nr.	— număr
oct.	— octombrie
op.	— operă
p.	— pagină(i)
ped.	— pedagogie, pedagogic
pl.	— planșă
pop.	— popular
pr.	— preot
pref.	— prefață
preș.	— președinte
prof.	— profesor
prof.s.	— profesor secundar
pseud.	— pseudonim
rev.	— revistă
rom.	— român, românesc
rn.	— raion
sec.	— secol
sem.	— seminar
sept.	— septembrie
soc.	— societate
sociol.	— sociologie, sociologic
st.	— studiu
st.gimn.	— studii gimnaziale
st. intr.	— studiu introductiv
st. l.	— studii liceale
st. muz.	— studii muzicale
st. norm.	— studii normaliene
st. s.	— studii secundare
st. univ.	— studii universitare
supl.	— suplinitor
ș.a.	— și altele
șc. pr.	— școala primară
t.	— tom
tc.	— turc, turcesc
teol.	— teologie
tip.	— tipografie
trad.	— traducere
țig.	— țigan, țigănesc

ucr.	— ucrainean
ung.	— ungar, unguresc
univ.	— universitar
var.	— variantă
vol.	— volum(e)
z.	— ziar

c) instituții, localități

Acad. Rom.	— Academia Română
Acad. R.P.R.	— Academia Republicii Populare Române
Acad. R.S.R.	— Academia Republicii Socialiste România
AFMB	— Arhiva de folclor a Moldovei și Bucovinei
ASO	— Asociația pentru studii orientale
BAR	— Biblioteca Academiei Române
BCS	— Biblioteca Centrală de Stat — Buc.
Buc.	— București
Bud.	— Budapesta
CCA	— Comitetul de cultură și artă
CCCP	— Casa centrală a creației populare
CCES	— Consiliul Culturii și Educației Socialiste
CCP	— Casa creației populare
CJC	— Comitetul județean de cultură
CJCP	— Casa județeană a creației populare
CJCES	— Consiliul județean de cultură și educație socialistă
CJICPMAA	— Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de amatori
CICPMAM	— Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă
CJICPMAM	— Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă
CRCP	— Casa regională a creației populare
EARSR	— Editura Academiei Republicii Socialiste România
EDP	— Editura didactică și pedagogică
EE	— Editura Eminescu
EER	— Editura enciclopedică română
EM	— Editura muzicală

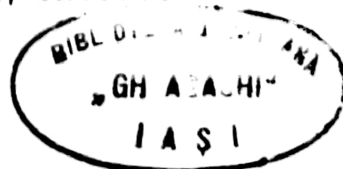
EPL	— Editura pentru literatură
ESDP	— Editura de stat didactică și pedagogică
ESIP	— Editura de stat pentru imprimate și publicații
ESPLA	— Editura de stat pentru literatură și artă
EȘE	— Editura științifică și enciclopedică
FCR	— Fundația culturală regală
ICED	— Institutul de cercetări etnologice și dialectologice
ICS	— Institutul de cercetări sociale
IF	— Institutul de folclor
ISSR	— Institutul de studii sociale al României
ISR	— Institutul social român
MLR	— Muzeul limbii române
SCR	— Societatea compozitorilor români
Tim.	— Timișoara
UC	— Uniunea compozitorilor
UCR	— Uniunea compozitorilor români
Univ.	— Universitate

ALEXANDRU Tiberiu (pseud. Tibal, T. Căltun), n. 14 mai 1914, com. Ilimbav, jud. Sibiu. Cons. Buc. (1931—1936), cu Ioan Chirescu (teorie-solfegii), Ion Nonna Otescu (armonie), Dimitrie Cuclin (contrapunct, forme muz., estetică muz.), C. Brăiloiu (folc., ist. muz.), G. Breazul (enciclopedie, ped. muz.), Ștefan Popescu (dirijor cor, compoziție corală bis.). Colab. la Arhiva de folc. a SCR (1935—1949); prof. de muz. la Tim. (1938—1939); dirijor al Reuniunii rom. de cîntări din Caransebeș (1937—1938); prof. supl. (1943—1948), șef de lucrări (1948—1950), lector (1953—1954), prof. șef de catedră (1954—1958) și prof. de folc. (1958—1959) la Cons. Buc.; conf. (1949—1956), șef de sector (1957—1960 și din 1968) și cercetător științific principal la IF din Buc.; expert folc. în Republica Arabă Unită (1965—1967). M. la International Folk Music Council din Londra. M. în colectivul redacțional la *Revista de folclor*, devenită *Revista de etnografie și folclor*. Colab. și la *Albina*, *Contemporanul*, *Cultura poporului*, *Îndrumătorul cultural*, *Journal of the International Folk Music Council* (Cambridge), *Muzica*, *Muzică și poezie*.

●

Unul din cei mai importanți clg., exegeți și editori contem. ai folc. rom., elev și colab. al lui C. Brăiloiu, etnomuzicologul **A.** este un reputat cercetător al organologiei pop. Cea mai de seamă contribuție a sa în acest domeniu este st. *Instrumentele muzicale ale poporului român* (Buc., ESPLA, 1956, 388 p + 32 pl. foto), lucrare unică în litera-

455.172

tura de specialitate din țara noastră, distinsă cu premiul Acad. R.P.R., concepută de autor ca o etapă spre o viitoare monografie. Adresată deopotrivă specialistului și lectorilor fără pregătire specială, cartea adoptă clasificarea propusă de Curt Sachs și Erich M. v. Hornbostel: pseudoinstrumente; idiofone; membranofone; aerofone; cordofone. Dincolo de unele insuficiențe bibl., st. impune prin vastitatea documentației, prin expunerea accesibilă, calități semnalate de comentatorii cărții: „reprezintă un început foarte serios și documentat, care pregătește calea acelei monografii anunțate și atât de mult așteptate” (I. Mușlea); „lucrare de seamă” (G. Breazul); „utilă cercetare monografică” (Ov. Bîrlea); „această lucrare este un model în genul ei și e un gen care este prea rar” (A. L. Lloyd). Domeniul va rămîne în atenția autorului, care semnează și alte contribuții, reunite ca de altfel mai toate st. și art. sale scrise între anii 1937—1973, în *Folcloristică. Organologie. Muzicologie. Studii* (Buc., EM, I, 1978, 264 p., II, 1980, 288 p.): *Tilinka. Un străvechi instrument muzical popular al românilor*; *Naiul românesc*; *Vioara ca instrument muzical popular*; *În legătură cu cercetarea instrumentelor muzicale în România. (Cu un chestionar destinat culegerii de informații asupra instrumentelor muzicale ale poporului român)*; *Despre ansamblul de fluiere al bănățeanului Iustin Sora din Ticvaniu Mic*; *De vorbă cu Mihai Lăcătuș, un constructor bucovinean de instrumente muzicale populare*; *Despre meșterii „fluierași” din Hodac*. Va depăși chiar domeniul rom. studiind la fața locului muz. instrumentală egipteană: *Privire asupra instrumentelor populare din Egipt*; *De la „kissar” la „semsemiya”*. (Tradiție și inovație în muzica populară din Egipt), st. de organologie comparată. Spațiul oriental îi va mai reține atenția în st. *Dimitrie Cantemir și muzica orientală* și în *Vechi relații muzicale între țările românești și Orientul Apropiat*. Avizat și perseverent cercetător al muz. pop. în desfășurarea ei, A. a realizat numeroase clg. și st. În *Muzica populară bănățeană. Notă monografică* (Buc., „Cercul bănățenilor”, 1942, 82 p.) oferă o imagine concludentă a unui original și complex spațiu folc., „punte de legătură între Transilvania și Oltenia”, „unul din cele mai muzicale ținuturi ale țării”, cu bogatul său cîntec strofic, cu sistemul său ritmic parlando-rubato, cu

refrenul atît de specific (B. Bartók vorbise despre „dialectul refrenului”), cu temele sale epice specifice (*Novăceştii*, *Cîntecul lui Mantu de la Căvăran* ş.a.), cu străvechi cîntări rituale (*Zorile*), cu bogatul repertoriu instrumental de nuntă, cu instrumente muz. specifice (broanca, clăinetul, torogoata ş.a.), cu particularităţile sale stilistice. Autorul se va ridica apoi la pertinente sinteze, cum este *Muzica populară românească* (Buc., EM, 1975, 268 p. + il.). Prezentată şi aceasta ca „modestă scriere”, autorul îşi propune să releve în ea „pe scurt bogăţia şi varietatea fără pereche a muzicii noastre populare, sensurile şi valorile ei”. Prima parte a cărţii examinează folc. obiceiurilor, muz. păstorească, doina, balada, cîntecul, jocul, instrumentele muz., metrul, ritmul, melodia, clg. muz. pop. Ultima parte a cărţii este o antol. de melodii şi texte. Cartea a fost trad. într-o lb. de circulaţie: *Roumanian Folk Music*, Translated by Constantin Stih-Boos, Translation Revised A. L. Lloyd (Buc., EM, 1980, 269 p.). Originalitatea melosului rom. stă permanent în atenţia autorului, care, pentru a-l contura mai bine, procedează şi la comparări cu alte spaţii muz. Astfel, în *Doina românească şi folclorul muzical comparat* opinează că unele asemănări melodice între acest cîntec atît de specific rom., prezent mai în toate zonele folc. ale ţării, şi unele cîntări asemănătoare din alte ţări nu trebuie să fie socotite ca împrumuturi sau influenţe, ci „îşi au obîrşia în însăşi constituţia psiho-fizică a omului” de pe mai multe meridiane. A. vădeşte preocupare constantă pentru opera a doi mari folclorişti: C. Brăiloiu [*Constantin Brăiloiu (1893—1958)*; *Constantin Brăiloiu şi valorificarea înregistrărilor de muzică populară*; *Contribuţia lui Constantin Brăiloiu la culegerea şi valorificarea muzicii populare bihorene*; *Constantin Brăiloiu şi cercetarea muzicii populare gorjeneşti*] şi Béla Bartók [*Béla Bartók despre folclorul românesc* (Buc., EM, 1958, 132 p.); *Béla Bartók şi muzica populară românească* (în *Folcloristică. Organologie. Muzicologie. Studii*, Buc., EM, I, 1978, p. 137—149); *Culegerea de muzică populară turcească a lui Béla Bartók* (în *REF*, Buc., t. 26, nr. 1, 1981, p. 119—124)]. O altă latură fertilă a activităţii lui A. este selectarea şi editarea pe discuri a muz. pop. rom.: *Antologia muzicii populare româneşti*. Elaborată în colab. cu IF [2 casete cu cîte 3 discuri

fiecare, 25 cm, 33 ture, cu 110 documente sonore însoțite de br. explicative în lb. rom., engl., fr. și rusă] I. 1. *Instrumente muzicale* (EPD-78), 2. *Cîntece* (EPD-81) și 3. *Jocuri* (EPD-86); II. *Folclorul obiceiurilor: Datini de iarnă, Datini de primăvară și vară, Însmormîntarea, Nunta* (EPD-1015), 5. *Doine și Muzică păstorească* (EPD-1016) și 6. *Cîntece bătrînești (Balade)* (EPD-1017), Buc., Electre-cord, 1959—1960 și 1962; *The Folk Music of Rumania*. Selected and edited by ~ from the Archive of the Fol-klore Institute, Bucarest. With Introduction and Notes by ~ and A. L. Lloyd. În: *The Columbia World Library of Folk Primitive Music*, vol. XVIII, Compiled and edited by Alan Lomax, New York, Columbia Records KL 5799, 1963 (Disc 30 cm. 33 ture, cu 34 melodii și text explicativ); *La musique populaire d'Egypte* (1967), cu br. în lb. arabă, fr., engl. și germ., Cairo, Ministerul Culturii (Sono Cairo, EST 52—53).

Alte op.: *Arhiva de folklore*, în vol. 25 de ani de muzică româ-nească, vol. omagial întocmit de SCR cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la înființare, 1920—1945, Buc. Edit. SCR, 1945; *Tilincea. Ein uraltes rumänisches Volksinstrument [Tilincea, un străvechi instrument popular românesc]*, în *Studia memoriae Bêlac Bartók sacra*, Bud., Akadêmia Kiado, 1956, st. care apare în 1959 și în lb. eng.; *Muzica populară românească*, în *Culegeri de studii asupra muzicii naționale*, III, Pekin, 1958 (în lb. chineză; Nicolae Lighezan, *Folclor muzical bănăjean*. Note marginale de dr. Petru Groza. Ed. ingr. de IF, st. intr. de ~, Buc., EM, 1959, 244 p.; *The Study of the Folk Musical Instruments in the Rumanian People's Republic [Studiul instrumente-lor muzicale populare în R.P.R.]*, în *JIFMC*, 1960; Ilarion Cocîșiu, *Cîntece populare românești*, ed. postumă alcătuită de ~ și Maria Siminel Fusteri, sub ingr. IF, cuvînt înainte de ~, Buc., EM, 1960, 176 p.; *Societatea compozitorilor români, factor militant pentru afir-marea ființei noastre spirituale (1920—1948)*, în *SM*, vol. XVI, 1981, p. 6—18.

Bibl. ref.: A.L.L. [loyd], „*Instrumentele muzicale ale poporului ro-mân*”, în *JIFMC*, 1957; Ion Mușlea, Tiberiu Alexandru, „*Instrumen-tele muzicale ale poporului român*”, în *RF*, Buc., an. 2, nr. 1, 1957, p. 255—258; Virgil Birou, „*Instrumentele muzicale ale poporului român*”, în *Scrisul bănăjean*, Tim., an. VIII, nr. 1, ian. 1957, p. 92—93; K.[laus] P. W.[achmann], *Tilincea*, în *JIFMC*, IX, 1975; M.[ueller] v.[on] A.[sov], *Eine rumän'sche Musikinstrumentenkunde*, în *Instrumentenbau*

Zeitschrift, Siengburg, nr. 6, mart. 1957; Erich Stockmann, *Tilinca*, în *Die Musikforschung*, Kassel, nr. 3, 1957; Boris Chr. Marcu, *Tiberiu Alexandru*, „Instrumentele muzicale ale poporului român”, în *RF*, an. 3, nr. 1, 1958, p. 145—151; G. Breazul, *Tiberiu Alexandru*, „Instrumentele muzicale ale poporului român”, în *Ibid.*, p. 143—146; C. B.[răiloiu], *Vioara ca instrument muzical popular*, în *Revue de musicologie*, Paris, 1958; G. M.[ercu], *Tiberiu Alexandru*, „Béla Bartók despre folclorul românesc”, în *Trib.*, Cluj, an. II, nr. 23, 8 iun. 1958, p. 2; A.L.L.[loyd], „Antologia muzicii populare românești”, în *JIFMC*, XII, 1960; Bálint Sárosi, „Instrumentele muzicale ale poporului român”, în *Magyar Zene*, Bud., 1960; Lucilia Stănculeanu-Georgescu, „Antologia muzicii populare românești”, în *Narodnaia Rumânia*, Buc., nr. 11, 1960; A.L.L.[loyd], „Armonie și polifonie în cântecul popular românesc”, în *JIFMC*, XIII, 1961; Ștefan Niculescu, „Armonie și polifonie în cântecul popular românesc”, în *SCIA*, Buc., nr. 1, 1961; D. B. Economides, „Instrumentele muzicale ale poporului român”, în *Laografia*, Atena, vol. 18, 1961; Radu Gheciu, „Antologia muzicii populare românești”, în *Informația Bucureștiului*, an. X, nr. 2839, 20 sept. 1962, p. 2; J. V. Pandelescu, „Antologia muzicii populare românești”, în *ST*, Buc., an. XVIII, nr. 4208, 24 nov. 1962, p. 2; P. Alexeev, „Antologia muzicii populare românești”, în *Sovetskaja Muzika*, Moscova, nr. 11, 1963; Viorel Cosma, *Muzică populară românească pe discuri americane*, în *Nor Ghiank*, Buc., nr. 45, 1963; Idem, „Antologia muzicii populare românești”, în *Rumania To-Day*, Buc., nr. 2, 1963; Iosif Sava, *Un eveniment în istoria discului românesc: „Antologia muzicii populare românești”*, în *Albina*, Buc., an. 65, nr. 814, 1 aug. 1963, p. 2; Idem, *Prezențe românești peste hotare. Folclor românesc pe un disc „Columbia”*, în *ST*, an. XIX, nr. 4504, 9 nov. 1963, p. 4; N. Jula, *Prezențe românești. O realizare lăudabilă*, în *GL*, Buc., an. X, nr. 48, 28 nov. 1963, p. 8; Henrietta Yourchenko, *The Folk Music of Rumania*, în *Musical America*, New York, nr. 10, 1963; Iosif Herțea, *Disc de muzică populară românească editat în SUA*, în *Muz.*, Buc., an. XIII, nr. 4, 1964; Georges Lobsiger, *Carnet du jour. Les instruments de musique populaire en Egypte*, în *Journal de Genève*, nr. 245, 21 oct. 1969; Iosif Herțea, *Tiberiu Alexandru*, „Muzica populară românească”, în *REF*, an. 21, nr. 2, 1976, p. 239—240; Idem, *Tiberiu Alexandru*, „Folcloristică, organologie, muzicologie”, în *Ibid.*, an. 24, nr. 2, 1979, p. 261—262; Idem, *Tiberiu Alexandru*, „Folcloristică, organologie, muzicologie”, în *Ibid.*, 26, nr. 2, 1981, p. 223—224.

ANTOFI George, n. 19 sept. 1932, com. Pătești, jud. Vrancea. St. l. la Focșani (1942—1951), unde are prof. pe Ion Diaconu; st. univ. de psihologie la Buc. (1954—1959). Realizator de emisiuni la Radioteleviziunea Română (din 1962).

Făurește, de la 16 nov. 1957, emisiunea radiofonică „Miorița”, rev. de etnogr. și folc. cu o largă deschidere tematică: rubrica înregistrării (s-a înfăptuit astfel o bogată fonotecă folc.), confesiuni ale creatorilor pop., debateri, pagini de ist. folcloristicii. Ca editor îngrijește ed. cr. G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, pref. de Ovidiu Papadima (Buc., Minerva, 1982, XLI + 904 p.), una din cele mai temeinice din ultimele decenii, impunătoare prin acribia filologică și amploarea aparatului critic.

Bibl. ref.: Mihai Pelin, „*Poezii populare române*”, în *Luc.*, Buc., an. XXVI, nr. 1, 8 ian. 1983, p. 3; Al. Andrițoiu, „*Poezii populare române*”, în *RL*, Buc., an. XVI, nr. 2, 13 ian. 1983, p. 4; Ion Dodu Bălan, *Monument al identității noastre spirituale*, în *Ibid.*, p. 5; Z. Ornea, G. Dem. Teodorescu, „*Poezii populare române*” în *Cont.*, Buc., nr. 7 (892), 11 febr. 1983, p. 11; Iordan Datcu, *Restituirea unei mari colecții de literatură populară*, în *România liberă*, Buc., an. XLI, nr. 11921, 28 febr. 1983, p. 2; Șerban Cioculescu, G. Dem. Teodorescu, „*Poezii populare române*”, în *RL*, Buc., XLI, nr. 9, 3 mart. 1983, p. 7; Ion Șeulean, G. Dem. Teodorescu, „*Poezii populare române*”, în *Trib.*, Cluj-Napoca, XXVII, nr. 17, 28 apr. 1983, p. 4; Mihai Coman, „*Poezii populare românești*”, în *Luc.*, XXVI, nr. 19, 14 mai 1983, p. 1, 7; Al. Dobre, *Un monument cultural*, în *Săptămîna...*, Buc., nr. 20, 20 mai 1983, p. 1, 3; I. C. Chițimia, *O reeditare valoroasă*, în *Flacăra*, Buc., XXXII, nr. 21, 27 mai 1983, p. 11; G. Muntean, *Nestemate ale poeziei populare*, în *Scînteia*, LII, nr. 12647, 22 apr. 1983, p. 4.

BARTÓK Béla, n. 25 mart. 1881, Sînnicolau Mare, jud. Timiș — m. 26 sept. 1945, New-York. Șc. pr. în loc nat., terminată la vîrsta de 8 ani, prin comasarea unor ani de st.; st. l. într-un oraș din Ucraina, apoi la Oradea (1891—1892) și Bistrița (1893); st. muz. la Bratislava, cu Lázlo Erkel, István Thomán (pian) și Hans Koessler (compoziție); termină st. muz. la Acad. de muz. din Bud. (1903). Prof. de pian la Acad. de muz. din Bud. (1907—1912). Din oct. 1940 se refugiază la New-York. Dr. onor. al Univ. Columbia (New-York).

Etnomuzicolog, compozitor (concerte instrumentale, o operă, balet, cvartete, muz. simfonică, piese pentru pian și pentru vioară), **B.**, unul dintre întemeietorii folcloristicii muz. moderne, are un rol hotărîtor în clg. (10.000 melodii pop.) și studierea folc. ung. (2700 melodii), rom. (3500 melodii), slovac (3200 melodii), rutean, sîrbo-croat, blg., tc., arab (cca 350 melodii), lapon și al pieilor roșii din SUA. Personalitate complexă, **B.** a reușit prin adîncă sa competență de muzicolog și poliglot, dar și prin firea sa „simplă, calmă și deschisă” (cum îl înfățișează un biograf al său), „să dezvăluie — cum spune C. Brăiloiu — o întinsă *terra incognita*, mai multe popoare avînd revelația cîntecelor lor prin investigațiile marelui savant”. Explicația contactului său îndelungat cu satul nu trebuie căutată doar în domeniul muz.; muzicianul a fost stăpînit și de o reală fericire în proximitatea oamenilor simpli: „Cele

mai fericite zile ale vieții mele au fost acelea pe care le-am petrecut la sate, între țărani" (spunea el în 1927). Era lumea care i s-a dezvăluit și sub un alt aspect: acela al toleranței, al omeniei, al lipsei oricărui șovinism. Compozitorul și folcloristul **B.** a contribuit prin op. sa la solidarizarea popoarelor. **B.** nu este descoperitorul muz. pop. ung.; încă din sec. trecut publicaseră col. de cîntece Pálóczi Horváth Adám, Almási Sámuel, Mátray Gábor, Szini Károly, Bartalus István, Kiss Áron. **B.** este însă cel care, alături de Kodaly Zoltan, studiază pe baze moderne muz. țării sale, și, cum am văzut, nu numai a țării sale. A considerat că se impunea definirea sferei muz. pop. ung., care nu i se înfățișează unitară, ci alcătuită din muz. cultă în stil pop. (muz. orășenească) și muz. țărănească. Primul compartiment este alcătuit din „melodiile de factură simplă, scrise de compozitori diletanți, proveniți din rîndurile orășenilor și răspîndite în primul rînd printre orășeni; în pătura țărănească aceste melodii nu se răspîndesc deloc, sau numai relativ tîrziu, prin intermediul orășenilor”. Al doilea compartiment, muz. țărănească, are și el o sferă mai largă, cuprinzînd, în această accepțiune, „toate melodiile care sînt sau au fost răspîndite în pătura țărănească a unui popor și care sînt expresia instinctivă a simțului muzical al țăranilor”. În cadrul acesteia distinge partea cea mai importantă a ei, muz. țărănească propriu-zisă, a cărei „valoare... este incomparabil mai mare decît aceea a muzicii culte în stil popular”; „aceste melodii întruchipează cele mai înalte perfecțiuni artistice. Ele constituie adevărate exemple de felul de a da unei idei muzicale expresia cea mai desăvîrșită în forma cea mai scurtă, cu mijloacele cele mai modeste”. (*Ce este muzica populară?*, conferință, Bud., 1931.) **B.** are un rol hotărîtor în crearea unei noi muz. ung., în reînnoirea limbajului muz. pe baza cîntecului pop., în scoaterea muz. din zona în care o aduseseră exagerările postromantice. Cercetările sale folc. au pornit inițial tocmai din aceste rațiuni pur muz., și se vor transforma apoi în adîncite cercetări conduse de rațiuni etnomuzicologice. Cele două aspecte nu pot fi, firește, departajate foarte decis. Descoperirea muz. pop. s-a reflectat adînc în concepțiile estetice ale compozitorului, în structura componisticii sale, scoțîndu-l „de sub dominația absolută de pînă acum a sistemului ma-

jor-minor". Împotriva unor opinii din epocă ce minimalizau apelul la folc., **B.** a arătat câtă responsabilitate incumbă compozitorului armonizarea melodiilor pop., folosirea lor fiind o operație „tot atât de grea, dacă nu chiar mai grea, decît compunerea unei lucrări originale de mari proporții”. A doua parte a activității lui **B.** — observă C. Brăiloiu — este caracterizată de încercarea de reînnoire a muz. universale „prin încorporarea unor principii active extrase din întreaga muzică populară cunoscută de el, fără nici o distincțiune. Prin această concepție despre misiunea sa, el transcende naționalul și se situează alături de maeștrii occidentali, nu în urma lor.” (Béla Bartók, *Scrisori*, pref. de Zeno Vancea, ed. îngr. de Ferenc László, Buc., Kriterion, 1976, I, p. 10.) Contribuția lui **B.** la clg. și studierea folc. rom. este fundamentală. „Bartók a făcut mult pentru muzica noastră și pentru cunoașterea poporului nostru. Bartók a cules mii de cîntece și zeci de mii de versuri, Bartók a scris primul studiu științific despre melodia populară românească, a cutreierat luni de zile cu fonograful ținuturile «valahe». Bartók a vorbit Apusului despre jocuri și doine, și tot Bartók ne arată, în compozițiile sale proprii, calea pe care ne vom întîlni cu multașteptatul «stil românesc» al școlii române. Și toate acestea Bartók le-a făcut din dragoste.” (C. Brăiloiu, *Opere*, III, ed. de Emilia Comișel, Buc., EM 1974, p. 252—254). Prima col. de folc. rom. tipărită de **B.** este *Cîntece populare românești din comitatul Bihor (Ungaria). Chansons populaires roumaines du département Bihar (Hongrie)*, culese și notate de ~, prof. la Acad. regală de muz. din Bud. (Buc., Librăriile Socec & comp. și C. Sfetea, Leipzig, Otto Harrassowitz, Viena, Gerold & comp., col. DVPR, Clg. și st., XIV, 1913, XXII + 360 p.). Vol., recomandat de D. G. Kiriace, a fi tipărit, cuprinde 371 melodii culese pe parcursul a trei săptămîni, în an. 1909 și al unei săptămîni din an. următor, din 16 sate din ținutul Beiușului și Vașcăului. **B.** va reveni în Bihor și în anii 1911, 1912, 1914, 1917, bucurîndu-se tot timpul de sprijinul prof. de muz. beiușean Ion Bușitia, care i-a notat o parte din texte și cu care poartă o întinsă corespondență. Col. publicată în 1913 cuprinde, spune **B.** într-o scrisoare, „lucruri de un interes fără pereche”; ea nu este însă exhaustivă, ci are darul de a înfățișa cîntecele cele mai vehiculate în împrejurimile Beiușului, melodii în

măsură să pună în lumină formele muz. tipice ale zonei. Melodiile neincluse de vol. din 1913 vor intra în *Melodien der Rumänische Colinde (Wiehnachtslieder)* 484 Melodien mit einem einleitenden aufsatz (Wien, Universal Edition A.G., 1935, XLVI+106 p.) și în cele cinci vol. apărute postum, *Rumanian Folk Music* (Haga, 1967, 1975), vol. care aduc în plus 485 melodii bihorene, totalul melodiilor culese în această zonă ridicându-se la 798. Figurează în această bogată col. cîntece ceremoniale de nuntă, cîntece funebre, cîntece propriu-zise, cîntece de joc, alte melodii. Atent și la fenomenul etnogr., **B.** descoperă, între altele, un interesant obicei pascal al fetelor și femeilor mai tinere, descrie colindatul cu turca. Lipsesc însă din col. sa cîntecul de fertilitate al paparudelor, cîntecele și jocurile de copii. Ceea ce impune cu deosebire în excepționala col. este prețuirea adîncă a culegătorului pentru folc. muz. al zonei: „este poate cea mai minunată muzică populară... care luată chiar și în chip absolut e atît de fermecătoare, încît ar putea-o admira toți oamenii de muzică ai Europei” — îi scria **B.** lui I. Bușiția în 1914. În textele inedite și în comentariile ce le însoțesc și în ed. revăzută a col. bihorene (vol. 3 din *Ethnomusikologische Schriften*, Faksimile Nachdrucke, Herausgegeben von D. Dille, Bud. — Mainz, 1967), **B.** și-a perfecționat transcrierile după fonograme, a meditat iarăși la pecetea originală a folc. bihorean, și-a revizuit unele opinii exprimate pe baza cunoașterii parțiale a folc. rom. Bihorul i se înfățișează lui **B.** bine delimitat sub raport geogr. și unitar în latura creației spirituale, cu o creație arhaică bine conservată (rezistența gustului muz. fiind — opinează **B.** — mai mare la români), în cadrul căreia nota caracteristică o dau hoarele (doinele). Examinat comparativ, dialectul bihorean îi apare asemănător (în melodică, refrene) cu cel hunedorean. Altă dată, în *La musique populaires des hongrois et des peuples voisins...* (Bud., 1937) subliniază rezistența la înrîuriri străine a aceluiași spațiu folc.: „Granița lingvistică este totodată în Bihor granița cea mai tăioasă și pentru muzica populară. Chiar insulele lingvistice maghiare ca Tărcaia, de lîngă Beiuș, se deosebesc cu totul, și prin muzică și prin port, de românimea care le înconjoară”. În pref. col. și apoi în alte st., **B.** definește notele particulare ale structurii sonore a muz. bihorene, ale

textelor aferente, modul de cîntare. Cele mai frecvente melodii sînt doinele, cîntate și de bărbați și de femei, fără un prilej anume, melodii „caracterizate printr-o mișcare lentă și un ritm liber și neprevăzut, ceea ce înseamnă în muzică prin *tempo rubato*”. Melodiile de doină se cîntă pe texte diverse : balade, legende, cîntece lirice, cîntece ironice. Distinge apoi arii de dans cu text, colinde și cîntece de Crăciun, cîntece de nuntă, bocete („teritoriul dialectal bihorean cunoaște... decît o singură melodie de nuntă și una de bocet”), muz. instrumentală (interpretată la vioară, fluier, cimpoi, drîmboaie). Autorul consemnează că melodiile „executate din vioară sînt foarte răspîndite și în mai toate satele se cîntă de către țărani români și nicidecum de lăutari țigani”. Versurile melodiilor sînt de opt sau șapte silabe și nu se structurează în strofe. În timpul cîntării versurile de șapte silabe primesc unele completări, diferențiate după împrejurarea dacă versul se termină în consoană sau vocală. Sînt marcate și alte prelungiri. Rigurozitatea științifică vădită în precizia fără precedent a înregistrării melodiilor, a variantelor, grija pentru transcrierea textelor în haina lor dialectală, neîncadrarea ritmului într-o oarecare „măsură”, atenția acordată intonației, sînt aspecte care au impus col. încă de la început, primul ei lector oficial rom., eminentul folclorist D. G. Kiriac, remarcînd într-un referat academic „competența și seriozitatea” culegătorului care a prins „și cele mai mici detalii și chiar unele mlădieri de voce”. Preocupat să înregistreze și să publice doar melodii pur țărănești, B. recunoaște cu pilduitoare franchețe, atunci cînd se îndoiește, în cazul unor piese : „nu pare a fi de origine populară”, „nu tocmai de origine ppoulară”, „probabil că este melodia unui compozitor cunoscut”. Col. sa maramureșeană, model de monografie regională, alcătuită din 339 melodii (27 colinde, 14 bocete, 12 doine [„horă lungă“], 144 melodii de joc și 17 piese instrumentale diverse), din 11 sate (Ieud, Dragomirești, Cuhea, Nănești, Oncești, Bocoel, Vișeu de Jos, Petrova, Poieni, Glod, Văleni) este proiectată inițial să apară sub egida Acad. Rom., împreună cu col. poetică a lui Ion Bîrlea și cu aceea muz. a lui T. Brediceanu. Izbucnirea primului război mondial zădărnicește planul și B. își publică, peste un deceniu, clg. în Germania : *Volksmusik der Rumänen von Mara-*

mureș, von ~, Mit einer Bildtabel (München, Drei Masken Verlag, 1923, 227 p.), prima col. muz. după acelea literare publicate de Al. Țiplea (1906) și Tit Bud (1908), și neîntrecută pînă astăzi. În col. bihoreană gruparea melodiilor fusese preluată după lucrarea *Suomen Kansan Sävelmiä* a finlandezului Ilmari Krohn, „unde cîntecele sunt aranjate ca un lexicon după cadențele fiecărei linii”. În col. de acum este preluată aceeași clasificare a melodiilor, însă într-o formă îmbunătățită. În cele 83 texte lit. notate de B. (pentru că restul de 120 au fost notate de I. Birlea) era vădită preocuparea de a surprinde particularitățile fonetice ale graiului zonei. St. intr. al col. dezbatte probleme ca : sistematizarea melodiilor, versificația, trăsăturile specifice ale dialectului muz. maramureșan. Asupra unor afirmații formulate aici B. va reveni. Dacă în 1923 credea că hora lungă maramureșană este împrumutată de la ucraineni, peste mai bine de un deceniu, în st. *Muzica populară maghiară și cea românească* (1934), concludă, într-o „încheiere”, pe baza cercetării ce-o făcuse (1934) la Arhiva de folclor din Buc., că : pe „toată întinderea României dinainte de război se găsește o anume formă melodică, pretutindeni aceeași și desigur foarte veche, așa-numitul «cîntec lung». De aici se pot trage trei concluzii însemnate : 1) cel mai vechi stil melodic al vechiului regat, al Maramureșului și al Ugocei este acest «cîntec lung»; 2) acest stil nu are nici o legătură cu stilul pentatonic maghiar ; 3) fără îndoială, stilul acesta are o origine sud-estică (perso-arabă)”. O altă lucrare fundamentală a lui B. este *Melodien der rumänischen Colinde (Weihnachtslieder)* (Wien, 1935). Elaborată încă din 1924, apare, în an. amintit, doar parțial (melodiile și st. intr.) și integral (deci și cu textele poetice, text bilingv : rom.germ.) în vol. IV (1968) al seriei „Faksimile-Nachdrucke”, îngr. de D. Dille. Lucrarea, „pînă în clipa de față cea mai bogată colecție de colinde, sistematic orînduite și precedată de un studiu amplu” (T. Alexandru), este alcătuită din 484 melodii, înregistrate între anii 1910—1917, din fostele jud. Alba, Arad, Bihor, Cluj, Hunedoara, Mureș, Satu-Mare, Someș, Timiș-Torontal și Turda. Deși nu socotește că există deosebiri însemnate între colinde și cîntecele de stea, în cadrul clasificării — care ia drept criteriu metrica versurilor — ele apar independent. Și aici întîlnim

îmbunătățiri substanțiale la cap. clasificării, văzută de **B.** într-un spirit foarte mobil, fiindcă, spune el, „se pare că fiecare material cu însușiri deosebite cere un sistem de clasare deosebit și ticluit anume”. Colindele sînt distribuite mai întîi în două secțiuni (cu șase silabe; cu opt silabe), și acestea în subclase (după nr. rîndurilor melodice din melodii; după sunetele de cadență ale rîndurilor melodice; după ambitus). Încă de acum, **B.** observă caracterul preponderent laic al colindelor rom., puternica lor trăsătură „sălbatic-războinică decît smerit religioasă”. Recenzînd lucrarea, C. Brăiloiu i-a subliniat deosebitele merite: „Prețul întregului material înfățișat de Bartók stă tot pe atîta în noutatea lui, pe cît stă în măiestria prelucrării, vădită în toate amănuntele, chiar atunci cînd s-ar putea vedea că migala merge prea departe sau cînd unele amănunte s-ar putea vedea altfel decît așa cum le vede autorul”. Analiza versului pop. rom. cîntat, întreprinsă de **B.** — spune tot C. Brăiloiu — „cuprinde tot ce s-a spus mai de seamă despre metrica populară, și te prinde mirarea că a putut-o scrie un străin”. Ed. completă din 1968 propune o clasificare nouă, atît a melodiilor cît și a textelor, primele orînduite după specificul muz., iar celelalte după criteriu tematic. Textele lit. sînt ordonate în 9 cap. cu 21 teme și 141 tipuri, căroră le corespund 133 tipuri muz. Revelatoare este preeminența colindelor laice, cu 84 tipuri, celelalte, religioase, însumînd doar 52 tipuri. Se adaugă un tabel al refrenurilor: 147 tipuri în 9 grupe. Noua ed., de o superioară ținută științifică aduce și o încadrare a colindelor rom. în bibl. internațională cunoscută pînă atunci, figurînd repere bibl. cehe, morave, slovace, mag., srb.-croate. **B.** a pregătit pentru tipar, pînă în ultima clipă a vieții sale, ed. monumentală a clg. sale de folc. rom., la a cărei revizie a contribuit și C. Brăiloiu. Primele trei volume conțin materialele inedite, al patrulea reeditează cercetările sale despre colindele rom., iar ultimul reeditează col. maramureșeană, toate cinci apărute, sub titlul *Rumanian Folk Music*, la Haga, sub îngr. muzicologului american Benjamin Suchoff, ultimul vol. fiind prefăcut de Sabin V. Drăgoi și Tiberiu Alexandru. Vol. I cuprinde 115 melodii instrumentale, culese între anii 1908 și 1917, de la inf. țărani și lăutari sătești, din 77 loc. din fostele jud. Alba, Arad, Bihor, Cluj, Hunedoara, Mureș, Satu-

Mare, Severin, Someș, Timiș, Torontal, Turda. Piese­le sînt clasificate după funcția melodiilor : A. Melodii de joc cu formă fixă ; B. Melodii de joc cu formă liberă ; C. Me­lodii cu text cîntate din instrumente ; D. Cîntece de nuntă (fără jocuri) ; E. Muzică din bucium. Urmează o serie de subclase și grupe și descrierea instrumentelor muz. Vol. al doilea este rezervat melodiilor vocale, în nr. de 1 440, culese din aceleași jud. și grupate astfel : A. Melodii par­lando ; B. Melodii în tempo giusto ; C. Cîntece de joc ; D. Melodii în tempo giusto cu ritm punctat ; E. Melodii cu structură neterminată ; F. „Cîntece lungi” ; G. Cîntări funebre ; H. Cîntece de nuntă ; I. Cîntece de recoltă ; J. Cîn­tece de invocat ploaia. În intr. conturează particularitățile muz. ale melodiilor, prezintă dialectele muz. (dialectul bihorean ; dialectul Hunedoara-Alba ; dialectul Banatului ; dialectul Cîmpiei ; dialectul Maramureșului), abordează, între altele, chestiuni ca relația text-melodie, terminolo­gia muz. pop., particularitățile de execuție. Vol. al trei­lea este rezervat clasificării ingenioase a liricii : A. Cîn­tece de iubire ; B. Cîntece de jale ; C. Cătănești ; D. Moarte ; E. Înțelepciune ; F. Natură ; G. Batjocură ; H. Cîn­tece glumețe ; I. Cîntare ; J. Cîntece de chef ; K. Strigă­huri ; L. Kryptadia ; M. Enumerarea în cîntece ; N. Despre oameni răi ; O. Împotriva autorității ; P. Cîntece hoșești ; Q. Cîntece de temniță ; R. Subiecte diferite ; S. Texte țigănești ; T. Texte epice ; U. Cîntece de cununie ; V. Pa­parude ; W. A secerii ; X. Cîntece de jelire ; I. Bocete ; II. Zorile ; III. A bradului ; IV. Hora mortului. La pri­vegghi. Pentru clasificarea detaliată a textelor de lirică este concludentă secțiunea cîntecelor de iubire „I. Subiect : per­soană feminină ; obiect : persoană masculină”, cu urmă­toarea structură : 1. Descriere ; 2. Dor ; 3. Tristețe ; 4. Ge­lozie ; 5. Neîncredere ; 6. Despărțire pacinică ; 7. Părăsită ; 8. Blesteme ; 9. Respingîndu-l ; 10. Părăsindu-l ; 11. Amin­tind trecutul ; 12. Greu de plăcut ; 14. Fata alegătoare ; 15. Blestemînd pe cine ne-a despărțit ; 16. Condiții impo­sibile ; 17. Farmece ; 18. Bajocorindu-l 21. Diverse. Sec­țiunile 13 (Avînd două sau mai multe iubite), 19 (Nevasta urîță sau rea) și 20 (Femeie măritată) figurează doar în proiectul de sumar al vol.. Prin amploare, prin scrupulozita­tea, precizia transcrierii („a ajuns — îndeosebi la colinde și la unele melodii cîntae din cimpoi — să noteze nu numai su-

netele, ci și șoaptele alăturate, ecouri de sunete, încît transcrierea atinge finețea grafică a unei pînze de păianjen" — opinează Ov. Bîrlea), prin eruditele și bogatele note și comentarii, prin st. intr., col. lui **B.** este o contribuție de prim rang. Valoarea ei sporește prin faptul că este accesibilă cercetătorului străin: sînt date în trad. germ. textele maramureșene și cele c. 500 colinde, iar în lb. engl. cele 1800 texte lirice, epice și rituale, col. fiind și sub acest aspect cea mai importantă contribuție la popularizarea în lume a folc. rom. O activitate atît de amplă cum este aceea pusă de **B.** în slujba clg. și studierii folc. rom. nu putea să nu aibă, mai ales la începuturile sale, unele ezitări, unele neîmpliniri, unele exagerări, toate ținînd de momentul realizării primelor sale clg., de stadiul de atunci al cercetării folc. rom., de posibilitățile mai reduse de informare ale lui **B.** și asupra folc. rom. de dincolo de fruntariile Transilvaniei. Între scăderi sînt de amintit, între altele, slaba cercetare a unor jud. ori neglijarea altora, neconsemnarea anumitor genuri, atribuirea unor origini false (orginea arabo-persană a horei lungi; obîrșia mag. a ritmului punctat; originea blg. a ritmului aksak), exagerarea unor înrîuriri (balada și jocurile bănățene ar vădi o influență srb.) ș.a. În problema relației dintre folc. rom. și cel al vecinilor, **B.** s-a exprimat deosebit de concludent într-o convorbire avută cu Octav Șuluțiu și apărută în *Vremea* (Buc., 14 ian. 1934): „Între folclorul român, cel slav și cel maghiar sînt deosebiri fundamentale. Nu există nici o apropiere mare între ele. Evident, s-au operat anumite transfuziuni și influențe între cele trei folcloruri, dar fără mare însemnătate. Nu există vreo influență copleșitoare a nici unui dintre cele trei folcloruri asupra celorlalte. Influențele sînt inesențiale, sînt secundare și trebuie atribuite conviețuirii la un loc a celor trei popoare". Se scurseseră mulți ani de la realizarea impunătoarei sale col. de cîntece pop. cînd **B.** a ținut să dezbătă și teoretic problemele colecționării melosului pop. în st. *De ce și cum să culegem muzică populară* (1936). St. este totodată o definire a trăsăturilor melodiei pop. Dintre aceste trăsături, se oprește mai întîi asupra mobilității, a variabilității, melodia fiind „la fel cu o ființă vie: se schimbă din minut în minut, din clipă în clipă". De aici

decurge dezideratul metodologic de a o înregistra în infinitele ei fațete. Muz. pop. este văzută în strînsele ei relații cu momentele de seamă ale vieții colectivității. Culegătorul melodiilor trebuie să aibă o cultură enciclopedică și să uzeze de aparatura modernă de înregistrare. Idealul obiectivității poate fi atins într-o mai mare măsură, spune **B.**, prin utilizarea mijloacelor mecanice de înregistrare; folcloristul care se bazează doar pe organele de simț va risca să introducă elemente subiective. Cel mai important câștig al înregistrărilor mecanice constă în faptul că se prind „acele alunecări capricioase de la un sunet la altul, cunoscute în muzică sub numele de glissando”. Pentru mai multă siguranță, **B.** și-a notat melodiile înainte de înregistrare, știind că acestea capătă în timpul imprimării anumite modificări (de detaliu). Clg., bine pregătită în prealabil, trebuie să se efectueze la fața locului (se exceptează de la această regulă muz. instrumentală), de preferință în vechile așezări sătești și să vizeze repertoriul caracteristic. Culegătorul va trebui să înregistreze „în primul rînd melodiile în care există cel mai mare număr de elemente ornamentale..., elemente ce variază de la o interpretare la alta, precum și muzică instrumentală; în al doilea rînd, celelalte melodii, mai simple”. Dacă din unele cîntece pot fi notate cel puțin două strofe, melodiile aparte, înflorite reclamă înregistrarea a mai multor strofe. **B.** se află între primii cercetători care recomandă notarea experimentală: înregistrarea unei melodii de la mai mulți inf. (de diferite vârste) și repetarea înregistrării de la aceiași cîntăreți ori de la alții, la distanțe variabile de timp de la prima înregistrare. Astfel culegătorul va putea afla gradul de variabilitate al tempoului, al tonalității, al interpretării. Culegătorul este îndemnat să-și facă însemnări privind biografia cîntăreților, preferințele lor, viața cîntecelor, terminologia muz. pop. Se recunosc în îndrumările expuse aici asemănări între preceptele metodologice ale lui **B.** și acelea ale lui C. Brăiloiu. Dealtfel, **B.** alege ca motto al studiului său un extras din st. lui C. Brăiloiu, *Schiță a unei metode de folclor muzical*. **B.** a avut ocazia să cerceteze la Buc. numeroase fonograme ale Arhivei de folclor. Între cei doi mari etnomuzicologi s-a statornicit o colaborare trainică, bazată pe o reală și adîncă prețuire reciprocă.

Alte op.: *Muzica populară și însemnătatea ei pentru compoziția modernă*, extras din *RFR*, Buc., an. I, nr. 6, iun. 1934, Publicațiile Arhivei de folclor; *Scrieri mărunte despre muzica populară românească*, adunate și traduse de Constantin Brăiloiu, Buc., Publicațiile Arhivei de folclor, 1937; *Bartók Béla levelei [Correspondența lui Béla Bartók]*, ed. de Viorel Cosma, Bud., Zeneműkiadó Vállalat, 1955; *Insemnări asupra cîntecului popular*, cu o pref. de Zeno Vancea, Buc., ESPLA, 1956, 225 p.; *Scrisori către Ion Bianu*, I, ed. îngr., pref. și note de Marieta Croicu și Petre Croicu, Buc., Minerva, 1974, p. 58—70; Béla Bartók, *Scrisori*, ed. îngr. și adnotată de Ferenc László, trad. textelor: Gemma Zimveliu, pref. de Zeno Vancea, Buc., Kriterion, I—II, 1976.

Bibl. ref.: C. Brăiloiu, *Béla Bartók, „Melodien der Rumanischen Colinde“ (Weihnachtlied) [Melodiile colindelor românești]*, extras din *SR*, Buc., nr. 10—12, oct.—dec. 1938, 13 p.; C. Brăiloiu, *Béla Bartók folcloriste*. Allocution à la troisième session plénière de la Commission internationale des arts et traditions populaires, Paris, octobre 1947 (extras); Zeno Vancea, *Rolul muzicii populare în creația lui Béla Bartók*, în *Muz.*, Buc., I, nr. 3—4, 1951, p. 130; Szegő Iúlia, *Béla Bartók a népdal-kutató [Béla Bartók folcloristul]*, Buc., ESPLA, 1956; Tiberiu Alexandru, *Béla Bartók și folclorul românesc*, în *RF*, Buc., I, nr. 1—2, 1956, p. 260—270; Idem, *Despre localitățile din care Béla Bartók a cules muzică populară românească*, *Ibid.*, II, nr. 1—2, 1957, p. 169—178; Idem, *Béla Bartók despre folclorul românesc*, Buc., EM, 1958, 132 p.; Idem, *Béla Bartók, „Rumanian Folk Music“*, în *REF*, Buc., t. 13, nr. 4, 1968, p. 368—376; Idem, *Béla Bartók és a román népzene [Béla Bartók și muzica populară românească]*, în *K*, 29, nr. 8, 1970, p. 1164—1167; Traian Mirza, *Bartók-folcloristul și mesajul său*, în *Béla Bartók 1881—1945*, Oradea, CCES al jud. Bihor, 1971, p. 25—35; Faragó József, *Bartók și tipologizarea poeziei populare românești*, *Ibid.*, p. 39—55; Gheorghe Petrescu, *Conturarea „dialectului muzical bihorean“ în scrierile lui Béla Bartók*, *Ibid.*, p. 59—74; Ion Bradu, *Activitatea folcloristică a lui Béla Bartók în Bihor*, *Ibid.*, p. 77—98; Tiberiu Alexandru, *Béla Bartók et la musique populaire roumaine*, în *Muz.*, 21, nr. 12, 1971, p. 43—46; Viorel Cosma, *Bartók și începuturile culegerilor de folclor românesc. Pe marginea unor documente inedite*, în *SCIA*, Buc., 18, nr. 2, 1971, p. 239—251; Traian Mirza, *Folclor muzical din Bihor*, Buc., EM, 1974, p. 18—31; Ov. Birlea, *IFR*, 1974, p. 438—455; *Béla Bartók și muzica românească*, ed. îngr. și pref. de Francis László, Buc., EM, 1976, 248 p.; Tiberiu Alexandru, *Folcloristică, organologie, muzicologie*, Studii, I, Buc., EM, 1978, p. 137—149; István Almási, *Béla Bartók și*

dezvoltarea etnomuzicologiei, în *AF*, I, Cluj-Napoca, 1980, 158—164; Ov. Bîrlea, *Exemplul lui Béla Bartók*, *Ibid.*, II, 1931, p. 11—17; István Almási, *Principiile lui Bartók și Brăiloiu privind metoda de culegere a folclorului*, *Ibid.*, p. 18—27; Ilona Szen'k, *Béla Bartók și unele probleme ale cercetării muzicii populare instrumentale*, *Ibid.*, p. 28—43; I. T. Florea, *Culegerile folclorice ale lui Béla Bartók în județul Arad*, *Ibid.*, p. 44—56; Ferenc László, *Nochmals über die Entstehungsgeschichte der rumänischen Folklore sammlung von Maramuresch* [Încă o dată despre istoria culegerii folclorului din Maramureș], în *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae*, Bud., 23, 1981, p. 329—351; Eugen Glück, *Cercetări în unele arhive românești privind familia Bartók*, în *SM*, Buc., vol. XVI, 1981, p. 203—221.

BENA Augustin, n. 29 oct. 1880, com. Pianu de Jos, jud. Alba — m. 10 ian. 1962, Cluj. St. la Brașov (1896—1897), cu Max Krause (teorie-solfegii, armonie); Sibiu (1900—1903), cu Hermann Kirchner (armonie, contrapunct, orchestrație, dirijat coral); Akademische Hochschule für Musik din Berlin (1903—1905), cu Max Bruch (compoziție), Franz Schultz (contrapunct, fugă), Max Stangl (canto), Carl Hayman (pian), Carl Krebs (ist. muz.); Cons. Buc. (1905—1906), cu D. G. Kiriac (armonie, contrapunct, folc.) și Alfonso Castaldi (compoziție); st. univ. de filoz. și lt. la Cluj, unde obține și dr. în fil. (1924). Prof. de muzică la Sibiu (1906—1909); director al Reuniunii rom. de muz. din Sibiu (1906—1909); prof. de muz. la Năsăud (1909—1919); dirijor al Reuniunii rom. de muz. și cîntări și al Fanfarei pompierilor din Năsăud (1910—1914); prof. de teorie-solfegii (1919—1925) și armonie, ist. muz., acustică, ped., dirijat coral (1925—1941), director (1925—1931) și rector (1932—1941) al Cons. Cluj.

Compozitor (muz. de teatru; muz. vocal-sinfonică; muz. simfonică; muz. de cameră; muz. corală; lucrări vocale), autor de lucrări didactice, animator al vieții muz. din Transilvania și culegător de folc., **B.** lasă câteva col. (existente în ms. la Arhiva ICED-Buc., inv. 54): *Doine* (33 p.); *Balade populare* (4 p.); *Cîntece populare* (41 p.); *Colinde, bocete, imnuri populare, de-ale irozilor* (21 p.); *Jocuri cu*

texte (8 p.); *Jocuri fără cuvinte* (56 p.). Col. (melodii și texte) a fost realizată între anii 1897—1928, mai bine reprezentate fiind jud. Alba (Abrud, Blaj, Cut, Lancrăm, Ohaba, Pianu de Jos, Răhău, Săsciori, Tiur, Vințu de Jos, Zlatna), Bistrița-Năsăud (Lușca, Prislop, Ragla, Rebrîșoara, Salva, Zagra), Sibiu (Cîrțișoara, Gura Rîului, Ocna Sibiului, Păucea, Singătin, Veștem) și, în măsură mai redusă, jud. Arad, Bihor, Brașov, Hunedoara, Maramureș, Mureș. Toate piesele sînt însoțite de numele inf., iar uneori sînt indicate și var. Baladele, cap. cel mai slab, sînt notate probabil din repertoriul școlar, ele fiind pe versuri de G. Asachi, D. Bolintineanu și V. Alecsandri. Într-o scurtă introducere autorul se ocupă de repertoriul de jocuri al com. Pianu de Jos (loc. cea mai bine reprezentată la toate secțiunile tematice ale col.), ca apoi să dea *Cîteva lămuriri referitoare la ritmurile și tempii jocurilor din Ardeal*. Notele privesc jocurile *Mărunta, Bătuta, Tarina, Ardeleana*. Numeroase creații ale sale au o accentuată pecete folc., fiind tributare sonurilor dansurilor pop. „Compozitorul a căutat — observă G. Sbârcea — să sugereze prin procedee onomatopice tehnica de acompaniament a instrumentelor populare, ceea ce conferă culoare lucrărilor sale.”

Bibl. ref.: MRCML, p. 59—61. George Sbârcea, *Augustin Bena*, în *Muz.*, an. XII, nr. 3, mart. 1962.

BERDESCU Alexandru, n. 1822, Buc. — m. 29 aug. 1872, Buc. St. muz. la Buc., cu Alexandru Flechtenmacher.

Compozitor (muz. pentru orchestră, muz. de cameră, muz. vocală) și folclorist preocupat să pună în valoare (mai mult decît înaintașii) muz. pop. veritabilă, stilul ei specific, **B.** „reprezintă o nouă etapă pe calea preocupărilor folcloristice la noi” (Gh. Ciobanu). După ce face cercetări în zonele Prahova și Dîmbovița (1859), Buzău (1861), Argeș, Muscel, Rm. Sărat și Putna (1862) tipărește col.: *Melodii române. Scrise pentru prima oară în toată originalitatea și caracterul lor național astfel cum le eczeutează lăutarii români*. Pentru piano-forte de ~, Dedicat

Națiunei Române (Buc., Lith. de J. Pernet a Buc. și Etab. Lith. A. Bilz, 9 caiete, 1860—1862) și *Melodii arangiate în adevăratul lor styl național* pentru piano, de ~ (Buc., Imprimérie Jean Weiss et comp., Jean Cartu, 1871, 16 p.). Prima col. cuprinde 41 melodii (de cîntece și de dansuri), creații pop. orășenești (melodii lăutărești, cîntece de lume, romanțe). „Valoarea *Melodiilor române* constă în opera documentar artistică evidențiind bogăția, savoarea și spontaneitatea muzicii noastre.” (Octavian Lazăr Cosma).

Bibl. ref.: G. Breazul, *Patrium Carmen*, Craiova, Scrisul românesc, 1941; MRCML, p. 63—64; SEB, 1974; IFR, p. 120; HMR, IV, p. 266.

BRADU Florica, n. 22 febr. 1947, com. Șicula, jud. Arad. Șc. pr. în loc. nat.; st l. și st. univ. de fil. la Oradea. Prof. la Oradea.

•

Talentată interpretă a cîntecului pop. bihorean, B. realizează trei importante clg.: *Cîntați, fete, horile* (Oradea, CÎCPMAM, 1973), *Cine-o-nceput horile*, în vol. *Folclor literar din Bihor*. Texte alese din clg. inedite ale Cercului de etnogr. și folc. (Oradea, CCES al jud. Bihor, CÎCPMAM al jud. Bihor, 1974, p. 411—458) și *Poezii populare din Crișana*. Aceasta din urmă, întreprinsă în anii 1970—1975 și însumînd 770 p. de ms., cuprinde poezii lirice, epice, poezia obiceiurilor și datinilor, obiceiuri ale vieții de familie din zonele Arad, Bihor, Satu Mare și Sălaj. Clg. a fost realizată cu ocazia turneelor artistice întreprinse cu orchestre de muz. pop., prilejuri cu care înregistrează pe bandă de mg. producții interpretate de buni rapsozi pop. și de păstrători ai folc. Imprimă mai multe discuri de cîntece pop. la „Electrecord” și realizează la televiziune filme muz.: *Rădăcini adînci*, *Soarele și luna*, *Sub soarele Biho-ului*.

BRAUNER Harry, n. 24 febr. 1908, Piatra Neamț. Cons. Buc. (1925—1929), cu D. G. Kiriace (teorie-solfegii), Alfonso Castaldi (armonie), Ștefan Popescu (dirijat cor), C. Brăiloiu (ist. muz.); paralel urmează la Univ. din Buc. (1928—1929) cursurile de sociol. al lui D. Gusti și de estetică al lui T. Vianu; în 1933 se documentează la Paris asupra

cercetărilor de folc. muz. sub conducerea etnomuzicologului André Schaeffner. Prof. de muz. la Turnu Măgurele (1929—1932) și Buc. (1932—1935); prof. supl. de ist. muz. (1932—1935) și prof. de folc. (1948—1950) la Cons. Buc.; director adjunct al Arhivei de folc. din Buc. (1944—1948); consilier pentru folc. la Radiodifuziunea Română (1944—1949), Ministerul Informațiilor (1945) și Casa de discuri Electrecord (1958); director al IF (apr. 1949 — ian. 1950); documentarist principal la Inst. de ist. artei al Acad. Rom. (1965—1968). Conduce primul laborator etnomuzicologic, înființat pe lângă Cons. „Ciprian Porumbescu” din Buc. (1971). M. onor. la The English Folk Dance and Song din Londra (1939). Colab. la *Contemporanul*, *Flacăra*, *Magazin*, *Muzica*, *Orizont*, *Revue roumaine d'histoire de l'art*, *România liberă*, *La Roumanie d'aujourd'hui*, *Sociologie românească*.

Cercetător neobosit al terenului, cu o neostoită curiozitate de a descoperi și promova noi talente, muz. autentică, de a le face cunoscute, elev al lui D. G. Kiriac („el a avut o înrîurire hotărîtoare pentru întreaga mea viață, căci, din prima adolescență mi-a deschis drumul către frumusețea cîntecului popular românesc, m-a învățat să mă apropii de el, să-l îndrăgesc într-atît încît, pînă la urmă, să mă dedic culegerii și studierii acestui minunat tezaur al poporului român”), colab. apropiat al lui C. Brăiloiu, participant la monografiile sociol. inițiate de ISR condus de D. Gusti, compozitor (cîntece pentru copii și muz. vocală), muzicolog, B. este totuși puțin cunoscut, bogatele sale clg. aflîndu-se în arhivă. A contribuit la aceasta absența îndelungată a sa din cîmpul cercetării științifice. Cei ce l-au cunoscut nemijlocit au rămas impresionati de talentul cu care-și chestiona inf., talent care-l apropia de C. Brăiloiu. Este elocventă în acest sens mărturia lui H. H. Stahl: „Viu ca o zvîrlugă, inteligent pînă la a fi scripitor, iubitor al folclorului pînă la patimă, Brauner a dovedit încă de la Drăguș surprinzătoarele sale calități de anchetator. Reușea, ca în joacă, cele mai năstrușnice performanțe profesionale. Pentru el nu existau dificultăți în a obține de la oricine, orice. Cel mai refractar și răuvoitor din informatori nu rezista la darul lui

cercetărilor de folc. muz. sub conducerea etnomuzicologului André Schaeffner. Prof. de muz. la Turnu Măgurele (1929—1932) și Buc. (1932—1935); prof. supl. de ist. muz. (1932—1935) și prof. de folc. (1948—1950) la Cons. Buc.; director adjunct al Arhivei de folc. din Buc. (1944—1948); consilier pentru folc. la Radiodifuziunea Română (1944—1949), Ministerul Informațiilor (1945) și Casa de discuri Electrecord (1958); director al IF (apr. 1949 — ian. 1950); documentarist principal la Inst. de ist. artei al Acad. Rom. (1965—1968). Conduce primul laborator etnomuzicologic, înființat pe lângă Cons. „Ciprian Porumbescu” din Buc. (1971). M. onor. la The English Folk Dance and Song din Londra (1939). Colab. la *Contemporanul*, *Flacăra*, *Magazin*, *Muzica*, *Orizont*, *Revue roumaine d'histoire de l'art*, *România liberă*, *La Roumanie d'aujourd'hui*, *Sociologie românească*.

•

Cercetător neobosit al terenului, cu o neostoită curiozitate de a descoperi și promova noi talente, muz. autentică, de a le face cunoscute, elev al lui D. G. Kiriac („el a avut o înrîurire hotărîtoare pentru întreaga mea viață, căci, din prima adolescență mi-a deschis drumul către frumusețea cîntecului popular românesc, m-a învățat să mă apropii de el, să-l îndrăgesc într-atît încît, pînă la urmă, să mă dedic culegerii și studierii acestui minunat tezaur al poporului român”), colab. apropiat al lui C. Brăiloiu, participant la monografiile sociol. inițiate de ISR condus de D. Gusti, compozitor (cîntece pentru copii și muz. vocală), muzicolog, B. este totuși puțin cunoscut, bogatele sale clg. aflîndu-se în arhivă. A contribuit la aceasta absența îndelungată a sa din cîmpul cercetării științifice. Cei ce l-au cunoscut nemijlocit au rămas impresionați de talentul cu care-și chestiona inf., talent care-l apropia de C. Brăiloiu. Este elocventă în acest sens mărturia lui H. H. Stahl: „Viu ca o zvîrlugă, inteligent pînă la a fi scriitor, iubitor al folclorului pînă la patimă, Brauner a dovedit încă de la Drăguș surprinzătoarele sale calități de anchetator. Reușea, ca în joacă, cele mai năstrușnice performanțe profesionale. Pentru el nu existau dificultăți în a obține de la oricine, orice. Cel mai refractar și răuvoitor din informatori nu rezista la darul lui

de a se băga în sufletul omului și de a-l emoționa, în așa fel, încît cîntecul sau bocetul să apară ca fiind ceva ca de la sine înțelept. Aparent, în purtarea lui puteai crede că lucrează cu o doză de cinism, atît de calm mînuia sentimentele oamenilor, chiar și în împrejurări în care altcineva ar fi stat la îndoială." (*Amintiri și gînduri din vechea școală a „monografiilor sociologice”*, Buc., Minerva, 1981, p. 146.) Vol. *Să auzi iarba cum crește* (Buc., EE, 1979, 450 p.) reunește amintiri, mărturisiri, medalioane de mari exegeți ai culturii pop. rom. și de interpreți ai muz. noastre, cronici al discului. Cartea îl recomandă pe cunoscătorul de la sursă al muz. pop., al folc. în genere, care studiază fenomenul folc. în contextul vieții socio-culturale, toate observațiile din această atît de originală carte fiind rodul unei îndelungate și răbdătoare, erudite cercetări a realității folc. în desfășurarea ei. Cercetătorul n-a găsit în cîntecul pop. doar valori artistice ci și o tonifiantă vigoare: „Cîntecele oamenilor acestui pămînt mi-au împlinit întreaga viață. În preajma neasemuitelor cîntece am fost copleșit nu numai de frumusețea lor, dar și de tămăduitoarea lor putere”. Cunoscător al întregii arii folc. rom., autorul face considerații interesante despre folc. maramureșean, sălăjean, bihorean, hunedorean, oltenesc, muntenesc, moldovenesc, bucovinean. Din vol. aflăm o serie de amănunte privitoare la grija lui **B.** de a face cunoscut tezaurul nostru folc. și dincolo de granițele țării: sînt concludente paginile în care descrie spectacolele date în Anglia (1935) de călușarii din Pădureții Argeșului și de echipa din Bengeștii Gorjului la Constantinopol (1936). Interesează deopotrivă paginile despre C. Brăiloiu, D. G. Kiriac, D. Gusti, Sabin Drăgoi, Béla Bartók, Maurice Ravel, Yehudi Menuhin, Jacques Lassaigue, Marcel Cellier, Maria Tănase (la formarea căreia **B.** a avut un rol de seamă), Gheorghe Zamfir ș.a. În concepția lui **B.**, misiunea folcloristului contemporan constă în „cunoașterea și păstrarea într-o formă cît mai pură a fondului de aur al străvechii noastre culturi”. Muzicologul crede în trăinicia și autenticitatea folc. rom. și propune măsuri pentru ferirea lui de poluare, de pericole cum sînt standardizarea, uniformizarea, șablonizarea. Îngrijește editarea muz. rom. pe discuri la casele Columbia și Lifa (Buc., 1936—1938).

Bibl. ref.: Mihai Coman, *Pulsul folclorului*, în *Luc.*, Buc., XXII, nr. 44, 1979, p. 2; Mihai Pelin, „Să auzi iarba cum crește”, în *Flacăra*, an. XXIX, nr. 14 (1295), 3 apr. 1980, p. 15; Iordan Datcu, *Harry Brauner*, „Să auzi iarba cum crește”, în *O. Tim.*, serie nouă, an. XXXI, nr. 2 (616), 10 ian. 1980, p. 2.

BRAILOIU Constantin, n. 13 aug. 1893, Buc. — m. 20 dec. 1958, Geneva. St. muz. la Buc. (1901—1907), Viena (1907—1909), Vevey și Lausanne (Institut Thélin) (1909—1912), Paris (1912—1914), cu André Gédalge (contrapunct, compoziție). Înființează, împreună cu Ernest Ansermet, Soc. independentă a compozitorilor de muz. din Geneva (1918); inițiază și organizează (împreună cu George Enescu, D. G. Kiriac, I. Nonna Otescu, M. Jora ș.a.) SCR (1920), al cărei secretar general este între anii 1926—1943; prof. supl. la Cons. Buc., catedra de ist. și estetica muz., unde predă ist. muz. (din 1923); instituie premiul pentru stimularea colecționării de muz. pop. (1925); rector și prof. la Acad. de muz. religioasă a Sfintei Patriarhii Române (1929—1935); întemeiază Arhiva de folclor a SCR (1928), al cărei conducător este (1928—1943); m. în consiliul de administrație al Operei din Buc. (1929); m. al comisiei pentru Arhiva fonogramică a Ministerului Cultelor și Artelor (1932); ține un curs facultativ de folc. la Cons. Buc. (1932—1941); m. al comisiei pentru premiul muz. „Robert Cremer” (1932); m. în comisia pentru elaborarea programei analitice pentru muz. în învățământul secundar (1934); consilier al Fundației culturale regale „Principele Carol” (1934); m. în consiliul de administrație al Operei din Cluj (1934); cursul său facultativ de folc. de la Cons. Buc. devine obligatoriu (1941—1942); consilier tehnic în Ministerul Propagandei Naționale (1940); m. al Consiliului administrativ al Casei compozitorilor, pictorilor și sculptorilor de pe lângă Ministerul Muncii (1940); m. al Comisiei pentru controlul imprimării sunetelor (1941); vicepreședinte al Consiliului de administrație al Casei compozitorilor, pictorilor și sculptorilor de pe lângă Ministerul Muncii (1942); consilier tehnic diurnist pe lângă legația României din Berna (1943—1946); organizează la Geneva Les Archives internationales de musique populaire (1944), al căror director este între anii 1944—1958; lector, conf. la Centre national de la recherche du Musée de

l'Homme din Paris (1948); lucrează la Institut de musicologie de L'Université de Paris (1948); fondator al cercului internațional de studii etnomuzicologice Les colloques de Wégimont (1954). Colab. la *Adevărul*, *Adevărul literar și artistic*, *Argus*, *Arhiva pentru știința și reforma socială*, *Analele culturale*, *Anuario musical del Instituto espanol de musicologia del C.S.I.C.*, *Archives suisses d'anthropologie générale*, *Boabe de grâu*, *Bulletin mensual des musées et collections de la Ville de Genève*, *Cele trei Crișuri*, *Credința*, *Curentul*, *Cuvîntul*, *Dimineața*, *Diogene*, *Domaine musical*, *Dreptatea*, *Epoca*, *Feuille d'avis de Lausanne*, *Fidac* (Paris), *Formes et couleurs*, *Gazette des etrangers*, *Gazette de Lausanne*, *Gîndirea*, *L'Indépendance Roumaine* (Buc.), *Izbînda*, *Journal de Genève*, *Luptătorul*, *Musikblätter den Anbruch*, *Musikpaedagogische Zeitung* (Zürich), *Muzica*, *Muzică și poezie*, *De Muziek* (Amsterdam), *La Nation roumaine* (Paris), *L'Orient*, *La Politique* (Buc.), *Le Progrès* (Buc.), *Radio și radiofonia*, *Rampa*, *La Revue musicale*, *Revue de musicologie*, *Revista Fundațiilor regale*, *Revista vremii*, *Revue des études roumaine*, *Schweizerische Musikzeitung* (Zürich), *Suisse contemporaine*, *Timpul*, *Tribune de Genève*, *Tribune de Lausanne*, *Ultima oră*, *Universul*, *Viața românească*, *La vie musicale*.

B., etnomuzicolog, muzicolog, compozitor, animator al vieții muz. cu un rol însemnat în dezvoltarea școlii rom. de compoziție, pedagog, creator de școală, „nu este numai cel mai de seamă cercetător de folclor muzical al românilor, ci și pe plan european face parte dintre cei mai valoroși folcloriști muzicali” (B. Bartók). Savant cunoscător al folc. rom. și al altor popoare, **B.** este deopotrivă culegător neîntrecut (sub raport valoric, metodologic și cantitativ) și autor de st. de referință (despre creația colectivă, melodie și sisteme sonore, versificație și sisteme ritmice, sociol. muz.), laturi prin care a imprimat un nou și fertil curs culegerii și exegezei științifice a cîntecului pop. În concepția lui **B.** muz. pop. este „un produs al obștei”, un „fapt social” prin excelență, este opera „creatorului plural”, creație cu o menire precisă, răspunzînd unor nevoi esențiale ale sufletului celor mulți. Este structurată

după sisteme specifice riguroase și se actualizează permanent prin variație (variațiile fiind „individuale și colective”, variații „constante, organice”, în fine „întâmplătoare, accidentale”). „Studiul acestor variații [...] este probabil problema cea mai însemnată a folclorului muzical: ne apropiem aci de izvorul creației populare”, aspect într-atît de important încît **B.** l-a evidențiat în unele din st. sale prin notație sinoptică. Creație colectivă nu înseamnă — spune **B.** — că rolul individului talentat este absent.

O contribuție de mare interes științific este st. *Poeziile soldatului Tomuț din războiul 1914—1918*, în care, pe lîngă examinarea notelor particulare ale cîntecelor de cătănie, abordează chestiunea raporturilor dintre individ și colectivitate în planul creației, a nașterii poeziei pop. Creația individuală „începe acolo unde poezii își aleg subiecte pentru care tradiția poetică sătească nu are grai și nici variația nu-i mai poate ajuta”. **B.** distinge între stilurile melodice pop. ale cîntecelor țărănești și „complexul melodiilor ce trăiesc la un moment dat într-un mediu țărănesc dat, oricare ar fi originea și stilul lor”. O caracteristică esențială a muz. pop. este îngemănarea perfectă între melodie și text. O formă a diletantismului în clg. folc. a constituit-o multă vreme separarea textelor de melodii, în fapt notarea doar a primelor, despărțire plină de consecințe negative: „Examine separate, nici poezia nici muzica nu dezvăluie nimic esențial. Adaptate una la alta, ele formează, în mintea analfabeților, o unitate atît de indisolubilă, încît adesea ei refuză să dicteze textul poetic al cîntecelor. În ceea ce privește pe cei care, la sate, știu să scrie, ei așază versurile pe toată lărgimea hîrtiei, unele după altele, ca și propozițiile prozei. Ei concep versurile înseși atît de puțin ca unități distincte, încît le denumesc simplu «vorbe» și vor spune, de exemplu, pentru a indica locul unui refren: *la toată vorba* (după fiecare vers). Precizare excepțională, de altfel: dictînd, majoritatea lor omit deliberat nu numai refrenele ci și toate repetițiile de cuvinte, astfel că adesea este imposibil să se reconstituie forma adevărată a ceea ce îți transmit”. Este o iluzie că melodia are o var. ideală, de referință; în fapt avem de a face cu atîtea forme cîte îi conferă interpretul: „Melodia populară nu are nici o realitate palpabilă în sine. Ea nu prinde ființă decît în

clipa cînd este cîntată și nu viețuiește decît prin voia interpretului și în chip voit de el: creație și reproducere se confundă aci — fapt asupra căruia nu se poate stăruia deajuns — într-o măsură de tot necunoscută practicii muzicale bizuite pe tipar, și toți cercetătorii au rămas uimiți de libertatea cu care interpreții populari mînuiesc melodiile interpretate, privite de ei ca un bun absolut al lor". Ca procedeu metodologic pentru surprinderea acestor variații **B.** a propus și aplicat experimentul folcloric care constă în reiterarea imprimării. Creație cu legi proprii, cîntecul pop. trebuie apreciat după un cod specific, estetica plăsmuirilor culte nefiind operantă. **B.** elaborează în acest sens, st. *Versul popular românesc cîntat* (1954), examinare structurală de mare finețe a unui număr însemnat de procedee: fracționare, grupare și repetare, refrene, apocopă, metrică și ritmică, tipuri de rime, pseudorefrene, sisteme de versificație ș.a. O trăsătură bine marcată a lucrărilor lui **B.** este atenția acordată studierii muz. pop. în strînsă relație cu manifestările vieții sociale țărănești. Apelul la criteriul sociol., atrage atenția **B.**, trebuie să se facă în funcție de anumite date concrete, acolo unde „cîntecele viețuiesc cu adevărat, se nasc, mor, se prefac, nedespărțite de traiul mediului din care s-au ivit". Cea mai bună aplicare a acestei teorii a dat-o **B.** prin *La vie musicale d'un village. Recherches sur un répertoire musical paysan (Drăguș-Roumaine)* (1960), lucrare apărută postum, în care a dorit să înfățișeze monografic „portretul Drăgușului moral, în toată integritatea sa", „comportamentul spiritual al unui complex social dat, așa cum se oferă el observației". Pentru reușita investigației, autorul folosește tehnici ca a eșantionării, tehnica statistică și tehnica matematică. În prima instanță înregistrează întregul repertoriu al loc., îi studiază trăsăturile stilistice și structurale, urmărește procesul de creație și circulație al plăsmuirilor pop., funcția tuturor manifestărilor folc. În a doua instanță examinează funcția socială a repertoriului, frecvența orizontală și verticală a diferitelor creații. Prin rezultate și metodologie, lucrarea și-a cîștigat un meritat prestigiu, în țară și peste hotare. H. H. Stahl îl socotește pe **B.** „precursor și prim doctrinar al sociologiei artei populare, pînă astăzi neîntrecut". **B.**

a găsit modalitățile de cercetare a răsfrîngerii socialului în viața muz. a satului. Cercetătorul nu trebuie să se rezume la investigarea repertoriului muz., ci să examineze, totodată, viața muz. pop. : „Nu ajunge să adunăm melodii, trebuie să completăm culegerea cu un interogator, să aflăm ce gîndesc despre aceste melodii țaranii, de ce li se par sau nu li se par frumoase, de ce le place sau displace felul de a cînta al unuia sau al altuia. Va trebui să aflăm de la ei de ce cutare melodie se mai cîntă, de unde a venit cutare alta și o seamă de amănunte de același fel”. În prima parte a activității sale, B. acordă un interes major problemelor de metodologie a cercetării, modul ingenios cu care le-a conturat aducîndu-i, și în această direcție, o recunoaștere universală, muzicologul francez André Schaeffner elogiîndu-i „geniul metodei”. Colab., ca invitat al lui D. Gusti, la campaniile monografice organizate și conduse de acesta în loc. Fundul Moldovei, jud. Suceava (1928), Drăguș, jud. Brașov (1929) și Runcu, jud. Gorj (1930), B. își conturează principiile metodologice, pe care le va expune în conferința *Metoda de cercetare folclorică (Sociologie muzicală)* și mai ales în celebrul st. *Arhiva de folklóre a Societății compozitorilor români. Schiță a unei metode de folklóre muzical* (1931 ; în același an și în versiune franceză). Cu buna sa credință, B. va recunoaște, într-un interviu ce l-a acordat etnomuzicologului elvețian Eug. Pittard, că, în latura metodelor muzicologice, urmează „drumurile trasate de predecesorii noștri, de care nu ne despărțim decît prin cîteva amănunte”, predecesorii fiind B. Bartók și D. G. Kiriac („neuitatul maestru”). Subiectivității de pînă atunci din domeniul notării melodiilor îi opune înregistrarea mecanică : „Numai mașina este obiectivă și numai reproducerea ei este întreagă și netăgăduită. Oricît de bine am scrie o melodie sub dictat, tot va lipsi ceva notațiilor, de n-ar fi decît limbajul vocii și colorația aceea deosebită datorită emisiunii populare, ca să nu mai vorbim de instrumente. De altă parte, nu se mai închipuie lucrare științifică lipsită de un permanent mijloc de control”. Folosirea aparatului de filmat și a celui de fotografiat va contribui la realizarea „documentației auxiliare”. Cercetarea modernă, sistematică, exhaustivă trebuie făcută în echipă. Se impun și o serie de instrumente de lucru perfecționate : fișe

(text poetic; melodie; informator), fișe auxiliare (repertoriu; ritual; tehnică; terminologie; estetică; circulație; creație), chestionare (minimale, amănunțite). Se recomandă să fie anchetați informatori-tip, să se culeagă de la aceștia piesele cele mai realizate sub raport artistic. Cercetarea complexă impune folcloristului alcătuirea unor lucrări auxiliare: un microtratat de estetică muzicală, un dicționar muzical, descrierea instrumentelor pop. și a tehnicii executanților. Latura metodologică se extinde firesc și asupra modalităților de prelucrare a materialelor culese, de integrare a lor în arhivă, de întocmire a cataloagelor. Toate aceste precepte metodologice le aplică în timpul bogatei sale cercetări directe. În perioada 1928—1943 întreprinde, în cadrul Arhivei de folclor („puternic centru tehnic bine înzestrat de culegeri și studii folclorice”), cercetări în 289 sate înregistrând 5595 melodii (pe 2621 cilindri), cifră la care se adaugă 381 melodii (înregistrate cu aceeași tehnică, în colab. cu Tiberiu Alexandru, H. Brauner, C. Bugeanu, Paula Carp, Gh. Ciobanu, I. Co-cișiu, Emilia Comișel, I. R. Nicola, C. Palade, A. Stoia) și cele 1784 melodii imprimate pe 851 fețe de disc. A făcut de asemenea numeroase clg. de melodii după auz. Cele 7760 melodii au fost sistematizate după o metodă originală, pe care o vor împrumuta și specialiștii mag. și blg. A cules folc. muz. și din alte spații: Asturii (1952), Banatul iugoslav (1955), cantonul Valais, Geneva. Militant pentru îmbunătățirea tehnicilor de înregistrare a muz. pop., B. semnează el însuși excelente antol. sonore: vol. I din *Țara Oașului* (5 discuri cu 12 piese), 2 mape (a câte 3 discuri) cu *Jocuri românești*, o mapă (2 discuri) *Nunta țărănească transilvăneană*. La Paris scoate, în 1950, 4 discuri *Musique populaire roumaine* și ingr. editarea celor 8 albume (40 discuri) din *Collection universelle de musique populaire enregistrée*. Vădește un interes special pentru folc. obiceiurilor, pentru așa-numitele „rituri de trecere”. *Nunta la Feleag* (1938) este o reconstituire concisă a nunții prezentate la București (1929) de o echipă artistică țărănească din jud. Odorhei. Alături de descrierea spectacolului nupțial, B. publică notația a 9 melodii de nuntă (cîntece și jocuri), a căror reproducere are un dublu interes: „o dată fiindcă, cel puțin în unele amănunte aduc oarecare noutate, apoi, mai ales, fiindcă

puținele sate românești din Odorheiul secuiesc sînt încă cu desăvîrșire necunoscute cît privește folclorul muzical". *Nunta în Someș* (1941), conferință radiofonică ilustrată în emisiune cu melodii de pe discuri, este o excelentă reconstituire. Pe lîngă descrierea obiceiurilor, autorul face o serie de considerații privind muz. zonei, Someșul deosebindu-se în mică măsură de zonele folclorice vecine, „încît anevoie poți spune ce este numai al lui în muzica de acolo". Cîteva st. au ca obiect folc. despre moarte și înmormîntare. În *Despre bocetul de la Drăguș* (Jud. Făgăraș) (1932), st. care va fi foarte apreciat de B. Bartók pentru descrierea „cu lux de amănunte excepțional" a obiceiului bocirii, autorul „conturează un adevărat sistem de studiere a unui gen folcloric, în toată complexitatea sa, sistem care va fi reluat, adîncit și adaptat la specificul unui element de expresie sau gen, în toate studiile sale ulterioare" (Em. Comișel). Bocetele sînt obținute prin înregistrare în timpul desfășurării ceremonialului funebru și prin dictare sau cîntare din memorie. Noutate metodologică aduce analiza laturii muzicale, st. variației rîndurilor melodice. În *Ale mortului din Gorj* (1936) tipărește, fără pretenții științifice, o serie de texte, „poate cele mai arhaice din literatura noastră populară", texte ușor remaniate de autor („am căutat forma cea mai deplină a fiecărui motiv poetic, întregind unele variante, vădit ciuntite, cu împrumuturi din altele"). În scurta prezentare ce precede setul de texte clasificate după „menirea fiecărui text și prilejul culegerii lui", B. face deosebire între bocete și cîntările ceremoniale la mort, acestea din urmă cuprinzînd cîntecele bradului, zorile propriu-zise și „o seamă de cîntece felurite, legate de anume clipe sau anume acte ale ceremonialului funebru". În *Bocete din Oaș* (1938) dă, alături de melodii și texte, „o seamă de lămuriri despre ritualul funebru, despre tehnica și estetica bocirii, despre psihologia bocitoarelor". Un obicei de iarnă face obiectul st. *Vicleiul din Tîrgu Jiu* (1936), care cuprinde trei texte culese de la trei „tacîmuri" de irozi, texte stenografiate în timpul desfășurării spectacolelor, melodiile fiind înregistrate la fg. la sfîrșitul manifestărilor. Toate cele trei spectacole au fost filmate. Autorul nu este atras de latura estetică a textelor, mobilul cercetării fiind de ordin metodologic, aplicarea unui sistem de

clg. care „urmărește, de o parte, înregistrarea fenomenului cercetat în clipa și la locul unde se petrece el, cu ocolirea, pe cât cu putință, a oricărei reconstituiri și dictări din memorie; pe de altă parte, țintește la adunarea, o dată cu faptul artistic, a tuturor datelor asupra condițiilor din care el se naște și în care viețuiește”. Textele sînt prezentate într-o dispunere sinoptică orizontală. Apelul la obiceiuri este suportul micului st. *Sur une ballade roumaine (Mioritza)* (1946). Balada amintește de obiceiul pop. străvechi de a se simula o căsătorie postumă pentru tînărul mort nelumit, simulare care este de fapt „unul din gesturile originare de apărare a vieții”. Toate cercetările trebuie să conducă — opinează **B.** — la descoperirea „mult discutatului specific național”, a „imaginii morale a poporului nostru”. În această direcție se înscriu și eminentele st. de sinteză, de folc. comparat (comparația fiind „lege supremă și rațiune de a fi” a etnomuzicologiei), elaborate în ultima sa perioadă de creație: *La métabole pentatonique* (1945), *Le folklore musical* (1949), *Sur une mélodie russe* (1953), *Le rythme aksak* (1951), *Le rythme enfantin — notions liminaires* (1954). Atent la notele specifice ale muz. diferitelor etnii, **B.** descoperă unele legi și elemente universale de creație: „cu cît sporește masa documentelor, cu atît ne frapează și ne derutează cvasi-ubicvitatea anumitor «formule», a anumitor combinații ale unui mic număr de sunete... S-a întîmplat ca această ubicvitate a cîtorva locuri comune melodice sau ritmice să surpe definiții premature de stiluri naționale. Aceste locuțiuni și elocuțiuni stereotipe și apatride, izvorîte din datele elementare ale fizicii, par să constituie prima etapă a unui drum fatal, ca niște cuceriri acustice inițiale.” În st. despre ritm și unele sisteme sonore evidențiază cîteva „suprafețe de contact”. Ritmul aksak nu este doar, cum se spusese, ritm blg., ci are o mare răspîndire. De asemenea, ritmica jocurilor de copii are o circulație universală. Asemănările din domeniul structurilor și stilurilor muz. le explică prin poligeneză: „Nimic nu se împotrivește să credem că muzica s-a putut naște în mai multe rînduri și în mai multe locuri, în perioade mai mult sau mai puțin îndepărtate de momentul de față”. În st. de etnol., **B.** nu se situează pe o poziție restrictiv europeană; bun cunoscător al culturilor muz. extraeuropene, denunță

impermeabilitatea, inflexibilitatea, aroganța, neînțelegerea cu care sînt tratate aceste idiomuri muz. de către anumiți occidentali. Personalitate de notorietate a etnomuzicologiei universale, **B.** se bucură de un mare prestigiu în rîndurile specialiștilor de peste hotare. Mai multe publicații au prezentat elogios noua metodologie aplicată de **B.** în clg. muz. pop. Z. praghez *Lidove Listy* (11 febr. 1930) scrie între altele: „culegerea muzicii populare, astfel cum se face în România, poate fi luată drept pildă de seriozitate și metodă”. Z. parizian *Excelsior* (10 febr. 1930) își exprimă dorința „ca această leală metodă de înregistrare să se răspîndească printre toți muzicologii Universului, scutindu-ne de «reconstruirile» mai mult sau mai puțin înșelătoare ale unor specialiști puțin scrupuloși”. Rev. pariziană *Candide* (26 mart. 1931) propune ca ideile metodologice exprimate de **B.**, într-o comunicare despre rezultatele înregistrate de Arhiva de folklor, „să servească drept pildă muzicologilor de la noi și să le inspire dorința de a culege și de a ordona în același chip comorile trecutului nostru”. *L'Illustration* (4 apr. 1931) nota că opiniile lui **B.** despre modul științific de organizare a arhivei amintite „excită legitima noastră invidie”. *Journal des debats* (26 mart. 1931) se exprimă în același fel: „Ar fi de dorit ca exemplul dat de România să fie urmat chiar în Franța”. Folcloriști și muzicologi de seamă s-au exprimat elogios despre opera lui **B. B. Bartók**, care în st. său *De ce și cum culegem muzică populară* (1936) și-a luat un motto din *Esquisse d'une méthode de folklore musical* de **B.**, laudă scrupulozitatea, minuțiozitatea cu care etnomuzicologul rom. cercetează folc. obiceiurilor: „el ne arată cu claritate cu ce amănunte, capabile să facă a păli, prin minuțiozitatea lor, pe savantul german cel mai maniac, poate fi făcută descrierea unui obicei popular... Este evident că, în principiu, ar trebui procedat astfel pentru toate melodiile, din toate satele, de fiecare dată cînd acestea însoțesc un rit”. Ernest Ansermet aprecia că lucrările lui **B.** vor face epocă, iar Samuel Baud Bovy spune că st. despre ritm ale lui **B.** „demonstrează cel mai bine originalitatea spiritului său”, „aportul său imens” iar în *Réflexions sur la creation collective* și *La vie d'un village* a dovedit „înțelegerea profundă a sufletului colectiv”. Teoria lui **B.** despre sistemele muz. tetratonic,

tritonice și bitronice a fost însușită — observă Gh. Cioabanu — de valoroși muzicologi occidentali, ca Walter Wiora, Jaques Chailley, Paul Collaer. Pentru încurajarea culegătorilor de folc. răzleți și a colab. Arhivei de folklor, B. tipărește, în seria de publicații ale amintitei arhive, vol. ca *Treizeci cîntece populare* (1927) și *Cîntece bătrînești din Oltenia, Muntenia, Moldova și Bucovina* (1932). Îngr. cîteva ed. (între altele un vol. din opera lui Gh. Cucu), precum și un vol. din opera teoretică a lui B. Bartók, *Scrieri mărunte despre muzica populară românească*, singura lucrare de acest fel din opera lui Bartók apărută în timpul vieții sale. Cel care a militat pentru punerea bazelor școlii naționale de compoziție a fost el însuși un compozitor de seamă (unii muzicologi străini l-au socotit „compozitor cu suflet de folclorist”). Despre o serie de armonizări de melodii pop. făcute de el s-a spus (A. Schaeffner) că „îl arată egalul unui Bartók sau unui Ravel”.

Bibl. ref.: Mihai Pop, *Problemele și perspectivele folcloristicii noastre*, în *RF*, Buc., t. 1, nr. 1—2, 1956, p. 9—35; Béla Bartók, *Însemnări asupra cîntecului popular*, cu o pref. de Zeno Vancea, Buc., ESPLA, 1956; Sabin Drăgoi, *Constantin Brăiloiu (Omagiul)*, în *RF*, t. 3, nr. 4, 1958; p. 147; André Schaeffner, *Bibliographie des travaux de Constantin Brăiloiu*, în *Revue de musicologie*, 93, iul. 1959 și extras, 27 p.; Em. Comișel, *Constantin Brăiloiu*, în *Cont.*, Buc., nr. 32, dec. 1964; Idem, *Constantin Brăiloiu, noțiuni liminare*, în *SM*, Buc., I, 1965, p. 227—302; Gh. Firca, *Gîndirea istorică a lui Constantin Brăiloiu*, în *SCIA*, t. 12, nr. 2, 1965, p. 123—140; Em. Comișel, *Din corespondența lui Constantin Brăiloiu*, în *Muz.*, Buc., t. 15, nr. 11, 1965, p. 6; Romeo Ghircoiașu, *Personalitatea lui Constantin Brăiloiu — în lumina unor scrisori inedite*, în *LM*, Cluj, 2, 1966, p. 211—218; H. H. Stahl, *Anchetele de opinie publică și sociologia folclorului*, în *REF*, t. 11, nr. 3, 1966, p. 219—225; G. Habenicht, *Evoluția metodei de cercetare a folclorului muzical*, în *Ibid.*, t. 11, nr. 3, 1966, p. 235—238; Iosif Sava, *Sabin Drăgoi ni-l prezintă pe Constantin Brăiloiu*, în *Trib.*, Cluj, nr. 44, 1966, p. 7; Constantin Brăiloiu, *Opere*, trad. și pref. Emilia Comișel, Buc., EM, I—V, 1967—1979; Béla Bartók, *Rumanian Folk Musik*, The Hague, Martinus Nijhoff, I—V, 1967—1975; C. Stihl-Boos, *Considerații asupra stadiului actual al etnomuzicologiei*, în *REF*, t. 13, nr. 4, 1968, p. 357—365; Nicolae Rădulescu, *Constantin Brăiloiu și cercetarea comparată a folclorului muzical*, *Ibid.*, t. 13, nr. 6, 1968, p. 503—516; Gh. Vrabie, *Folclo-*

ristica română. Evoluție, curente, metode, Buc., EPL, 1968, p. 374—376; Ov. Birlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, Buc., EPL, 1969; Liliana Constantinescu, *Constantin Brăiloiu*, în *Muz.*, t. 19, nr. 7, 1969, p. 45—48; Mihai Pop, *Realizări și perspective în folcloristica românească*, în *REF*, t. 15, nr. 1, 1970, p. 3—9; *Cercetări de muzicologie, Omagiu lui Constantin Brăiloiu*, Buc., 2, 1970, 354 p. Semnează: I. D. Chirescu, H. H. Stahl, Z. Vancea, Em. Comișel, Vasile Dinu, Lucilia Stănculeanu-Georgescu, Elisabeta Moldoveanu-Nestor, Cella Delavrancea, Mihail G. Andricu, Ov. Varga, Gh. Ciobanu, T. Alexandru, Fl. Georgescu, C. Bugeanu, V. Cosma, Dan Smîntînescu; O. Păun, *Amintiri despre Constantin Brăiloiu. De vorbă cu folclorista iugoslavă Milica Ilin*, în *R*, Craiova, an. VIII, nr. 3, 1971, p. 24; Ad. Vicol și Stanca Fotino, *Despre valorificarea moștenirii științifice a lui Constantin Brăiloiu*, în *REF*, t. 17, nr. 4, 1972, p. 329—340; C. Stihl-Boos, *Contributions de Constantin Brăiloiu (1893—1958) et de George Georgescu-Breazul (1887—1961) à l'étude des modes musicaux populaires*, în *Revue roumaine d'histoire de l'art, Série Théâtre, Musique, Cinéma*, Buc., t. 10, nr. 1, 1973, p. 77—80; Costin Cazaban, *Constantin Brăiloiu*, în *Luc.*, Buc., an. XVI, nr. 32, 1973; *IFR*, p. 511—527; Constantin Stihl-Boos, *Considerații asupra continuității gândirii folclorice și etnomuzicologice a lui Constantin Brăiloiu*, în *SCIATMC*, Buc., t. 23, 1976, p. 119—124; Béla Bartók, *Scrisori*, Buc., *Kriterion*, I, 1976, II, 1977; Em. Comișel, *Un deschizător de drumuri: Constantin Brăiloiu*, în *Muz.*, t. 23, nr. 5, 1978, p. 16—19; Tiberiu Alexandru, *Folcloristică, organologie, muzicologie. Studii*, Buc., EM, 1978, p. 76—136; Ulpui Vlad, *Biobibliografie Constantin Brăiloiu*, în *REF*, t. 24, nr. 1, 1979, p. 84—104; Nicolae Bot, *Constantin Brăiloiu sau un mod de a fi universal*, în *S*, Cluj-Napoca, XXX, 9, sept. 1979, p. 44—45; Iosif Herțea, *O restituire așteptată: opera lui Constantin Brăiloiu*, în *AF*, I, 1980, p. 244—245.

BREAZUL George, n. 14 sept. 1887, Amărăștii de Jos, jud. Dolj — m. 3 aug. 1961, Buc. Șc. pr. în loc. nat. Sem. central din Buc. (1899—1907); Cons. Buc. (1908—1912), cu D. G. Kiriak (teorie-solfegii), Ion Nonna Otescu și Alfonso Castaldi (armonie, contrapunct); Univ. din Berlin (1922—1924), auditor la Oskar Fleischer (muzicologie comparată, notație muz.), Karl Schäffer (acustică muz.), Hermann Abert (ist. operei), E. M. Hornbostel (practica înregistrării fonogramice), Curt Sachs (teoria instrumentelor), Johannes Wolff (muz. medievală), Max Friedländer (folc.), Georg Schünemann, Carl Stumpf (acustică, psihologie muz.). Im-

piegat la Casa Școalelor din Buc.; prof. de muz., la Cîmpina, Piatra-Neamț, Tîrgoviște (1920—1922); prof. de educație muz. și ritmică la Oficiul Național de educație fizică (1925—1926); prof. de muz. vocală la Sem. central din Buc. (1925—1926); prof. de enciclopedia și ped. muz. (1926—1939), de teorie-solfegii (1940—1955) și ist. muz. (1955—1961) la Cons. Buc.; prof. onorific de estetică, acustică, ped. și psihologie muz. la Academia de muz. religioasă din Buc. (1928—1936); inspector general al învățămîntului secundar (1932—1940); prof. de ist. muz. rom., la l. militar muz. din Buc. (1941—1945). M. în Deutsche Musik Gesellschaft (1927), Société française de musicologie (1928), International Musicological Society (1928), Gesellschaft für Musikforschung (1935), Istituto nazionale di studi sul Rinascimento (1924), Gesellschaft der Freunde des Internationalen Musiker-Brief-Archive (1958). Conduce, împreună cu Maximilian Costin, *Muzica* (1921—1925); creează col. muzicologică *Melos* (1939—1941). Colab. și la *Acțiunea*, *Armonia*, *Der Auftakte* (Praga), *Boabe de grîu*, *Boletín latino-americano de musica* (Montevideo), *Bukarester Tageblatt*, *Cercetări folclorice*, *Contemporanul*, *Cultura*, *Cultura poporului*, *Cuvîntul*, *L'Europe Orientale* (Paris), *Flacăra*, *Gazeta literară*, *Gîndirea*, *Ideea europeană*, *Izvoarașul*, *Îndreptarea*, *Îndrumătorul cultural*, *Kurjer Poznanski* (Poznan), *Mișcarea literară*, *Munca*, *Muzica*, *The Musical Quartely* (New-York), *Neuer Weg*, *Probleme de muzică*, *Raze de lumină*, *Revista generală a învățămîntului*, *Revista de pedagogie*, *România literară*, *Scînteia*, *Serdike* (Sofia), *Studii de muzicologie*, *Școala și viața*, *Teatru și muzică*, *Tinerimea română*, *Universul*, *Universul literar*.

●

B. aduce contribuții majore în cîteva domenii primordiale: întemeierea etnomuzicologiei rom.; organizarea clg. științifice a folc., ist. muz. pop.; crearea ped. rom. Pentru **B.** originile folc. nostru se confundă cu etnogeneza pop. rom.: „Plăsmuirile melodice românești s-au definit odată cu structurarea sufletului poporului, ca forme proprii și caracteristice de manifestare, de afirmare și exprimare a firii românești”. Creația muz. pop. exprimă cu fidelitate pecetea spirituală a pop., momentele trăite de aces-

ta : folc. „nu este neutral, independent de împrejurările la care a fost plăsmuit, izvodit ; nici nu se cîntă oricînd, independent de stările sufletești sau circumstanțele psihice individuale sau sociale, care au contribuit la crearea lui”. Folc. nu se poate sustrage unor deveniri, însă păstrează, pe deasupra tuturor modificărilor, ceva intangibil, inalterabil, acele zăcăminte inconfundabile care disting sub raport spiritual poporul nostru de altele. Folc. are o bine marcată funcție educativă, culturală, valorile sale de această natură fiind „totdeauna folosite de popor pentru trezirea și menținerea spiritului de obște, de solidaritate și de închegare a comunității, a grupului social, ca și pentru cristalizarea conștiinței poporului”. Noua orientare imprimată de B. în problemele clg. științifice a folc. nu apare în momentul fondării Arhivei fonogramice a Ministerului Cultelor și Artelor (1927), ci este mai veche, făcînd obiectul unor art. În art. *Relativ la muzica populară românească* (în *Muz.*, an. II, nr. 1, 1919, reprodus de *Izv.*, Bistrița-Mehedinți, an. I, nr. 9—12, 1920, p. 12—13), subliniază că un rezultat de seamă al noilor clg. va trebui să fie conturarea veritabilului idiom muz. rom., pe care clg. neștiințifice anterioare n-au putut să-l releve. Datoria folcloriștilor este să se îndrepte spre valorile autentice, specifice, spre muz. țărănească. După D. G. Kiriace, B. este cel care stăruie asupra importanței redării fidele a modurilor melosului pop. : „Să nu fiți ispitiți a încătușa melodiile noastre populare în cadrul îngust, — aș zice — în tipicul diatonismului modern (de mod major, ori minor) și nici nu veți abuza de gama cromatică orientală sau de modulațiuni în ea. Un studiu amănunțit și atent vă va dovedi că muzica noastră românească are, sub raport gamal, o mult mai apropiată înrudire cu muzica veche grecească a modurilor diatonice antice (comună, se pare, după Bourgault-Ducoudray, tuturor popoarelor ariene) și apoi cu «cantus-planus», care izvorăște din muzica pe care o păstrăm și o utilizăm, desigur, nu sub forma primitivă, și noi astăzi în biserică”. Ritmul (deosebit de la doine la cîntecele de joc) trebuie să stea în aceeași măsură în atenția celui ce notează melodii pop. În art. *Pentru muzica populară* (în *Ideea europeană*, Buc., an. VI, nr. 147, 15—22 iun. 1924) se ocupă, pe lîngă unele probleme de etnol. și de psihologie comparată, de cerințele

ce stau în fața culegătorilor cîntecelor pop., creații care trebuie să fie înregistrate cu mare fidelitate, „nici simplificate, nici înflorite, nici adaptate, potrivite, aranjate sau prelucrate”. Ideea instituționalizării clg. și depozitării folc. apare însă cu fermitate în *Culegerea cîntecelor populare. O arhivă fonogramă în țara noastră* (Muz., an VI, nr. 1, 1925). Se vedește aici deopotrivă meditația originală a lui B. și experiența celui care cunoscuse activitatea unor instituții specializate germ. : berlineza Phonogramm-Archiv, condusă de Erich M. von Hornbostel, Muzeul de instrumente muzicale din Berlin, condus de Oskar Fleischer, Muzeul de instrumente din Berlin condus de Curt Sachs. Activitatea Arhivei fonogramice (însuma c. 10.000 melodii) se va bucura de considerația unor specialiști străini ca Georg Schünemann care a apreciat că „în România sistematica activitate de culegere este exemplară, model”. O preocupare constantă a lui B. a fost cercetarea trăsăturilor particulare ale muz. pop. rom., a acelor formule melodice și ritmice care „caracterizează firea muzicală a poporului, produse și însușite ca bunuri spirituale comune și ca mijloace de recunoaștere, de comunicare și înțelegere a obștei românești”. Într-o serie de st. (*Studii de folclor muzical. A. Idei curente în cercetarea cîntecului popular. B. Oligocordii și stenohorii ; moduri prepentatonice*, apoi în cap. *Sistemul prepentatonic și pentatonic anhemitonic oltenesc și Modurile prepentatonice și pentatonice anhemitonice oltenești în comparație cu cele aflate în muzica ținuturilor românești* (Muntenia, Transilvania, Banatul) din st. *Muzica oltenească*, în vol. *Pagini de istoria muzicii românești*, V, Buc., EM, 1981, p. 256—344) debata problema scărilor muz. din folc. rom., a schemelor modale „sărace” (2, 3, 4 sunete), a scărilor prepentatonice și pentatonice, anterioare heptatonicii. Prin aceste studii B. își asigură în folcloristica rom. un primat absolut, cel mai important aport al lor constînd în demonstrarea continuității unor elemente muz. geto-dace în folc. pop. nostru. B. deține un loc de frunte și în cercetarea ist. cîntecului pop., cea mai importantă lucrare a sa în acest domeniu fiind *Patrium Carmen. Contribuții la studiul muzicii românești* (Craiova, Scrisul românesc, 1944). Autorul își extrage extraordinara documentație din cronici și scrieri vechi, vechi traduceri, scrieri bisericești și laice și

cercetează temeiurile etnice și sociale ale folc., funcția psihologică a cîntecului pop. *Colinde*, clg. întocmită de ~, cu desene de Demian (Buc., FCR „Principele Carol”, Cartea statului nr. 21, 1938, 45 p.) cuprinde 300 piese, în marea majoritate culese de autor, „de prin diferite părți ale țării, îndeosebi de la școlari”, celelalte provenind din col. altora. Col., mai mult una de popularizare, prezintă unele vicii ale școlii romantice de editare a folc., surprinzătoare la un specialist de talia lui B. : unele colinde au fost notate din aducere-aminte iar cele preluate din alte col. „le-am mai scurtat din încărcătura întorsăturilor viersului, le-am făcut mai simple”. Autorul își justifică ingerințele amintite prin dorința de a alcătui o antol. cît mai accesibilă : „viersurile au fost scrise cu cît mai puține semne s-a putut și n-au fost trecute în carte decît trăsăturile care s-au părut că sunt deajuns de însemnate și de deslușite, pentru ca să trezească și să lămurească, în inima fiecărui român, întoarcerile melodiei, unde viersului”. Scrierea pieselor, notează autorul, lasă mult „pe dinafară”. Lăudată de N. Iorga („o mare culegere de poezie populară”), S. V. Drăgoi („primul Antifonar al colindelor”), G. Galinescu iar peste hotare le Ernest Closson, Edward Dent, Leo Kestenberg, Eduard Spranger, Georg Schünemann și Ilmari Krohn, col. lui B. a fost drastic negată de C. Brăiloiu (*Colindele d-lui G. Breazul*, în VR, an. XXX, nr. 8, aug. 1938, p. 55—68 și *Iar colindele d-lui G. Breazul*, *Ibid.*, an. XXXI, nr. 2, febr. 1939, p. 42—47), care i-a reproșat că și-a alcătuit clg. „din material dubios, prelucrat fără scrupul, rău clasat și încă și mai rău scris, nu este nici în cea mai mică măsură o lucrare științifică”, autorul ei fiind „lipsit de cunoștințe temeinice de folclor”. Art. lui C. Brăiloiu cuprind o bună caracterizare a clg. lui B., dar fac, cum se vede mai sus, aprecieri minimalizatoare asupra autorului, un eminent cercetător al folc. B., în afara unor art. din ziare, va răspunde amplu, dar într-o manieră regretabilă, într-o carte plină de imprecășii și de scormoniri în biografia lui Brăiloiu : *Colindele... Întîmpinare critică* (Craiova, Melos, clg. de st. muz. scoasă de ~, IV, Scrisul românesc, 1940, 219 p.). Prin întreaga sa activitate, multiplu direcționată, prin noile orientări aduse în clg. și studierea cîntecului pop. B. este,

cum apreciază Gh. Ciobanu, o „personalitate proeminentă a muzicologiei și folcloristicii noastre”.

Alte op.: *Pagini din istoria muzicii românești*, Buc. EM, I, ed. îngr. și pref. de V. Tomescu, 1966, p. 596, p.; II, 1970, 254 p.; III, 1974, 399 p.; IV, toate trei ed. îngr. și pref. de Gh. Firca, 1977, 416 p.; V, ed. îngr. și pref. de Gheorghe Ciobanu, 1981, 504 p.

Bibl. ref.: MRCML, p. 84—86; Constantin Stih-Boos, *Contributions de Constantin Brăiloiu (1893—1958) et de George Georgescu-Breazul (1887—1961) à l'étude des modes musicaux populaires*, in *Revue roumaine d'histoire de L'art, Série Théâtre, Musique, Cinéma*, Buc., an. X, nr. 1, 1973, p. 77—80; Petre Brâncuși, *George Breazul și istoria nescrisă a muzicii românești*, Buc., EM, 1967, 480 p.; SEB, II, p. 112—126.

BREDICEANU Tiberiu, n. 20 mart. 1877, Lugoj — m. 19 dec. 1968, Buc. St. la Lugoj (1884—1891), cu Iosif Czehka (teorie-solfegii, armonie), Sofia Vlad Rădulescu (pian), la Kassa-Cehoslovacia (1891—1892), la Blaj (Uniunea prof. de muz.) (1892—1895), cu Iacob Mureșianu (armonie, contrapunct, compoziție), la Sibiu (1903—1906), cu Hermann Kirchner (compoziție, orchestrație) și la Brașov (1913—1914), cu Paul Richter (compoziție, instrumentație). Director al Operei Române din Cluj (1920); colab. al Arhivei fonogramice a Ministerului Artelor din Buc. (1927—1930); preș. (1928—1947) și director (1934—1940) al Cons. „Astra” din Brașov; director general al Operei Române din Buc. (1941—1944). M. coresp. la Société française de musicologie din Paris (1929) și al Acad. Rom. (1937—1948). Colab. la *Armonia*, *Cultura creștină*, *Drapelul*, *Gazeta Transilvaniei*, *Patria*, *Telegraful român*, *Transilvania*.

Compozitor (muz. de teatru, muz. simfonică, muz. de cameră, muz. vocală), muzicolog militant pentru afirmarea culturii naționale (m. fondator al Operei Române și al Teatrului Național din Cluj — 1919, al Cons. din Cluj — 1920 și al SCR din Buc. — 1920), B. deține și un loc de seamă ca folclorist. Folcloristul (și compozitorul) a impus deopotrivă muzicologilor și oamenilor de cultură. Astfel, Zeno Vancea opinează că: „Din generația de compozitori care au urmat lui George Dima, Iacob Mureșianu și Ion Vidu —

intemeietori ai muzicii culte din Transilvania — Tiberiu Brediceanu are marele merit de a fi axat întreaga sa activitate artistică pe scoaterea la suprafață a inepuizabilului tezaur al cîntecelor și dansurilor populare autentice țărănești, pe prelucrarea lor și — mai mult ca oricare dintre contemporanii săi — pe valorificarea acestora în creația proprie". Lucian Blaga, strîns legat de Banat, apreciază astfel dimensiunile contribuției lui B. (împreună cu care a făcut unele cercetări etnol. directe): „Tiberiu Brediceanu — și acum mai în urmă Drăgoi — au dovedit prin colecțiile lor de muzică populară și prin creația lor originală, un interes etnografic cum nu l-au arătat în aceeași măsură nimeni în celelalte regiuni. Iată un caz în care teoria mediului se verifică fără de rest". Interesul pentru folc. al lui B. se manifestă de la vîrsta de 14 ani. Unele dintre primele sale clg. îi sînt publicate de Iacob Mureșianu în *Muza română* (nr. 1 și 8/1894). Va culege apoi în 1901 repertoriul (250 piese) lăutarului lugojan Nicu Iancu Iancovici (din Marginea, jud. Timiș). În 1910 (13—25 nov.), din însărcinarea Acad. Rom. și însoțit de folcloristul Ion Bîrlea, culege melodii pop. din 18 com. maramureșene: Ieud, Săliște, Săcel, Borșa, Moisei, Vișeu de Mijloc, Leordina, Botiza, Rozavlea, Strîmtura, Bîrsana, Berbești, Cornești, Călinești, Budești, Desești, Săpînta și Apșa de Jos. În anii 1921—1922, 1923 și 1925 culege 810 melodii din 82 com. bănățene, col. premiată de SCR (1925) și achiziționată apoi de IF (1949). Între anii 1927—1941 culege melodii exclusiv pentru nevoile sale componistice. Întreaga col. de folc. a lui B. se ridică la cifra de 2065 melodii. Melodiile maramureșene (minus 20 pe care le-a prelucrat) vor apărea peste 47 de ani de la culegerea lor: *170 melodii populare românești din Maramureș* (Buc. ESPLA, 1957, 216 p.). Clg. a avut un dublu scop: „a. În primul rînd dobîndirea unei orientări generale asupra stării folclorului nostru muzical din acest ținut, apoi, b. Căutarea unor teme muzicale utilizabile în compoziție..." Melodiile au fost culese „în cea mai mare parte de la țărance și țărani în mod direct, adică fără a le înregistra întîi la fonograf". Cu excepția celor de dans, melodiile au fost aduse, după sistemul lui Ilmari Krohn, preluat și de B. Bartók, „la același sunet final de sol". Col. cuprinde secțiunile: Doine, Cîntece, Colinde, Cîntece de nuntă,

Bocete, Balade și Dansuri. Se impun prin valoare cîntecele lungi, colindele (cu deosebire *Colinda păcurariului*), cîntecele de nuntă, bocetele și melodiile instrumentale. Secțiunea cîntecelor bătrînești cuprinde o singură var. la Vălean. Realizează cea mai amplă col. de folc. muz. bănățean. Din cele 1330 melodii pop. rom. imprimate între anii 1921—1941, c. 1080 sînt bănățene. Clg. a cuprins întregul teritoriu bănățean, cu preferință totuși pentru loc. din zona dealurilor și cele de munte fiindcă — opinează B. — „acestea au rămas mai neinfluențate de muzica străină și și-au păstrat în cea mai mare măsură originalitatea”. Melodiile au fost imprimate cu aparate fonogramice și provin „numai de la țărani și lăutarii care trăiesc la sate”, iar textele lit. ale acestora au fost notate după principiile adoptate de I. U. Jarnik, A. Bîrseanu și Enea Hodoș. Preocuparea autorului a fost să cuprindă un repertoriu cît mai variat: cîntece de nuntă, cîntece de înmormîntare, doine (vocale, instrumentale), balade, cîntece haiducești, cîntece propriu-zise, cîntece de joc, jocuri instrumentale, cîntece ceremoniale la sărbătorile de iarnă. Lăsată de autor pe 210 cilindri de fg., col. a apărut selectiv după moartea lui B.: *Melodii populare românești din Banat. Din colecția „810 melodii populare românești din Banat”*, ed. îngr. și st. intr. de Constantin Zamfir (Buc., EM, 1972, 382 p.), ed. care a reținut 398 melodii culese de la 287 inf. din 82 loc. (cele mai multe din jud. Caraș-Severin, iar restul din jud. Timiș). Col. bănățeană a lui B., prin valoarea a numeroase piese, în primul rînd a melodiilor de doină (cu tipurile „păcurăresc”, „oltenesc” și „sintetic semicult” — după cum le categorisește C. Zamfir), apoi prin melodiile baladei *Miorița*, aduce o contribuție însemnată la conturarea trăsăturilor specifice ale cîntecului bănățean, ale cîntecului pop. în ansamblul său. Activitatea de teoretician al folc. este mai restrînsă. Un proiectat st. despre diferențele de opinie față de B. Bartók cu privire la folc. maramureșean n-a apărut. Apariție postumă, *Miorița*, St. de folc. muz. lit. Publicat sub îngr. lui Constantin Zamfir, în vol. *Scrieri*, ed. îngr. și pref. de Brîndușa Nuțescu (Buc., EM, Inst. de ist. artei, 1976, p. 229—280) își propune să reabiliteze var. mioritică bănățeană publicată de G. Cătană, socotită de Ov. Densusianu și D. Caracostea ca o contrafacere. B. opinează că rapso-

dul pop., de la care a cules textul Cătană, n-a știut carte, deci nu putea să preia o var. prelucrată. Amploarea var. în cauză este pusă în seama faptului că sub raport artistic Banatul „s-a prezentat totdeauna într-un fel mai variat, mai bogat în podoabe”. În sprijinul opiniei că var. Cătană este autentică, B. aduce o alta, culeasă personal, la 8 nov. 1921, cu fg., de la un lăutar din Măgura. Rămîne interesantă cercetarea muz. baladei. Preocuparea pentru depistarea „unor teme muzicale utilizabile în compoziție” a fost o constantă a activității lui B. Din această cercetare au rezultat clasicele trei scene lirice idilice *La șezătoare*, *Seara mare* și *La seceriș*, apoi *Miorița*, șase teme ale baladei pentru cvartet vocal și pian, în care a valorificat cu măiestrie melosul pop.

Alte op.: *Scrieri*, ed. îngr. și pref. de Brîndușa Nuțescu, Buc., EM, Inst. de ist. artei, 1976, 288 p.

Bibl. ref.: Lucian Blaga, *Barocul etnografiei românești*, în *Banatul*, Tim., an. I, nr. 1, 1926, p. 3—4; George Sbârcea, *Tiberiu Brediceanu în slujba muzicii românești*, Cluj, Întreprinderea poligrafică, 1957 (o altă ed. Buc., EM, 1967); Constantin Zamfir, *Tiberiu Brediceanu octogenar*, în *RF*, an. II, 1957, nr. 1—2, p. 179—181; Em. Riegler-Dinu, *Tiberiu Brediceanu: „170 melodii populare românești din Maramureș”*, în *Muz.*, Buc., an. VIII, nr. 6, iun. 1958, p. 45—46; Zeno Vancea, *Creația muzicală românească. Sec. XIX-XX*, Buc., EM, 1968, p. 202; MRCML, p. 87—90; IFR, p. 457—458; Gheorghe Firca, *Tiberiu Brediceanu*, „*Scrieri*”, în *Muz.*, Buc., an. XXVII, nr. 1(292), ian. 1977, p. 40.

BRILL Tony, n. 1910, Craiova. St. s. la Craiova; st. univ. de lt. și filoz. la Buc. Cercetătoare la IEF din Buc. (1950—1967). Colab. la *Revista de etnografie și folclor*.

Întreaga sa activitate privește o singură secțiune a folc.: proza, domeniu în care se ilustrează cu câteva st. și antol.: *Poveștile cu animale și poveștile cu formule*, în *REF*, Buc., t. 10, nr. 4, 1965, p. 375—388; *Principiile clasificării legendelor populare românești*, *Ibid.*, t. 11, nr. 3, p. 259—271; *O povestitoare din Hațeg. Fantezie și realitate în basmele și viața povestitoarei Sînziana Ilona*, în vol. *SFL* (Buc., EPL, 1967, p. 191—245); *Quelques remarques sur*

la typologie bibliografică des légendes populaires roumaine, în vol. *Aspekte der volksprosaforshungen in Rumänien. Aspects des recherches sur les narrations populaires en Roumanie*, (Buc., Acad. R.S.R., 1969, p. 73—86); *Legende populare românești. Legende istorice*, Buc., Minerva, 1970, 247 p.; *Legende geografice românești* (Buc., Sport-turism, col. „Locuri și legende”, 1974, 178 p.). O amplă lucrare (în ms.) încununează activitatea sa de cercetare a prozei pop. rom.: *Catalogul tipologic al legendelor populare românești*. Index tipologic și bibliografic bilingv (rom.-fr.), 2700 p. Clasificarea acestei prolifice secțiuni a prozei pop. este concepută după un sistem original adaptat tipologiei rom. Pe baza tipologiei bibliografice amintite întocmește vol. *Legende populare românești*, I, ed. cr. și st. intr. de ~, pref. de Ion Dodu Bălan (Buc., Minerva, 1981, XXXI + 742 p.), care oferă o imagine concludentă asupra legendelor etiologice, și anume a celor referitoare la *Creator, Cosmos, Vegetație și Viețuitoare*. Bogăția, autenticitatea textelor și densul st. intr. fac din această lucrare un veritabil instrument de lucru, chiar dacă el este numai o treaptă spre năzuitul corpus al legendelor pop. rom.

BRÎNARU Marin I., n. 13 mart. 1929, com. Sutești, jud. Vâlcea, Șc. pr. în loc. nat.; st. I. la Rîmnicu Vâlcea (1939—1947); Cons. (Fac. de muzicologie, dirijat și compoziție) la Buc. (1947—1948) și Cluj (1948—1952) cu Ion Chirescu și Iuliu Mureșianu (teorie-solfegiu), Tudor Jarda (armonie), Sigismund Toduță (contrapunct), Antonin Ciolan și Lucian Surlașiu (dirijat), C. Bugeanu (ist. muz.). Prof. și dir. la șc. gen. din Pleșoiu, jud. Dolj (1952—1954); prof. de muz. la sem. teol. din Mofleni-Craiova (1954—1956), la I. industrial din Drăgășani, jud. Vâlcea (din 1956); dirijor al corului casei de cultură din același oraș; m. în consiliul de conducere al Asoc. folc. vîlceni (din 1969); m. în consiliul de conducere al Soc. prof. de muz. din R.S.R. România (din 1972).

Prof., dirijor de cor cu rezultate remarcabile, **B.** notează și publică peste 600 de cîntece pop. din zonele Vâlcea, Olt, Argeș, oferind o imagine concludentă a folc. cont. din

spațiul amintit: *Frumos curg! Argeș la vale*, pref. de L. Paceag (CSCA, CCCP-Argeș, 1968, 220 p.); *Oltean mîndru și voinic*, clg. de cîntece pop. (CJPCA-Vîlcea, CCP, 1969, 128 p.); *Cîntece de pe Olt*, cuvînt înainte de Gheorghe Deaconu (vol. I, CJICPMAM-Vîlcea, 1974, 209 p.); *Jos, pe valea Oltului*, cîntece bătrînești, clg. de Ion Nijloveanu, notația muzicală de ~, cuvînt introductiv de Constantin Popescu, În loc de pref. de ~ (CCES-Olt, CJICPMAM, EM, Buc., 1976, 198 p.); *Cîntece de pe Olt*, vol. II (CCES-Vîlcea, CJICPMAM, 1979, 414 p.). Adresate mișcării artistice de amatori, vol. publicate de B. vădesc preocuparea de a reda în notația muz. sunetele reale și mai puțin încărcătura ornamentală. Tot pentru accesibilitate s-a procedat la simplificarea sistemelor tonale și modale, toate cîntecele de tip major avînd tonica în „sol”, iar cele de tip minor au tonica în „mi”.

Alte op.: *Sînt vîlceană de pe Olt*, clg. de cîntece pop. din repertoriul interpretei Maria Ciobanu, cuvînt înainte de Vasile Dinu, Rîmnicu Vîlcea, 1972, 176 p.; *De mic mi-a plăcut să cînt*, clg. de cîntece pop. din repertoriul interpretului Ion Dolănescu, pref. de Vasile D. Nicolescu, Rîmnicu Vîlcea, 1974, 206 p.; *Vîlcea, vatră de lumină*, clg. de prelucrări pentru grupurile corale, ed. ingr. de ~, CCES — Vîlcea, CJICPMAM, 1976, 104 p.; *Momente importante din istoria patriei oglindite în cîntecul patriotic din secolul al XIX-lea*, în vol. *Marile evenimente istorice ale anilor 1848 și 1918 și muzica românească*, ed. alcătuită și ingr. de Michaela Roșu, Buc., EM, 1979, p. 91—134.

BUCȘAN Andrei, n. 14 febr. 1921, Buc. Șc. pr. (1927—1931), st. s. (1931—1939) și st. univ. de lt. și filoz. (1939—1946) la Buc. Statistician la Inst. central de statistică din Buc. (1948—1950); ajutor de normator la Centrala „Frigotehnica” din Buc. (1950—1951); colab. științific la Inst. de ist. din Buc. (1951—1954); referent științific (1954—1960), cercetător (1960—1966), cercetător principal (din 1966) și șef de sector (1964—1974) la IEF din Buc. Dr. în ist. artei (1981). Colab. la *Anuarul Institutului de cercetări etnologice și dialectologice*, *Folclor literar*, *Îndrumătorul cultural*, *Korunk*, *Revista de folclor*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revue des études sud-est européennes* ș.a.

Cel mai laborios coregraf rom. contemporan, B. efectuează peste 200 de clg. complete de repertoriu, transcrie și notează c. 3000 de dansuri (depuse la arhivă). Dintre lucrările sale publicate, cea mai importantă este *Specificul dansului popular românesc* (Buc., EARSR, 1971, 453 p.), în care analizează pe baze morfologice, structurale dialectele (dunărean, apusean, carpatic, mac.) ale jocului rom. Fiecărei unități coregrafice (dialect) îi sînt determinate tipul de joc pe care pivotează, repertoriul mediu, varietatea tipologică și structurală. Astfel, dialectul dunărean este bazat cu deosebire pe horă, iar cel apusean (Bărean de nord, Crișana de sud și nord, Ardealul de centru, vest și nord) este caracterizat de predominanța jocurilor de perechi. Particularități stilistice ale dansului pop. rom. sînt socotite a fi: viteza de execuție mijlocie, predominarea mișcărilor de picioare, cu o „variabilitate în interpretare... extraordinar de puternică”; rolul mai redus al gestului și mimicii în exteriorizarea participării afective; dinamica vioaie și viguroasă, marea sobrietate. Alături de aceste determinări generale, lucrarea cuprinde cîteva cap. despre specificul local al *Jocurilor populare din Mărginimea Sibiului* (cap. elaborat în colab. cu Em. Balaci), „prima monografie coregrafică pe baze noi de cercetare” și monografia unui morfotipic coregrafic: *Brîul mocănesc. Specificul dansului popular românesc* aduce, pe lîngă un bogat material inedit, o serie de inovații în plan metodologic: filmul ca instrument de lucru; analiza matematică; cartarea aspectelor specifice; criteriile analizei stilistice. *Jocuri din Ardealul de Sud* (Buc., ESPD, 1957, 116 p.) cuprinde 15 jocuri în forma lor originală, culese prin notație directă și prezentate pe categorii de joc. *Jocuri populare din Muscel și Bran* (Buc., ESPD, 188 p.) include tipurile: Breaza, Învîrtita sud-ardeleană, Învîrtita dreaptă, Învîrtita-polcă, Hora în două părți, Brîul-horă, Sîrba, Brîul mocănesc, Ceata ciobănească. Aranjamentul muz. este semnat de Boris Ch. Marcu, iar schițele ritmico-grafice de Alexandru Darly. Emanuela Balaci și ~, *Jocuri din Transilvania de Sud*, monografie coregrafică (CCP a jud. Brașov, 1969, 547 p.) cuprinde tipurile de joc din zonele Mărginimea Sibiului, Sibiul de Est, Făgăraș, Perșani și Trei Scaune. Cercetarea a fost întreprinsă în-

tre anii 1955—1965 în 26 de loc., din care au fost culese prin notație directă 580 de var. ale dansurilor; cea mai mare parte a dansului a fost filmată, iar melodiile au fost înregistrate. Analiza coregrafică include aspectele morfologic, tipologic, stilistic. Alături de notațiile de dans și de melodii, figurează prezentarea portului pop. din zonele cercetate. În vol. *Dansuri și obiceiuri de pe Valea Hîrtibaciului* (Sibiu, CJCES-Sibiu, 1974, 184 p.) semnează cap. *Folclor coregrafic* (p. 18—44). O serie de st. publicate în periodice se referă la aspecte metodologice de cercetare (~ și Em. Balaci, *Metoda de cercetare a dansului popular*, în *REF*, Buc., an. XI, nr. 3, 1966, p. 243—250; *Un proiect de catalogare a materialului coregrafic*, *Ibid.*, XIV, nr. 3, 1969, p. 193—205; *Perspective și orientări actuale ale cercetării coregrafice în cadrul științelor sociale*, în *Anuarul ICED*, Buc., Seria A, 3, 1981, p. 317—323), la dansurile anumitor zone (*Morfologia și tipologia dansului bănațean în complexul coregrafic românesc*, în *FL*, Tim., vol. 3, 1972, p. 129—134; *Dansul popular buzoian în contextul coregrafiei românești*, în *Caiet de etnografie și folclor*, Buzău, CCES al jud. Buzău, 1973), la unele din cele mai vechi jocuri (*Contribuții la studiul jocurilor călușărești*, în *REF*, t. 21, nr. 1, 1976, p. 3—20) ori la caracteristici ale ansamblului dansului rom. (*Potențialul expresiv al dansului popular*, *Ibid.*, t. 25, nr. 1, 1980, p. 55—64; *Permanențe ale stratului vechi în dansul românesc*, în *Anuarul ICED*, Seria A, 2, 1980, p. 193—202). Preocupări mai noi, care nu s-au materializat încă în st. tipărite: tipurile coregrafice rom. la populațiile rom. din alte țări; st. comparat al folc. coregrafic rom. și al popoarelor mediteraneene, în special lat.; relația dintre tipurile umane și interpretarea dansului pop.; anumite probleme privind funcționalitatea dansului în diferite ocazii folclorice.

Alte op.: Vera Proca Ciortea, Emanuela Balaci, ~, Constantin Costea, Anca Giurchescu, Paraschița Ștefănescu, *40 dansuri populare*. Antol. alcătuită de secția coregrafică a IF, Buc., 1961.

Bibl. ref.: Em. Balaci, Andrei Bucșan, „Jocuri din Ardealul de Sud”, în *RF*, Buc., an. III, nr. 4, 1958, p. 194—195; V. Micznik, *Antologia „40 dansuri populare”*, în *Ibid.*, Buc., an. VII, nr. 3—4, 1962, p. 114—115; Eugenia Săndulescu, A. Bucșan, E. Balaci, „Jocuri din Transilvania de sud”, în *Ibid.*, t. 18, nr. 2, 1973, p. 154—155; IFR, p. 578—579.

BUZERA Alexie Alexie, n. 18 ian. 1934, Cîlnic, jud. Gorj. Șc. pr. în loc. nat.; st. gimn. la Polovraci (abs. 1955); st. I. în Craiova (abs. 1960); Cons. Buc. (1962—1965; 1967—1971). Prof. de muz. la Izvor, jud. Dolj (1960—1962); insp. la CCA al rn. Craiova (1963—1966); prof. de muz. la Craiova (din 1967). Colab. la *Înainte*, *Muzica*, *Viața școlii Doljului*.

Clg. *De la Jiu în lung și-n lat. Cîntece bătrînești*, pref. Emilia Comișel (CCES-Dolj, CJICPMAM, 1971, 376 p.) (în colab. cu Gh. I. Bușu) cuprinde, după un cap. introductiv despre clasificarea muz. a textelor, balade pop. fantastice, păstorești, haiducești, curtea feudală, familiale, jurnale orale. Prof. Em. Comișel apreciază că vol. „prin maniera științifică de prezentare a materialului, prin numeroasele anexe care contribuie la o mai multilaterală înțelegere a genului și a interpreților (fișele... informatorilor, index de clasificare literară și muzicală, glosar etc.), prin deosebita valoare artistică și documentară a pieselor, vine să umple un gol în literatura de specialitate”. *Cîntec de pe plai străbun*, pref. de Petre Nicolae (CCES al jud. Dolj, CJICPMAN, Craiova, 1979, 386 p.), cea mai bună clg. a lui B., include cîntece epice și lirice înregistrate cu mijloace moderne și transcrise după metodologia lui Al. I. Amzulescu.

Alte op.: *Culegeri de folclor muzical din Gorj*, în vol. *Slavă fie, plai gorjean*, CCES al jud. Gorj, CİCPMAM, Tirgu Jiu, 1976, p. 51—93.

Bibl. ref.: Tudor Nedelcea, *De la Jiu în lung și-n lat*, în *Înainte*, an XXVIII, nr. 8539, 20 aug. 1972, p. 3; D. Bălașa, *Prof. Al. A. Buzera și Gh. I. Bușu*, „*De la Jiu în lung și-n lat. Cîntece bătrînești*”, în *Mitropolia Olteniei*, an. XXIV, nr. 3—4, 1972, p. 317; Gh. N. Dumitrescu-Bistrița, *Folclorul muzical oltenesc și culegătorii lui*, în *Cîntecul popular românesc*, CCES al jud. Dolj, CİCPMAN, Craiova, 1973, p. 58; Mircea Moisa, *Adnotările unui profesor*, în R., Craiova, an. XI, nr. 2, 15 febr. 1974, p. 3; Tudor Nedelcea, *O remarcabilă culegere folclorică*, în *Înainte*, an. XXXVI, nr. 10830, 17 ian. 1990, p. 2.

CANCIOVICI Mihai, n. 1 mai 1944, Buc. Șc. pr. (1951—1955), st. s. (1955—1962) și st. univ. de lb. și lit. rom. (1962—1967) la Buc. Prof. supl. la Buc. (ian.—iun.1968); cercetător la ICED (din 1 iul. 1968). Colab. la *Demos* (Berlin), *Revista de etnografie și folclor*.

Cîteva st. ale sale privesc dinamica narațiunii pop. cont., raportul tradiție-inovație în proza pop. cont.: *Aspecte ale snoavei din comuna Gropeni*, în *SEFZB* (CÎCPMAM al jud. Brăila, Brăila, 1975, p. 267—277); *Narațiunea populară brăileană în contemporaneitate și Stan Lazu — un bun povestitor brăilean*, în *Ibid.*, II, îngr. vol. Ghizela Sulițeanu și ~ (CÎCPMAM al jud. Brăila, Brăila, 1977, p. 583—595 și respectiv 611—619); *Contribuții la studiul narațiunii populare contemporane*, în *Anuarul ICED*, Seria A, 3, Buc., CCES, 1981, p. 243—253. Problematika trasfigurării unor personalități istorice în mit este dezbătută în *Ipostaze ale figurii lui Avram Iancu în tradiția populară* (în *REF*, Buc., t. 26, nr. 2, 1981, p. 191—197) și în *Legende populare românești despre Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare și Cuza-Vodă* (st. și tipologie) (ms.).

Alte op.: *Caloianul — rit de fertilitate în județul Brăila*, în *SEFZB*, II, 1977, p. 435—457.

CANTEMIR Traian, n. 7 sept. 1907, Pătrăuți, jud. Suceava. Șc. pr. în Părhăuți, jud. Suceava (1913—1918); st. l. la Suceava (1918—1926); st. univ. de lt. și filoz. la Cernăuți

(1926—1931), unde are prof. pe Leca Morariu, Alexe Procopovici, Eugen Herzog și Vasile Gherasim; st. de specializare la Școala Română din Roma (1931—1933); dr. în lit. și filoz. al Univ. din Cernăuți cu teza *Istro-românii* (1936). Prof. s. la Hotin și Cernăuți (1934—1936); asis. la catedra de lit. rom. modernă și folc. din Cernăuți (1937—1944); secretar al Inst. de lit., filol., ist., folc. de pe lângă catedra de lit. rom. modernă și folc.; prof. s. la Rîmnicu Vîlcea (1944—1964); lector univ. (1964); conf. (1968); șef de catedră (1964—1973) și secretar științific al Inst. univ. Bacău (1956—1974). Conduce *Comunicări de istorie și filologie*, *Revista Bucovinei*, *Studii și cercetări științifice*. Colab. și la: *Analele Universității „Al. I. Cuza” — Iași*, *Arta*, *Ateneu*, *Bucovina literară*, *Carpica*, *Cercetări de limbă și literatură*, *Crainicul cetății*, *Cronica*, *Făt-Frumos*, *Forum*, *Gaudeamus*, *Gazeta învățămîntului*, *Junimea literară*, *Limbă și literatură*, *Lucrări științifice*, *Noi tracii*, *Orizont*, *Revista de pedagogie*, *Revista învățămîntului superior*, *Scînteia*, *Secera și ciocanul*, *Steagul roșu*, *Suceava*, *Tribuna României*, *Zori noi*.

Ca și Leca Morariu și Petru Iroaie, se preocupă de folc. istroromân, contribuțiile sale cele mai însemnate în acest sens fiind *Ciripiri ciribire* (Cernăuți, Tip. „Glasul Bucovinei”, 1935, fasc. 1, 32 p.), *Istroromânii* (Hotin, 1937, 24 p.) și *Texte istroromâne* (Buc., EARPR, Inst. de lingv. din Cluj, 1959, 191 p. cu il.). Textele din ultimul vol. (basme și povestiri) sînt transcrise fonetic însă sînt accesibile și nespecialiștilor. C. va căuta și o explicație a stingerii folc. amintit (*Motivele dispariției poeziei populare la istroromâni*, în *Făt-Frumos*, Cernăuți, an. X, nr. 1—2, p. 28—32; nr. 3, p. 71—79). Un alt st. relevă ținuta realistă a textelor culese (*Particularitățile epicii populare istroromâne*, în *Ateneu*, Bacău, an. V, nr. 8, aug. 1968, p. 12). Un st. de poetică folclorică este *Consonanța dintre invocație și conținutul creațiilor populare lirice* (în *Studii și cercetări științifice*, 1972, p. 209—211). Clg. *Folclor literar vîlcean*. Antol. și st. intr. de ~ (CCES al jud. Vîlcea, CCES al jud. Vîlcea, CJICPMAM, Rm. Vîlcea, 1979, 333 p.) cuprinde, după st. intr. (*Caracteristici ale poeziei populare vîlcene*), cîntece lirice (de leagăn, de dragoste, de dor, de jale, de

cătănie, păstorești, sociale, haiducești, satirice, strigături, despre natură, de viață nouă) și epice (balade voinicești și familiale), culese între anii 1950—1960. *Invocația în poezia populară* (Buc., Litera, 1980, 107 p.), un remarcabil st. de stilistică, examinează, evolutiv și estetic, în varietatea lor și cu funcționalitatea lor diversă aceste elemente de seamă ale oralității, așa cum se manifestă ele în cîntecul-propriu-zis și în cîntecul bătrînesc. Se stăruie asupra invocării ființelor umane și a simbolurilor floral-vegetale. Extinderea st. și asupra profunde implicații muzicale — aspect cercetat de Ov. Bîrlea în *Poetică folclorică*, 1979 — și asupra altor genuri ilustrative în acest sens (colindele) ar fi sporit interesul cărții.

Alte op.: *Viața păstorească în lirica populară vîlceană*, în *O, Rîmnicu Vîlcea*, nr. 597, p. 2; *Brăduleț de pe cărare*. Clg. de folc. lit. din jud. Bacău. Coordonator științific: conf. unv. dr. ~. Ed. îngr. de prof. Pompiliu Stan, Bacău, 1972, 127 p.; *Transparențe trace în folclor*, în *Noi traci*, Milano, nr. 20, 1976, p. 1—4; *Războiul de independență națională în folclor*, în *Carpica*, vol. IX, 1977, p. 187—199; *Ecoul luptelor pentru unitate națională în lirica populară*, în vol. *Mărășești, Oituz, 1917—1977*, p. 71—75.

Bibl. ref.: E. Ionașcu, *Traian Cantemir*, „Texte istroromâne”, în *LR*, Buc., nr. 2, 1960, p. 110—112; Matilda Caragiu-Marioteanu, *Traian Cantemir*, „Texte istroromâne”, în *Fonetică și dialectologie*, Buc., vol. II, 1960, p. 173—175; N. Ciurea-Genuneni, *Brăduleț de pe cărare*, în *O, Rîmnicu Vîlcea*, nr. 1178, p. 2; Marin Buga, *Folclor literar vîlcean*, în *Ateneu*, Bacău, an. 16, nr. 4, dec. 1979, p. 15.

CARANICA Ioan, n. 7 oct. 1882 — m. 30 oct. 1965. St. univ. de muz. la Buc. Prof. de muz. la l. rom. din Bitolia (1907—1912), apoi la Turda (din 1919) și Cluj.

După clg. lui Vanghele T. Millio (*Cîntece populare macedoromâne*, 1928), C. semnează a doua col. de folc. arom.: *130 de melodii populare aromânești* culese și notate de ~, prof. la Șc. norm. de inv. din Cluj, cu o scrisoare de la Th. Capidan (Buc., Tip. z. „Universul”, 1937, 159 p.). Notate cu „nuanțele cele mai caracteristice” (cum apreciază Th. Capidan) și din toate zonele arom. sud-duceștine, cîntecele sînt grupate în cinci cap.: melodii cîn-

tate de arom. din grupul de nord; cîntate de arom. din regiunea Veriei și de cei din grupul de sud; cîntate de grupul fărșeroților; melodii ce se cîntă la Sînzienne; melodii ce se cîntă la nuntă în regiunea Veriei. Vol., rod al unor clg. începute în anul 1907, este totodată, grație scrupulozității cu care au fost notate textele, și o „remarcabilă contribuție dialectologică”, conținînd „un bogat și sigur material dialectal”. Atras de originalitatea melodiilor, Ion Dumitrescu compune ciclul *10 cîntece aromânești din Colecția I. Caranica*.

Bibl. ref.: Nicolae Ursu: *I. Caranica, „130 de melodii populare aromânești”, în Luc., Tim., an. III, nr. 1—2, 1937, p. 48—49; Șt. Pașca: I. Caranica, „O sută treizeci de melodii populare aromânești”, în DR, Buc., vol. IX, 1936—1938, 1983, p. 334—335.*

CARP Paula, n. 10 aug. 1911, Buc. Șc. pr. (1918—1922) și st. I. (1922—1929) la Buc. Cons. Buc. (1930—1934), cu Gh. Cucu (teorie-solfegii), Alfonso Castaldi (armonie, contrapunct), C. Brăiloiu (ist. muz., folc.), D. Cuclin (forme muz.), G. Breazul (enciclopedie și ped. muz.); paralel, urmează și cursurile Sem. ped. univ. „Titu Maiorescu” din Buc. Prof. s. de muz. la Buc. (1935—1943); folcloristă la Arhiva de folclor a SCR (1934—1944); cercetător științific la IF din Buc. (1949—1968). Colab. la *Flacăra, Grai și suflet, Muzica, Revista de folclor*.

Colab. (în cadrul Arhivei de folclor a SCR) a lui C. Brăiloiu, împreună cu care face transcrierile muz. din col. *Bocete din Oaș* (în GS, Buc., vol. 7, 1938, p. 1—84), C. întreprinde apoi numeroase cercetări de teren în loc. ca: Bătrîni (jud. Prahova), Izverna (jud. Mehedinți), Jugur, Boteni, Nucșoara (jud. Argeș), Hălăucești (jud. Iași), Ieud (jud. Maramureș), Lunca, Ciocîrlia de Jos, Fîntîna Mare (jud. Constanța), Sibiel (jud. Sibiu). În timpul acestor clg. a urmărit în general aspectele evolutive ale melodiilor. În com. Bătrîni (jud. Prahova) și în Muscel studiază apariția unui stil muz. nou, iar în Dobrogea cercetează folc. blg., tătăresc și tc. Vol. *Cîntece și jocuri din Muscel* (în colab. cu Al. Amzulescu) (Buc., EM, 1964, 311 p.), apreciat a fi „prima colecție din seria publicațiilor de acest fel ale Institutului de etnografie și folclor, în care apare

o precisă caracterizare (vechi, premodern, modern și nou) a cîntecelor din zona cercetată" (Fl. Georgescu), cuprinde secțiunile: Din folclorul obiceiurilor (1—11), Cîntece bătrînești (Balade) (12—21), De codru (Doine) (22—28), Doine de dragoste (29—33), Cîntece (34—108) și Melodii de joc (109—126). St. intr. include, pe lîngă alte laturi care năzuiesc să prezinte monografic zona, o definire a stilului muz. muscelean, examenul muz. al doinei și baladei, interpretate în acest spațiu în stil recitativ. C. este și autoare a unor st. teoretice care aduc noi puncte de vedere: *Formulele melodice în cîntecul popular — Cîteva aspecte ale problemei* (în Muz., Buc., an. VI, nr. 11, nov. 1956, p. 8—18) și *Notarea relativă a melodiilor populare pe baza integrării într-un sistem organic* (în RF, Buc., an. V, nr. 1—2, 1960, p. 7—24). Prin „formule melodice” înțelege de fapt „formule ritmico-melodice”, cărora le examinează conținutul, rolul în cîntecul pop., însușirile. Cercetarea lor nu este una limitată: „tema formulelor melodice depășește cadrul unor elemente morfologice simple și ia în considerație niște entități mai complexe, niște mici sinteze muzicale, purtătoare ale unui conținut estetic”. Al doilea st., remarcat de Baud Bovy (în JIFMC, vol. XIV, 1962, p. 125) și socotit de muzicologul Adrian Vicol (în st. *Premise teoretice la o tipologie muzicală a colindelor românești* (REF, Buc., t. 15, nr. 1, 1970) ca o lucrare fundamentală pentru problemele de clasificare a melodiilor, propune un nou principiu de notare a acestora, principiu adecvat specificului structurilor melodice. Noul principiu permite ca melodiile să ni se înfățișeze cu notele lor comune și cu cele ce le diferențiază. Depășirea unor relații de fond cere depășirea constatării identităților de la nivelul variantelor și necesită aprofundarea tipurilor în dinamica lor. Examenul propus (care are în vedere toate elementele structurale ale melodiei, în conexiunea lor) trebuie să angajeze întregul repertoriu muz., în vederea detectării „liniei sale de continuitate”. Astfel conceput, noul sistem de notare „va putea să ne dezvăluie unitatea reală, obiectivă a repertoriului nostru muzical din punct de vedere al structurii melodice și, pe fondul acestei unități, să ne evidențieze în același timp și deosebirile reale dintre melodii, care creează marea diversitate melodică a acestui repertoriu”.

Alte op.: *Cîteva cîntece de ieri și de azi din comuna Bătrîni, în RF, Buc., an. II, nr. 1—2, 1957, p. 7—64; Probleme de transcriere muzicală în folclorul românesc (ms); Un sistem de clasificare muzicală a cîntecelor strofice (st. efectuat asupra a cca 1000 de piese din ținutul Muscel) (ms); Aspecte dialectice în cîntecul popular (ms.); Contribuții la studierea noii creații de cîntece din R.P.R. (în colab. cu Mariana Kahane) (ms.); Doina „de codru” din Muscel (ms.); Doina „de dragoste” din Muscel (ms.).*

Bibl. ref.: Florin Georgescu, *Paușa Carp și Al. Amzulescu, „Cîntece și jocuri din Muscel”, în REF, Buc., t. 12, nr. 4, 1967, p. 333—336.*

CAZAN Ion C., n. 1 ian. 1915, Pogoanele, jud. Buzău. Șc. pr. în loc. nat. St. univ. de lb. și lit. rom., romanistică și slavistică la Buc. (1932—1937); st. speciale de folc. la Praga cu prof. Matthias Murko și J. Horák (1938); prof. supl. la l. „Gh. Lazăr” din Buc. (1936—1938); lector de lb. și lit. rom. la Praga (1938); referent șef la secția de folc. a ISR din Buc. (1939—1940); atașat cultural și de presă la consulatul rom. din Viena și Vatican (1942—1946); prof. de fil. la Univ. din Viena (din 1946). Dr. în lingv. generală al Univ. din Viena cu teza *Profan-und Kultursprache im Rumänischen* (1949). Colab. la *Cercetări literare, Sociologie românească*. Stabilit în Austria (din 1949).

Folclorist, format la școala sociol. a lui D. Gusti, participant la cercetările monografice ce au avut loc la Corbi-Muscel (1937) și Șanț-Năsăud (1935—1936, 1940), C. semnează cîteva contribuții de bună ținută științifică. Prima dintre ele, *Texte de folclor medical*, în *Cercetări literare* publicate de N. Cartoian, Buc., Fac. de lt. din Buc., Sem. de ist. lit. rom. (Epoca veche), Monitorul oficial, Imprimearia națională, II, 1936, p. 55—78, vizează etnoiatria și este o clg. din textele aflate la BAR și în alte biblioteci, texte grupate în șapte secțiuni: după *Calendarul* din 1785; după *Alexandria* din 1794; după tipăritura lui Gavriil Vi-nețchi din 1806; de proveniență sl.; de proveniență diferită; ms. contaminate; ms. științifice. În *Literatura populară. Lămuriri în vederea unui plan de cercetare*. Extras din vol. *Îndrumări pentru monografiile sociologice* (ISSR, Buc., 1940, 30 p.) pledează pentru aplicarea teoriei sociol. la cercetarea fenomenului lit. pop., lit. care „în

afara esteticului [...] conține în existența ei o mulțime de valori indispensabile, ale căror relații se pot foarte bine determina", este condiționată de alte manifestări spirituale (economice, politice, moral-juridice). Se adaugă îndrumări privind efectuarea anchetelor de teren și se propune un microrepertoriu al motivelor de baladă, însumând 137 poziții. *Drăguș. Un sat din Țara Oltului. Manifestări spirituale. Literatura populară de ~* (Biblioteca de sociol., etică și politică condusă de D. Gusti, Sociologia României 2, ISS, Buc., 1947, IX + 90 p.) cuprinde 86 texte: povești (despre animale și păsări; fantastice; obiecte supranaturale); povești în formă de legende; povești în formă de nuvele; povești despre prostia dracului; snoave. Textele sînt însoțite de considerații asupra funcțiilor povestitului (estetic-distractivă; lucrativă; educativă) și de analiza morfologică a tematologiei pop. În examenul comparativ al basmelor, autorul se folosește de indicele basmelor și poveștilor rom. al lui Ad. Schullerus (Helsinki, 1928).

Bibl. ref.: I. C. Chițimia, *Folclorul românesc în perspectivă comparată*, Buc., Minerva, 1971, p. 21; Ov. Birlea, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, Buc., EȘE, 1976, p. 111; Nicolae Dunăre, *Cercetarea culturii populare în cadrul școlii sociologice monografice*, în *REF*, Buc., t. 25, nr. 2, 1980, p. 148—149.

CAIANU (CAIONI) Ioan, n. 1629, Leghia, jud. Cluj — m. 25 apr. 1687, Estelnic, jud. Covasna. Urmează cursurile șc. măn. din Cluj-Mănăstur (din 1637); se transferă la șc. măn. din Alba-Eclesia continuînd la Șumuleul Ciucului (din 1642); termină st. la șc. măn. de la Șumuleu. Tot în acest an trece la confesiunea catolică (17 aug. 1648); este numit prof. de muz. și organist al șc. măn. din Șumuleul Ciucului (17 nov. 1650); este hirotonisit pr. și părăsește Țirnavă pentru noua sa destinație (5 nov. 1655); este numit ajutor de comisar guvernamental la conventul Șumuleului (10 dec. 1660); reorganizează școlile distruse de turci; separă și assemblează orgile arse și deteriorate. Trece în Moldova unde repară orga de la Bacău (1665); construiește o orgă nouă pentru măn. Lăzarea (1666); renovează clădirea conventului Lăzarea (1667); stareț al măn. Lăzarea (de a 17 mart. 1669); ocupă diverse func-

ții administrative la măn. Călugăreni și Șumuleu (1670—1674); este ales custodele măn. Șumuleu (27 aug. 1673); înființează tip. de la Șumuleu (22 iun. 1676); este ales vicar apostolic al Transilvaniei (16 ian. 1677); îndeplinește funcția de guardian al conventului Șumuleu (1681—1684); este delegat la lichidarea averilor măn. Bacău (1682); custode la măn. Bacău (1684—1686); custode al măn. Lăzarea (din 15 apr. 1687); locuiește în Lăzarea, Bacău, Estelnic (1687—1689).

Compozitor și folclorist, cărturar umanist, literat și om de știință, C. este prin *Codex Caioni* „primul compozitor care se îndreaptă spre melodia populară, sesizându-i virtuțile artistice și potențialul demn de a fi ridicat pe coordonatele artei profesioniste”. (Octavian Lazăr Cosma) Amplă antol., codexul (213 f. pe care sînt așternute 211 piese muz.) cuprinde în prima parte cîntece notate (între anii 1634—1642) de Matei din Șeredei, iar în a doua cîntece notate (începînd din anul 1652) de C. Pe lîngă misse, imnuri religioase, motete, cercari, dansuri internaționale, codicele (care se pare că nu era destinat publicării) a inserat și 16 melodii de dans, dintre care 10 sînt rom., toate pentru două voci (virginal): *Cantio jucunda de nuptiis Canae Gallileae* (care persistă și în zilele noastre în repertoriul nupțial din Transilvania precum și cu funcționalitate de cîntec de stea); *Cîntecul voivodesei Lupu*; *Dans zglobiu*; *Dans valah* („de cea mai pură esență românească” — cum apreciază Marțian Negrea); *Alt dans valah în doi*; *Dansul al V-lea în șase*; *Dans*; *Dans din Nireș*; *Dansul Coloman*; *Dansul lui Lazăr Apor* (în care s-a recunoscut melodia jocului călușarilor și care mai este cunoscut sub numele *Banul Mărăcine*, iar în Transilvania sub numele *Bătuta*). În *Dans din Nireș*; *Dansul XIII*; *Dans valah II*; *Dans valah în doi III și IV*; *Dans VI* au fost recunoscute jocuri pop. de la valea Someșului. „Deși cîntecele populare din codice nu oglindesc toate aspectele unui proces folcloric complex, ele reprezintă în mod incontestabil o operă valoroasă, înscriindu-se printre cele mai izbutite colecții de folclor din epoca feudală. Bun cunoscător al vieții țărănești, Căian a oglindit, cu un fin spirit analitic, cîntecul popular din secolul al XVII-lea” (Vasile

Mocanu). Pe lângă monografia de specialitate a lui Vasile Mocanu, opera și viața compozitorului român C. (de „natione Valachus ex parentibus Schismaticis”) interesează și pe compozitori (Doru Popovici a compus lucrarea *Codex Caioni*, op. 33, nr. 2, pentru orchestră de coarde), iar prozatorul Mihail Diaconescu a scris o evocare românească a vieții compozitorului: *Marele cântec*.

Bibl. ref.: J. Seprödi, *A Kájoni Kodex irodalom s zenetörténeti adalékai* [Informații literare și de istoria muzicii privitoare la codicele caionian], în *Irodalomtörténeti Közlemények*, XIX, 1909; Idem, *A Kájoni Kodex dallamai* [Melodiile codicelui caionian], în *Akadémiai Értesítő*, XX, 1909; George Simonis, *Ioan Căianu (1629—1687)*, extras din AO, Craiova, an. XV, nr.-ele 83—85, 1936; Romeo Ghircoiașu, *Codex Caioni și unele probleme de istoria muzicii românești*, în S, Cluj, an. V, nr. 8, aug. 1958, p. 92—95; Marțian Negrea, *Un compozitor român ardelean din secolul al XVII-lea. Ioan Caioni (1629—1687)*, în *Melos. Clg. de st. muz. scoasă de G. Breazul*, II, Craiova, *Scrisul românesc*, 1940, 72 p.; Doru Popovici, *Muzica corală românească*, EM, 1966; Doru Popovici—Costin Mireanu, *Începuturile muzicii culte românești*, Buc., ET, 1967; MRCML p. 108—109; Vasile Mocanu, *Ioan Căian*, Buc., EM, 1973, 184 p.; HMR, I, 1973, p. 291—305; IFR, p. 18—19; *Izvoare ale muzicii românești*, vol. 2, Gheorghe Ciobanu, *Muzică instrumentală, vocală și psaltică din secolele XVI—XIX*, Buc., EM, 1978, p. 49—51; Doru Popovici, *Un autor care ne aparține. Ioan Căianu-Valachus*, în *Flacăra*, Buc., an. XXIX, nr. 44 (1325), 30 oct. 1980, p. 16.

CĂLIN Cornelia, n. 19 iul. 1939, Cernavodă, Șc. pr. (1946—1949) și st. medii (1950—1958) la Constanța; st. univ. de fil. rom. și orientală la Buc. (1958—1963). Cercetător la Inst. de lingv. (1964—1969) și la ICED (din 1969). M. a Soc. de fil. rom. ASO (Buc.) și a Permanent International Altaistic Conference (PIAC) (Bloomington, SUA). Colab. la *Acta Orientalia*, *Demos* (Berlin), *Femeia*, *Limba română*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revue Roumaine de linguistique*, *Revista de istorie și teorie literară*, *Rocznik Orientalistyczny* (Varșovia), *Studia et Acta Orientalia*, *Studii și cercetări lingvistice*, *Tribuna României*, *Türk folkloru araştırmaları* (Ankara), *Türk halkbilim araştırmaları yilligi* (Ankara).

O serie de art. ale sale pun în circulație unele surse pentru folcloristica rom.: *Contribuții la istoria folcloristicii românești: un manuscris vechi aparținând lui Bizanțiu P. Densusianu* (în *REF*, Buc., t. 18, nr. 5, 1973, p. 409—424); „*Condica limbii românești*” și contribuția lui Iordache Golescu la cunoașterea culturii noastre populare (*Ibid.*, t. 21, nr. 1, 1976, p. 89—107); *Literatură și mitologie populară în „Condica” lui Iordache Golescu* (în *RITL*, Buc., 26, nr. 1, 1977, p. 51—57). Alte cercetări încearcă să elucideze unele probleme privind geneza și clasificarea cîntecului istoric și a jurnalului oral: *Contribuții la cercetarea „baladei” Iancu Muruz* (în *REF*, t. 23, nr. 2, 1978, p. 153—160); *Încercare de reconsiderare a jurnalului oral românesc* (*Ibid.*, t. 27, nr. 1, 1982) și *Ipoteză de clasificare a jurnalului oral românesc* (St., Index tipologic și motivic. Antol. de texte) (ms.) (lucrare care face parte din „Colecția națională de folclor”). Culege texte pop. din 20 de loc. cu populație tc.-tătară din Dobrogea, alcătuind și Arhiva fonogramică a graiurilor tc. și tătărești din România. Din acest domeniu publică monografia lingv. a satului Mahmudia (jud. Tulcea): *A Tatar Idiom from Dobrudja (Roumania)* (în *Rocznik Orientalistyczny*, Varșovia, XXXV, nr. 2, 1973, p. 69—94).

Alte op.: *Les archives phonogrammiques des parlers turcs et tatars de Roumanie*, în *Revue Roumaine de linguistique*, Buc., XIV, nr. 2, 1969, p. 191—193; *Cît e țara-n lung și-n lat. Poezie pop. cont. Selecție și alcătuire de: ~, St. Cîrsteian, N. Manafi, N. Rădulescu*, Buc., CCES, Centrul de îndrumare... IEF, 1973, 80 p.; *Aspects évolutifs dans l'épopée „Sora-Batîr” chez les tatars d'Azaplar (Dobrudja)*, în *SAO*, IX, 1977, p. 14—24; *A Bibliography about Turk Ethnography and Folklore in Romania*, Ankara, Ankara Universitesi Basimevi, 1979, 38 p.; *Tatar folkloru ve etnografyasi ile ilgili Romen Bibliyografyasi*, în *Türk folkloru araştırmaları*, Ankara, I, 1981, p. 125—135.

CALIN Gheorghe, n. 26 ian. 1935, Pitești. Șc. pr. (1941—1945), st. gimn. (1945—1948) și st. s. (1948—1952) la Pitești; st. univ. de fil. sl. la Buc. (1952—1957); st. de specializare la Univ. din Bratislava (15 X — 15 XI 1959), Praga (5 VIII — 5 IX 1962; 1 VIII — 31 VIII 1963), Brno (25 VII — 25 VIII 1973). Preparador (1958—1959), asist.

(1959—1971), lector (din 1971) la catedra de fil. sl. a Univ. din Buc. Dr. în științe fil. al Univ. din Buc. cu teza *Cîntecele haiducești slovace (cu referințe comparative)* (1971), conducător științific: I. C. Chițimia, Colab. la *Analele Universității din București, Národopisné aktuality* (Stražnice, R. S. Cehoslovacă), *Revista de etnografie și folclor, Romanoslavica*.

Slavist, C. publică vol. *Prelegeri de folclor slovac* (Tip. Univ. din Buc., 1977, 216 p.), în care se preocupă cu deosebire de poetica și stilistica, de motivele liricii pop. haiducești slovace, secțiune pe care o deosebește — sub raportul structurii compoziționale și al elementelor prozodice — de creațiile cvasifolc. (cîntecele de lume). Remarcabile sînt raportările comparatiste care fac obiectul cap. *Lirica haiducească românească și slovacă*, în care sînt semnalate deosebiri dar și unele asemănări stilistice (forme de paralelism și alte procedee poetice). Util de asemenea pentru cititorul rom. scurtul ist. al folcloristicii slovace.

Alte op.: *Jánošk v folkloru slovak*, în *AUB, Literatură universală și comparată*, an. XVIII, nr. 1, 1969, p. 139—156; *Forma cîntecelor haiducești slovace*, în *AUBLS*, an. XX, 1971, p. 69—75; *Metafora v sloveských zbojnických piesňach* [Metafora în cîntecele haiducești slovace], în *Národopisné aktuality*, Stražnice, XI, nr. 4, 1974, p. 271—279; *Aspecte tipologice ale cîntecelor de cătănie slovace și românești*, în *AUBF*, an. XXV, 1976, p. 99—107; *Motiv și variantă în lirica populară slovacă și română*, în vol. Voislava Stoianovici, *Studii literare româno-slave*, Tip. Univ. din Buc., 1978, p. 21—37; *Concordanțe, interferențe și elemente de structură compozițională în cîntecele haiducești slovace și românești*, în *Rs*, XIX, *Studii româno-slave*, Buc., 1979, p. 171—186.

CERGAU Titus, n. 20 dec. 1900, Constanța, Șc. pr. în com. Sibioara, jud. Constanța (1908—1913); st. norm. la Constanța (1913—1921). Înv. în loc. nat. (1922—1929), Constanța (1929—1949) și Buc. (1949—1960). Înfiiințează și conduce r. *Gînduri de la mare* (Constanța, 1937—1940). Colab. și la: *Analele Dobrogei, Noua revistă a Dobrogei, România de la Mare, Tomis*.

Îndrumat de către savantul geograf Consantin Brătescu să culeagă folc., C. notează (între anii 1922—1948) cu deosebire legende dobrogene, unele tipărindu-le în forma lor originală, altele prelucrate. Tipărește trei vol.: *Legende dobrogene*, povestite de ~ și Emanoil Papazisu (Constanța, Edit. Sindicatului învățătorilor din municipiul și jud. Constanța, 1946, 39 p.); *Cișmeaua beiului*, [legende turcești din Dobrogea povestite de ~] (Buc., Întreprinderea poligrafică „Grafica nouă”, 1971, 40 p.); *Insula lui Ovidiu* (legende și povestiri), cuvînt înainte de prof. dr. doc. N. I. Barbu (Buc., Sport-turism, 1979, 136 p.). În ultimul vol. legendele pop. (p. 38—62) coexistă cu altele culese din surse livrești. Radu Vulpe socotește că „prin această carte se aduce o contribuție notabilă, atît pentru cunoașterea unui pitoresc și legendar colț dobrogean, cît și pe făgașul folclorului nostru național”. Trimite Muzeului etnogr. al Transilvaniei o descriere a unor obiceiuri de iarnă (colindatul și Turca) din com. nat. Caietul (inv. 303) cuprinde și 17 colinde.

Bibl. ref.: Constanța Călinescu, Ion Faiter, *Cîntece la Marea Neagră*, antol. de folc. dobrogean cu anexă bibl., Constanța, CJI CPAMAM, 1977, p. 135—138, 139, 156, 161, 163, 166; Radu Vulpe, *Titus Cergău*, „*Insula lui „Ovidiu”*”, în *RL*, Buc., an. XIII, nr. 19, 8 mai 1980, p. 9.

CERNEA Eugenia, n. 26 mart. 1927, Buc. St. muz. la Cons. Buc. (1947—1950), cu Ioan Chirescu (teorie-solfegii), Marțian Negrea și Ion Dumitrescu (armonie), Leon Klepper (contrapunct), Zeno Vancea (ist. muz.), Harry Brauner (folc.) și la Cons. „N. A. Rimski-Korsakov” din Leningrad (1950—1955). Dirijor de coruri de amatori din Buc. (1945—1950); asist. (1949—1950) și cercetător științific (din 1957) la IF din Buc.; inspector în Ministerul Culturii (1955—1957); redactor la *Revista de folclor* (1956—1960). Colab. și la: *Bulletin des Internationalen Forschungszentrums für Arbeiterlieder* (Bud.), *Lupta de clasă*, *Muzica*, *Revista de etnografie și folclor*, *Studii de muzicologie*.

O col. și cîteva st. ale sale au ca obiect folc. transilvănean. *Folclor muzical din Sălaj. Zona sub Meseșului și a*

Barcăului, cuvînt înainte de Tiberiu Alexandru (Sălaj, CJICPMAM, 1972, 197 p.) este structurată în două părți: muz. vocală (cîntece ocazionale și epice; cîntece vechi; cîntece de joc și strigături) și muz. instrumentală (doine și cîntece; repertoriu de nuntă; jocuri). Pe lângă grija de a selecționa piese reprezentative (după înregistrări sonore efectuate în anii 1969—1971), autoarea este preocupată să definească (în st. intr.) unele particularități ale cîntecelor zonei. Astfel, în zona Meseșului găsește ca foarte specifice dansurile de femei, complexe manifestări sincretice. În jocurile pop. ale spațiului cercetat constată că „este cuprinsă o mare varietate de moduri. Un mare procentaj îl dețin modurile pendulatorii major-minore”. Raportate la cîntecele din Bihor, cele din Sălaj se aseamănă „numai la structura melodico-modală; stilul ornamental al cîntecelor diferă”. Prin valoarea artistică și varietatea pieselor selectate, col. are meritul că „spulberă, totodată, părerea unora că, pentru folclor, acest teritoriu ar fi o simplă zonă de trecere, de întrepătrunderi și de înrîuriri eterogene, fără profil propriu” (Tiberiu Alexandru). O serie de st. ale sale sînt preocupate de structura muz., modurile pop., tipologizarea unor genuri muz., de unele obiceiuri. St. *Aspectul pendulatoriu al modurilor în cîntecul popular liric din Bihor și Valea Almăjului* (în REF, Buc., t. 12, nr. 2, 1967, p. 119—126) se ocupă de un aspect al organizării modale, „în care melodia pendulează între două trepte de sprijin, pendulare ce dă naștere organizării modale bitonice”. În *Doina în nordul Transilvaniei. Contribuții la studiul particularităților compoziționale și stilistice* (în SM, Buc., EM, vol. VI, 1970, p. 181—201) opinează că elementele care particularizează această formă muz. sînt: „a) tehnica vocală a loviturilor de glotă, cultivate sub denumirea «noduri», inexistente în alte regiuni ale țării; b) conturul melodic al formulelor de înflorire adaptate „nodurilor” în mod diferit de al formulelor melismatice cunoscute; c) structura prepentatonică proprie; d) insistența tipului recto-tono în recitativ; e) glissando-ul lent de urcare pe interjecția anacruizică lungă; f) căderea pe sexta inferioară (*fa-la*) caracteristică părții introductive”. Intră, des asemenea în preocupările sale cîntecul muncitoresc, cîntecele noi, cîntecele copiilor.

Alte op.: *Cîteva din problemele orchestrelor populare*, în RF, Buc., an. IV, nr. 1—2, 1959, p. 81—96; *Pe marginea primei culegeri de cîntece noi din Dobrogea* (*Ibid.*, an. IV, nr. 3—4, 1959, p. 49—74) (în colab. cu Vasile D. Nicolescu); *Contribuții la cunoașterea cîntecului muncitoresc din România*, în Muz., Buc., an. XI, nr. 4, 1961, p. 8—16; *Din cercetarea folclorului muncitoresc*, în *Lupla de clasă*, Buc., an. 43, nr. 4, 1963, p. 114—117; *Spre lumină. Culegere de cîntece revoluționare*, Buc., EM, 1964, 296 p. (în colab. cu Nicolae Rădulescu și Tudor Pinteau); *Sistemul popular de cîntare acompaniată vocal*, în REF, an. 10, nr. 3, 1965, p. 302—316; *Cîntece și strigături populare noi*, Buc., EM, 1966, 174 p. (în colab. cu Monica Brătulescu, Vasile D. Nicolescu, Nicolae Rădulescu); „*Udătoriul*” — versiune maramureșeană a obiceiului agrar închinat plugarului care țese cel dintîi la arat, în REF, t. 13, nr. 2, 1968, p. 163—169; *Contribuții la tipologizarea muzicii colindelor românești* (*Observații asupra colindelor d'n Maramureș*), *Ibid.*, t. 14, nr. 4, 1969, p. 225—241; *Despre evoluția doinei bucovinene*, *Ibid.*, t. 14, nr. 2, 1970, p. 133—142; *Considerații teoretice asupra cîntecului muncitoresc*, *Ibid.*, t. 17, nr. 6, 1972, p. 439—445; *Din problemele de creație, circulație și valorificare ale cîntecului popular de viață nouă*, *Ibid.*, t. 18, nr. 2, 1973, p. 81—92; *Contribuții la cercetarea folclorului copiilor*, *Ibid.*, t. 18, nr. 4, 1973, p. 279—297; *Aspecte din problematica folclorului copiilor* (*Numărători fonice*), *Ibid.*, t. 20, nr. 2, 1975, p. 159—184; *Melodii de joc din Dobrogea*, Buc., EM, 1983.

Bibl. ref.: MRCML, p. 110—111.

CHIREA, Fernande, n. 7 mai 1933, Socetu, jud. Teleorman, St. I. Ia Roșiori de Vede (1949—1953); st. univ. de fil. și ped. la Buc. (1954—1958). Prof. la Fîntînele și Suhaia; insp. șc. gen. al jud. Teleorman (1968—1979); prof. la Alexandria, jud. Teleorman.

Col. prof. dr. ~ și prof. Constantin Munteanu, *Folclor literar teleormănean*, cuvînt înainte de Octavian Păun (Alexandria, Inspectoratul șc. al jud. Teleorman, I, II, 1978, 632 p.) cuprinde basme, snoave, legende, lirică pop. diversă, strigături, ghicitori, proverbe și zicători, folc. copiilor, poezia obiceiurilor tradiționale, teatru pop., culese cu ajutorul prof. și al elevilor. Fiecare secțiune este însoțită de bibl. selectivă a circulației diferitelor creații în alte col.

CIOBANU Gheorghe, n. 4 febr. 1909, com. Pădureni, jud. Ilfov. Cons. Buc. (1931—1938, 1943—1945), cu Ștefan Popescu (teorie-solfegii, dirijat cor), Mihail Jora (armonie, contrapunct), Dimitrie Cuclin (forme muz.), Constantin Brăiloiu (ist. muz., folc.), I. D. Petrescu (paleografie bizantină, cînt gregorian), George Breazul (enciclopedie, ped. muz.). Cîntăreț bis. (1935—1943), prof. de muz. la Buc. (1939—1952); cercetător științific (1949—1953) și șef de sector (1954—1968) la IF din Buc.; lector (1965—1966) și conf. (din 1966) la catedra de folc. a Cons. Iași. Colab. la *Bălgarska muzîka* (Sofia), *Biserica ortodoxă română*, *Glasul bisericii*, *Musica Antiqua Europae Orientalis*, *Muzica*, *Revista de folclor*, *Revue des études sud-est européennes*, *Studii muzicologice* ș.a.

Etnomuzicolog și bizantinolog de seamă, istoric al muz. pop. rom., editor, elev al lui G. Breazul, C. Brăiloiu și I. D. Petrescu, C. își reunește majoritatea contribuțiilor sale în vol. *SEB* (vol. I, 1974, 441 p., vol. II, 1979, 379 p.), în care abordează o multitudine de probleme: originea muz. pop. rom., raportul dintre vers și melodie, sistemul de versificație pop. (moștenire latină), modurile muz. pop., național și universal în folc. rom., folc. orășenesc, clg. și publicarea folc. nostru muz. ș.a. Spre deosebire de G. Breazul, care afirmase că scările muz. primitive aparțin culturii muz. geto-dacice, C. observă că „melodii bazate pe un număr redus de sunete, asemenea celor românești, se întîlnesc în cele mai neașteptate locuri din lume”. Deci nu asemenea scări muz. sînt o marcă a originalității, ci organizarea melodică și cea ritmică. Pentru definirea specificității muz. noastre pop., etnomuzicologul își ia ca suport elementul lingv.: „Prin posibilitățile fonetice și gramaticale de care dispune, limba — afirmația este valabilă pentru orice limbă vorbită — dă naștere unui sistem de versificație care se deosebește de la popor la popor. Prin intermediul sistemului de versificație, ea traversează, pe lîngă dimensiune, linia de organizare atît a melodiei cît și a ritmului, care nu este și nici nu poate fi identică la popoare diferite ca limbă”. De aici concluzia că „varietatea articulațiilor liniilor melodice românești are drept cauză suprastructurile versului”. Punînd un accent

deosebit pe factorul lingv. în determinarea specificului muz. pop. rom., pe particulara organizare structurală a melodiei și a ritmului, C. admite unele similitudini, unele contacte, dar respinge posibilitatea identității dintre muz. pop. naționale. În definirea raportului structural dintre vers și melodie în cîntecul pop. rom., etnomuzicologul nu acceptă nici una din pozițiile exclusiviste care afirmau fie rolul determinant al versului, fie pe acela al melodiei, opinia sa fiind „că cele două arte [muzica și poezia — n.n.] se unesc în cîntecul pop. în vederea exprimării mai depline a aceluiași conținut, fără ca una să fie subordonată celeilalte”. Alte st. sînt închinute unor vechi cîntece (*Mugur, Mugurel. Contribuție la istoria cîntecului popular cu conținut social-agitatoric; Un cîntec din colecția lui Anton Pann; Un cîntec al lui D. Cantemir în colecția lui Anton Pann*), organologiei (*Circulația tamburei în țările române în perioada medievală*), unor mari exegeți ai cîntecului pop. rom. (G.Breazul, C. Brăiloiu), unor interpreți (Barbu Lăutarul), sau dezbate probleme de folc. comparat (*Elemente muzicale vechi în creațiile populare românești și bulgărești; Legături folclorice muzicale ale popoarelor sud-est europene*). Ca și prof. săi G. Breazul și I. D. Petreanu, C. acordă o deosebită atenție muz. bizantine, domeniu căruia îi dedică numeroase st. Străin de orice abordare sectară a folc., C. este preocupat deopotrivă de folc. rural și de cel orășenesc, de interpretii săi (lăutarii rom. și lăutarii țig.). Nu respinge ca impur folc. orășenesc: „Acest folclor merită însă aceeași prețuire ca și folclorul țărănesc, tocmai pentru că aparține unor medii care, pe drumul evoluției, al progresului, premereg mediile țărănești și pentru că el contribuie la îmbogățirea și evoluția folclorului țărănesc prin integrarea în această creație”. Nu se aliniază acelor care au văzut în lăutarul țig. un stricător al muz. pop. St. monografic *Lăutarii din Clejani. Repertoriu și stil de interpretare* (Buc., EM, 1969, 220 p.), care „deschide o nouă pagină în folcloristica noastră” (apreciază Adrian Vicol), este o parte din contribuția autorului la o cercetare mai amplă, întreprinsă de cercetătorii I.F. Cartea (150 p. text și 50 p. exemple) se referă la repertoriu, originea și vechimea unor melodii, la relația repertoriului lăutăresc cu muz. țărănească, la particularitățile stilului de interpretare lăutăresc. Așa

cum „păstrătorul creației populare nu este lăutarul, ci poporul”, așa și stilul de interpretare lăutărească păstrează caracteristicile interpretării pop. C. desfășoară una din cele mai fructuoase activități de editare a folc. 200 *Cîntece și doine*. Clg. alcătuită sub îngrijirea IF de ~ și Vasile Nicolescu, pref. de Al. Amzulescu (Buc., ESPLA, 1955, 194 p.) este prima publicație mai amplă de melodii din arhiva IF. Antol., „de o deosebită valoare, artistică și documentară” (Em. Comișel), conține cîntece orînduite după conținutul lit. (de dragoste; păstorești; de jale și urît; de cătănie și război; satirice; cîntece noi) și prezintă, deși inegal, toate regiunile țării. Activitatea de editor se va îndrepta apoi numai către col. clasice. *Anton Pann, Cîntece de lume*. Transcrise din psaltică în notația modernă, cu un st. intr. de ~ (Buc. ESPLA, 1955, 366 p.) face accesibile, „într-o sinceră, apropiată și corectă transcriere, punînd în măsură aproape toate cîntecele” (opinează C. Prichici), 217 cîntece de lume provenind din următoarele lucrări ale „finului Pepelei”: 174 din *Spiralul Amourului*; 29 din *Cîntece de stea și Cînturi morale*; 7 din *O șezătoare la țară*; 6 din *Calendarul pe anul 1854*; 1 din *Poezii populare* (1846). Melodiile sînt grupate după conținut și proveniență, după tematică. Sumarul este variat: cîntece pop. (1—43), cîntece pe care și-a pus pecetea muz. gr. — orientală (44—106) ori cea apuseană (107—188), în fine *Cîntece de stea și Cînturi morale* (189—217). Densul st. intr. și bogăția aparatului critic (în care este urmărită circulația pe diferite căi a cîntecelor), notația făcută de un specialist recunoscut în materie, conferă ed. o ținută științifică aleasă. C. are deosebitul merit de a fi inițiat importanta serie de vol. „Izvoare ale muzicii românești”. Vol. I, *Culegeri de folclor și cîntece de lume* (Buc., EM, 1976, 266 p.) reeditează: Eftimie Murgu (*Melodii bănățene*), Johann Andreas Wachmann (*Melodii valache*), Carol Miculi (*Arii naționale românești*), Anonimus Moldavus și *Cîntece de lume*. Al doilea vol., *Muzică instrumentală, vocală și psaltică din secolele XVI—XIX* (Buc., EM, 1978, 248 p.) include în cele trei secțiuni ale sale: Daniel Speer (*Balete valahe*), Codex Caioni, Codex Vietorisz, Manuscrisul din Oponice, Fr. J. Sulzer (*Dansuri și cîntece românești*), B. Romberg (*Caprice*), *Allgemeine musikalische Zeitung*, Melodii româ-

nești din metode de pian, *Codex moldavus*, Fr. Rouschitzki (*Musique orientale*); *Cîntece vocale religioase și laice*; *Cîntări psaltice*. Autorul dorește să sublinieze prin aceste vol. varietatea manifestărilor muz. rom. din perioada medievală, existența a două culturi muz., cea pop. și cea cultivată de clasa stăpînitoare. Studiarea influențelor reciproce dintre cele două culturi, apoi a contactelor cu alte culturi muz. este menită să contribuie la cunoașterea stilului de execuție din epocă, a genurilor și formelor, a repertoriului și gustului muz. al epocii. Se semnalează, pe lângă proveniența diferită a melodiilor care circulau în epocă, și faptul, mai puțin subliniat de alții, „că unele creații urbane sau chiar străine, pătrund în circulația orală rurală, devenind cu timpul folclor prin integrarea lor în creația țărănească”. Aparatul critic urmărește circulația melodiilor în tipărituri și ms.

Alte op.: *Vechi cîntece de viteji*. Clg. alcătuită sub îngr. IF, Buc., ESPLA, 1956, 135 p. (în colab. cu Al. Amzulescu).

Bibl. ref.: Constantin Prichici, Anton Pann „Cîntece de lume”. *Transcriere din psaltică în notația modernă cu un st. intr. de Gh. Ciobanu*, în *RF*, Buc. an. I, nr. 1—2, 1956, p. 325—328; Emilia Comișel, *200 Cîntece și doine*, *Ibid.*, p. 336—344; Adrian Vicol, „Lăutarii din Clejani. Repertoriu și stil de interpretare”, în *Muz.*, Buc., an. XX, nr. 5, mai 1970, p. 37—38; *MRCML*, p. 117—118; Florin Georgescu, „Izvoare ale muzicii românești”, vol. I, Gheorghe Ciobanu: „Culegeri de folclor și cîntece de lume”, în *Muz.*, an. XXVII, nr. 3, mart. 1977, p. 39—40.

CIOBANU Pavel, n. 20 iul. 1940, sat Petnic, com. Iablanîța, jud. Caraș-Severin. Fac. de fil. a Inst. ped. de trei ani din Tim. (1960—1963). Director al CJÎCPMAM — Mehedinți (din 1969).

Monografia *Plaiul Cloșani* (I, *Folclor din Valea Bahnei*, 1976, 207 p.; II, *Folclor din Valea superioară a Topolniței*, 1977, 192 p.; III, *Folclor din Valea superioară a Coșuștei*, 1981, 288 p.), apărută sub egida CJÎCPMAM-Mehedinți, este cea mai bună lucrare a lui C., care „dovedește în primul rînd buna cunoaștere a terenului și a tezaurului local” (I. C. Chițimia).

Bibl. ref.: I. C. Chițimia, *O nouă culegere de folclor mehedintean*, în *Școala Mehedințiului*, Drobeta-Turnu Severin, vol. 4—5, 1979, p. 217; Mihai Pelin, „Plaiul Cloșani”, în *Luc.*, Buc., an. XXI, nr. 40, dec. 1979, p. 2.

COATU Nicoleta, n. 11 dec. 1945, Buc. Șc. pr. (1952—1959), st. s. (1959—1963) și st. univ. de fil. (1963—1968) la Buc. Cercetător științific la ICED din Buc. (din 1968). Colab. la *Anuarul ICED*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revista de istorie și teorie literară*.

●

Studiază, pe baza cercetărilor concrete, pe teren, din perspectivă sincronică și diacronică, dinamica speciilor epice (basm, legendă), mutațiile lor contemporane, raportul tradiție/ inovație. Cîteva st. au ca obiect configurația actuală a folc. lit., cele mai ample lucrări de acest fel fiind cea care face parte din „Colecția națională de folclor”, *Cîntece noi* (în colab. cu Eugenia Cernea) (ms.), închinată liricii cu tematică nouă din medii muncitorești urbane și rurale, și *Catalogul motivic tematic al liricii populare cu ideatică nouă* (st. intr.; catalogul motivic tematic pe două secțiuni, a. tipologie fundamentală și b. combinatoria nivelelor tematice) (cca 1000 p.ms.). Aceleiași tematici se subsumează st. *Continuitate-discontinuitate/tradiție-inovație în lirica populară cu ideatică nouă* (în *Anuarul ICED*, Buc., Seria A, 2, 1980, p. 23—33). În *Homo faber, homo ludens. Considerații asupra tradițiilor folclorice din mediul muncitoresc minier, în spațiul etnic românesc* (230 p.) (ms.) și în *Mutații actuale în tradiția mitologică din mediul minier* (în *Anuarul ICED*, Seria A, 3, 1981, p. 219—227) propune un mod inedit de interpretare a problematicii specifice a unor tradiții, primul st. tratînd despre farsa tradițională profesională, formă parodică de inițiere profesională.

Alte op.: *Cît e țara-n lung și-n lat*. Poezie pop. cont. Selecție și alcătuire de: C. Călin, St. Cîrstean, N. Rădulescu, Buc., CCES, Centrul de îndrumare..., IEF, 1973, 80 p.; *Procesul prelucrării de material literar la Alex. Odobescu*, în *RIFL*, Buc., t. 22, nr. 1, 1973; *Contribuții la studiul basmului în proză „Călin Nebunul” din manuscrisul eminescian 2284*, în *REF*, Buc., t. 21, 1976, p. 167—181;

Contribuții la cercetarea tradițiilor orale ocazionate de încadrarea profesională la o colectivitate de mineri, Ibid., t. 23, nr. 2, 1978, p. 127—135; Contribuții teoretice la cercetarea problematicei liricii populare cu ideatică nouă, Ibid., t. 26, nr. 1, 1981, p. 3—13; Tradiție și actualitate în folclorul literar din jud. Galați (ms.); Situația actuală a povestitului pe linia tradiției orale în com. Șanț, jud. Bistrița-Năsăud (ms.); Aspecte ale proceselor de creație și circulație în folclorul literar contemporan în jud. Prahova (ms.).

COCIȘIU Ilarion, n. 24 aug. 1910, com. Retișu, jud. Sibiu — m. 21 sept. 1952, Buc. St. norm. la Sibiu, cu Timotei Popovici; Cons. Buc. (1929—1935), cu Ion Chirescu (teorie-solfegii), Ion Nonna Otescu (armonie), C. Brăiloiu (ist. muz., folc.), D. Cuclin (estetică muz., forme muz.); st. univ. de filoz. la Viena (1939—1941), unde urmează cursuri de muzicologie, etnogr. și ist. artelor. Înv. în Birghiș (1928); prof. supl. de muz. la Șc. norm. din Avrigh (1928—1929), ambele în jud. Sibiu; dirijor de cor la Buc. (1932—1935); prof. de muz. și dirijor de cor în Sighișoara (1935—1946) și Buc. (1946—1949); cercetător științific la IF din Buc. (1949—1952). Colab. la *Albina, Izvorășul, Muzica, Sociologie românească, Studii muzicologice*.

C., eminent elev a lui C. Brăiloiu (despre care spunea că „este singurul ce, în pasiunea pentru cîntecul popular, nu s-a pierdut în fraze, ci a stăruit să-l prezinte după cea mai perfectă metodă de cercetare”), a realizat — pe parcursul a două decenii de cercetări folclorice asidue — o op. impresionantă: „peste nouă mii de cîntece, texte poetice și informații folclorice de tot felul, culese în numeroase expediții”, op. din care numai o infimă parte a fost tipărită. Cercetătorul a fost posesorul unei metodologii moderne. Prezintă, în unul dintre primele sale art., metodologia arhivei conduse de C. Brăiloiu, arhivă al cărei colab. este C. între anii 1929—1935, acesta își dezvăluie de fapt propria opțiune metodologică: „Fonograful, care înregistrează cîntecul, nu e singurul aparat de care se folosește folcloristul. Aparatul de fotografiat prinde figura informatorului, filmul de cinema înregistrează jocurile, obiceiurile, ritualul, fișa de informator, de frecvență, terminologie, prilej, etc., împreună cu ex-

plicarea amănunțită a ritualului, cu studierea repertoriului, ținându-se seama de vîrsta, de circulația, de știința de carte, de psihologia informatorului, îl ajută la reconstituirea realității vii în care trăiește melodia poporului. Într-adevăr, fonograma cu textul și cele cîteva informații vagi pe care le adunau pînă acum folcloriștii erau neîndestulătoare pentru ca omul de știință să le poată folosi. Materialul odată cules și catalogat provizoriu, trece în rafturile arhivei, unde așteaptă transcrierea și redactarea definitivă. Aceasta se face cu multă scrupulozitate. Cel care transcrie nu scapă o pauză, o respirație, o purtare a vocii sau o prelungire a unui sunet, aproape imperceptibilă, dar care scoate ritmul din bătaia metronomului. O melodie astfel transcrisă, cu materialul auxiliar redactat, cu o seamă de fișe la care se face trimiterea printr-un sistem simplu și practic, stă de acum la îndemîna folcloristului și a sociologului, a etnografului și antropologului, pentru studiile ce vrea să le întreprindă." (*Arhiva fonogramică a Societății compozitorilor români — Culegerea muzicii populare*, în *Izv.*, Bistrița-Mehedinți, an. XV, nr. 7—8, iul.-aug. 1936, p. 261—263.) Student la Cons. Buc., oferă un bogat material folc. celor două arhive recent înființate: 210 cîntece Arhivei fonogramice a Ministerului Artelor și Cultelor și 110 cîntece populare Arhivei de folclor a SCR. Foarte important colab. al acesteia din urmă, întreprinde prima ei clg. folc. (14 aug. — 14 sept. 1931) în com. bihorene Crîncești și Corbești, unde înregistrează 48 melodii pe 27 cilindri de fg, la care se adaugă un extins material auxiliar. Va reveni în Bihor în anii 1932 și 1936. *Folclor muzical din județul Țîrnava Mare (Schiță monografică)* (în *Monografia județului Țîrnava Mare*, Sighișoara, Miron Neagu, 1944, p. 393—501) cuprinde 100 melodii (colinde, cîntece de nuntă, cîntece de înmormîntare, balade, cîntece propriu-zise, jocuri ș.a.). O selecție (159 cîntece) din vasta col. a sa apare în vol. *Cîntece populare românești*. Ed. postumă alcătuită de Tiberiu Alexandru și Maria Siminel-Fusteri, sub ingr. IF (Buc., EM, 1966, 174 p.), cu secțiunile: Folc. obiceiurilor. Colinde (1—10), Cîntece de seceriș (11—12), Cîntece la claca de tors în șezătoare (13), Cîntece de nuntă (14—18), Bocete și cîntece ceremoniale funebre (19—23), Balade (24—38), Doine (39—52), Cîntece (53—128), Cîntece de

joc (129—146), Folc. nou (147—159). C. a fost deopotrivă pătrunzător exeget al cîntecului pop., însă și în acest domeniu i-au rămas netipărite contribuții ca: *Despre dialectul muzical ardelean*; *Despre ritmul colindelor din Ardeal*; *Ritmul safic în cîntecul nostru popular*; *Ciclul ritual agrar. Ritualul de secere (probleme de etnografie și folclor)*. Cele cîteva st. apărute sînt însă în măsură să pună în lumină erudiția, orizontul larg și pătrunderea muzicologului în cele mai ascunse taine ale cîntecului pop. *Despre răspîndirea geografică a unui cîntec de stea*, (în SR, Buc., an. III, nr. 10—12, oct.-dec. 1938, p. 537—545) „este, se pare, cel dintîi st. monografic asupra unei melodii urmărită pe toată aria de întindere” (Ov. Bîrlea). Examinarea scrupuloasă a celor 71 de var. ale melodiei în cauză se constituie totodată într-un model de urmat de un viitor atlas al cîntecului rom. Un ex. elocvent pentru finețea cu care C. observa particularitățile interpretării cîntecului pop. este st., apărut postum, *Despre emisiunea vocală a cîntăreților ardeleni* (în *Studii muzicologice*, Buc., UC din R.P.R., an. 2, 1956, p. 3—20), în care se bazează pe observații făcute în cîteva loc. bihorene: „Melodia — din trei rînduri melodice (corespunzînd fiecare rînd unui vers de 8 silabe) — cu un contur deosebit, ascendent-descendent, ca o prismă. Atacarea repetată a unui interval de cvartă, uneori mărită, alteori perfectă și de cele mai multe ori oscilînd între acestea, pe *sol-re* (*re-sol*), socotind sunetul final *mi*. O stăruință pe treapta 5-a *si*, ținut lung. Prin poziția buzelor și deschiderea gurii, cîntăreții trec pe această treaptă sunetul cu vocala respectivă aproape prin toate vocalele. Ex.: dacă silaba care intervine în acest punct este *me* —, acest *e* se colorează *meaoă* spre a se uni cu cea următoare. Această colorare nu e deloc întîmplătoare — cum am crezut la început — și nu caracterizează doar stilul unui singur cîntăreț. Ea este o *emisiune specială* a sunetului din centrul melodiei, devenit în același timp o intonație specifică, avînd o forță de concentrare.” St. *Un străin (anonim) despre muzica românească la începutul secolului al XIX-lea* (în RF, Buc., an. I, nr. 1—2, 1956, p. 271—278) se referă la prețioasele însemnări din *Allgemeine Musikalische Zeitung* (din Leipzig) despre muz. și instrumentele

muz. ale rom. din Transilvania, „locuitori, cei mai vechi... pe care cei mai mulți istorici îi arată ca descendenți ai coloniștilor romani din timpul lui Traian.” „Și referințele asupra muzicii ardelenesi și cele asupra muzicii moldo-venesi — scrie C. — depășesc prin obiectivitate și seriozitate ceea ce obișnuit se scria pe atunci. Iar anonimul a întrevăzut clar problema muzicii populare, pe care n-a căutat-o nici în saloane și nici la lăutari profesioniști, ci la țărani”. Valorificarea integrală a operei lui C. se impune ca o mare obligație.

Alte op.: București, *centru folcloric*, în Izv., Bistrița-Mehedinți, an. XV, nr. 1, ian. 1936, p. 18—20; *Cîntece de seceris*, în *Studii și comunități*, IV, Sibiu, 1982, p. 21—79.

Bibl. rel.: Tiberiu Alexandru, *Cuvînt înainte la Cîntece populare românești*, ed. postumă alcătuită de Tiberiu Alexandru și Maria Siminel-Fusteri, sub îngr. IF, Buc., EM, 1966; N. Julia, *Noi publicații de folclor* [Ilarion Cocîșu, *Cîntece populare românești*], în RF, Buc., an. VI, nr. 1—2, 1961, p. 137; *Moartea folcloristului Ilarion Cocîșu*, în *Muz.*, Buc., an. III, nr. 8—9, 1952, p. 173—174; MRCML, p. 122; IFR, p. 531—532.

COJOCARU Nicolae, n. 6 iul. 1952, Pîrtești de Sus, jud. Suceava. Șc. gen. în loc. nat. (1959—1967); st. medii la Măn. Neamț (1968—1973); st. univ. teol. la Buc. (1973—1977). Funcționează la Clit (1976—1980), Bilca (din 1980), jud. Suceava. Colab. la *Mitropolia Moldovei și Sucevei*.

Pîrtești de Sus. O așezare din Bucovina, monografie folclorică, cuvînt înainte de I. C. Chitișia (Buc., Litera, 1980, 250 p.) conține cap. despre ist., geogr., toponimia, populația loc., însă reține cu deosebire atenția pentru partea folcloric-etnografică. „Descrierea ocupațiilor, a tehnicilor și a artei populare, trecerea în revistă, cu multe texte ilustrative (unele închinătoare), a obiceiurilor privind năsterea, nunta, înmormîntarea, ciclul calendaristic, datinile ocazionale, un remarcabil capitol cu doine și cîntece, poezii, legende, snoave, jocuri de copii și descîntece întregesc profilul acestei cărți, relevînd în auturul ei un cetător cu har și pregătire.” (George Muntean). Are în ms. cîlg. *Așa cîntă bătrînii. Folclor din Bucovina* (2 vol.) și st. *Vechi case țărănești din Bucovina*.

Bibl. ref.: Constantin Ștefuriuc, „Pîrleștii de Sus. O așezare din Bucovina”, în *Zori noi*, Suceava, an. XXXIV, nr. 9614, 17 aug. 1980; George Muntean, *O monografie folclorică*, în *RL*, Buc., an. XIII, nr. 36, 4 sept. 1980, p. 5.

COMAN Mihai, n. 26 mart. 1953, Făgăraș, jud. Brașov, Șc. pr. și st. I. în loc. nat. (1960—1972); st. univ. de lb. și lit. rom. la Buc. (1972—1976). Prof. de lb. și lit. rom. la Buc. (din 1976). Premiul de critică al rev. *Luceafărul* pe anul 1976. Colab. la *Limbă și literatură*, *Luceafărul*, *Revista română*, *România literară*, *Scînteia tineretului*, *Vatra*, *Viața românească*.

●

Cartea sa de debut, *Izvoare mitice* (Buc., Cartea românească, 1980, 302 p.) „își propune să stabilească existența unor toposuri comune, decisive pentru înțelegerea de profunzime a rădăcinilor culturii populare românești. Rostul ei este punerea în lumină a unor structuri narative tipice pentru cultura indo-europeană, așa cum s-au concretizat ele în perimetrul folclorului românesc. Vom relata astfel filonul comun care ne leagă de civilizațiile vecine și în același timp valorile specifice, proprii literaturii noastre.” Prima secțiune a cărții stăruie asupra „rezonanțelor mitului în spațiul colindei laice” iar a doua asupra relației mit-baladă pop. Cap final se ocupă de unele implicații mitice în op. a trei scriitori de seamă: M. Eminescu, M. Sadoveanu, M. Preda. Se remarcă îndată în demersul critic al lui C. cultura antropologică, examenul strîns, cercetarea minuțioasă, respingerea tezelor apriorice romantice despre mitologia rom., teze care mai stăruiesc în unele cercetări contemporane, respingerea analogiilor forțate între mitologia rom. și cea greacă ori latină.

Bibl. ref.: Nicolae Iliescu, „*Izvoare mitice*”, în *Cont.*, Buc., nr. 37, 1980; Dan C. Mihăilescu, *Prolegomene la un sistem antropologic*, *Luc.*, Buc., an. XXXII, nr. 37, 1980; Ștefan Borbely, „*Izvoare mitice*”, în *Vatra*, Tg. Mureș, nr. 2, 1981; Constantin Crișan, *De la mitologie la literatură*, în *România liberă*, Buc., 16 mai 1981; Nicolae Ciobanu, „*Izvoare mitice*”, în *Luc.*, an. XXIV, nr. 20, 1981; Costin Tuchilă, „*Izvoare mitice*”, în *VR*, Buc., an. XXXIV, nr. 3, 1981; Sorin Titel, *Pasiune și erudiție*, în *RL*, Buc., an. XIV, nr. 24, 11 iun. 1981.

p. 10; Paul Drogeanu, *Reinterpretarea izvoarelor*, în *Luc.*, nr. 1000, 1981; Ștefan Gencărau, *Mhai Coman*, „Izvoare mitice”, în *AF*, II, 1981, p. 311—313.

COMIȘEL Emilia, n. 28 febr. 1913, Ploiești. Șc. pr. (1920—1924), st. I. (1924—1931) la Ploiești; Cons. Buc., secția ped. (1933—1937), cu C. Brăiloiu (ist. muz. și folc.), D. Cuculin (estetică muz.), I. Chirescu (teorie și solfegiu), G. Breazul (enciclopedia muz.), A. Castaldi și Alf. Alexandrescu (armonie), Șt. Popescu (compoziție religioasă, dirijat și cor), canto (d-na Mihălcescu). Folcloristă la Arhiva de folc. a SCR (1936—1949); prof. de muz. la Buc. (1942—1948) și Ploiești (1948—1949); cercetător științific principal la IF (1949—1963) și la Inst. de studii sud-est europene din Buc. (1967—1970); asist. (1949—1950), lector (1950—1954), conf. (1954—1970) și prof. (1971—1976) la catedra de folc. a Cons. Buc. M. a UCR (1949), a Consiliului internațional de muz. pop. (1959), a Soc. internaționale de muzicologie (1968), a Soc. fr. de antropologie (Paris) (1975), a Comitetului de organizare a Festivalului balcanic de cîntece și jocuri (1969—1978). Colab. la *Acta ethnographica* (Bud.), *Acta Musicologica* (Kassel-Basel), *Akordi* (Belgrad), *Biharea*, *Bulletin de l'Institut de Musique* (Sofia), *Cercetări de muzicologie*, *Colocvii*, *Contemporanul*, *Demos* (R. D. Germană), *Ethnologie*, *Les Colloques de Wégimont*, *Folclor literar*, *Îndrumătorul cultural*, *Journal of the International Music Council* (Londra), *Kurier der Rumänischstudenten* (Dortmund), *Makedonski Folklor* (Skopije), *Musica Antiqua-Acta Scientifica* (Polonia), *Narodno svaralastvo Folklor* (Belgrad), *Res Facta* (Varșovia), *Revista de etnografie și folclor*, *Revista de folclor*, *Revue des études sud-est européennes*, *Revue Roumaine*, *Revue roumaine d'histoire et d'art*, *Scînteia*, *Studii de muzicologie*, *Studii și cercetări de istoria artei*, *Sud-Est Europ* (Atena).

•

Una din cele mai harnice culegătoare de folc., C. notează peste 8000 de melodii pop. însoțite de un bogat material auxiliar, din toate regiunile țării. Publică din aceste clg. doar două vol. Primul, care se adresează — cum se specifică — „mai puțin specialistului”, *Antologie folclorică*

din ținutul Pădurenilor (Hunedoara) (Buc., EM, ed. I, 1959, 144 p.; ed. a II-a, 1964, 180 p.), cuprinde colinde (nr. 1—23), cîntece de nuntă (24—38), cîntece rituale funebre (39—49), bocete (50—52), cîntece propriu-zise (55—145), repertoriu păstoresc (146—164); toate culese de un colectiv (alcătuit din Ov. Birlea, Em. Comișel, Mariana Kahane, G. Marcu, N. Coman, Ad. Vicol, Anca Ciortea-Giurchescu), între anii 1950—1955, din com. Bunila, Goleș, Sohodol, Cerbăl, Muncelu Mare, Muncelu Mic, Ghelar, Feregi, Lelese, Ruda, Cerișor, Alun, Bătrîna-Ilia, Meria-Hățeg, Lunca Cernii de Jos, Runcu Mic, Dobrica, Merișorul de Munte, Socet. Se reproduc și cîntece culese anterior de Il. Cocișiu, D. Șandru, Z. Sulițeanu. În col. Constantin Brăiloiu, ~, Tatiana Gălușcă-Cîrșmariu, *Folclor din Dobrogea*, st. intr. de Ovidiu Păpadima (Buc., Minerva, 1978, XLIII + 615 p.), vol. destinat „unui public cît mai larg”, își publică doar textele poetice ale cîntecelor culese între anii 1939—1977. Cursul didactic *Folclor muzical* (Buc., EDP, 1967, 470 p.), „întîia încercare de a înfățișa global muzica populară românească” (Ov. Birlea, *IFR*, 1947, p. 573), cuprinde, după un cap. despre interesul pentru folc., secțiuni închinete morfologiei, apoi genurilor (folc. obiceiurilor, genurilor neocasionale, cîntecul propriu-zis, repertoriul de dansuri), ca în final să se ocupe de organologia pop. După mai multe decenii de prospec-tare a cîntecelor și jocurilor de copii, interes moștenit de la C. Brăiloiu (autor al excepționalului st. *La rythmique enfantine*), tipărește *Folclorul copiilor*. St. și antol. (Buc., EM, 1982, 312 p.). St. intr. este, ni se spune, „o primă încercare de pătrundere în esența folclorului copiilor, de clasificare a materialului și de descifrare a cerințelor spirituale ale celor mici, pe baza repertoriului cunoscut de ei, cu ușoare diferențieri zonale și temporale”. Vol. cuprinde peste 500 de texte literare și 267 de melodii, unele culese între anii 1932—1978, altele selectate din clg. tipărite și din Arhiva ICED. În cadrul clasificării formulele-cîntec au următoarele grupe: terapeutice; pentru plante; pentru insecte; pentru păsări; pentru animale; pentru lucruri neînsuflețite; pentru schimbarea vremii; pentru joc. Urmează formule independente de jocul organizat; formule adresate copilului pînă la 5 ani; numărători; formule la jocul cu palmele și cu coarda; jocuri propriu-

zise, însoțite de formule scandate sau cîntate; jocuri cu reguli fixe; cîntece de primăvară. O serie de elocvente tabele privesc, între altele, dimensiunea textelor lit., gruparea versurilor fracționate prin rime interioare; tipuri de perioade lit.; tipuri de rime; sisteme sonore și motive. Cordii; cordii (motive); forma arhitectonică, variante de text și melodii; tipuri de serii ritmice; variante melodice. St. intr. și bibl. abundă, din păcate, în inexactități (nume greșite de autori și titluri de opere) și omisiuni (cea mai regretabilă este necitarea vol. lui V. Medan, *Folclorul copiilor*, Cluj-Napoca, 1980). Semnează o serie de st. de sinteză asupra unor genuri folc., ca și st. de morfologie și folc. comparat. Prin diverse modalități (st., evocări, conferințe, trad. și mai ales prin îngr. editării op. marelui etnomuzicolog) contribuie la cunoașterea moștenirii științifice a lui C. Brăiloiu. Desfășoară, de asemenea, o activitate complexă de popularizare a tezaurului folc. etnic, de promovare a interpreților talentați.

Alte op.: *Preliminarii la studiul științific al doinei*, în RF, Buc., an. IV, nr. 1—2, 1959, p. 147—174; *Contribuție la cunoașterea eposului popular cîntat. (Recitativul epic)*, Ibid., an. VII, nr. 3—4, 1962, p. 19—38; *Éléments communs dans le folklore roumaine et le folklore des pays balkaniques*, în *Revue des études sud-est européennes*, Buc., 1964, nr. 3—4; *Structura melodică a dansurilor populare (Contribuție la studiul structurii muzicii populare)*, în RF, an. X, nr. 4, 1965, p. 399—414; *Coordonate ale formei libere în creația folclorică*, în SM, Buc., vol. XIV, 1979.

CORDONEANU Constantin M. (Manolescu-Cordoneanu, C.), n. 20 mai 1852, Galați — m. ? St. la Cons. Buc. Flautist în orchestra Soc. „Filarmonica română” din Buc.; prof. la Sem. ped. univ. și la l. „Gh. Șincai” din Buc. M. al Cămelei sindicale a artiștilor dramatici, lirici și muz. din Paris și al Acad. Stella d'Italia din Chieti (1896). Dir. al rev. *România musicală* (1890—1904). Colab. și la *România de mîine*.

•

Muzicolog, compozitor de muz. de cameră și de muz. corală, autor de lucrări didactice, C. semnează transcrierea muz. în vol. *Hora din Cartal* de Pompiliu Pîrvescu, cu arii

notate de ~ (Buc., Acad. Rom., DVPR, clg. și st., I, 1908, 195 p.), apreciată de critica de specialitate a fi „întîia culegere sistematică de dansuri populare și întîia colecție cu melodiile transcrise de pe cilindri de fonograf” (Ov. Bîrlea). Col. cuprinde 63 de melodii de jocuri, 3 melodii de jocuri țig. și melodia unui joc blg.

Bibl. ref.: Mihai Gr. Poslușnicu, *Istoria muzicii la români*, Buc., Cartea românească, 1928; MRCML, p. 134—135; IFR, p. 435—437.

COSMA Viorel, n. 30 mart. 1923, Tim. Cons. din Tim. (1929—1931), cu Sabin Drăgoi (teorie-solfegii) și Eugen Căteanu (vioară); Cons. Buc. (1945—1950), cu Ion Dumitrescu (teorie-solfegii), Mihail Jora (armonie), Marțian Negrea (armonie, contrapunct), Th. Rogalski (orchestrație), Leon Klepper (compoziție), Zeno Vancea și Vasile Popovici (ist. muz.), D. D. Botez (dirijat cor), G. Georgescu și C. Jelescu (pian), perfecționîndu-se cu M. Jora (contrapunct și forme muz.) și Paul Constantinescu (armonie modală). Prof. la Cons. „Alberto della Pergola” din Buc. (1945—1947); prof. de ist. muz. la l. de muz. nr. 1 și nr. 2 din Buc. (1951—1963); prof. de ist. muz. și forme muz. la l. militar muz. din Buc. (1954—1959); asist. (1951—1952) și lector (din 1964) la Cons. Buc.; prof. (1959—1963) și director (1960—1963) al Univ. pop. din Buc. M. la Soc. „G. Fr. Händel” (Halle), Soc. fr. de muzicologie (Paris), Soc. de cercetare muzicologică (Kassel), Soc. „Frédéric Chopin” (Varșovia), Soc. internațională de muzicologie (Basel); m. în Biroul secției de critică și muzicologie al U.C.; m. în Comitetul internațional al lit. muz. (New-York). Colab. la *Adam* (Londra), *Almanahul parohiei ortodoxe române din Viena*, *Almanaska Rumänska Ortodoxa Församlingen* (Göteborg) *Argeș*, *Astra*, *Ateneu*, *Aufbau* (Berlin), *Bălgarska muzîka* (Sofia), *Beiträge zur Musikwissenschaft* (Berlin), *Bulletin d'Information Agerpres* (Buc.), *Cercetări de muzicologie*, *Cinema*, *Cîntarea României*, *Contemporanul*, *Convorbiri literare*, *Cronica*, *Cutezătorii*, *Documenta Bartókiana* (Bud.), *Elöre* (Buc.), *Enesciana*, *Falvak dolgózo népe* (Buc.), *Gazeta învățămîntului*, *Glasul armatei*, *Hudebni Rozhledy* (Praga), *L'Humanité dimanche* (Paris), *Karpatenrundschau* (Brașov), *Kulis* (Istanbul), *Luceafărul*, *Luomaiya* (Buc.), *Magazin*,

Magyar Nemzet (Bud.), Magyar Szó (Buc.), Musica-Disques. Journal musical français (Paris), Musik und Gesellschaft (Berlin), Müvelt Nép (Bud.), Muzica, Narodnaia Rumînia (Buc.), Neue Banater Zeitung (Tim.), Neuer Weg (Buc.), Nor Ghiank (Buc.), Novîi Vik (Buc.), Ojo (Lima), Orizont, Österreichische Gesellschaft für Musik (Viena), La Pologne (Varşovia), Presa noastră, Revue des études sud-est européenne, Revue Roumaine, la Roumanie d'aujourd'hui, La Roumanie Nouvelle, România literară, România liberă, Ruch Muzyczny (Varşovia), Rumînskaia literatura (Buc.), Saarbrücker Zeitung (Saarbrücken), Sbornik Praci Filosofické Fakulty (Brno), Scînteia, Scînteia tineretului, Sovetskaia Muzîka (Moscova), Studii, Studii de muzicologie, Teatrul, Tomis, Tribuna, Tribuna României, Uj Zenei Szemle (Bud.), Veac nou, Viața culturală, La vie musicale autrichienne (Viena), Viața militară, Viața studentască, Volk und Kultur (Buc.), Die Woche (Sibiu) ș.a.

•

C., etnomuzicolog, desfășoară o amplă activitate care însumează 44 vol. (monografii, lexicoane, ghiduri, st. de sinteză ist., ed. cr.), peste 2000 de st. și art. apărute în lb. rom., peste 500 de st. și art. publicate în țară în lb. fr., engl., rusă, germ., mag., chineză, armeană, spaniolă, peste 100 de st., art., recenzii apărute în rev. și publ. străine. Ca istoriograf muz. tinde să realizeze enciclopedia muz. rom., trepte hotărîtoare spre această vastă întreprindere fiind *Compozitori și muzicologi români*. Mic lexicon sub redacția lui ~ (Buc., EM, 1965, 388 p.), *Muzicieni români*. Lexicon (Buc., EM, 1970, 473 p.) (Premiul UC și Premiul Acad. R.S.R.), lucrare care l-a făcut foarte cunoscut și peste hotare, *România muzicală*. Ghid (Buc., EM, 1980, 132 p.), unele rubrici (*Dicționar muzical*, *Dicționarul interferențelor muzicale*) susținute în rev. La acest cap. se înscriu colab. sale la o serie de lucrări de peste hotare: *Sohlman's Music Lexicon*, *The New Grove's Dictionary of Music*, *Dictionnaire de la musique*, *Das grosse Lexicon der Musik*, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*, *Frank/Altman-Tonkünstler Lexicon*. Scrie un nr. important de monografii și st. substanțiale despre folcloriști: *Ion Vidu folclorist* (în *Muz.*, Buc., nr. 5, 1953, p. 21); *Ion Vidu*. Monografie (Buc., CCCP, 1956, 131 p.); *Un maestru*

al muzicii corale : Ion Vidu (Buc., EM, 1965, 256 p.) ; Nicolae Filimon, critic muzical și folclorist (Buc., EM, 1966, 222 p.) ; Teodor Burada. *Viața în imagini* (Buc., EM, 1966, 125 p.) ; Dimitrie Cantemir în literatura europeană din secolele XVIII—XIX (în SM, Buc., 9, dec. 1973, p. 5—43) ; Melodii inedite pe texte din culegerea „Poezii populare ale românilor” (1866) (*Ibid.*, vol XI, 1976, p. 113—160). Întocmește o serie de remarcabile ed. : *Bartók Béla levelei [Correspondența lui Béla Bartók]* (Bud., Zeneműkiado Vallalat, 1955, 213 p.) ; Ion Vidu, *Opere alese*, ed. îngr. de ~ (Buc., CCP, 1957) ; Ion Vidu, *Doine și strigături* (Buc., ESPLA, 1958, 195 p.) ; Teodor T. Burada, *Opere*, ed. cr. de ~, Buc., EM, I, 1974, 405 p. (Premiul UC), II, 1975, 255 p. (Premiul UC), III, 1978, 264 p. (Premiul UC), IV, 1980, 228 p. Stabilește, pe baza unor adâncite cercetări, istoricul unor cîntece ori genuri muz. : *Istoricul jocului „Perinița”* (în Magazin, Buc., an. 4, nr. 154, 17 oct. 1960) ; *De la „cîntecul zaverei” la „imnurile unității naționale”*. Contribuții la istoria cîntecului patriotic (1821—1918) (Tim., Facla, 1978, 187 p.) (Premiul „Cîntarea României”) ; „Cîntecul lui Mihai Viteazul” în Balcani. Pe marginea unui manuscris autograf din secolul XIX (în R, Craiova, an. XVII, nr. 8, aug. 1980, p. 4). Cercetează sistematic activitatea unor interpreți de seamă ai muz. pop. : *Figuri de lăutari* (Buc., EM, 1960, 230 p.) ; *Generații de lăutari transilvăneni* (în Tribuna României, Buc., an. 8, nr. 165, 15 oct. 1979, p. 12) ; *Straniți istoriei rumînskoi muzîki [Pagini din istoria muzicii românești]*, sub redacția Rufinei Leites (Moscova, Edit. Muzika, 1979, p. 70—112) (cap. Barbu Lăutarul, Nicolae Picu, Christache Ciolac, Grigoraș Dinicu). Modalitățile în care compozitori rom. de seamă preiau creator valori ale folc. nostru îl preocupă în st. ca următoarele : *Cîntecul popular în creația lui Ciprian Porumbescu* (în Muz., Buc., an. II, nr. 3, 1953) ; *Enescu azi* (Tim., Facla, 1981, 243 p.). Cercetează prețuirea de care s-a bucurat folc. rom., pe spațiul a trei sec., din partea unor compozitori străini : *Folclorul românesc — sursă de inspirație în muzica universală* (în Anuarul ICED, Buc., Seria A, I, 1979, p. 169—173) ; *Vocația universală a folclorului românesc (1688—1970)* (în SM, Buc., vol. 15, 1980), lărgind mult cunoștințele despre receptarea melosului rom. peste hotare.

Bibl. ref.: Sándor Asztalos, „Bartók Béla levelei”, în *Magyar Nemzet*, Bud., 18 sept. 1955; Adrian Vicol, *Scrisorile lui Béla Bartók*, în *Cont.*, Buc., nr. 16, 20 apr. 1956; V. Adăscăliței, „Figuri de lăutari”, în *IL*, Iași, an. XI, nr. 9, sept. 1960, p. 90—91; Elena Zotovicianu, „Ion Vidu” de Viorel Cosma, în *Muz.*, Buc., an. XV, nr. 11, nov. 1965, p. 46; Emil Manu, Viorel Cosma, „Nicolae Filimon, critic of music and folclorist”, în *Roumanian Review*, Buc., nr. 1, ian.-mart. 1967, p. 152—153; Iosif Sava, *Pagini de istoria muzicii românești*. Teodor Burada, în *ST*, Buc., an. XXIII, nr. 5562, 7 apr. 1967, p. 3; Ion Apostol Popescu, „Teodor Burada. Viața în imagini” de Viorel Cosma, în *S*, Cluj, an. XVIII, nr. 211, aug. 1967, p. 124—125; V. Adăscăliței, Viorel Cosma, „Teodor Burada”, în *IL*, nr. 9, sept. 1967, p. 92; Iosif Sava, *Lexiconul muzicienilor români*, în *ST*, an. XXVI, nr. 6640, 24 sept. 1970, p. 2; Sloninsky Nicolas, *Baker's Biographical Dictionary of Musicians*, New-York-London, G. Schirmer, 1971; Iancu Dumitrescu, *O carte fundamentală*, în *Săptămîna culturală*, Buc., nr. 36, 13 iul. 1971, p. 6; Doru Popovici, Teodor Burada, „Opere”, în *Cont.*, nr. 53, 27 dec. 1974, p. 10; *Who's Who in the World*, 2-nd Edition, 1974, 1975, *Marquis Who's Who*, 1975; *Sohlmans Musik-Lexicon*, Stockholm, Sohlmans Förlag, 1975; Titus Moisesescu, *Temeiuri ale unei străvechi culturi muzicale*, în *Îndrumătorul cultural*, Buc., an. XXX, nr. 8, aug. 1977, p. 26; Răzvan Teodorescu, Viorel Cosma, „Două milenii de muzică pe pământul României”, în *Scînteia*, Buc., 47, nr. 10913, 21 sept. 1977, p. 4; *Men of Achievement*, vol. four, 1977, Cambridge, International Biographical Centre, 1977; Iosif Sava, *O istorie a muzicii românești*, în *Muz.*, 28, nr. 3 mart. 1978, p. 44—45; Gruia Stoia, *De la „cîntecul zăverei” la „îmnurile unității naționale”*, în *Ibid.*, 29, nr. 7, iul. 1979, p. 39; Rodica Giurgiu, Viorel Cosma, *De la „cîntecul zăverei” la „îmnurile unității naționale”*, în *O*, Tim., 30, nr. 28, 12 iul. 1979, p. 3; Olga Micu, Teodor T. Burada, „Opere”, în *Îndrumătorul cultural*, 32, nr. 3, mart. 1979, p. 33; Virgil Medan, „Două milenii de muzică pe pământul României”, în *S.*, 30, nr. 10, oct. 1979, p. 64; Grigore Constantinescu, Teodor Burada, „Opere” (III), în *C*, Iași, 14, nr. 47, 23 nov. 1979, p. 5; Doru Popovici, „România muzicală”, în *Săptămîna*, Buc., nr. 484, 11 mart. 1980, p. 6; Rufina Leites, Viorel Cosma, „Două milenii de muzică pe pământul României”, în *Sovetskaia Muzika*, Moscova, nr. 8, 1980; Tiberiu Alexandru, Viorel Cosma, în *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* de Stanley Sadie, London, Macmilan, mart. 1980, p. 813; Vasile Donose, „Vo-

cația universală a folclorului românesc", în *Săptămîna*, nr. 557, 7 aug. 1981, p. 7; Aaron I. Cohen, *International Encyclopedia of Women Composers*, New-York & London, 1981.

COSTEA Constantin, n. 1 nov. 1931, Buc., Șc. pr. (1938—1942) și st. 1. (1942—1950) în loc. nat.; l. de arte „George Enescu”, din Buc., secția coregrafie (1978—1979). Atestat în 1975 de CCES ca maestru de balet gradul I. Dansator, primsolist și asist. al maestrului de balet la Ansamblul C.F.R.-Giulești din Buc. (1948—1959); prof. de dans la Palatul pionierilor din Buc. (1950—1951); maestru de balet (folclorist coregraf) la IF din Buc. (din 1952). În calitate de dansator solist (și în unele cazuri de conducător artistic) participă la turnee în R. P. Ungară, Austria, Finlanda, R. D. Germană, R. S. Cehoslovacia, Franța, Olanda, Grecia, Turcia, Anglia, Suedia. Colab. la *Biharea, Folk-lore* (Calcutta-India), *Revista de etnografie și folclor*, *Revista de folclor*, *Samus*, *Steaua Roșie*, *Táncstudomány tanulmányok* (Budapesta).

Cercetător al folc. coregrafic transilvănean, debutează cu *Jocuri feciorești din Ardeal. Structura și tehnica mișcării* (Buc., EM, 1961, 167 p.), în care „o analiză amănunțită și sistematică a tuturor elementelor de structură proprii jocului popular” (Anca Giurchescu) este aplicată tipurilor: făgărășean; Bărbuncul; jocul fecioresc din Tîrnăveni-Luduș; Haidăul. Lucrarea, „o contribuție prețioasă”, după prima parte (un st. substanțial), expune în a doua secțiune, în notație grafică și descriptivă, repertoriul amintit (80 de ponturi cu melodiile aferente), examinat structural (ritmul, dinamica, caracterul mișcărilor și construcția). C. se va dedica apoi coregrafiei pop. bihorene, la a cărei cunoaștere aduce un spor esențial în *Folclor coregrafic din Bihor*, Notă explicativă asupra exemplelor muz.: Iosif Herțea (CCP a jud. Bihor, Oradea, I, 1968, 433 p., II, 1972, 421 p.). Primul vol. include o col. de jocuri din Aleșd, zonă care cuprinde patru jocuri (legate în două cicluri): Sălăjanul, Luncanul, Mîniștelul și Ardeleanul, jocuri mixte, de perechi, „cu cinci celule ritmice de bază, dar aceste cîteva formule fac ca ritmul, în ansamblu, să

cunoască o gamă variată de aspecte de la forță și pregnanță la o mare subtilitate ca valoare de ton". Vol. al doilea, consacrat zonei Beiușului (cu cele două subzone ale ei), prezintă tot un nr. redus de tipuri de joc: Susul (Ardeleana), Ardeleana în roată, Roata prin casă, Polca, Mînișelul, Roata, și acestea constituite în cicluri. Așa cum s-a observat, „Noutatea și contribuția lucrării constă în folosirea unui material autentic, prin fixarea fenomenului folcloric pe film ori prin notarea lui foarte exactă, care permite surprinderea celor mai mici subtilități ale jocului și a personalității fiecăruia dintre componenții grupului, precum și scrierea sinoptică de mare importanță în reconstituirea manifestării folclorice ca fenomen sincretic". (Eugenia Crăciun). În seria „Jocuri populare românești", imprimată la „Electrecord", îngrijește discurile: *Jocuri din Muntenia (județele Ilfov și Teleorman)*, *Jocuri din Mureș*, *Jocuri din Maramureș-Oaș*, *Lăpuș*, *Jocuri din Oltenia — Dolj* și *Jocuri din Brașov*. Ca maestru de balet, realizează o serie de coregrafii la diferite ansambluri de amatori și profesioniste.

Alte op.: *Rumanian Folk-dance*, [Dansul popular românesc], în *Folk-lore*, Calcutta, January-February 1961; *Haidăul*, în *RF*, Buc., an. 7, nr. 1—2, 1962, p. 94—117 (în colab. cu Anca Giurchescu); *Aspecte folclorice noi și tradiționale în raionul Toplița*, *Ibid.*, an. 7, nr. 3—4, 1962, p. 97—101 (în colab. cu Anca Giurchescu); *Locul jocurilor iecioești în repertoriul contemporan de dansuri populare*, *Ibid.*, an. 8, nr. 1—2, 1963, p. 86—92; *Aspecte compoziționale în jocurile de învîrtit*, în *REF*, Buc., t. 10, nr. 2, 1965, p. 184—203; *Probleme metodologice în cercetarea jocurilor de învîrtit*, *Ibid.*, t. 16, nr. 2, 1971, p. 133—138; *Folclorul coregrafic bihorean*, în *Zilele folclorului bihorean* ed. I, CCA al jud. Bihor, Oradea, 1970, p. 143—154; *Dansul popular din zona văii inferioare a Crișului Negru, în contextul folclorului coregrafic bihorean*, în *Zilele folclorului bihorean* ed. IV, CJICMAM-Bihor, Oradea, 1976; *A bihari român tancok* [Jocul popular bihorean], în *Táncstudományi tanulmányok*, an. 1976/1977, Bud., 1977.

Bibl. ref.: Anca Giurchescu, Constantin Costea, „Jocuri iecioești din Ardeal", în *RF*, Buc., an. 7, nr. 1—2, 1962, p. 183—186; Eugenia Crăciun, Constantin Costea, „Folclor coregrafic din Bihor", în *REF*, Buc., t. 15, nr. 2, 1970, p. 173—175.

CREȚU Vasile Tudor, n. 16 mart. 1938, Macoviște, jud. Caraș-Severin. Șc. elem. (1945—1952) și st. I. (abs. 1959) la Oravița; st. univ. de fil. la Tim. (abs. 1967). Lector de folc. și etnol. la Fac. de fil. a Univ. din Tim., secretar științific al Cercului științific de folc. al Univ. din Tim. (din 1977). Dr. în științe fil. al Univ. din Tim. cu teza *Condiția fantasticului în cultura populară* (apr. 1978), conducător științific: Eugen Todoran. Colab. la *Folclor literar, Orizont*.

•

În *Ethosul folcloric — sistem deschis* (Facla, Tim. 1980, 220 p.), lucrare de debut, al cărei demers analitic este interdisciplinar, autorul este preocupat să adopte o metodologie de cercetare care să-i permită surprinderea semanticii manifestărilor culturii tradiționale. Obiectul lucrării sale este ethosul folcloric, concept folosit „în sens antropologic și etnologic, cu alte cuvinte vom înțelege prin ethos nu numai ansamblul trăsăturilor morale ale unei colectivități umane, ci, în primul rând, caracteristicile definitorii ale corpusului ei cultural, mai exact specificitatea morfo-ideatică, a tuturor bunurilor culturale create în decursul istoriei, de acea colectivitate”. Actului de creație folc. (este prezentat aici raportul imaginație/creație), conceptelor etnol. (rit, mit, simbol, fantastic) le sînt dedicate analize dense. Autorul nu împărtășește teoria imobilismului valorilor culturii pop., aduce o serie de probe care vădesc „remodelarea” unor constituienți ai culturii pop.: „Dimpotrivă, deschiderea spre realitate, vehicularea de noi sensuri, reierarhizarea funcțiilor sistemului în deplin acord cu contextele sociale și ideologice ale timpului istoric, cu modificările survenite în planul conștiinței și al cunoștințelor acumulate progresiv de comunitatea folclorică sînt tot atîtea dovezi ale dinamicii lui interne”. Se amintește starea actuală a unor obiceiuri, rituri și creații epice care au trecut printr-un „acut proces de desacralizare și demagizare”. Privind relația tradiție/ inovație sub latura strictă a discursului folc., autorul opinează, în oarecare dezacord cu Milman Pary, că plăsmuitorul anonim este într-adevăr constrîns să se înscrie în sintaxa și semantica culturii tradiționale, însă

faptul acesta nu-l cantonează în tipare imuabile. Partea a doua a lucrării este destinată examinării „simbolului drumului” în basmul propriu-zis, în eposul versificat și în poezia obiceiurilor familiale. C. realizează, pînă la sfîrșitul an. 1980, opt filme etnol. (însoțite de comentarii științifice) despre obiceiuri și practici ceremoniale din jud. Caraș-Severin, Timiș și Arad.

Alte op.: *Homo ludens din perspectiva culturii folclorice*, în O, Tim., an. XXIV, nr. 23 (276), 7 iun. 1973; *Structura și rădăcinile basmului fantastic în accepția lui V. I. Propp*, Ibid., an. XXV, nr. 22 (326), 31 mai 1974; *Omul sadoveanian*, Ibid., an. XXVI, nr. 41 (398), 10 oct. 1975; *Accente etnologice în opera lui Vasile Conta*, Ibid., nr. 50 (407), 12 dec. 1975; *Cîntece ceremoniale de nuntă din Banat*, în FL, Tim., IV, 1977, p. 265—267.

Bibl. ref.: Mîhai Coman, *Incursiuni în etnosul românesc*, în Luc., Buc., an. XXIII, 31 (953), 2 aug. 1980, p. 2; Sorin Titel, *Folclorul în lumina unor noi interpretări*, în RL, Buc., an. XIII, nr. 41, 9 oct. 1980, p. 10; Nicolae Constantinescu, *O dimensiune esențială a folclorului*, în Cont., Buc., nr. 43 (1772), 24 oct. 1980, p. 4; Nicolae Bot, *Vasile Tudor Crețu, „Ethosul folcloric — sistem deschis”*, în AF, II, 1981, p. 358—360.

CRISTESCU-GOLOPENȚIA Ștefania, n. 1908, Buc. — m. ?, Buc. St. univ. la Buc. Diplomată a Inst. de sociol. din Paris. Prof. s. la Buc. Colab. la *Arhiva pentru știința și reforma socială, Sociologie românească*.

Între participanții la campaniile monografice inițiate și conduse de D. Gusti, și anume acei participanți care au cercetat cultura pop. spirituală (C. Brăiloiu, I. Ionică, I. C. Cazan, Gh. Focșa ș.a.), C., „o atît de pricepută cercetătoare a riturilor și ceremoniilor populare” (H. H. Stahl, *Amintiri și gînduri...*, Buc., Minerva, 1981, p. 133), deține un loc distinct. Direcțiile cercetărilor întreprinse de ea sînt formulate programatic în *Chestionar pentru studiul credințelor, practicelor și agenților magici în satul românesc* (în SR, Buc., an. I, nr. 4, apr. 1936, p. 36—38) și în *La Méthode pour l'étude des croyances et pratiques magiques* (Buc., ISSR, 1940). Materialul ei de studiu în *Gospodăria în credințele și riturile magice ale femeilor*

din Drăguș (Făgăraș), extras din monografia *Drăguș, un sat din Țara Oltului* (întocmită de ISSR, 1940, 116 p.+29 foto), îl constituie credințele și practicile magice, superstițioase, cercetate într-un perimetru bine determinat: gospodăria țărănească, fiindcă aceasta „nu le hotărăște astfel [indivizilor — n.ns.] numai întreaga lor activitate economică în cele mai mici amănunte, ci ea determină, pătrunde și colorează specific și întreaga gamă a activităților spirituale a oamenilor care o servesc”. Și astfel sînt studiate familia, activitatea economică a acesteia, gospodăria ca unitate socială complexă (tema centrală a cercetărilor monografice gustiene), casa, credințele și practicile magice. Sînt examinate rînd pe rînd cadrul cosmologic, biologic, psihologic și ist., diversele manifestări spirituale, credințele și riturile magice în legătură cu gospodăria. Interesant este că autoarea nu vede în aceste credințe și practici magice expresii ale unei „mentalități strict primitive”, ci „mai degrabă o mentalitate practică economică”, „un fel de tehnică spirituală pusă în slujba vieții economice”. St. în ansamblu subliniază unitatea și complexitatea vieții spirituale a Drăgușului, spiritualitatea cercetată și înțeleasă din inteiror. Spiritualitatea magică a Drăgușului este „atît de viu, de inteligent și de concret înfățișată”, iar stilul cercetării este „remarcabil de bine articulat și de limpede fiind un model de exprimare literară a constatărilor științifice”. (P. Comarnescu)

Alte op.: *Practica magică a descîntecului de „strins” în satul Cornova*, în AȘRS, an. X, nr. 1—4, 1932, p. 371—380; *Cununa în satul Șanț* (în colab. cu C. Brăiloiu, H. Brauner, I. Cazan, I. Cocîșiu, Viorica Sasu și H. H. Stahl), în SR, Buc., I, nr. 2, febr. 1936, p. 11—21; *Frecvența formulei magice în satul Cornova*, Ibid., I, nr. 4, apr. 1936, p. 11—18; *Cum descîntă „de întors” Ana Dănilă din satul Șanț*, Ibid., I, nr. 5, mai 1936, p. 36—39; *L'agent magique dans le village de Cornova (Bessarabie)*, Communication au XII-e Congrès international de Sociologie, Bruxelles, 1935, AȘRS, XIII, vol. I, 1936, p. 119—137.

Bibl. ref.: Petru Comarnescu, *Tipăriturile Școalei sociologice de la București*, în RFR, Buc., an. XI, nr. 9, sept. 1944, p. 645—647.

CUCU Gheorghe, n. 11 febr. 1882, Puiești, jud. Vaslui — m. 24 aug. 1932, Buc. Șc. de cîntăreți bis. din Bîrlad

(1890—1898), cu Ion Butoi și Damian Rînzescu (psaltichie), Athanasie Popovici (teorie-solfegii); Cons. Buc. (1899—1905), cu Gh. Brătianu (teorie-solfegii), D. G. Kiriatic (armonie, contrapunct, dirijor cor) Ed. Wachmann (armonie); st. muz. la Paris (1907—1908), cu Georges Caussade (armonie, contrapunct); studiază în Schola Cantorum din Paris (1908—1911), cu Vincent d'Indy (contrapunct, orchestrație). Cîntăreț de strună la Bis. Sf. Voievozi din Brăila (1898—1899); cîntăreț de strună (1901—1904) și dirijor de cor (1904—1932) la Bis. Brezoianu din Buc.; dirijor secund la Soc. corale „Carmen” din Buc. (1901—1907, 1912—1928); dirijor al corului Mitropoliei din Buc. (1912—1932); prof. supl. de muz. la Pitești, Turnu Severin și Slatina (1912—1915); prof. de armonie și teorie-solfegii la Cons. Buc. (1918—1932); prof. la Sem. Nifon din Buc. (1920—1932); prof. de armonie la Acad. de muz. religioasă din Buc. (1928—1932). Colab. la *Flacăra, Vatra* (Craiova).

C., compozitor (muz. vocal-simfonică, muz. de cameră, muz. corală, muz. vocală), dirijor și folclorist, are o dublă atitudine față de folc.: pe de o parte îl folosește pentru armonizări și prelucrări personale (12 *colinde populare*, Buc., Primăria Capitalei, Tip. Dorneanu, 1924; *Colinde populare*, Buc., Biblioteca „Apostolul”, 1926; *Colinde populare*, Buc., Edit. proprie, 1928; *Colinde populare*, ed. îngr. de pr. Eug. Bărbulescu, Buc., Cugetarea, 1932; *Colinde populare*, ed. îngr. de pr. Eug. Bărbulescu, Edit. proprie, 1932; *Buchet de colinde populare*, alcătuit de pr. Eug. Bărbulescu, Cugetarea, 1940), iar pe de altă parte îl culege și publică în forma sa autentică. Prelucrările de folc. sînt destinate șc. (colinde pentru copii mici, colinde pentru trei voci sau pentru cor mixt) — C. fiind credincios devisei lui D. G. Kiriatic: „Soarta muzicii noastre în școală se hotărăște” — și publicului larg: cîntece de dragoste pentru cor mixt (*Cîntec de dor, Mînia, Haz de neaz, Om fără noroc* ș.a.), acestea din urmă pe motive culese exclusiv din folc. muntenesc. Cele mai multe din prelucrările sale au fost popularizate prin concertele Soc. corale „Carmen”. Despre unul din concertele acesteia, care a avut în program colindele de Florii pentru cor mixt, G. Breazu scria: „Cu desăvîrșită pătrundere a cerințelor poli-

fonice ale liniilor melodice, într-o clară economie de mijloace, într-o formă plurivocală care înfloarește uimitor de natural, fără urmă de artificii, din monodie, din înseși necesitățile de afirmare ale devenirilor melodice, Cucu a realizat adevărate modele ale genului" (*Arta băștinașă biruitoare*, în *Cuvîntul*, 9 apr. 1928). Colindele îi rețin atenția și cînd face cercetare folclorică propriu-zisă. Vol. 200 *Colinde populare culese de la elevii Seminarului Nifon în anii 1924—1927*, ed. postumă de Constantin Brăiloiu (Buc., Edit. SCR, 1936, 248 p.+erata), premiat de SCR în 1925, este clasificat de editor și după criteriul melodic și după cel lit. și cuprinde colinde de Crăciun; colinde de fereastră; colinde pentru toate sărbătorile de iarnă; plugușoare; colinde de Anul nou; urări de Anul nou; colinde de Sf. Vasile; cîntece de sorcovă; Vasilca; cîntece de Vicleim; cîntece de stea. Colindele culese de C. — apreciază C. Brăiloiu — „ne aduc cea dintîi culegere mai cuprinzătoare din vechiul regat. Partea ei cea mai de seamă o alcătuiesc melodiile din Muntenia și, cu deosebire, cele din județul Ilfov (uimitor de multe și cîteva neașteptat de bine păstrate), Dîmbovița, Muscel, Argeș, Prahova și Ialomița. Dacă din loc în loc întîlnim cîte o pildă vie a decăderii obiceiurilor populare și a manifestărilor artistice legate de ele, în schimb culegătorul a adunat o seamă de lucruri de mare preț: cîteva tipuri de colindă de tot necunoscute, frumoasele exemplare de «urări» din Dîmbovița, apoi — cuprinzînd printre «colinde» și unele cîntece rituale ale altor sărbători decît cele de iarnă — mai multe feluri de Lăzărel și singura colindă propriu-zisă de Paști cunoscută pînă azi (tot din Ilfov: nr. 200)”. Sub raportul exactității transcrierii melodiilor se observă totuși unele deficiențe atunci cînd notează (în cazul cîtorva colinde) cadențele la subtonică.

Bibl. ref.: N. Paroescu, *Compozitorul G. Cucu*, Buc., EM, 1967, 207 p. + anexe; MRCML, 1970, p. 149—151; IFR, 1974, p. 459—460; SEB, vol. II, Buc., p. 99.

Dan Dimitrie, n. 8 oct. 1856, Suceava — m. 25 mai 1927, Cernăuți. Șc. pr. și st. gimn. la Suceava; st. univ. teol. la Cernăuți (din 1876). Pr. (din 1880) în Straja și în alte loc. bucovinene; consilier consistorial (din 1920). M. al Soc. pentru cultura și lit. rom. în Bucovina (din 1870); m. al Comisiunii centrale din Viena pentru cercetarea și conservarea monumentelor artistice și ist. M. coresp. al Acad. Rom., propus de Ion Bîanu la 23 mart. 1904. Colab. la *Amicul familiei*, *Aurora română*, *Bukowiner Nachrichten*, *Bukowiner Post*, *Buletinul Comisiunii monumentelor istorice*, *Candela*, *Deșteptarea*, *Familia*, *Gazeta Bucovinei*, *Junimea literară*, *Patria*, *Revista istorică*, *Revista politică*, *Romänische Revue*, *Romänischer Lloyd*, *Șezătoarea* (Bud.), *Timpul*, *Transilvania*, *Zeitschrift für österr. Volkskunde* (Viena).

Cu o op. mai restrînsă decît a prietenului său S. Fl. Marian, **D.** vădește însă aceeași probitate și seriozitate în consemnarea faptelor etnofolclorice întîlnite. **D.** atrăgea atenția asupra nevoii imperioase a consemnării autenticeleor documente folc. rom., „căci popoarele din împrejurul nostru ne impun pe nesimțite obiceiurile lor iară timpul care dărîmă și schimbă toate se atinge și de credințele și obiceiurile strămoșești și le modifică neconținut, deci avem datoria sfîntă să conservăm cele ce ne-au mai rămas neschimonosite”. După *Doine din Bucovina* (în *Șez.*, Bud., an. IV, 1878, p. 22), *Doine și hore din Bucovina* (*Ibid.*, an. V, 1879, p. 83—84) și *Poezii populare adunate în comuna Bilca* (în *Aurora română*, Cernăuți, an. I, 1881,

14—16), publică un vol. despre loc. în care își desfășoară activitatea timp mai îndelungat: *Comuna Straja și locuitorii ei*. St. ist., topografic și folc. Cu 9 il., portretul autorului și o h.a. com. (Cernăuți, Soc. tip. bucovineană, Ed. z. „Patria”, 1897, 112 p.) St. se mărginește la acele „momente care ni s-au părut individuale numai la poporul din Straja”. După cap. privind ist., situația loc., originea și caracterul locuitorilor, locuința, portul, ocupația și uneltele gospodariilor și gospodinelor, sînt înfățișate datinile la naștere, la nuntă și la înmormîntare, alte credințe pop. Cap. XIII—XIV—XV cuprind 54 strigături, 11 bocete și 4 satire la adresa țig. Din vol. miscelaneu *Din scrierile lui Dimitrie Dan* (Cernăuți, Soc. tip. bucovineană, 1902, 89 p.) interesează cap. *Tradițiuni populare, Legende, Sărbătorile săptămînale ale românului, Documente istorice* (în care este inserată *O urare de Anul nou*). D. consacră, ca și Raimund Frederic Kaindl (la care accentul principal cade pe grupul etnic germ.), st. grupurilor minoritare din Bucovina: *Țigani din Bucovina* (Cernăuți, Tip. Mitropolitul Silvestru, 1892); *Obiceiuri și credințe armene la naștere, nuntă și înmormîntare*, de ~ (Cernăuți, Soc. tip. bucovineană, 1904, 20 p.).

Bibl. ref.: *Dimitrie Dan*, în AAR, partea aditivă, t. XXVI, 1903—1904; Ilarie Chendi, *Doi membri corespondenți ai Academiei, Enea Hodoș și Dimitrie Dan*, în *Sămănătorul*, an. III, 1904, 14; C. Loghin, *Scriitori bucovineni*, Buc., Reforma socială, 1924, p. 209—215; Idem, *Dimitrie Dan*, în *Antologia scrisului bucovinean*, Cernăuți, Tip. Mitropolitul Silvestru, vol. II, 1938, p. 138—147; Mihai Boca, *Preotul Dimitrie Dan*, în *Mitropolia Moldovei*, Iași, an. XXXIX, 1963, p. 9—10; Oreste Gherasim, *Preotul Dimitrie Dan, istoric și folclorist*, *Ibid.*, an. XLIII, 1967, p. 11—12; Gh. Cardaș, *Documente literare*, Buc., Minerva, 1973, p. 221—224.

DÂNCUȘ Mihai, n. 10 febr. 1942, Botiza, jud. Maramureș. St. univ. de fil., fără frecvență, la Cluj (abs. 1970). Prof. în com. Bîrsana, jud. Maramureș (1964—1968); muzeograf etnogr. la Sighet (1969—1978); director al Muzeului etnogr. din Sighetul Marmăției (din 1977).

Jocuri cu măști — „Capra” (contribuții) și Datini maramureșene consemnate într-o lucrare tipărită în secolul al

XIX-lea (în colab. cu Nandor Katz), ambele în *Comunicări științifice pe teme folclorice* (Baia Mare, CÎCPMAM, 1973, 113—118 și 119—124); *Metehăii. Contribuții la cunoașterea unui obicei de Anul nou în Maramureș* (în AMET pe anii 1971—1973, Cluj, 1973, p. 489—497); *Antologie de folclor din jud. Maramureș, I, Poezia*, (Baia Mare, CÎCPMAM, 1980, 550 p.) (colab.); *Nașterea în tradiția populară maramureșeană* (200 p. și anexe) (ms.).

DEJEU Zamfir, n. 25 mai 1944, Valea Drăganului, com. Poieni, jud. Cluj, Șc. pr. în loc. nat. (1951—1958); st. l. ped. la Cluj (1958—1964); Cons. Cluj (1965—1970). Înv. în Lunca Vișagului, com. Poieni, jud. Cluj (1964—1965); prof. s. la Huedin (1970—1972); metodist, dirigor la CÎCPMAM al jud. Cluj (din 1972).

Cercetare asupra unei microzone, *Folclor muzical de pe Valea Drăganului* (Cluj-Napoca, CÎCPMAM al jud. Cluj, 1977, 196 p.) cuprinde 202 creații, înregistrate cu mijloace moderne: colinde, cîntece de clacă, bocete, cîntece de nuntă, cîntece propriu-zise (secțiunea cea mai bogată, nr. 74—140), creații păstorești (între ele interesanta piesă *Hora caprii*), dansuri pop. (*Învîrtita rară*, *Învîrtita deasă*, *Luncanul*, *Borodana*, *Feciorescul*, *La șir*, *Roata*, *Călușorul*). Textele lit. sînt notate cu economie de semne diacritice, iar transcrierile muz. folosesc cuceriri ale grafiei moderne. Introd. la col. semnalează migrarea în fondul pasiv a unor creații arhaice. Col. este însoțită de utile note, indici, gl. Semnează cap. *Dansul și melodiile de dans* din col. Traian Mîrza, Ilona Szenik, Gheorghe Petrescu, ~, Mircea Bejinaru, *Folclor muzical din zona Huedin. Huedin környéki népszene*, pref. de Traian Mîrza (CCES al jud. Cluj, Cons. de muz. „G. Dima”, Cluj-Napoca, 1978).

Alte op.: *Datini și dansuri populare din județul Cluj*, CÎCPMAM al jud. Cluj, 1974 (colab.).

Bibl. ref.: Elena Hlinca Drăgan, Zamfir Dejeu, „Folclor muzical de pe Valea Drăganului”, în AF, I, 1980, p. 216—217.

DOBRE Alexandru, n. 15 mai 1940, com. Fierbinți, jud. Ilfov. Șc. pr. în loc. nat. (1946—1953); st. l. la Buc. (1953—

1954) și Fierbinți (1954—1956); st. univ. de fil. la Buc. (1958—1963). Director la căminul cultural din Fierbinți (1957—1958); ofițer activ (1963—1971); red. la *Scînteia tineretului* (1971—1976); referent de specialitate la cancelaria Acad. R.S.R. (din 1976); m. în comitetul de redacție al *Analelor Academiei R. S. România* (din 1977); secretar științific al *Memoriilor Secției de științe istorice* (din 1978); m. în colegiul de redacție al *Revistei de etnografie și folclor* (din 1979). Colab. și la *Contemporanul*, *Înainte* (Brăila), *Magazin istoric*, *Ramuri*, *România liberă*, *Satul socialist*, *Scînteia*, *Viața Buzăului* ș.a.

●

Semnează cîteva bine documentate st. de ist. folcloristicii : *Petre Ispirescu — 80 de ani de la moarte* (REF, Buc., t. 12, nr. 6, 1967, p. 477—490); *Preocupări pentru folclor la „Țăranul român”* (Ibid., t. 13, nr. 1, 1970, p. 41—43); *Simeon Florea Marian la Academia Română* (Memoriile Secției de științe istorice, Seria IV, t. II, Buc., EARSR, 1977, p. 145—159); *Simeon Florea Marian și concursurile pentru premiile Academiei* (REF, t. 24, nr. 2, 1979, p. 235—250). Vădește preocupare pentru alcătuirea unui st. cuprinzător asupra folc. de cătănie și război : *Folclorul taberei militare. Cîteva observații în legătură cu motivul liric „cu-ruieste-mi cămeșa”* (REF, t. 17, nr. 6, 1972, p. 491—501); *Folclorul taberei militare. II. Despărțirea de uneltele de muncă* (Ibid., t. 25, nr. 1, 1980, p. 87—101); *Folclorul „taberei militare”. Cîteva observații în legătură cu motivul lirico-epic „Un’ ți-a fost soarta să mori”* (Ibid., t. 26, nr. 2, 1981, p. 179—190).

DRĂGHICI Florea A., n. 11 nov. 1884, Caraveneti, jud. Teleorman — m. febr. 1953, Mărășești, jud. Vrancea. St. sem. și norm. la Buc. Pr. și apoi inv. în com. T. Vladimirescu, jud. Teleorman.

●

Colindele, datinile, medicina pop., descîntecele, baladele, numeroasele cîntece de copii și un bogat gl., publicate în rev. IC., între anii 1912 și 1920, alcătuiesc o micromonografie folc. a com. nat.

DRĂGOI Sabin V., n. 6 iun. 1894, Seliște, jud. Arad — m. 31 dec. 1968, Buc. St. la Iași (1918—1919), cu Al. Zirra (armonie); Cons. Cluj (1919—1920), cu A. Bena (teorie-solfegii), Hermann Klee (contrapunct); Cons. de Stat din Praga (1920—1922), cu Vitezslav Novák (compoziție, orchestrație), Otakar Ostrčil (dirijat), Vaclav Stephan, dr. Krupka (ist. muz.). Prof. de vioară, cor și fanfară la Șc. norm. de învăț. din Deva (1922—1924); prof. de armonie, contrapunct, compoziție (1924—1942), și director (1925—1943) la Cons. municipal din Tim.; dirijor al corurilor bărbătești „Doina” și „Banatul” din Tim. (1924—1932); dirijor al corului mixt „Crai nou” din Tim. (1936—1940); director al Operei Române din Cluj-Tim. (1940—1944); director (1942—1944) și prof. de armonie, contrapunct și compoziție (1943—1945) la Cons. Cluj-Tim.; prof. de armonie, contrapunct (1946—1949) și de compoziție (1949—1950), rector (1949—1950) la Cons. și Inst. de artă din Tim.; director al IF (1950—1964); prof. de folc. la Cons. Buc. (1950—1952). M. coresp. al Acad. Rom. (1953—1968); m. (1957—1961) și m. în consiliul executiv (1961—1968) la The International Folk Music Council din Londra. M. în colegiul redacțional al *Revistei de folclor* (1965—1968). Colab. și la: *Armonia* (Botoșani), *Contemporarul*, *Curierul muzical*, *Flacăra*, *Informația Bucureștiului*, *Izvoarașul*, *Munca*, *Muzica*, *Muzică și poezie*, *Revista corurilor și fanfarelor române din Banat*, *Scînteia*, *Sovetskaia Muzîka* (Moscova), *Steagul roșu* ș.a.

Compozitor (muz. de teatru; muz. vocal-simfonică; muz. simfonică; muz. pentru orchestră pop.; muz. de cameră; muz. corală; muz. vocală), muzicolog, **D.** este și folclorist de seamă. Înainte de efectuarea primelor sale clg. folc. (în anii 1922—1923, de la elevii săi de la Deva), **D.** pledează pentru clg. organizată a cîntecelor rom., idee ce precede întrucîtva programul viitoarelor noastre arhive folc., al uneia (Arhiva fonogramică) devenind apoi colab.: „Primul pas ce trebuie făcut spre dezvoltare este adunarea și selectarea conștientă a tuturor melodiilor românești de pretutindeni, sub egida unei comisii de muzicanți aleși, cu controlul și încurajarea datorită de cei ce dețin destinele artei noastre”. (*Asupra muzicei românești*, în *Muz.*, Buc.,

an. III, nr. 12, dec. 1921, p. 219—222.) Cercetează muz. țărănească arhaică (colinde, bocete, cîntece de nuntă), ale cărei plăsmuiri sînt „toate rămășițe din culturi divine, obiceiuri antice, mărturii ale unei credințe religioase străvechi și superioare, proba neîndoielnică a unei culturi bătrîne de milenii”. Fondul lat. al muz. noastre i se impune cu pregnanță: „Valoarea muzicii noastre nu constă în exotismul, în parfumul ei oriental de durată trecătoare cum o cred unii care au trecut plimbăreți pe lângă muzica noastră. Valoarea și originalitatea muzicii noastre eu o văd în legătură continuă și unitară păstrată în decursul veacurilor cu muzica popoarelor latine, avînd aceeași rădăcină pe care nici despărțirea religioasă de acum o mie de ani și nici infiltrațiile străine nu ne-au putut diferenția”. Reușește să culeagă c. 2 500 de melodii, cifră care-l situează în rîndul folcloriștilor cu activitate proeminentă. Modelul declarat este Béla Bartók („m-am ținut de principiile inaugurate de Béla Bartók, a cărui întreprindere o continui”). Lucrările lui D. tind să contribuie la „cunoașterea legilor cardinale ale muzicii noastre etnice”. Selecție dintr-o clg. mai amplă (650 piese), 303 colinde cu text și melodii culese și notate de ~ (Craiova, Scrisul românesc, 1931, L + 265 p.), col. sa, prima lucrare fundamentală în domeniu, cuprinde colinde din jud. Arad, Timiș, Hunedoara și Alba, ordonate după clasificarea lui B. Bartók. St. intr. ia în dezbateră o amplă problemă a colindei: măsura (metrul), ritmul, melodia, limita colindelor (ambitus), modulația, forma (structura arhitectonică), variație și variante, mișcare (tempo), ornamente, melisme, cadențe, relația dintre melodie și text, cum se cîntă colindele. Semnalînd varietatea formelor metrico-ritmice ale acestor plăsmuiri D. observă: „Sînt între ele ritmuri neînchipuite și neîntrebuîțate chiar de cei mai mari muzicanți”. *Monografia muzicală a comunei Belinț, 90 melodii cu texte culese, notate și explicate*, în *Melos*, III (Craiova, Scrisul românesc, 1934, 157 p.) include colinde, bocete, doine și cîntece, dansuri culese în aug. 1934 de la nouă inf. bătrîni. În primul rînd doine (a căror structură originală o subliniază: „În comparație cu cea din Ardeal, ea este mai clară și mai senină, nu este atît de tînguitoare și jalnică”) și dansuri cuprinde colecția 122 melodii populare din județul Caraș, îndeosebi din Va-

lea *Almăjului*, culese și notate de ~ Din Colecțiile Arhivei fonogramice a Ministerului Cultelor și Artelor. Extras din *Omagiu lui Constantin Kirițescu* (Buc., Cartea românească, 1937, 67 p.), adunate în aug. 1928 din Oravița, Ciclova Montană, Bozovici, Prilipăț și Bănia. Cîteva aspecte scad — a observat Ov. Bîrlea — din valoarea clg. lui D.: neîncrederea în posibilitățile fg.; neînțelegerea rostului proliferării folc. în var. și de aici „cristalizarea” de către culegător a unor piese; slabul interes pentru contextul etnol. în care viețuiesc melodiile; neglijarea (în unele cazuri) a textelor lit. ale melodiilor; confundarea colindelor cu cîntecele de stea. Ca și T. Brediceanu, D. a folosit o bună parte din clg. sale în creații personale, opinînd că diferitele genuri folc. trebuie folosite pentru formele lor de polifonie: „Dansurile ar fi potrivite pentru suită de orchestră, pian ori alte instrumente, pentru variațiuni sau rondo finale într-o sonată. În loc de scherzo sau minuetto s-ar putea introduce un dans românesc. Doina s-ar putea folosi ca *adagio*, andante de sonată sau chiar ca tema a doua în forma de sonată. Tot așa colindele.” Colindele, pentru care a avut o aplecare specială — socotindu-le a avea „o valoare documentar-istorică etnică, literar-muzicală, și de caracterizare psihologică” — i-au servit compozitorului D. în operele *Năpasta* și *Horia*, în oratoriul *Constantin Brîncoveanu*.

Alte op.: *Elementul etnic în muzică*, în *Muz.*, an. VI, nr. 2, febr. 1925, p. 49—54; *20 colinde din com. Zam-Hunedoara*, în *RF*, Buc., an. II, nr. 3, 1957, p. 55—74; *Cum am învățat și folosit limba muzicală românească*, în *Ibid.*, an. IV, nr. 3—4, 1959, p. 7—36; *Armonizarea cîntecului popular*, în *Muz.*, Buc., an. XIX, nr. 7, iul., p. 9—12, nr. 10, oct., p. 6—7, nr. 11, nov., p. 5—8, nr. 12, dec. 1969, p. 9—12; an. XX, nr. 4, apr. 1970, p. 7—9.

Bibl. ref.: N. Rădulescu, *Sabin V. Drăgoi*, Buc., EM, 1959, 234 p.; CMR, I, 1968, p. 375—382; MRCML, p. 173—176; Vasile Tomescu, *Idei estetice afirmate de Sabin V. Drăgoi*, în *Muz.*, Buc., an. XXI, nr. 2, febr. 1971, p. 2—5; *IFR*, p. 532—534.

E

EHRlich Henri, n. 5 oct. 1822, Viena — m. 29 dec. 1899, Berlin. Locuiește cu părinții săi mai mulți ani la Iași. St. la Viena cu prof. Henselt, Talberg (pian) și Bocklat (probabil vioara). Ia și lecții de compoziție cu S. Sechter. Pianist al curții imperiale din Hanovra; prof. de pian la Cons. din Berlin (10 ani). Între anii 1855—1862 concertează în Wiesbaden, Londra, Frankfurt pe Main, Berlin. Colab. la *Algemeine Zeitung*, *Berliner Tageblatt*, *Die Gegenwart*, *Die neue Berliner Musizeitung*.

Pianist, critic muz. (autor între altele al importantei lucrări *Estetica muzicală în dezvoltarea sa de la Kant pînă în zilele noastre*), E. cunoaște, în anii în care concertează în Principatele Române, limba, obiceiurile și muz. pop. rom. Bucurîndu-se de proverbiala ospitalitate rom., socotește că are o „datorie de recunoștință pentru primirea favorabilă de care totdeauna m-am bucurat lîngă români”, datorie a cărei expresie practică va deveni col. *Arii naționale românești transcrise pentru piano-forte* de ~ (Viena, 1850). Autorul n-a dorit să ofere o simplă col. de cîntece pop. rom., ci a ținut să le dea acestora o dimensiune universală: „a lua unul din cele dintîi locuri printre ariile naționale ale altor popoare ce au fost primite cu favor”. Valorii muz. a col. (apreciată de Octavian Lazăr Cosma ca o „selecție, o chintestanță, a ceea ce a realizat în comuniunea avută cu muzicanții autohtoni”, „o admirabilă

prezentare a muzicii românești") se adaugă valoarea teoretică a pătrunzătoarei pref. (lăudată și tradusă în epocă de V. Alecsandri, după a cărui trad. cităm și noi). E. se folosește de trăsături ale muz. noastre pop. pentru a înfiripa un profil spiritual al pop. rom., pop. care vădește „un element național compact, tare și unit”. Fără îndoială că E. a vrut ca prin col. sa să ofere un argument cultural în favoarea afirmării națiunii rom. Muz. pop. rom. are o originalitate bine marcată: „naționalitatea acestui popor se pronunță curată și necontestabilă, nu numai în limba și datinele sale, dar încă și în muzica sa, care se deosebește de oricare alta, cunoscută pînă acum”. Remarcă în cîntecele acestui pop. „melodia lor cu totul originală și cîteodată sălbatică, pentru acompaniamentul lor care uneori cuprinde acordurile cele mai caprițioase, cele mai bizare și alteori e cu totul simplu și chiar monoton”. De asemenea îi reține atenția „expresia de melancolie dulce și dureroasă chiar, care se pronunțe mai în toate ariile de cîntic ale românilor. Sînt în muzica națională a acestui popor de acele pasajuri misterioase care fac să se presimțe dorinți înfocate și ascunse în fundul inimii și care se manifestează prin plînsul numai”. Prin contrast, cîntecele de joc sînt caracterizate de o „veselie nebunatică, zgomoasă”. Se fac apoi considerații privind unele genuri (doine sau balade; cîntice de lume sau române; cîntice de joc sau hore și altele; marșuri antice naționale), muz. și modul de interpretare a baladelor și a cîntecelor de dor, tipuri de jocuri (hora, jocul de brîu, călușarii), unele instrumente muz. (buciumul, cavalul, cimpoiul, naiul, vioara, cobza). Unele caiete ale sale cuprinzînd melodii rom. au rămas nepublicate.

Bibl. ref. : HMR, III, 1975, p. 89—102.

ENUICĂ Sterie C., n. 8 apr. 1901, Poiana Mare, jud. Dolj — m. 12 mart. 1934, Poiana Mare, jud. Dolj. St. norm. la Craiova (1916—1917) și Oradea (1922—1923). Înv. în jud. Bihor și în Poiana Mare, jud. Dolj. Colab. la *Izvoarașul*.

•

Trimite, în anul 1928, la concursul SCR ms. *Caiet de bucați populare, melodii și versuri*, adunate și aranjate de

~, 64 p. iar peste doi ani, *Al doilea caiet de cîntece populare oltenești din comuna Poiana Mare și jud. Dolj*, culese și notate de ~, 87 p. Primul caiet cuprinde 94 melodii, iar al doilea 86 melodii. Ambele caiete se află în Arhiva ICED-Buc. (inv. 25). C. Brăiloiu, care face o scurtă caracterizare a col., pe ms. acesteia, îi va publica baladele *Logodnicii nefericiți*, *Cîntecul lui Gică Moraru*, *Călin Secărin* (*Cîntecul lui Ion ăl Mare*) în vol. *Cîntece bătrânești din Oltenia, Muntenia, Moldova și Bucovina*, clg. îngr. de C. Brăiloiu (Buc., CSR, 1932, 153 p.) E. va colabora apoi la Arhiva de folc. din Cluj, căreia îi trimite, în anii 1931—1932, din Poiana Mare-Dolj, răspunsuri la șase chestionare despre credințe și obiceiuri, pentru care este premiat în 1932 cu 500 lei.

FLOREA Ioan T., n. 1920, Covăsinț, jud. Arad. St. norm. la Arad, unde are prof. pe dr. Caius Lepa, Trifon Lugojan, Atanasie, Ioan și Octavian Lipovan, Nicolae Bîru, buni prețuitori ai culturii pop. Urmează secția de muzicologie a Cons. Buc., lucrarea sa de diplomă avînd ca subiect *Acompaniamentul lăutarilor din Covăsinț*. După ce este cîteva ani director al Șc. generale din Covăsinț, apoi — timp de un an — cercetător la IF din Buc., revine la Arad, unde ocupă postul de dirijor al orchestrei de muz. pop. a Filarmonicii de Stat.

•

După o îndelungată cercetare de teren (notează melodii pop. încă din anii școlarității la Arad), F., „cel mai bun cunoscător al folclorului arădean și al ținuturilor învecinate”, publică *Folclor muzical din județul Arad*, vol. I, 500 melodii de joc, cuvînt înainte de Tiberiu Alexandru (CCES al jud. Arad, CÎCPMAM al jud. Arad, 1975, 296 p.), una din cele mai bune lucrări de acest fel apărute în ultimele decenii, „un important act de cultură” (opinează Tiberiu Alexandru, din care am citat și mai sus). Melodiile transcrise, cu talentul unui versat specialist, au fost notate de la 102 inf. din 58 loc. și sînt organizate astfel: grupa ardelenelor (nr. 1—234), grupa mărunțelilor (nr. 235—384), grupa pe picior și țigăneasca (nr. 385—422), jocuri cu funcții proprii actuale în disoluție sau dispărute (comutate) (nr. 423—473), repertoriu cimpoieresc (autentic și imitații) (nr. 474—484) și piese pentru studiul acompaniamentului instrumental (nr. 485—500). Pe lîngă importantul și bogatul fond de melodii de joc, „în transcriere

directă, de pe cilindri de fonograf sau benzi de magnetofon, în cea mai mare parte surprinse în «exercițiului funcțiunii», între care de mare interes sînt piesele pentru st. acompaniamentului instrumental, notațiile polifonice, vol. este însoțit de un pătrunzător și complex st. intr. care aduce, după un istoric al culegerii folc. din zonă, o serie de substanțiale considerații despre componentele sintactice ale melodiei de joc, procedeele „care concură la generarea melodiei de joc din acest volum și în general din această parte a țării”, despre modalitățile de arhitecturare a melodiilor de joc. Addenda devine un adevărat st., în care autorul dă bogate relații despre inf. săi. F. culege folc. și din alte zone. Astfel, în 1957 adună melodii pop. din Jupalnic-Orșova, împreună cu Nicolae Ursu, Ov. Birlea și Anca Giurchescu.

Alte op.: Florica Duma, *Drag mi-i cîntecul și viața*. Clg. de cîntece pop. notate de ~, CCES al jud. Arad, CÎCPMAM al jud. Arad, 1975, 351 p. + 8 f. pl.; *Aspecte ale proliferării melodiei de joc din părțile arădene*, în *Anuarul ICED*, Seria A, 1, Buc., 1979, p. 237—242; *Culegerile folclorice ale lui Béla Bartók în județul Arad*, în *AF*, II, 1981, p. 43.

FOTEA Mircea, n. 1 oct. 1939, Voinești, jud. Iași, St. univ. de fil. la Iași (1958—1963). Asist. la Inst. ped. de 3 ani din Iași (1963—1969); asist. și lector la Fac. de fil. din Iași (din 1969). Dr. în fil. al Univ. din Cluj-Napoca (1978). Colab. la *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, *Ateneu*, *Cronica*, *Folclor literar* ș.a.

•

Își concentrează atenția cu deosebire asupra operei lui S. Fl. Marian, într-o monografie (susținută ca teză de dr.), în „care aduce — apreciază unul dintre referenți, prof. univ. dr. doc. G. Ivănescu — numeroase contribuții de amănunt, dar și o viziune de ansamblu măreață asupra folcloristului și etnografului român”. Contribuie, individual sau împreună cu studenți fil., la îmbogățirea, cu materiale din jud. Moldovei, a Arhivei de folclor a Fac. de fil. din Iași.

Alte op.: George Coșbuc despre folclor, în *AȘUI*, serie nouă, Sect. III, t. XIII, 1967, fasc. 1, p. 39—55 (în colab. cu V. Adăscăliței); Alexandru Vasiliu, în *Ateneu*, Bacău, an. V, nr. 9, oct. 1968, p. 12; Folclorul în revista „Ion Creangă”, în *FL*, Tim., II, 1968, p. 341—354; Revista de folclor „Tudor Pamfile”, Dorohoi, 1923—1928, în vol. Univ. „Al. I. Cuza” — Iași, Inst. ped. de 3 ani — Iași, *Comunicări științifice*, Iași, 1969, p. 187—192; *Observații asupra culegerilor de folclor publicate de casele regionale (județene) ale creației populare în ultimii douăzeci de ani*, în *AȘUI*, Serie nouă, Sect. III, t. XVI, 1970, p. 115—119; Simeon Florea Marian — 125 de ani de la naștere, în *C.*, Iași, an. VII, nr. 38, 1972, p. 8; Simeon Florea Marian și mișcarea folcloristică în epocă, în *AȘUI*, t. XXIV, p. 125—129.

G

GALAVU Dumitru, n. 29 febr. 1926, com. Veria, Grecia, Cons. Buc., secția ped. (1951—1955). Metodist la CRCP din Constanța (1955—1957); prof. de muz. la Constanța (din 1957).

Mult mi-e dragă Dobrogea. Clg. de cîntece din folc. dobrogean, alcătuită de Em. Frusinescu, ~, și Marin Porumbescu (Constanța, CRCP Dobrogea, 1963, 92 p.) „se adresează soliștilor vocali și brigăzilor artistice de agitație”, notarea cîntecelor făcîndu-se „în tonalități convenabile pentru toate vocile”. *100 melodii de jocuri din Dobrogea*, culese și notate de ~ (CCP a jud. Constanța, 1968, 101 p.), prima clg. de acest fel din zona cercetată, cuprinde, în introducere, și considerații privind forma coregrafică, dinamismul melodiei, repertoriul instrumental, structura melodiilor, cele două sisteme ritmice (distributiv și aksak), formulele ritmice, arhaismul melodiei. Nu de puține ori autorul admite în clg. sale creații vădit pseudopopulare.

Alte op.: *Cîntă mîndră dobrogeană*. Clg. de cîntece pentru coruri mixte și la voci egale, alcătuită și ingr. de Emanoil Frusinescu și ~, Constanța, CRCP, 1964, 100 p.; *Pe deal la Niculițel*. Cîntece pentru soliști vocali, culese și notate de prof. ~, Tulcea, CCES, CİCPMAM, 1973, 158 p.; *Din tradiția populară a Dobrogei*. Clg. de folc. lit.-muz. alcătuită de ~, Constanța, CCES, CİCPMAM, 1974, 334 p.

GALINESCU, Gavril, n. 15 dec. 1883, com. Hangu, jud. Neamț — m. 10 iul. 1960, com. Hangu, jud. Neamț. St. la Cons. Buc. (1905—1909), cu D. G. Kiriac (teorie-solfegii, ansamblu coral) și Alfonso Castaldi (armonie, contrapunct); paralel face și st. univ. de drept în Capitală; continuă st. muz. la Leipziger Konservatorium (1910—1913), cu Max Reger (compoziție), H. Sitt (dirijat) și Arnold Schering (ped. și ist. muz.); Collegium musicum de pe lângă Univ. din Leipzig (1910—1912), cu Volkelt și Hugo Rieman (ist. muz.); face la aceeași Univ. st. de estetică și ped. (1912); Univ. din Viena (1930—1931), cu Egon Wellesz (etnogr. muz.). Prof. de muz. la Buzău (1913—1914), Hangu, jud. Neamț; Iași (1925—1929); prof. la Cons. Cernăuți (1931—1935) și la Cons. Iași (1935—1941; 1946—1948). Colab. la *Anuarul Liceului de băieți Piatra Neamț, Armonia, Cultura, Opinia*.

●

Compozitor (muz. de teatru, muz. vocal-simfonică, muz. de cameră, muz. corală), muzicolog, autor de lucrări didactice, dirijor, G. a fost totodată folclorist, distins colab. al Arhivei fonogramice a Ministerului Cultelor și Artelor. Pe lângă participarea nemijlocită la activitatea de colecționare organizată de arhiva amintită, i-a oferit acesteia și o col. personală (din Moldova) realizată anterior, însumînd 266 melodii. Din ms. 202 (Arhiva ICED-Buc.) — care cuprinde textele fonogramelor — aflăm că G. înregistrează, între anii 1928—1930, cîntece lirice, balade și jocuri pop. dintr-o serie de loc. de pe Valea Bistriței: Borca, Holda-Broșteni, Farcașa, Sabasa, Hangu, Căciulești, Galu, Călugăreni. Inf. sînt țărani și doi lăutari. La melodiile de joc se specifică instrumentul la care au fost cîntate (vioară, fluier). În ms. amintit figurează și cîteva melodii din Muntenia, notate la Tekirghiol.

Alte op.: *Muzica în Moldova*, în vol. *Muzica românească de azi*. Cartea Sindicatului artiștilor instrumentiști din România, scoasă de prof. P. Nițulescu, 1939.

Bibl. ref.: George Breazul, *Arhiva fonogramică*, în vol. *Patrium Carmen*, Craiova, Scrisul românesc, 1941; MRCML, p. 208—210.

GEORGESCU Corneliu Dan, n. 1 ian. 1938, Craiova, Șc. pop. de artă din Craiova (1952—1956), cu M. Bârcă (teorie-solfegii), C. Baci (armonie); Cons. Buc. (1956—1961), cu V. Iușceanu (teorie-solfegii), I. Dumitrescu (armonie), N. Buicliu (contrapunct), T. Ciortea (forme muz.), M. Andricu, A. Mendelshon și T. Olah (compoziție), T. Alexandru (folc.). Cercetător științific la IF (din 1962). Membru în colegiul de redacție al *REF*. Colab. și la *Anuarul ICED, Muzica*.

După G. Greazul, care în st. său *Muzica oltenească* (început în an. 1943 și apărut în an. 1981) a examinat cu profunzime vechile scări muzicale „mai sărace în sunete”, elementele prepentatonic și pentatonic în muz. acestei zone, **G.**, unul din cei mai talentați compozitori și folcloriști tineri, aduce o remarcabilă contribuție la definirea folc. muz. al reg. dintre Olt, Dunăre și Carpați. *Melodii de joc din Oltenia* (Buc., EM, 1968) are scopul declarat „de a impune atenției vieții noastre culturale valoarea și bogăția neobișnuită a creațiilor populare românești”, cu deosebire a celor tradiționale autentice. Antol. a fost apreciată ca „o lucrare excelentă, care face mândrie folcloristicii românești”, cele 180 de melodii de joc, orînduite pe tipuri de joc, fiind „alese cu mult gust și discernămint” (opinează Tiberiu Alexandru). Selecția melodiilor a urmărit ca ele să ilustreze stilurile muz. oltenești. Densul st. intr. relevă trăsăturile definitorii ale principalelor tipuri melodice, structura jocurilor oltenești, prezintă instrumentele muz., formațiile instrumentale din acest spațiu. O serie de st. îl recomandă pe **G.** ca unul din cei mai buni exegeți contemp. ai muz. pop.: *Hăulitul în Oltenia subcarpatică* (în *REF*, Buc., 11, nr. 4, 1966, p. 371—385); *Elemente structurale în melodiile de joc făgărășene* (în *Ibid.*, 12, nr. 5, 1967, p. 349—364); *Contribuție la studiul formei libere* (*Ibid.*, 13, nr. 4, 1968, p. 339—347); *Elemente de funcționalism în melodia de joc oltenească* (*Ibid.*, 14, nr. 2, 1969, p. 89—98); *Probleme ale clasificării melodiilor instrumentale de joc* (*Ibid.*, 20, nr. 1, 1975, p. 49—68); *Considerații asupra definirii specificului național în cultura muzicală românească* (*Ibid.*, 22, nr. 1, 1977, p. 5—13); *Contribuție la definirea noțiunii de „sis-*

tem melodic" (în *Anuarul ICED*, Seria A, 1, 1979, p. 187—192); *Reflecții asupra evoluției formei muzicale în folclorul românesc contemporan* (*Ibid.*, 3, 1981, p. 281—286); *Cu privire la definirea sistemelor melodice* (în *REF*, 26, nr. 2, 1981, p. 133—164). Compozitor foarte preocupat de valorile melosului pop. (*Motive maramureșene, Ritmuri bihorene, Model mioritic ș.a.*), G. scrutează și teoretic relația muz. cultă-folc. în st. *Sensul valorificării folclorului în creația compozitorilor români contemporani* (în *REF*, 16, nr. 5, 1971, p. 361—368).

Bibl. ref.: Tiberiu Alexandru, Corneliu Dan Georgescu, „Melodii de joc din Oltenia”, în *REF*, t. 14, nr. 1, 1969, p. 82—85.

GOTIA Anca, n. 25 iul. 1943, Buc. Fac. de lb. germ. a Inst. ped. din Buc. (1962—1965); Fac. de lb. germ. a Univ. din Buc. (1966—1970). Cercetător etnogr. la Centrul de științe sociale din Sibiu (din 1971). Colab. la *Forschungen zur Volks-und Landeskunde, Neuer Weg, Karpatenrundschau, Transilvania, Volk und Kultur, Die Woche*.

•

Cercetează îndeosebi viața și op. folcloriștilor din Transilvania: *Preliminarii privind cercetarea folclorului copiilor în Transilvania* (în vol. *Studii și comunicări*, Asoc. folc. și etnogr., Sibiu, 1978, p. 27—36); *Folcloristul Ion Mărcuș* (în vol. *In Memoriam Ion Mărcuș*, Inst. Victor Babeș, Laboratorul de antropologie, Buc., 1979, p. 51—54); *Poezia populară în „Telegraful român”* (în *Studii și comunicări*, vol. II, Sibiu, 1980, p. 43—51); *Noi date despre viața și activitatea folcloristului sas Josef Carl Hinz-Hințescu* (*Ibid.*, p. 189—198); face prezentări ale folcloriștilor Ludwig Vinzenz Fischer, Martin Samuel Möckesch și Wilhelm Schmidt (în vol. *SINCRÎNRNG*, II, 1981, p. 238—245, 246—249, 275—278). *Preocupări de folclor și etnografie în revista „Albina Carpaților”*, în *Studii și comunicări*, III, Sibiu, 1981, p. 97—105; *Preocupări de folclor și etnografie în revista „Transilvania”*, în *Ibid.*, IV, 1982, p. 107—127.

H

HÂRNEA Simion, n. 16 oct. 1898, Năruja, jud. Vrancea. Șc. pr. în loc. nat.; st. gimn. (2 clase) în particular la Odobești (1921—1923). Grefier la Judecătoria de ocol din Năruja, jud. Vrancea (din 1918), apoi grefier-șef la Tribunalul Vrancea (pînă în 1959). Colab. la *Albina, Cultura poporului, Dreptul, Duminica poporului, Ion Creangă, Izvorășul, Neamul românesc pentru popor, Tudor Pamfile, Satul, Universul literar*.

●

Inimosul autodidact **H.** se ocupă doar de legendele vrîncene, publicînd trei col.: *Locuri și legende vrîncene* (Focșani, CJCES, CÎCPMAM-Vrancea, vol. I, 1972, 189 p., vol. II, f.a., 120 p.); *Locuri și legende vrîncene* (Buc., Sport-turism, 1979, 197 p.). Legendele recoltate de **H.**, nu numai direct de la inf. ci și din surse culte, conservă doar parțial particularitățile graiului local: „redactate în limba literară — scrie Al. Graur — ele păstrează ambianța locală, între altele prin faptul că aduc, din loc în loc, elemente ale vorbirii populare.” Sub îngr. lui **H.** apare, între anii 1926—1937, la Năruja, jud. Vrancea, Biblioteca pop. „Comoara Vrancei”, Publicațiune pentru popor, în 14 broșuri, cîteva semnate de îngr. col. și conținînd texte din genul predilect de cercetare al său: legendele pop.

Alte op.: Cum am înființat biblioteca „Comoara Vrancei”, în *Calendarul revistei „Izvorășul”*, Bistrița, Mehedinți, 1933, p. 84—87.

Bibl. ref.: Dragoș Vrinceanu, *O carte despre locuri și legende*, în *România liberă*, Buc. nr. 8867, 27 apr. 1973, p. 2; Al. Graur, *Studii regionale*, în *RL*, Buc., an. XIII, nr. 8, 21 febr. 1980, p. 8.

HERȚEA Iosif, n. 22 mart. 1936, Baia Mare, jud. Mara-mureș. Șc. pr. în Tîrnăveni, jud. Mureș (1942—1950); st. l. și st. l. muz. (violoncel) (1950—1955) la Cluj; Cons. Buc. (1955—1960). Cercetător științific la ICED-Buc. (1960—1980); concomitent, lector la Fac. de muz. a Univ. din Brașov (1970—1973); muzeograf principal la Muzeul etnogr. al Transilvaniei din Cluj-Napoca (din 1980). Colab. la *Anuarul de folclor*, *Contemporanul*, *Izvestia na Institutu za muzicovanje (Sofia)*, *Îndrumătorul cultural*, *Muzica*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revue Roumanie*, *Tribuna*.

245 *Melodii de joc* (Tîrgu Mureș, CCP, 1970, 128 p.) (în colab. cu Almási István) cuprinde melodii de joc rom. (125 melodii din 22 loc.) și mag. (115 melodii din 26 loc.), la care se adaugă 5 melodii de dans germ., toate melodiile fiind culese din jud. Mureș. Melodiile rom. au formă instrumentală iar cele mag. în cea mai mare parte sînt melodii vocale (figurează însă și melodii de joc instrumentale, cîntate la vioară, cele mai multe, fluiet, saxofon, țambal, clarinet). Revelație a produs ponderea mare ce au melodiile de joc rom. în sistemul ritmic „aksak”. 245 *Melodii de joc* este „o colecție realizată de doi folcloriști specialiști, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, conținînd melodii culese și mai ales transcrise (de pe documente sonore) cu o înaltă competență profesională. Înalta ținută științifică a materialului publicat face ca fiecare piesă să răspundă, dincolo de necesitățile ansamblurilor artistice de amatori, oricăror scopuri științifice” (Adrian Vicol). În vol. lui Constantin Costea, *Folclor coregrafic din Bihor* (Oradea, CCP a jud. Bihor, I, 1968, 433 p., II, 1970, 421 p.) H. semnează antol. muz. și notele asupra muz., adică face transcrierile melodiilor de joc (aranjate pentru pian), dă informații asupra structurii lor, asupra măsurii, formelor ritmice, mișcării, instrumentelor muz. din zona cercetată. Semnează de asemenea antol. muz. în vol.: N. Jula, V. Mînăstireanu, *Tradiții și obiceiuri românești*. *Anul Nou*

în Moldova și Bucovina (Buc., EPL, 1968, 219 p. + 106 foto); Gh. C. Mihalcea, *La dalba cetate* (CCES, CÎCPMAM-Tulcea, 1975); M. Lăcătuș, *Șuieră iarba, cîntă lemnul* (Buc., CCES, ICED, 1981). Harnic cercetător de teren, H. notează în unele st. ale sale observații privind aspecte ale folc. cont.

Alte op.: *Șuierașul de cucută*, în REF, Buc., t. IX, nr. 4—5, 1964, p. 503—508; *Cîteva particularități stilistice ale muzicii de joc cșenești*, Ibid., t. XV, nr. 2, 1970, p. 113—120; *Cîteva observații asupra repertoriului de colinde ale comunei Boișoara-Vîlcea*, Ibid., t. XV, nr. 5, p. 395—416; *Maria Tănase și interpretarea cîntecului popular românesc*, în *Cîntecul popular românec*, vol. I, CCES, CÎCPMAM, Craiova, 1973, p. 137—144; *Bihari hóra* [Horea bihoreană], în vol. *Bartók dolgozatok*, Buc., Kriterion, 1974, p. 139—158; *Preliminarii la studierea sistemului educațional al tradiției folclorice aplicat muzicii instrumentale*, în REF, t. 19, nr. 3, 1974, p. 179—188; *Despre unele datini de iarnă din împrejurimile comunei Tinca-Bihor*, în *Cîntecul popular românesc*, vol. II, CCES, CÎCPMAM, Craiova, 1974, p. 101—106; *Noțiunea de folclor în contemporaneitate*, în *Rumänische Rundschau*, Buc., 1977, nr. 1; *O restituire așteptată: opera lui Constantin Brăiloiu*, în AF, I, 1980, p. 244—245; Ion Pîlîiu, *Folclor muzical din Țara Lovîștei* Postfață de ~, CÎCPMAM-Vîlcea, 1981, 220 p.

Bibl. ref.: Eugenia Crăciun, Constantin Costea, „Folclor coregrafic din Bihor”, în REF, t. 15, nr. 2, 1970, p. 173—175; Adrian Vicol, Iosif Herța-Almási István, „245 Melodii de joc”, Ibid., t. 16, nr. 2, 1971, p. 174—179.

HODOȘ Margareta, n. 29 nov. 1891, Blaj. Șc. pr. la Blaj și Oradea; st. s la Blaj (abs. 1910); st. univ., specialitatea lb. rom. și ist. și secundar lb. germ. și lb. fr., la Bud. și Geneva.

•

Teza sa de doctorat la Univ. din Bud., *A román népköltészet Bálazsfalva vidékén* [Poezia populară română din regiunea Blajului] (Blaj, 1915, 167 p.) este un st. (care pe lîngă aspecte folc. dezbate și particularitățile de grai ale zonei), însoțit de c. 400 texte (de cîntece lirice, satirice, bocete, cîntece ale sărbătorilor de iarnă), notate din 17

sate, cele mai multe de pe valea Secaşului. Textele sînt traduse şi în lb. mag.

Bibl. ref. : Monica Anton, *O folcloristă pe nedrept uitată, în Flacăra*, Buc., an. XXX, nr. 9, 9 iul. 1981, p. 17.

HOSSU-LONGIN, Pompeiu, n. 1 aug. 1897, Cormeniş, jud. Sălaj — m ? Şc. pr. în Sălişte, jud. Sălaj ; st. gim. la Cehu Silvaniei, jud. Sălaj ; st. norm. la Gherla ; st. ped. (două semestre fără examen) la Bud. (1917). Înv. în Tămăşeşti, jud. Maramureş (1916—1920), Vulcan, jud. Hunedoara (din 1920). M. coresp. al MLR şi al Muzeului etnogr. al Ardealului. Colab. la *Comoara satelor*, *Gazeta Jiului*, *Izvoruşul*, *Tudor Pamfile*, *Ţara faşilor*, *Vatra şcolară* ş.a.

●

Colab. de seamă al Arhivei de folc. din Cluj, răspunde în anii 1931, 1932, 1933, 1934 la şase chestionare despre credinţe şi obiceiuri. Ms. răspunsurilor mai conţin cîntece, doine, strigături, descîntece, bocete, poveşti şi *Cercetări folclorice în Valea Jiului*. Răspunsurile au consemnat realităţi folc. din Paroşeni-Hunedoara (cele mai multe) şi din Tămăşeşti-Sălaj. Arhiva îl premiază în 1932 cu 1000 lei. Muzeului etnogr. al Transilvaniei îi trimite două caiete (inv. 186 şi 403) în care prezintă unele obiceiuri şi credinţe de Crăciun şi Anul nou din com. Tămăşeşti, jud. Sălaj. Primul caiet cuprinde şi 21 colinde. Publică st. *Importanţa folclorului pentru educaţie* (Buc., Editura noastră, 1938, 128 p.). Mai avea în ms. (ne informează *Calendarul „Doina”* pe anul 1930, p. 39—41 şi *Calendarul „Izvoruşul”* pe anul 1932, p. 91) cîteva lucrări ample : *Ţăranul român în cîntecele sale* (900 p.) ; *Chiuituri sau strigături* ; două col. de cîntece pop. ; o col. de poveşti pop.

ILIN Sava, n. 15 ian. 1935, com. Variaș, jud. Timiș. Cons. Buc. (1953—1958), cu V. Iușceanu (torie-solfegii), P. Constantinescu (armonie), Z. Vancea (contrapunct), T. Ciortea (forme muz.) I. Vicol și D. D. Botez (dirijat coral), Al. Pașcanu (orchestrație), G. Breazul și R. Negreanu (ist. muz.), T. Alexandru (folc.) Metodist la Casa județeană a creației populare din Tim. (1958—1962); prof. de muz. la Șc. gen. nr. 3 și asist. la Inst. ped. de trei ani din Tim. (din 1965) și apoi la Fac. de muz. a Univ. din Tim.

Compozitor (muz. de teatru; muz. vocal-simfonică; muz. simfonică; muz. de cameră; muz. corală), **I.** se preocupă de folc. srb. din Banat. *Antologie de cîntece populare sîrbești*, Pref. de Sabin V. Drăgoi, Intr. de Z. Sulițeanu, M. Rodan-Kahane și ~ (Buc., EM, 1957, 117 p.) a reținut, din peste 700 cîntece culese, 149 cîntece și jocuri din Variaș și din Tim. (inf. din sudul Banatului). Este, cum observă S. V. Drăgoi, „prima colecție de cîntece populare sîrbești de pe teritoriul românesc, publicată în țara noastră”, care se remarcă prin „notarea corectă, plastică și selectivă a melodiilor”. Intr. se referă la ambitus, moduri, forma cîntecelor, cadență, stil de execuție. *Melodii de jocuri bănățene*, culese și notate de ~ (CRCP-Banat, 1964, 112 p.) se recomandă ca o „culegere de popularizare”, melodiile fiind notate tot după auz.

Alte op.: *Culegere de cîntece pentru soliști vocali*, culese și notate de ~, Tim., CCP a jud. Timiș, 1968, 40 p.; *Curs de armonie*, Tim., Univ. din Tim., Fac. de muz, I, 1972, II, 1975; *Curs de contrapunct și fugă la două voci*, Tim., 1974 și 1976.

Bibl. ref.: MRCML, p. 243—244.

IONESCU Constantin A., n. 23 nov. 1912, Moșteni-Greci, jud. Argeș. Cons. Buc. (1932—1936), cu Faust Nicolescu (teorie-solfegii), M. Jora (armonie, contrapunct). D. Cuclin (forme muz.), C. Brăiloiu (ist. muz.), G. Breazul (enciclopedia și ped. muz.), Șt. Popescu (dirijat cor); st. univ. de filoz. la Buc. (1939—1943). Prof. de teorie-solfegii la Inst. militar muz. din Buc. (1941—1953); director în Direcția generală a muz. din Ministerul Artelor (1945—1948); prof. de teorie-solfegii (1953—1965) și director de st. (1953—1957) la I. de muz. nr. 1 din Buc.; lector (1964—1969) și conf. (din 1969) la catedra de teorie-solfegii și decan al Fac. teoretice (din 1969) la Cons. Buc. Dr. al Univ. din Buc. (1945).

Pedagog-teoretician și folclorist, I. tipărește, dintr-o operă mai amplă [*250 Melodii de colinde din Oltenia și Muntenia*; *270 Melodii din Maramureș*; *Monografia sociologică a comunei Fîntîna Domnească, Mehedinți* (80 melodii); *Moștenirea talentului muzical în familia românească din Arpașul de Jos-Făgăraș*; *Cetele de feciori din Țara Oltului* (400 melodii)], doar o singură colecție: *Colinde cu text și melodie culese și notate de ~* (Sibiu, „Astra”, col. „Satul românesc”, Tiparul Scrisul românesc S. A., Craiova, 1944, 160 p.). Cele 77 melodii (63 colinde și 14 cîntece de stea), culese (cu fg.) din Moldova răsăriteană, au fost transcrise cu două sisteme de notație: orientală și occidentală. Lucrarea, pe care autorul a dorit s-o înscrie în direcția cercetărilor similare efectuate de G. Breazul și S. V. Drăgoi, este precedată de un st. (p. 7—41), în care se dezbate următoarele probleme legate de specificitatea colindei: colinda față de celelalte genuri de muz. pop. rom.; colinda și cîntecul de stea; transcrierea melodiilor; melodia, ambitus; tonalitate, scară muz.; accent, măsu-

ură; ritmul; arhitectonica; modulația; ornamente; melisme; variante; raporturi dintre text și melodie. Genul cercetat conține și remarcabile valori estetice: „Creația unor melodii complexe, care în desfășurarea lor depășesc quarta și ating chiar undecima, cu o structură metrică și ritmică bogată insistând permanent asupra treptelor cu funcțiuni expresive, este dovada unui gust muzical deosebit. Cântarea melismatică abundă față de cea silabică. Melodiile, despărțite de text, pot sta oricând ca teme pentru crearea de valori estetice muzicale culte.”

Bibl. ref.: MRCML, p. 244; IFR, p. 536—537.

IONESCU Nelu, n. 6 nov. 1906, Buc. — m. 1 dec. 1976, Buc. Cons. Buc. (1923—1929), cu D. G. Kiriac (teorie-solfegii). I. N. Otescu (armonie, contrapunct), G. Breazul (enciclopedia muz., ped. muz.), C. Brăiloiu (ist. muz.), Șt. Popescu (dirijat cor), Emilia Saegiu (pian), A. Eliade (canto), D. Cuclin (forme muz., estetică muz.). Prof. de muz. la Craiova (1925—1939); dirigor al Soc. corale „Cântarea Olteniei” (1935—1938) și al Corului CFR-Craiova (1935—1938); prof. de muz. la Buftea (1939—1945) și la Buc. (1945—1967). Fundează *Revista muzicală* (1928). Colab. și la: *Armonia*, *Curentul*, *Cuvîntul*, *Facla*, *Presa Olteniei*, *Rampa*, *Ramuri*, *Școala secundară*, *Universul*, *Vremea*.

•

Folclorist, „neobosit culegător, animator, creator și povăduitor al muzicii românești în școală și viață” (C. Zamfir), important colab. (cu cîntece din Oltenia) al Arhivei fonogramice a Ministerului Cultelor și Artelor, I. tipărește 54 colinde, cîntece de stea și Vasilca din jud. Dolj, Gorj și Mehedinți în vol. *Colinde din Oltenia* (Buc., Ed. Marelui Stat Major, 1942, 64 p.), în care include „numai o parte din cîntecele pentru sărbătorile de iarnă, pe care le-am cules și notat, în anii 1929—1938, de la foștii mei elevi și eleve de la șc. norm. de fete «Madona Dudu» și l. militar «D. A. Sturza» din Craiova”. Procedînd științific, folcloristul va verifica, în satele de unde provin

cîntecele, „atît textul, cît și melodia — aproape la toate cîntecele din această colecție”. *Cîntecul oltenesc* (Craiova, Ramuri, 1936, 35 p.), la origine conferință radiofonică (exemplificările la pian au fost susținute de C. Bobescu), se remarcă prin expresivitatea exemplelor (cu totul remarcabilă var. din Rudari-Dolj a baladei haiducești despre *Ion ăl Mare*) și prin preceptele științifice despre clg. și editarea cîntecului pop. Astfel, meditînd asupra tipăririi și cercetării critice a materialului adunat în arhivele conduse de G. Breazul și C. Brăiloiu, I. se întreba: „se va găsi oare cercetătorul care să aibă, pe lîngă competența necesară, și răgazul trebuitor ca să studieze în mod științific (caractere etnice, zone de răspîndire, influențe străine etc.) bogatul tezaur de folclor muzical românesc?” Op. sa reprezentativă apare însă postum: *Luci, soare, luci. Din folclorul copiilor*, pref. de Constantin Zamfir (Buc., EM, 1981, 336 p.), care cuprinde 1859 cîntece și jocuri de copii, multe reproduse și cu melodiile respective, culese între anii 1928 și 1970 și orînduite în 12 grupe menite a evoca mediul, împrejurările și preocupările copiilor de la țară. În genere creațiile reținute se înfățișează în autenticitatea lor, excepție făcînd doar cîteva, „prelucrate, dar nu alterate” (ne asigură autorul). Valoroasa clg. este însoțită de un „cuvînt lămuritor”, în care se trasează caracteristicile muz.-lit. ale acestor producții infantile. Compozitorul I. (muz. de teatru; muz. simfonică; muz. de cameră; muz. corală; muz. vocală) semnează și prelucrări de folc., apelînd cu deosebire la cîntecele copiilor, din care-și trage substanța unor suite orchestrale, a unor melodii pentru vioară și pian, a unor melodii pentru voce și pian sau cor de voci egale cu pian.

Bibl. ref.: MRCML, p. 246—247.

IONIȚĂ Maria, n. 10 ian. 1937, Cojocna, jud. Cluj. St. univ. de fil. și ist. la Cluj. Prof. de lb. și lit. rom. la Măgureni-Răcătu, jud. Cluj (din 1960).

•

În cele două col. ale sale de folc. din Munții Apuseni relevă producții nesemnate de cercetători înaintași. Pri-

ma, *Flori din Apuseni. Folc. poetic din zona izvoarelor Someșului Mic*, cuvînt înainte de Dumitru Pop (CCES al jud. Cluj, 1978, 376 p.) include lirică (424 texte), epică versificată și poezia obiceiurilor tradiționale. *Cartea vîl-velor. Legende din Apuseni*, cu un cuvînt intr. de Ion Șeulean (Cluj-Napoca, (Dacia, 1982, 272 p.) se remarcă prin larga cuprindere tematică a acestor plăsmuiri. Lucrarea, de „interes științific incontestabil”, „respectă... stilul oral al povestitorilor, care se suprapune aproape total vorbirii populare actuale din zona Munților Apuseni” (I. Șeulean).

Bibl. ref.: Maria Cuceu, Maria Ioniță, „*Flori din Apuseni*”, în *AF*, I, 1980, p. 217—219.

ISAC Nicolae M., n. 24 sept. 1909, Zlaști, jud. Hunedoara. St. gimn. la Hunedoara. Funcționar la Uzinele de fier din Hunedoara. Colab. la *Foaia interesantă*, *Foaia noastră*, *Foaia poporului*, *Gazeta Hunedoarei*, *Gazeta Transilvaniei*, *Gura satului*, *Horia*, *Hunedoreanul*, *Izvorașul*, *Lancea*, *Libertatea*, *Luceafărul literar*, *Lumea și țara*, *Lumina satelor*, *Noutatea*, *Poporul român*, *Satul*, *Solia dreptății*, *Telegraful român*, *Tribuna pentru popor*, *Voința Banatului*, *Zorile Romanaiilor*.

Tipărește patru oneste vol. cu cîntece, doine și strigături hunedorene, cele mai multe texte provenind din com. nat. a culegătorului: *Du-te soare la asfințit*. Folc. (f. a., 24 p.); *Bădișor cu coasa lată*. Folc. (f. a., 21 p.); *Hai mîndruță-n Hunedoară...* Folc. (1940, 24 p.) și *La Dochia-n făgădău*. Cîntece, doine și strigături (f.a., 32 p.), toate apărute la Buc. la „Editura noastră”. Editează rev. *Hunedoara noastră* (Hunedoara, mai 1942 — mai 1944), subintitulată de la nr. 8—9 „revistă lunară de folclor și muzică populară”, deși publica și producțiile originale ale unor cu totul modești verficatori. Cea mai alimentată rubrică este aceea de „doina, cîntece, strigături”, însă mai apar și bocete, credințe, colinde, descîntece, vrăji și povești (acestea în

„dialectul hunedorean"). Partea muz. se reduce la prezența, în fiecare nr., a cîte unui singur cîntec (melodie și text). Partea teoretică este foarte restrînsă.

Bibl. ref.: Constantin Clemente, *Preocupări folclorice hunedorene*, în *Drumul socialismului*, Deva, 6 iul. 1966.

JAGAMAS János, n. 8 iun. 1913, Dej. Cons. Cluj (1936—1940, 1947—1948), cu M. Andreescu-Skeletti (armonie), Marțian Negrea (contrapunct, orchestrație, compoziție), G. Simonis (ist. muz.); „Liszt Ferenc Zeneművészti Főiskola” — Bud. (1941—1944), cu Siklós Albert, Bartha Dénes, Adám Jenő, Amber Nándor, Viski János, Kodály Zoltán. Cercetător științific la IF-Cluj (1949—1960); lector la catedra de folc. (1949—1965) și conf. la catedra de forme muz. (din 1965) la Cons. Cluj.

Folclorist muz., compozitor (muz. corală), autor de lucrări didactice, J. este cel mai important cercetător al folc. muz. al mag. din țara noastră și al ciangăilor: ~ es Faragó József, *Moldvai csángó népdalok és népballadák... Szerkesztette...* A zenei anyag összeállításá ban részt vett Szegő Júlia [*Cîntece și balade populare ale ciangăilor din Moldova*] (Buc., Allami Irodalmi és Művészeti Kiadó, 1954, 344 p. + 1 h.); Faragó József és ~, *Moldvai csángó népdalok és népballadák*. A Folklor Intézet Kolozsvári Osztályának gyűjteményéből szerkesztette Faragó József és ~. A zenei anyag összeállításában részt vett Szegő Júlia [*Cîntece și balade populare ale ciangăilor din Moldova*] (Bud., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1954, 343 p. cu note muz. + 1 f.h.); *Beiträge zur Dialektfrage der ungarischen Volksmusik in Rumänien* [*Contribuții la problema dialectului muzical popular maghiar din România*], în *Studia Memoriae Bélae Bartók Sacra* (Bud., Editio prima, 1956; ed a II-a, 1957); *Cîntecul satului*, (în RF, Buc., an. 2, nr. 1—2, 1957, p. 93—98); *Unele observații*

privitoare la geneza și structura cvartsextacordului (în LM, Cluj, 1965, nr. 1); *Despre sistemele tonale în „Mikrokosmos” de B. Bartók* (în *Ibid.*, nr. 2); *Balladák könyve* [Cartea baladelor]. *Élő hazai magyar népballadák*. Kallós Zoltán gyűjtése. Szabó T. Attila gondozásában. A dallamanyagot [verificarea materialului muzical] ~, a népköltészeti részt Szabó T. Attila ellenőrizte. A borítólap kalotaszegi írásos (Buc., Kriterion, 1970, 680 p.); *Csigabiga palota* [Melc, melc, cotobelc] Óvodások daloskönyve. Összeáll. Selmeczi Marcella. Ellenőrizte [verificarea materialului muzical] ~ (Buc., Kriterion, 1971, 152 p.); *Tavaszi szél vizet áraszt. 200 magyar népdal. [200 cîntece populare maghiare]*, Összeáll. Almási István. Ellenőrizte ~ Buc., Kriterion, 1972, 296 p.); *Új guzsalyman mellett* [Lîngă furca mea de tors] Éneklettem én özvegyasszon Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa hetvenhat esztendő koromban Klézsén Moldvában. Lejegyezte, bev. és jegyz. Kallós Zoltán. A dallamanyagot ~ ellenőrizte [materialul muzical controlat de ~] (Buc., Kriterion, 1973, 180 p.); *Bartók-dolgozatok [Studii despre Bartók]* Szerk. Ferenc László (Buc., Kriterion, 1974, 264 p.) (colab.); *Romániai magyar népdalok [Cîntece populare maghiare din România]* Közzéteszi [ediție] ~ és Faragó József. A Kolozsvár-Napoca-i Etnográfiai és Folklór Osztály archívumából vál. szerk. és zenei jegyz. ~ [Selectie din arhiva secției de folclor a Inst. de folclor din Cluj-Napoca, redactare și adnotare muzicală de ~] A szövegeket hangszalagról lejegyezte, sajtó alá rendezte és népköltési jegyz. Faragó József. A dallamlejegyzést Almási István, ~, Szenik Ilona, a szövegeket Gállfy Mózes ellenőrizte. Kottaraje Tóth István (Buc., Kriterion, 1974, 476 p.); *Zenetudomány írások [Scrieri muzicologice]* Szerk. Szabó Csaba (Buc., Kriterion, 1977, 304 p.) (colab.) *Elindultam hosszú útra* [Cale lungă-am apucat] A kibédi Majlát Józsefné Ötvös Sára népballadáit. Gyűjtötte, bev. és jegyz. Ráduly János. A dallamokat hangszalagról lejegyezte Kusztosné Szabó Piroska, ellenőrizte ~ (Buc., Kriterion, 1979, 152 p.); *Szilágysági magyar népzene [Folclor muzical maghiar din Sălaj]*. Közzéteszi Almási István. A dallamokat átnézte [Verificarea melodiilor de ~]. Kottarajz László Attila (Buc., Kriterion, 1979, 336 p.).

JOMPAN Dumitru, n. 13 mai 1938, Marga, jud. Caraș-Severin. Șc. pr. în loc. nat. (1945—1949) ; st. gimn. la Oțelu Roșu (1949—1952) ; st. norm. la Caransebeș (1952—1956) ; st. superioare de muz. la Buc. (1960—1963, 1969—1973). Înv. (1956—1963), prof. supl. (1963—1966) și prof. de muz. (din 1966) la Marga, unde activează cea de a doua Univ. de educație muz. din țara noastră. Colab. la *Albina*, *Drapelul roșu*, *Flamura*, *Folclor literar*, *Gazeta învățămîntului*, *Orizont*, *România literară*, *Semenicul*, *Studii de limbă, literatură și folclor*, *Comunicări de etnografie și istorie* ș.a.

Dirijor (din 1956) al cunoscutului cor „Margana”, împreună cu care a întreprins turnee în țară și în străinătate și a obținut numeroase trofee, J. publică o amplă și valoroasă clg. (conținând 1798 texte lit. și muz.), *Folclor din Marga* (CCES al jud. Caraș-Severin, CJICPMAM, Reșița, 1979, XXXII+488 p.), care, deși nu este o cercetare exhaustivă, este una din cele mai ample tipărituri bănățene din ultimele decenii. Vol. cuprinde : lirică (cel mai bogat cap.), epică, (balade, basme, povestiri, snoave, legende), creația pop. sentențioasă și enigmatică (folc. obiceiurilor, melodii de joc, folc. din Marga în clg. și prelucrări (anterioare) și gl. Tipărirea a numeroase texte împreună cu melodiile, respectarea câtorva particularități de grai (cu grija de a nu face ilizibile textele), câteva pl. color fac din clg. lui J. una din cele mai reprezentative din ultimul timp.

Alte op.: *Folclorul și etnografia în „Foaia diecesană”, în SLLF*, Reșița, I, 1969, p. 209—215, II, 1971, p. 339—350, III, 1976, p. 321—336, IV, 1978, p. 493—502; *Din folclorul copiilor din Marga*, în *Ibid.*, 1969, p. 123—150; *Un obicei pastoral: Măsuratul oilor*, *Ibid.*, II, 1971, p. 165—174; *Prezența folclorului muzical, literar și coregrafic în rev. „Vaslova”, în Ibid.*, 1971, 2; *Cîntece și strigături din Marga*, în vol. *Trandafir cu creanga-n apă*. Folc. poetic din Caraș-Severin, Reșița, 1976, p. 61—70; *Cîntece de cătănie și război*, în *FL*, Tim., 1977, p. 251—263.

Bibl. ref.: Octav Păun, *Folclor din Marga*, în *Semenicul*, Reșița, nr. 10, febr. 1980, p. 69.

KAHANE Mariana, n. 22 apr. 1922, Tecuci, jud. Galați. Șc. pr. în loc. nat. (1929—1933); st. l. (1933—1941); Șc. de arte pentru evrei (1941—1945) și Cons. (Fac. de canto și Fac. de ped. și dirijat) (1948—1953) la Buc.; documentare etnomuzicologică și folcloristică la Univ. Indiana (Bloomington) și UCLA (Los Angeles) din SUA (1969—1970). Asist. la Catedra de teorie și solfegiu a Șc. de arte pentru evrei (1943—1945); prof. de teorie și solfegiu la Cons. Pergola (1948—1949); asist., cercetător și în fine cercetător principal la ICED (1948—1981); asist. și apoi lector la Catedra de folc. a Cons. Buc. (1949—1955). M. al Soc. americane de etnomuzicologie (SEM); m. al Grupului de studiere a analizei și clasificării muz. pop. al Consiliului internațional de muz. pop. (CIMP). Colab. la *Demos* (Berlin), *Folclor literar*, *Jahrbuch für Volksliedforschung* (Freiburg), *Muzica*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revista de folclor*, *Revue roumaine d'histoire de l'art*.

În cercetările sale pe teren studiază stilurile zonale (Ținutul Pădurenilor-Hunedoara, Oltenia Subcarpatică, Prahova, Bihorul, Maramureșul, Făgărașul) și unele specii ale folc. muz. rom. (doina, cîntecul propriu-zis, colinda, repertoriul de nuntă, de șezătoare, de clacă de tors, cîntecul ceremonial funebru, bocetul). Singură (sau în colectiv) înregistrează (pe cilindri de fg. și pe benzi de mg.) c. 4350 piese (aflate în Arhiva ICED-Buc.). Face c. 3550 transcrieri integrale, după metoda lui C. Brăiloiu (existente și

acestea în aceeași arhivă). Dacă C. Brăiloiu și G. Breazul semnalaseră, în st. memorabile, pentatonica și prepentatonica în muzica pop. oltenească, K. se rezumă, în *Baza prepentatonică a melodicii din Oltenia Subcarpatică* (în REF, Buc., t. 9, nr. 4—5, 1964, p. 387—411) la argumentarea cu material muz., prin „bază prepentatonică” înțelegînd „nu numai formele originare prepentatonice, ci însăși osatura muzicii oltenești tradiționale și actuale”. Constată existența sistemelor bitonic, tritonic și tetratonic și relevă modalitățile deosebite de realizare a acestor sisteme. *Un aspect al legăturii dintre text și melodie* (Ibid., t. 11, nr. 2, 1966, p. 123—151), st. axat pe repertoriul funebru din Oltenia nordică și din Muntenia, subliniază rolul determinant al melodiei în relația amintită: „melodia are posibilitatea de a se îngemăna cu texte din cele mai diverse structuri, de la vers pînă la proză, și de a le aduce la un numitor comun, în raport cu trăsăturile fundamentale ale structurii sale metrice”. În st. *Trăsături specifice ale doinei din Oltenia Subcarpatică* (Ibid., t. 12, nr. 3, 1967, p. 203—211) remarcă unitatea stilistică a acestei specii muz. și baza ei prepentatonică: „Fundamentul sonor caracteristic îl constituie sistemul prepentatonic și anume tetratonic, cu urme de sistem tritonic”. Aceleași zone folc. îi închină și unele st. inedite, ca *Aspecte ale evoluției melodicii din zona Olteniei Subcarpatice, Cîntecul ceremonial funebru din Runcu-Gorj, Doina din Oltenia Subcarpatică* (monografie), *Repertoriul funebru din Oltenia Subcarpatică* (Cîntecul ceremonial și Bocetul), *Cîntecul ceremonial al clăcii de tors* (tipologie muz.), *Doina din Oltenia* (tipologie muz.). Alte cîteva st. inedite privesc zona bihoreană. Elaborează în colectiv, pentru Colecția națională de folc., *Cîntecele Zorilor și Bradului și Cîntecul ceremonial de șezătoare*, ambele tipologii muz.

Alte op.: *Pe urmele lui Béla Bartók în Hunedoara*, în Muz., Buc., 1955, nr. 9 (în colab.); *Cîntece și jocuri din Ținutul Pădurenilor, regiunea Hunedoara*, în RF, Buc., an. I, nr. 1—2, 1956, p. 172—212; *Repertoriul de șezătoare — specie ceremonială distinctă*, în REF, Buc., t. 13, nr. 4, 1968, p. 317—329; *O ipostază a Ursitoarelor în credințe și ceremonialuri*, în FL, Tim., vol. II, 1968, p. 179—184;

Orientări și aspecte ale cercetării folclorului în SUA, în *REF*, t. 17, nr. 1, p. 55—65, nr. 2, 1972, 231—248; *Folclor muzical din zona Crișului Negru (Muzica vocaală)*, în vol. *Zilele folclorului bihorean*, Ed. a IV-a 1974, Oradea, CÎCPMAM-Bihor, 1974; *De la sistem la formă arhitectonică (Cu privire la indifferența funcțională)*, în *REF*, t. 24, nr. 1, 1979, p. 11—41; *Observații în legătură cu „Clocîrlia”*, în *Anuarul ICED*, Seria A, Buc., 1979, p. 193—204.

KAINDL Raimund Friederich, n. 1866, Cernăuți — m. 14 mart. 1930, Graz, Austria. St. univ. la Cernăuți. Prof. univ. la catedra de ist. austriacă a Univ. din Cernăuți, în succesiunea lui F. Zieglauer; prof. univ. la Graz. Colab. la *Archiv für Anthropologie, Aus allen Weltteilen; Das Ausland, Die Bukowina, Deutsche Erde, Globus, Mitteilungen der k.k. Geologischen Gessellschaft in Wien, Österreichisch-ungarische Forst-und Jagdzeitung, Romanische Revue, Wissenschaftliche Beilage zur Leipziger Zeitung, Zeit schriften des Vereins für Volkskunde* ș.a.

Spre deosebire de F. A. Winckenhäuser, care s-a mărginit la domeniul ist. Bucovinei, K., istoric și „etnograf de renume european” (I. Mușlea), abordează în st. sale despre coloniștii germ. (din Bucovina și Transilvania), ucr., slovaci, lipoveni, mag. ș.a. din Bucovina și aspecte etnogr. Pentru st. sale esențiale despre ist. și etnogr. Bucovinei, apreciază Ion I. Nistor, „numele său se va pomeni totdeauna cu recunoștință”: *Die Vertheilung der Siedlungen in der Bukowina* [Clasificarea așezărilor în Bucovina] (Separat-Abdruck aus den „Mittheilungen der K.K. geographischen Gesellschaft”, 1891, Heft 11 und 12, Wien, Verlag von R. Lechner's K.u.K.Hof-und Univ.-Buchhandlung, 1892, 25 p.); *Bericht über die Arbeiten zur Landeskunde der Bukowina, während des Jahres 1896* [Dare de seamă asupra lucrărilor de etnografie a Bucovinei, în anul 1896] (Cernăuți, H. Pardini, 1897); *Kleine Beiträge zur Kunde der Bukowina* [Mici contribuții la cunoașterea Bucovinei] (*Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums*, Cernăuți, 1897).

năuți, 5, 1897, p. 74—78); *Ethnographische Streifzüge in den Ostkarpathen* [Excursii etnografice în Carpații Răsăriteni] (Beiträge zur Hausbauforschung in Oesterreich. Mit 74 Text-Illustrationen. Wien, In Selbstverlag der Anthropologischen Gesellschaft, 1898, 224—249 p.); *Geschichte der Deutschen in den Karpathenländern* (Gotha, 3 vol., 1907—1911); *Deutsche Volkslieder aus der Bukowina* (Berlin u. Wien, 1909). În *Die Volkskunde* (Leipzig-Wien, 1902) se ocupă și de mișcarea folcloristică rom., lăudînd între altele, inițiativele Acad. Rom.

Bibl. ref.: Ion I. Nistor, *Raimund Frederic Kaindl (1866—1930)*, în *Codrul Cosminului*, VI, p. 551—552; *Raimund Friederich Kaindl (1866—1966)*. Kulturhistorische Ansstellung Joanneum Graz, Graz 1966, 71 p. + 1 f. portr.

KIRIAC Dumitru (Georgescu), n. 6 mart. 1866, Buc. — m. 8 ian. 1928, Buc. Cons. Buc. (1880—1885), cu Gh. Brătianu (teorie-solfegii), Ed. Wachmann (armonie); Conservatoire national de musique din Paris, cu Pessard (armonie), Théodore Dubois (contrapunct), Louis-Albert Bourgault-Ducoudray (ist. muz.), Charles-Marie Widor (compoziție) și Schola Cantorum din Paris (1892—1897), cu Vincent d'Indy (compoziție); licențiat al Fac. de drept din Buc. cu teza *Despre neretroactivitatea legilor* (87 p.) (apărută în 1892). Dirijor al Capelei române din Paris (1894—1899); m. fondator și dirijor al Soc. corale Carmen din Buc. (1901—1928); dirijor al corului Bis. Sf. Spiridon-Nou din Buc.; prof. de teorie-solfegiu, armonie și ansamblu coral la Cons. Buc. (1900—1928); dirijor al corului Bis. Domnița Bălașa din Buc. (1909—1921). M. fondator al SCR (1920). Colab. la *Gazeta artelor*, *Izvorașul*, *Lumea copiilor*, *Muzica*, *România muzicală*.

Compozitor, înaintaș de frunte al muz. rom., autor de muz. corală, muz. vocală (voce și pian), dirijor, muzicolog și pedagog, alcătuitor al unei programe pentru st. cîntului în șc. secundare și al unor lucrări didactice și col. școlare (cîntece și coruri), K. are însemnate merite în clg. folc. rom., în elaborarea unei metodologii de colec-

ționare și de studiere a cîntecului pop. (face parte, împreună cu T. Brediceanu și G. Breazul din comisia de organizare a Arhivei fonogramice). Prima col. de folc., *Méodies populaires roumaines* (rămasă în ms.) o alcătuiește în an. 1898 la Paris și conține 38 de melodii pop., în cea mai mare parte provenite din alte col. ori culese de alții (G. Musicescu, D. Vulpian, C. Porumbescu, T. Oprescu, Năstase Ionescu-chitaristul, Al. Teodoru), melodiile notate personal fiind doar patru. A rămas de asemenea în ms. la BARS col. sa de *Cîntece populare românești culese cu ajutorul fonografului* (116 p.), care cuprinde 108 melodii înregistrate, în anii 1912—1916, pe 72 fonograme, col. revizuită și completată de C. Brăiloiu. Singura col. publicată, postum, *Cîntece populare românești*, ed. îngr. și pref. de Vasile Popovici (Buc., EM, 1960, 180 p.), cuprinde balade (nr. 1—9), doine (10—23), cîntece (24—152), cîntece de joc și jocuri (153—160) și diverse (161—170), (colind de vînător, paparude, 4 cîntece nupțiale), 4 cîntece de înmormîntare). Cîntecele, reproduse din dosarele-ms. nr. 99, aflate în arhiva ICED, culese cu fg. portativ tip Edison (pe care-l folosea în epocă și B. Bartók), cu ajutorul (între anii 1914—1916) colab. săi A. Castaldi, D. Cuclin, G. Cucu, I. D. Chirescu și V. Popovici (acesta în 1927), provin din loc. Găinești, Rotopănești, Valea Seacă, Mălini, Petia (jud. Suceava), Asău, Moinești, Tg. Ocna (jud. Bacău), Borca (jud. Neamț), Maglavit, Glodu-Segarcea (jud. Dolj), Baia de Aramă (jud. Mehedintți), Cîmpulung, Mușetești, Leordeni, Domnești (jud. Argeș), Băicoi (jud. Prahova), Butimanu, Tunari, Răcari, Budești (jud. Ilfov), Satu Lung-Săcele (jud. Brașov) ș.a. Pe lîngă importanța ce o are de a cuprinde unele dintre cele dintîi înregistrări cu fg., col. are și meritul de a fi notat pentru prima dată unele melodii în stil *giusto parlando*. **K.** este primul cercetător care este preocupat de clg. sistematică a melodiilor pop. și de elaborarea unei metode moderne, direcție în care-l precede pe C. Brăiloiu. În importantul document *Propunere relativă la cîntecul popular românesc și la muzica bisericească orientală* (10 sept. 1898) face pătrunzătoare considerații privitoare la notarea cîntecelor pop., la modurile acestora. În *Schiță de plan asupra studiului cîntecului popular românesc* (sept. 1898) observă în melosul pop. o „mare libertate ritmică și o

simetrie specială", atrage atenția asupra melodiilor ce „sînt lipsite de ceea ce numim noi măsură, însă care au un ritm particular ce nu se poate închide cu bara de măsură", tipice în acest sens fiind „cîntecele bătrînești, lente și tărăgănite, al căror ritm muzical este conform numai cu accentul cuvintelor. Asemenea melodii vor trebui transcrise într-un fel *ad libitum*, lăsîndu-se toată latitudinea interpretului". „Principiile de bază ale metodei de clg. și studiere, gîndite de Kiriac, se ridică pentru prima oară în folcloristica românească la nivelul unei gîndiri științifice." Totodată, este „primul folclorist român care se oprește îndelung asupra variațiilor melodice și ritmice ale cîntecului". (Adrian Vicol) Prin creațiile sale inspirate din melosul pop. (sînt celebre creațiile sale *Haide, mîndrușo, Foaie verde lămîiță, Morarul ș.a.*), K. a contribuit la constituirea unui stil național întemeiat pe muz. pop. tradițională.

Bibl. ref.: D. G. Kiriac 1866—1928, Buc., Tip. Bucovina I. E. Torouțiu, 1932; G. Sulișteanu, *Cu prilejul apariției volumului: D. G. Kiriac, „Cîntece populare românești"*, în *RF*, Buc., an. VI, nr. 3—4, 1961, p. 82—93; Adrian Vicol, *D. G. Kiriac — precursorul cercetării științifice a folclorului muzical românesc*, în *REF*, Buc., t. 11, nr. 5—6, 1966, p. 489—500; George Breazul, *D. G. Kiriac*, ed. îngr. de Titus Moisescu, Buc., EM, 1973, 280 p.; Titus Moisescu, *D. G. Kiriac și începuturile bibliografiei muzicii populare românești*, în *Muz.*, an. XXIV, nr. 6 (259), iul. 1974, p. 22—24; Liviu Rusu, *Testamentul creator al lui D. G. Kiriac*, în *Ibid.*, an. XXVIII, nr. 2 (305), febr. 1978, p. 31—34.

L

LAVRIC Dumitru, n. 18 sept. 1943, Scobinți, jud. Iași, St. univ. de fil. la Iași (1961—1966). Prof. de lb. și lit. rom.

Publică *Folclor din jud. Botoșani. Teatrul popular* (1976, 181 p.) și *Folclor din jud. Botoșani. Poezia epică* (1977, 86 p.), ambele sub egida CÎCPMAM-Botoșani.

LICEA Ioan, n. 28 mart. 1883, Magarova, Macedonia (azi în R.S.F. Iugoslavia) — m. 3 dec. 1952, Galați. St. s. în Bitolia (1894—1902); st. univ. de lb. și lit. rom. și de sl. la Buc. (1909—1914); st. univ. de filoz., trei trimestre, la Cracovia (1926—1927). Prof. la Călărași, Turnu Severin, Cernăuți (1923—1927) și Galați (1928—1948). Colab. la *Anuarul Liceului real nr. 2* (Cernăuți), *Cronica* (Buc.), *Frăția*, *Izvorașul*, *Revista vremii* ș.a.

L., portretizat (sub numele Dicea) de Anton Holban în *Parada dascălilor* (Buc., Cugetarea, 1932), vedește în st. sale sobrietate, măsură, un remarcabil bagaj de referințe (rom. și străine), alinierea la prețioase idei ale unor savanți ai epocii (Ov. Densusianu, P. Caraman ș.a.). *Poezia populară. Originea, Vechimea. St. și texte. Poezia populară și cea cultă. Cum trebuie studiată poezia noastră populară și cea cultă* (Galați, 1930, 52 p.) se aseamănă întrucîtva cu *Noțiuni de folclor* de Artur Gorovei. *Cîntecele ostășești din vremea războiului, cu o scurtă privire asupra folclorului român* (Galați, 1936, 95 p.) se numără între remarcabilele expuneri asupra poeziei acestui gen. *Din alte*

vremuri. Povestiri alese (Galați, tipărit, ca și celelalte, la Tip. George Jorică, 1932, 152 p.) cuprinde în prima secțiune aspecte etnogr. din viața arom.

LIGHEZAN Nicolae, n. 20 iul. 1883, Banloc, jud. Timiș — m. 1947, Oravița. St. norm. la Tim. Înv. (1902—1919) și prof. de muz. (1909—1940) în Oravița; dirijor de cor al Reuniunii rom. de muz. și cîntări din Oravița; președinte al Asoc. corurilor și fanfarelor rom. din Banat (filiala Caraș-Severin). Colab. la *Almanahul Banatului*.

Folclorist, compozitor (muz. corală), animator al mișcării artistice de amatori din Banat, L. nu reușește să publice nimic din cele 22 caiete de muz. pop., 250 file ms. muz., din însemnările asupra muz. pop., din corespondența sa cu folcloriști ai epocii. Vol. postum *Folclor muzical bănățean*. Note marginale de Dr. Petru Groza. Ed. îngr. de IF, 1959, 242 p.) cuprinde 335 cîntece bănățene și sud-ardelene, culese prin notație directă după auz: 218 cîntece propriu-zise, 74 jocuri, 13 piese folc. ritual și ceremonial, 9 cîntece de joc, 2 doine, 14 cîntece diverse. Melodiile sînt notate corect, iar textele sînt în marea majoritate transcrise literar. Folosirea unui mare nr. de inf. intelectuali scade însă din meritele col.

Bibl. ref. : Florin Georgescu, *Nicolae Lighezan*, „Folclor muzical bănățean”, în *RF*, Buc., an. VI, nr. 3—4, 1961, p. 96—101; *MRCML*, p. 278; *IFR*, p. 534—535.

MARCU George, n. 18 mart. 1913, Perivole, Macedonia. St. muz. la Cons. Buc. (1932—1934), unde are prof. de folc. pe C. Brăiloiu; st. de perfecționare la Buc. (1951—1954). Dirijor și compozitor la Ansamblul macedoromân din Buc. (1948—1954); responsabil artistic al orchestrei pop. „Barbu Lăutarul” din Buc. (1949—1954); cercetător la IF (1949—1954; 1959—); instructor artistic și compozitor al grupului vocal din Ministerul Petrochimic (1959—1968). Colab. la *Revista de folclor* și *Revista de etnografie și folclor*.

M., compozitor (prelucrări pentru orchestră pop., muz. corală, muz. vocală) și folclorist, după ce face primele clg. „mai sistematice” de folc. arom. începînd din anul 1948, melodiile culese prelucrîndu-le pentru Ansamblul macedoromân, și după ce semnează două st. (*Cîntecele polifonice aromâne*, în *RF*, Buc., an. 3, nr. 2, 1958, p. 79—100 și *Un sistem identic de execuție polifonică a cîntecelor populare, întîlnit la unele popoare din Peninsula Balcanică*, în *REF*, an. 13, nr. 6, 1968, p. 545—554), tipărește vol. său reprezentativ, *Folclor muzical aromân*, cuvînt înainte de Ion Dumitrescu (Buc., EM, 1977, 207 p.), care este, după lucrările de pionierat semnate de Vanghele T. Millio (*Cîntecele populare macedoromâne*, 1928) și Ioan Caranica (*130 melodii aromâne*, Buc., Tip. z. Universul, 1937, 159 p.), cea mai bună col. de folc. arom. Clg. cuprinde 5 colinde, 5 bocete, 24 cîntece de logodnă-nuntă, 37 cîntece (lirice, epice, haiducești, de dor, de înstrăinare, balade), 30 cîntece de joc, 27 melodii instrumentale de joc, 111 cîntece

de influență și caracter orășenesc, 25 cîntece polifonice — culese de la 56 inf. arom. stabiliți în Buc., Cataloi-Tulcea, Sarichioi-Deal-Tulcea, Mangalia,, Constanța, Sinoe-Constanța. Amplul st. intr. (în lb. rom. și lb. engl.) se constituie în cea mai autorizată prezentare a unor obiceiuri (colindatul, bocete, logodna, nunta), a modului cum cîntă și cum joacă arom., a caracteristicilor muz. pop. arom. O notă importantă a muz. cercetate este aceea că „Aromânii obișnuiesc să cînte aproape toate cîntecele în grup, fie omofonic, fie polifonic, spre deosebire de ceilalți români care cîntă individual, cu excepția colindelor, a unor rituale de seceriș, de nuntă și de înmormîntare, care sînt cîntate în grup, dar totdeauna omofonic”. Între cîntecele cîntate individual figurează „cîntecele «cînvănărești» — ale cărăușilor —, unele cîntece picurărești — ale păstorilor —, precum și unele lirice, cîntate astăzi în țară mai cu seamă de către cei mai în vîrstă, care au trăit o bună parte din viața lor în țările de unde provin”.

Bibl. ref. : MRCML, p. 290—291.

MARINESCU Mihail, n. 14 dec. 1927, com. Ivăneștii-Vechi, jud. Cetatea Albă. Șc. pr. în loc. nat. (1934—1938); st. I. la Craiova (1938—1939), Cetatea Albă (1940—1944) și Buc. (1944—1948); st. univ. de fil. rusă la Buc. (1948—1952). Preparator (1950—1952), lector (1952—1963), prodecan (1954—1958); decan (1958—1961) la Fac. de lb. și lit. rusă din cadrul Inst. „M. Gorki” din Buc.; șef al catedrei de lb. străine (1963—1966) a Inst. ped. de 3 ani din Buc. Dr. în științe fil. al Univ. din Buc. (1976) cu teza *Lirica orală la lipoveni*. Colab. la *Analele Universității București, Filologie, Analele Universității București. Limbi slave, Müvelődés, Revista de etnografie și folclor, Romanoslavica*.

•

M. cercetează, începînd din anul 1959, folc. lipovenilor din România, principalele contribuții ale sale în acest domeniu fiind *Zialionîia moia vișenka. Sobranie pesen lipovan, proîvaiușcih v Rumânii [Vișinul meu verde. Culegere de cîntece lipovenești din România]* (Buc., Kriterion, 1978, 302 p.) și *Ciastușki lipovan [Catrene lipovenești]* (Buc., Kriterion, 1980, 214 p.). Primul vol. cuprinde cîntece fa-

miliale, cîntece istorice, balade, romane, cîntece de dans și de horă, culese din Jurilovca, Slava Rusă, Carcaliu, Manolea, Mitocul Dragomirnei, Climăuți, Botoșani, Piatra-Neamț, Roman, Brăila. Al doilea vol. este integral rezervat speciei „ciastușki”, miniaturi lirice constituite, ca specie aparte, în a doua jumătate a sec. trecut, în Rusia și apărută la lipoveni după al doilea război mondial. Specia este îndrăgită cu deosebire de tineret și se compune din patru versuri, cu poanta de obicei pe ultimele două. Vol. sînt însoțite de pertinente st.

Alte op.: *Aspecte din creația orală a populației lipovenești din R.P.R.*, în *Culegere de studii*, Buc., 1961, p. 115—127 (în lb. rusă); *Cîntecul liric la populația rusă (lipovenească) de pe teritoriul R.P.R.*, în *Culegere de studii*, Buc., 1962, p. 183—205 (în lb. rusă); *Ritualul de nuntă la populația rusă (lipovenească) din nordul României*, în *Rs*, Buc., an. XVII, 1970, p. 443—459; *Ecouri ale culturii românești în revista rusească „Jivaia starina”*, în *AUBLS*, 1971, p. 25—43; *P. G. Bogatîrov*, în *REF*, Buc., 1972, nr. 6, p. 521—523; *Cîntecul istoric rusesc la lipovenii din România*, în *AUBF*, XXIV, 1975, p. 119—127; *Lirica socială la lipoveni*, în *Probleme de filologie rusă*, Buc., Tip. Univ. Buc., 1976, p. 223—234; *Lirica familială la lipoveni*, *Ibid.*, 1977, p. 267—281; *Cîntecul de ostășie la lipoveni*, în *Studii literare româno-slave*, Tip. Univ. Buc., 1977, p. 53—81; *Cîntecul istoric rusesc despre contribuția armatei române la războiul de la 1877—1878*, în *Rs*, XIX, 1979, p. 437—442; *Lirica de dragoste la lipoveni*, în *Ibid.*, p. 187—197; *Componenta sociolingvistică în cercetarea folclorului*, în *Probleme de filologie rusă*, Tip. Univ. Buc., 1981.

Bibl. ref.: Tatiana Nicolescu, Mihail Marinescu: „Vișinul meu verde”, în *Cont.*, Buc., nr. 24 (1701), 15 iun. 1979, p. 13; Romulus Vulcănescu, Mihail Marinescu: „Zia'onaia moja vișenka”, în *Ethnologica*, Buc., 1979, p. 98; Stelian Gruia, *Imperatîr prekrasnogo*, în *Novii vik. Literaturnii dodatok*, an. XXXI, nr. 24 (692), 16 dec. 1980, p. IV; Alla Vințeler, Mihail Marinescu: „Zjalënya moja visenka (sobranie pesen lipovan prozivaiuscich v Rumynii)”, în *AF*, I, 1980, p. 222—224; E. I. Vlasova, *Russkii folklor vinoiazîcinoi srede*, în *Akademia nauk S.S.S.R.*, Leningrad, Nauka, 1981 p. 190—195.

MARINESCU-NOUR, Antonian, n. 14 oct. 1894, Pitești — m. 3 iun. 1973, Buc. Dr. doc. în ist. al Univ. din Buc. Prof. de ist. la Roșiori de Vede, Alexandria, Buc. Inspec-

tor la Fundațiile Regale. Colab. la *Albina*, *Calendarul „Bibliotecii folcloristice”*, *Convorbiri literare*, *Drum drept*, *Drum nou*, *Familia*, *Ghilușul*, *Ion Creangă*, *Luceafărul*, *Miron Costin*, *Neamul românesc*, *Ramuri*, *Șezătoarea*, *Zori de zi* ș.a.

M.-N. cercetează etnogr. și folc. teleormănean dînd în acest sens *Descîntece și vrăji din popor*, cu o scrisoare de Florian Cristescu (Turnu Măgurele, BF nr. 11, 64 p.) și *Monografia comunei Balaci* (1912). *Credințe, rituri și superstiții geto-dace* (Buc., Tip. cărților bisericești, 1941, VII + 100 p.) n-a răspuns exigențelor istoricilor, C. Dai-coviciu, de ex., considerînd cartea a fi „o adunătură de citate” și „scrisă neglijent”, a fi constituită din „produse pseudoștiințifice”. Ș. Cioculescu, dimpotrivă, deși formulează unele rezerve, apreciază că st. getice ale lui **M.-N.** „au meritul unei sistematizări, care dacă nu e încă perfectă, va putea fi perfectată după ce se vor slei controversele. E un pas înainte, în direcția criticismului, deși, prin anumite entuziasme tradiționaliste, comentatorul a rămas legat de preconceptele trecutului”.

Bibl. ref. : C. Da'coviciu, A. Nour, „*Credințe și superstiții geto-dace*”, în *Tr.*, Sibiu, an. 73, nr. 7—8, iul.-aug. 1942, p. 645—646; Șerban Cioculescu, *În marginea unor studii getice*, în *Aspecte literare contemporane*, Buc., Minerva, 1972, p. 670—672.

MARLIN Josef, n. 1824, jud. Alba — m. 1894. St. univ. la Viena. Colab. la *Bukarester Deutsche Zeitung*, *Österreichische Blätter für Literatur*, *Siebenbürgische Volkskalender*.

M., folclorist și scriitor de origine germ. din țara noastră, subliniază, în cele două art., *Volkslieder* (tipărite în *Österreichische Blätter für Literatur...*, 1846, 1847) o serie de trăsături ale poeziei pop. rom. („plină de fantasmă, înamorată, pioasă, dar și posomorită, chiar dură”), poezie care proliferază în var. („cîntecul popular se propagă cu vivacitate și o colecție a lor poate merge la infinit”). Citează

integral, în trad., baladele *Brumărelul*, *Tudor*, *Sora otrăvește fratele*, *Strigă Petre dintre lunci* și șase poezii lirice — toate textele făcând parte dintr-o amplă col. personală („însumi le-am cules din gura valahilor ardeleni”). Mai publică în trad. două legende rom.: *Die Braut von vierzig Jahren* [Mireasă la patruzeci de ani] (în *Bukarester Deutsche Zeitung*, an. 3, 1847, p. 361—362), *Siebenbürgische Sagen*. Mitgetheilt von... [Legende transilvănene. Comunicate de ~] (în *Siebenbürgische Kalender*, 1849, p. 24—28) și texte lirice: *Walachische Volkslieder* [Cîntece populare românești] (în *Bukarester Deutsche Zeitung*, an. 3, 1847, p. 313—315, 317, 321—322). În însemnările de călătorie *Wanderungen im Westliche Siebenburgen* (în *Osterreichische Blätter für Literatur...*, nr. 157, 2 iul. 1847) face portretul unui povestitor pop. rom.

Bibl. ref.: G. Bogdan-Duică, *Folcloristul saxo-român J. Marlin*, în *CL*, an. 64, mart. 1931, p. 208—212; *IFR*, p. 111—112.

MĂRCUȘ Ion, n. 15 mart. 1911, Geomal, jud. Alba — m. 4 mart. 1977, Buc. Șc. pr. în loc. nat.; st. I. la Aiud; st. univ. de lt. și filoz. la Cluj (abs. 1934). Arhivar la Arhivele Statului din Cluj (de la 1 nov. 1929); director al aceleiași instituții (1949—1964); director general adjunct al Arhivelor Statului din Buc. (1964—1972). Colab. la *Anuarul Arhivei de folclor, Transilvania ș.a.*

•

Între col. de folc. realizate în cadrul Arhivei de folc. din Cluj și rămase în ms. figurează și aceea a lui **M.**, fost secretar (1936—1946) al Arhivei, însumînd trei caiete (existente astăzi în arhiva amintită, sub nr. 789). **M.** culege mai întîi, în anii 1933—1934—1935, în com. nat.: doine, strigături, colinde, ghicitori, bocete, descîntece, demonologie pop., credințe, obiceiuri de primăvară, obiceiuri la înmormîntare. În an. 1936 întreprinde o clg. în Făget, jud. Alba (loc. nat. al lui Ion Bianu, secretar al Acad. Rom. și sprijinitor al Arhivei de folc. care exprimase dorința să fie cercetată și această zonă), în care sînt vizate: ocupația și starea economică a locuitorilor, locuința, hrana, tipul și portul, firea, viața religioasă, obiceiuri la naștere

și botez, la nuntă, la înmormântare, legatul carului, petrecerile feciorilor, Anul nou, lăsată secului, obiceiuri la sărbători. Clg. (care a fost extinsă și în alte loc. ale jud. Alba: Crăciunelu de Sus, Lodroman, Chesler, Lunca, Tăuni) cuprinde strigături (73), cîntece și doine (89) și cîteva balade. Textele nu sînt notate strict fonetic. M. este și autorul interesantului st. *Preocupările folclorice ale teologilor sibieni între 1871—1907 și bibliografia folclorică a revistei „Musa”* (în AAF, VI, Buc., 1942, p. 101—121). Întocmește, cu deosebită rigoare, *Bibliografia folclorului românesc pe anul 1938* (în *Ibid.*, p. 385—425) și *Bibliografia folclorului românesc pe anii 1939—1943* (în *Ibid.*, VII, 1945, p. 140—198).

Bibl. ref.: Anca Goția, *Folcloristul Ion Mărcuș*, în *In Memoriam Ion Mărcuș*, sub redacția G. Asanache și L. Mărcuș, Inst. Victor Babeș. Laboratorul de antropologie, Buc., 1979, p. 51—54; Ion Mușlea, *Din activitatea mea de folclorist. Contribuții la cunoașterea mișcării folclorice românești între anii 1925—1965*, în AF, I, 1980, p. 17—18, 21; Gheorghiță Geană, *Un folclorist generos: Ion Mărcuș*, în REF, Buc., t. 26, nr. 2, 1981, p. 211—215.

MEDAN Virgil, n. 3 mai 1930, Nireș, jud. Cluj. Șc. pr. în loc. nat. (1937—1944); st. ped. la Gherla (1945—1951); Cons. Cluj (1951—1956). Dirijor al ansamblului artistic al Casei armatei din Cluj (1955—1956); șef al secției culturale a Sfatului pop. al orașului Cluj (1956—1957); director al Palatului culturii din Cluj (1957—1960); cercetător științific la Secția de folc. din Cluj (1960—1975); cercetător științific principal la CJICPMAM-Cluj (din 1975). Colab. la *Astra*, *Făclia*, *Năzuința*, *Samus*, *Steaua*, *Tribuna*, *Unirea* ș.a.

M., muzicolog, unul din cei mai harnici culegători cont. ai folc. transilvănean, realizează o serie de ample col., unele de o noutate indiscutabilă. *160 melodii populare instrumentale* (CJCP-Cluj, 1968, 182 p.) cuprinde clg. din jud. Alba, Bistrița-Năsăud, Cluj și Sălaj. În *Cîntece de joc* (CJICPMAM-Cluj, 1972, 253 p.) extinde cercetarea și asupra jud. Mureș, Covasna, Sibiu și Maramureș. Convins că

„cercetarea eposului nostru cîntat se găsește încă în stadiul acumulărilor cantitative”, **M.** aduce o bogată recoltă în *Cîntece epice* (Cluj-Napoca, CJCES, CÎCPMAM al jud. Cluj, 1979, 717 p.): 314 piese din jud. Arad, Cluj, Sibiu, Bistrița-Năsăud, Bihor, Mureș, Sălaj, Maramureș. Cîntecele, înregistrate pe bandă de mg., între anii 1954—1978, sînt grupate tematic: Mitologice; Social-istorice; Păstorești; Familiare; Jurnale orale. Din perspectivă structurală și funcțională însă ele sînt colinde, doine, cîntece doinite, strigături, țipurături, rostite, incantate, române epice. Nr. mare de piese aduse și selectate după criterii estetice schimbă întrucîtva imaginea anterioară despre aceste cîntece transilvănene. St. intr. reține prin considerațiile despre modalitățile particulare de interpretare a pieselor în cauză (în interpretare colectivă; interpretare vocal-instrumentală), despre funcționalitatea lor. **M.** face parte dintre cei cîțiva cercetători cont. avizați ai cîntecelor și jocurilor de copii. *Folclorul copiilor* (Cluj-Napoca, CCES al jud. Cluj, CÎCPMAM, 1980, 328 p.) aduce 546 piese dintr-un spațiu (jud. amintite mai sus) mai puțin explorat în această direcție, compartimentate în secțiunile: Cosmico-meteorologice; Magico-rituale; Viețuitoarele; Joaca; Cîntece și jocuri inițiatice. Dense observații despre structurile ritmico-melodice și despre capacitatea improvizatorică a acestui gen „minor” face în st. intr. Trad. în lb. fr. a indicilor tematici ai celor două lucrări facilitează accesul cercetătorului străin la aceste clg.

Alte op.: *Cîntece de viață nouă*. Clg. de cîntece pop. rom. din reg. Cluj, CRCP Cluj, 1965, 94 p.; *1000 chiuituri de pe Someș*, CJCP, Cluj, 1969, 383 p.

Bibl. ref.: Eugeniu Speranția, *160 de melodii*, în *S.*, Cluj, nr. 2, febr. 1969, p. 125—126; Idem, *Folclor IV*, în *Ibid.*, nr. 2, febr. 1971, p. 90—91; Aurel Dumitriu, *Virgil Medan*, „Cîntece de joc”, în *Tr.*, Cluj, nr. 16, 19 apr. 1973.

MICULI Carol, n. 20 oct. 1821, Cernăuți — m. 21 mai 1897, Lemberg. După st. de med. la Viena (din 1839), face st. muz. la Paris (1844—1847), cu Frédéric Chopin (pian) și Henri Reber (armonie, contrapunct). Prof. de pian la

Cernăuți (1849—1857); dirijor al Soc. muz. din Lemberg (1858—1870); prof. de pian și director al Cons. din Lemberg (1858—1888); prof. de pian în Lemberg (1888—1897).

Compozitor (muz. instrumentală, muz. corală, muz. vocală, autor al partiturii muz. la vodevilul *Piatra din casă* de V. Alecsandri), pianist, dirijor, pedagog (autor de lucrări dialectice), **M.** este și autorul uneia dintre primele clg. de folc. muz. din țara noastră: *Douze airs nationaux roumains* (1848—1854), caietele I—IV, Leopold, Ed. Charles Wild [1850—1854]). Interesul său pentru folc., trezit se pare de preocupările pentru muz. pop. ale lui Fr. Chopin și de tratatul de compoziție al lui Antonin Reicha, se manifestă cu ocazia turneelor întreprinse în Moldova și Muntenia. Col. sa, alcătuită din patru caiete, fiecare purtând titlul *Douze airs nationaux roumains* (*Ballades, chants de bergers, airs de danse etc.*) *recueillis et transcrits pour le piano*, cuprind doine, hore, cîntece de lume, jocuri de proveniență cultă. Dintre piesele col. se disting *Cîntecul lui Dari* și jocurile bucovinene *Muntenesc, Ciobănesc, Arcanul, Obrocu, Văcărescu*. Sînt prezente însă și cîntece de extracție cultă: *Soarele în vîrf de munte, Pasere galbenă, Pe o stîncă naltă*. V. Alecsandri (*Melodiile românești*, în *RL*, Iași, an. I, nr. 9, 27 febr. 1855, p. 110—113) spunea că „Albumul d-lui Miculi are îndoitul merit de a fi întocmit cu gust și știință, și mai cu seamă de a se ivi la vreme priicioasă”. Muzicologi de astăzi recunosc valoarea col. lui **M.** Astfel, Corneliu Buescu (*Restituiri muzicale. Carol Miculi și Tudor Flondor*, Buc., EM, 1977, p. 36—37, 48), fără să treacă sub tăcere unele melodii notate „după executarea celor mai buni lăutari”, crede că **M.**, împreună cu elevul său Gustav Lange, „a străbătut munții zăbovind la stînele răzlețe pentru a asculta cîntecele ciobanilor, ceea ce... va imprima colecției sale o trăsătură predominant păstorească”, că cele 48 melodii „au fost notate... cu grija specialistului pentru puritatea stilului și pentru autenticitatea creației populare”. De asemenea, este recunoscută valoarea prelucrărilor de folc. ale lui **M.**, în care autorul a urmărit „să redea și atmosfera poetică a textelor, însușire care face ca prelucrările sale să păstreze pînă astăzi o indiscutabilă prospețime și

actualitate" (Zeno Vancea, *Creația muzicală românească. Sec. XIX—XX*, vol. I, EM, 1968, p. 75). Valoarea col. lui M. este confirmată și de compozitorul Paul Constantinescu, care în 1951 prelucrează 12 piese din al treilea caiet al clg. lui M.

Bibl. ref.: Octavian Beu, *Compozitorul Carol Miculi*, în *Societatea de mîne*, Cluj, an. VIII, nr. 18, 1931; Idem, *Carol Miculi*, în *SM*, Buc., nr. 6, 1957; G. Sbârcea, *Doi elevi ai lui Chopin; Carol Miculi și Carol Filtsch*, în *Tr.*, Cluj, an. IV, nr. 7 (159), 18 febr. 1960; *CMR*, I, 1968, p. 75; *MRCML*, p. 303—305; *IFR*, 1974, p. 119—120; Corneliu Buescu, *Restituiri muzicale. Carol Miculi și Tudor Flondor*, Buc., EM, 1977, p. 7—91; *Izvoare ale muzicii românești*, vol. 1, Gheorghe Ciobanu, *Culegeri de folclor și cîntece de lume*, Buc., EM, 1977, p. 99—179.

MIHALCEA Gheorghe C., n. 19 sept. 1938, Dăieni, jud. Tulcea. St. teol. la Buzău (1952—1957), cu Nic. Trifănescu, care-i trezește interesul pentru lit. și folc.; st. teol. la Buc., unde N. Lungu îl îndrumă în clg. sistematică a folc.; st. univ. de fil. la Buc. (1966—1972). Prof. la Horia, jud. Tulcea (din 1961). Preș. al Asoc. județene de etnogr. și folc. „Teodor Burada” din Tulcea.

•

M. aduce contribuția cea mai importantă la clg. poeziei obiceiurilor pop. tulcene. *La fîntîna de sub deal*. Folc. poetic nord-dobrogean (CCA, CCP-Tulcea, 1971, 441 p.) cuprinde poezia obiceiurilor de iarnă; poezia obiceiurilor de primăvară și agrare; poezia obiceiurilor legate de viața omului; poezia lirică; poezia epică „din nord-vestul Dobrogei, avînd drept localități-pivot cele două așezări vechi românești Dăieni și Horia”, folc. acesta prezentînd „tot atît interes științific și deschide tot atîtea probleme ca și vestigiile arheologice” locale. Începînd cu *La dalba cetate*. Folc. nord-dobrogean. Pref. de Al. I. Amzulescu (CCES, CJICPMAM, Tulcea, 1975, 350 p.), publică folc. înregistrat pe bandă de mg., transcrierea muz. aparținînd lui Iosif Herțea. Domină colindele (de casă, de flăcău, de fată, de băiat), urmate de două cap. de doine și cîntece și jocuri pop. Așa cum subliniază și pref., M. aduce acum „odată cu notarea versului, a muzicii și a dansului, și unele

prețioase informații utile pentru cunoașterea fundalului etnografic, încercînd să deslușească firul filiației și al desfășurării vieții folclorice concrete din care izvorăsc și se perpetuează pînă la noi obiceiurile, cîntecele, baladele și jocurile". Poezia obiceiurilor de iarnă face obiectul unui vol. compact, *Aho, aho, copii și frați!* Folc. poetic nord-dobrogean, pref. de Stanca Fotino (CCES, CÎCPMAM, Tulcea, 1978, 264 p.), cu secțiunile *Urate, Semănate, Cîntece de capră*. Cuvîntul înainte al autorului schițează tipurile la nivelul episoadelor tematice. Reale calități de analist dovedește M. în vol. *Contribuții la cercetarea etno-folclorică a Nordului dobrogean* (Casa corpului didactic Tulcea, 1976, 72 p.). Un vol. separat este destinat folclorului nupțial: *Pe buhaz de mare*. Folc. nord-dobrogean. Transcriere și st. muz. de Gheorghe Oprea, etnomuzicolog la Cons. „Ciprian Porumbescu” din Buc., Pref. de Al. I. Amzulescu (CCES, CÎCPMAM-Tulcea, 1980, XXXI+224 p.). Conceput ca o anchetă etnofolclorică, vol. nu cuprinde doar melodii și texte ci și descrierea obiceiurilor, toate orînduite după principiul funcționalității. Vol. inserează, în cap. *Masa mare*, un mare nr. de cîntece bătrînești cu tematică diversă, toate interpretate însă în acest moment însemnat al nunții. Col. constituie o performanță și sub alt aspect: toate piesele sînt înregistrate de la doi interpreți de excepție. *Pe buhaz de mare* reține atenția prin valoarea materialelor incluse și prin metoda de clg. și de editare a lor, autorul preluînd o serie de principii de notare aplicate de Al. I. Amzulescu în *Cîntece bătrînești* (Buc., Minerva, 1974).

MÎRZA Traian, n. 23 febr. 1923, sat. Bucea, jud. Cluj. Șc. pr. în Cheresig, jud. Bihor (1930—1934); st. s. la Oradea (1934—1940) și Arad (1940—1942); Cons. de muz. din Cluj, secția ped. (1946—1951), cu I. R. Nicola (folc.), Tr. Vulpescu (teorie-solfegii), S. Toduță (armonie, contrapunct), C. Bugeanu (ist. muz.), L. Surlășiu (dirijat coral). Preparador (1950—1957), asist. (1957—1961), lector (1961—1970) și conf. de folc. (din 1970) la Cons. Cluj; paralel, predă, în anii 1962—1966, folc. muz. și la Fac. de muz. din cadrul fostului Inst. ped. de trei ani din Cluj. M. în colectivul de red. al publicațiilor *Lucrări de muzicologie*

(1966—1972) și *Anuarul de folclor*. Colab. și la *Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei*, *Muzica*, *Revista de etnografie și folclor*, *Studii de muzicologie*, *Tribuna*, *Viața studentască*.

Culegător de folc., muzicolog, autor de lucrări didactice (*Curs de folclor muzical*, în colab. cu Ioan R. Nicola și Ileana Szenik, vol. I, Buc., EDP, 1963; vol. II, Cluj, Litografia Cons., 1969), elev al lui Ioan R. Nicola, **M.** aduce o contribuție de seamă, prin col. și st., la clg. folc. transilvănean din jud. Alba, Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Satu Mare, Sălaj și Sibiu. Cea mai importantă cercetare a sa a fost întreprinsă în Bihor, iar primul rod al investigării acestei zone este vol. *101 Cîntece și melodii de joc de pe Crișuri* (Oradea, CCP a jud. Bihor, 1968, 128 p.), care este o selecție din cele peste 800 piese culese în anii 1965—1966, ordonată în cap.: *Folclorul obiceiurilor*, *Folclorul ocupațiilor*, *Cîntecul propriu-zis* și *Melodii de joc instrumentale*. Col., alcătuită cu rigoare, este prima contribuție a lui **M.** la cunoașterea stilului zonal specific bihorean. Pentru a modifica imaginea ce-o lăsaseră col. bihorene ale lui B. Bartók, care proveneau în cea mai mare parte doar din partea sudică a Bihorului și nu consemnaseră o serie de genuri, **M.** și-a intensificat și extins cercetările, cuprinzînd în raza de observație 150 de loc., din care a înregistrat, cu mijloace moderne, între anii 1963—1973, 1640 piese de folc. muz., texte poetice, însoțite de fișe și observații. La clg. au participat „studenți din conservator și studenți filologi, membri ai cercului științific de folclor, din centrul universitar Cluj”. Lucrarea care a rezultat, *Folclor muzical din Bihor. Schiță monografică* (Buc., EM, 1974, 428 p.) aduce în plus, față de col. lui B. Bartók, următoarele categorii inedite: repertoriul copiilor; paparuda; un cîntec propriu al obiceiului ritual-ceremonial: vergelul; cîntecul ceremonial al Lioarei, ce însoțește obiceiul practicat de fete în timpul sărbătorilor pascale, obicei avînd „pe lîngă rostul său distractiv [...], și o funcție formativă ce promovează sentimentul de solidaritate și prietenie feminină”; în fine cîntecul ceremonial al plecării la recrutare, care „repre-

zintă un strat relativ recent al folclorului bihorean", și vedește totuși „însemnate aspecte structurale tradiționale, relevate mai ales de versul său tetrapodic, ce dovedește a avea și aici un important rol în structurarea unităților de ordin ritmic și melodic". Caracterul modern al cercetării, scrupulozitatea științifică în înregistrarea fidelă a melodiilor, gustul cu care sînt selectate piesele conferă col. calități deosebite. Culegătorul este dublat de un avizat exeget, care face din amplul st. intr. o veritabilă micro-monografie în care figurează date semnificative privind trecutul istoric și cultural al Bihorului, folcloristica acestui spațiu, iar în partea finală este analizat materialul din col., pagini dense din care ne rețin cu deosebire atenția cele privitoare la specificitatea stilului muz. bihorean. Astfel, ca să ne oprim la un singur aspect, M. nu mai reduce această specificitate la „cîteva structuri reductibile la o singură scară sintetizată cu substrat pentatonic. La o privire mai atentă se poate constata însă că, alături de această scară cu substrat pentatonic, melodiile caracteristice Bihorului prezintă și o serie de structuri sonore ce-și au substratul într-o tetratonie (derivată și aceasta dintr-o tritonie), constituită dintr-un dublu bicord — fiecare conținînd secunda mare — și în care extremele exterioare ale bicordurilor acoperă spațiul unei sexte mari, iar bazele aceluiași bicorduri se află în relație de cvintă perfectă, respectiv (și convențional) Fa-Sol + do-re". M. contribuie substanțial la realizarea, între anii 1961—1976, cînd sînt culese 4000 de piese, din care vor fi reținute doar o parte (600), a col.: Traian Mîrza, coordonator științific, Ilona Szenik, Gheorghe Petrescu, Zamfir Dejeu și Mircea Bejinaru, *Folclor muzical din zona Huedin. Huedin Környéki népzene*, Pref. de Tr. Mîrza (CCES al jud. Cluj, Cons. de muz. „G. Dima", Cluj-Napoca, 1978, 502 p.), în cadrul căreia semnează capitolele: *Date generale privind zona Huedin* (în colab. cu M. Bejinaru), *Precizări asupra culegerii și asupra colecției*; *Nunta și cîntecul ei ceremonial*; *Claca de tors și cîntecul ei ceremonial*; *Cîntecul cununei de la seceriș*; *Colindatul și colindele* (în colab. cu G. Petrescu); *Cîntecul propriu-zis*; *Repertoriul păstoresc*; *Melodii din tulnic*, Col. pune accent pe folc. reprezentativ (rom. și mag.) al zonei.

dă „importanță cîntecelor vădit individualizate sub raport funcțional tematic-literar și structural-muzical, respectiv celor ce afirmă forma clasică de gen folcloric muzical și de specie folclorică muzicală”. Lucrarea (distinsă cu premiul UC pe anul 1979) este totodată o reușită cercetare comparativă interetnică.

Alte op.: *Cadențe modale finale în cîntecul popular românesc*, în LM, vol. I, Cons. de muz. „G. Dima”, Cluj, 1965, p. 123—140, republicat dezvoltat în SM, II, Buc., EM, 1966, p. 81—105; *Caracterul unitar al sistemului de structuri tonal-modal din folclorul muzical românesc*, în Muz., Buc., nr. 7, iul. 1966, p. 20—24; *Simetria de oglindă în folclorul muzical românesc*, în LM, vol. II, 1966, p. 183—210, republicat dezvoltat în SM, vol. III, 1967, p. 85—122; *Contribuții la cunoașterea principiilor structurale în cîntecul popular românesc vechi*, Ibid., vol. 3, 1967, p. 84—104; *Observații privind geneza cîntecului propriu-zis*, Ibid., vol. 4, 1968, p. 87—106; *Cîntecul vergelului (în colab. cu Gh. Petrescu)*, în REF, Buc., t. 14, nr. 2, 1969, p. 137—150; *Obiceiuri folclorice*, în SM, vol. VII, 1971, p. 161—174; *Ritmul de dans, un sistem distinct al ritmicei populare românești*, în LM, vol. 7, 1971, p. 81—109, reluat în versiune revizuită, cu titlul *Ritmul orchestric (de dans), un sistem distinct al ritmicei populare românești*, în SM, vol. VIII, 1972, p. 229—262; *Cîntecul ceremonial al clăcii de tors din partea de nord a Munților Apuseni*, în AMET pe anii 1968—1970, Cluj, 1971, p. 337—360, republicat în versiunea destinată valorificării scenice, cu titlul *Claca de tors și cîntecul ei ceremonial*, în vol. *Datini și dansuri populare din județul Cluj*, CCES al jud. Cluj, 1974, p. 17—29; *Bartók-folcloristul și mesajul său*, în vol. *Béla Bartók 1881—1945*, CCES al jud. Bihor, Oradea, 1971, p. 25—35; *În legătură cu unele localități bihorene din care Bartók a cules muzică populară românească*, în vol. *Zilele folclorului bihorean*, ediția a II-a și a III-a, CJICPMAM, Oradea, 1973, p. 55—62.

Bibl. ref.: Vasile D. Nicolescu, Ioan R. Nicolă, Ileana Szenik și Traian Mîrza, „Curs de folclor muzical”, în REF., Buc., an. XI, nr. 4, 1966, p. 403—408; Gheorghe Petrescu, Traian Mîrza, 101 Cîntece și melodii de joc de pe Crișuri”, Ibid., t. 14, nr. 4, 1969, p. 337—339; IFR, p. 577; Ioan Bradu, „Folclor muzical din Bihor” de Traian Mîrza, în *Crișana*, Oradea, 3 apr. 1975; Corneliu Buciuman, Traian Mîrza, „Folclor muzical din Bihor”, în F. Oradea, an. XI, apr. 1975; Ioan Godea, Traian Mîrza, „Folclor muzical din Bihor”, în *Biharea*, Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1975; C. Catrina, *Bihari nêpdalai*, în *Brassói lapok*, Brașov, nr. 24 (657), 14 iun. 1975; Adrian Pop,

Folclor (muzical din zona Huedin). în *S*, Cluj-Napoca, an. XXXI, mart. 1980; Lucia Iștoc, Traian Mîrza, Ilona Szen'k, Gheorghe Petrescu, Zamfir Dejeu, Mircea Bejinaru, „Folclor muzical din zona Huedin. Huedin környéki népzene”, în *AF*, II, 1981, p. 321—322.

MOISE Ilie, n. 13 febr. 1948, Cut, jud. Alba. St. univ. de lb. și lit. rom. la Cluj (1967—1972), unde are prof. de folc. de D. Pop. Metodist cu probleme de folc. și lit. la CÎCPMAM a jud. Sibiu (1972—1975); inspector la CCES al jud. Sibiu (din 1975). Colab. la *Albina, Drumul socialismului, Îndrumătorul cultural, România azi* (seria în lb. rusă), *Transilvania, Tribuna Sibiului, Unirea*.

După clg. în loc. Cut (1964—1965), Răhău, Deal, Drașov, Sîngătin și Apolodu de Jos (1968), toate din jud. Alba, **M.** publică *Butea junilor. Obicei de iarnă din sudul Transilvaniei* (st. și antol.) (CJCES-Sibiu, CÎCPMAM al jud. Sibiu, 1976, 143 p.), care cuprinde un st., 72 colinde laice și 41 foto. Gh. Pavelescu, autorul pref., subliniază „bogăția de învățăminte și sugestii pe care cartea o oferă publicului și specialiștilor din diverse domenii interesate în cultura populară”. Clg. *Pe unde umblă doru. Folc. lit. din satul Cut*. (în vol. *Dorurile — flori adînci*, CJCES Alba, CJCÎPMAM, Alba Iulia, 1977, p. 291—350) cuprinde colinde, cununa la seceriș, poezia celor mai importante momente din viața omului, lirică pop., balade.

Alte op.: *Cîntecele noastre. Folc. poetic hunedorean*. Clg. întocmită de prof. Petru Ardeu, CCP a jud. Hunedoara, Deva, 1969; ~ și P. Dumbrăveanu, *Creatori populari sibieni*. Intr. și prezentarea creatorilor ~, CJCES Sibiu, 1975, 71 p.; ~ și Horst Klusch, *Portul popular din județul Sibiu*, CCES al jud. Sibiu, Asoc. folc. și etnogr., CJCÎPMAM, Sibiu, 1978, 208 p., ed. a doua, 1980, 189 p.; *Colindul laic din Cîrțișoara — preliminarii la o cercetare folclorică și Unele probleme ale valorificării scenice a obiceiurilor tradiționale*, în *Studii și comunicări*, CCES al jud. Sibiu, Asoc. folc. și etnogr., CÎCPMAM, Sibiu, 1978, p. 19—26, 87—91. *Datinile și obiceiurile populare* [în „Telegraful român”], în *Ibid.*, vol. îngr. de ~, CÎCPMAM, Sibiu, 1980, p. 37—42.

MOLDOVEANU-NESTOR Elisabeta, n. 18 nov. 1920, Buzău. St. l. în loc. nat. (abs. 1939)) ; Acad. de muz. și artă dramatică din Buc., secția ped. (1939—1944), cu C. Brăiloiu (ist. muz. și folc.) și secția canto-operă (1943—1947) ; paralel, urmează și Sem. ped. univ. din Buc. (1943—1944). Prof. de muz. în Buc. (1944—1967) ; cercetătoare la ICED (1949—1981) ; prof. de canto la l. de muz. nr. 1 din Buc. (1955—1965) ; prof. de canto la Cons. Buc. (1967). Preș. a Asoc. folc. din Buzău. Colab. la *Cercetări de muzicologie*, *Revista de etnografie și folclor*, *Samus*, *Săteanca* ș.a.

Cercetătoare cu activitate de peste trei decenii în cadrul ICED, timp în care culege și depune în arhiva inst. peste 6000 de melodii și transcrie peste 2000 de melodii, **M.—N.** debutează editorial în acest domeniu cu o col. de folc. transilvănean : Constantin Zamfir, Victoria Dosios și ~, *132 Cîntece și jocuri din Năsăud* (Buc., EM, 1958, 191 p.). Cîteva st. de mai mici dimensiuni (*Date inedite privind practicile folclorice de Anul Nou din zona Buzău*, în *REF*, Buc., t. 16, nr. 4, 1971, p. 307—327 și *Contribuții la cunoașterea folclorului muzical din județul Buzău*, în *Caiet de etnografie și folclor*, Buzău, Centrul de îndrumare, 1973, p. 20—27) anunțau o cercetare mai amplă a zonei : *Folclor muzical din Buzău* (CCES al jud. Buzău, CÎCPMAM-Buzău, Buc., EM, 1972, 218 p.). Clg. (efectuată cu intermitențe în anii 1969—1970—1971), considerată de autoare doar „un sondaj”, cuprinde 204 piese, orînduite după criteriul muz. : Din folc. obiceiurilor (nr. 1—18) ; Cîntece bătrînești (balade) (19—27) ; Doine și cîntece (28—115) ; Melodii păstorești (116—121) și Melodii de joc (122—204). Notarea melodiilor vocale a fost efectuată „la o înălțime convenabilă registrului vocal, încadrat într-o tonalitate ușor de citit”, făcîndu-se derogările convenite în cazul melodiilor executate la instrumente de suflat. *Folclor muzical din Scornicești* (Buc., EM, 1980, 324 p.) (premiul UC), în care criteriul de clasificare a fost „cel al melodicii, iar abia în al doilea rînd criteriul literar”, aduce șapte secțiuni : Folc. copiilor (nr. 1—8) ; Folc. obiceiurilor (A. Sărbătorile de iarnă nr. 9—17 ; B. Nunta 18—24 ; C. Însmormîntarea 25) ; Cîntece bătrînești (balade) (26—45) ; Doine (46—56) ; Cîntece de leagăn (57—58) ; Cîntece propriu-zise (59—146) ;

Melodii de joc (147—184). Melodiile, înregistrate magnetic începînd din anul 1974, provin atît din Scorniceşti cît şi din satele dependente. Un amplu st. intr. (p. 7—70) prezintă aşezarea şi relieful loc., date ist., viaţa socială, economică şi culturală şi folc. com., loc. aflată în plin proces de urbanizare. Sub raport muz., piesele din secţiunile sărbătorile de iarnă, cîntece de leagăn, cîntece propriu-zise, cîntece noi şi melodii de joc sînt clasificate după criteriul structurii melodice. În cazul melodiilor de nuntă a fost preferat criteriul desfăşurării ceremonialului. Baladele sînt în schimb clasificate după criteriul lit. La fiecare gen se dau tabele cu forma arhitectonică a melodiilor şi cu structura lor melodică. Lucrarea este prevăzută cu anexe şi rezumatul st. intr. în lb. fr. şi engl., var engl. fiind semnată de C. Stih-Boos.

Alte op.: *Cununa — sărbătoare a secerişului. Cîntecele de seceriş din ținutul Năsăud*, în *REF*, Buc., IX, nr. 6, 1964, p. 615—634 şi X, nr. 1. 1965, p. 43—79; *Constantin Brăiloiu şi improspătarea repertoriului vocal popular concertistic*, în *Cercetări de muzicologie. Omagiu lui Constantin Brăiloiu*, Buc., Cons. de muz. „Ciprian Porumbescu”, 1970, p. 121—128; *Elemente arhaice comune în ceremonialul nunţii şi în obiceiul agrar „Cununa secerişului” din Transilvania*, în *Samus* 1976—1977, Dej, 1978, p. 150—158.

MONȚIA Emil, n. 6 ian. 1882, com. Șicula, jud. Arad — m. 15 febr. 1965, com. Șiria, jud. Arad. St. la Tim. (1893—1898), cu Ceșka (teorie-solfegii, vioară), Wondracek (armonie, vioară); Oradea (1899—1902), cu Vomacika (orchestrație, dirijat); Viena (1903—1904), cu I. Scărlătescu, (pian, compoziție); Iași (1918), cu Ed. Caudella (compoziție); Buc. (1921—1922), cu I. Scărlătescu (compoziție); st. de drept (1899—1903) la Cluj și Bud. Violonist în orchestra Operei din Kiev (1916—1918). M. fondator al SCR din Buc. (1920). Colab. la *Hotarul*.

Compozitor (muz. de teatru; muz. simfonică; muz. de cameră; muz. corală), **M.** armonizează numeroase cîntece pop. (*Doine și cîntece populare*, voce și pian, vol. I, Buc.; 111 *Doine și cîntece populare românești*, pentru voce și

pian, Buc.; 110 *Colinde populare*, pentru voce și pian, vol. I, Buc., tustrele la Ed. Jean Feder), păstrînd în ms, originalele pop. (existente acum în Arhiva ICED-Buc., inv. 71 A, 71 B, 71 C): 111 *Doine și cîntece populare românești* culese de ~. Prima versiune din anul 1921 cuprinde cîntece de dragoste și dor, cătănie, înstrăinare, ciobănie, satirice, culese din Șiria, jud. Arad), Arad, Tim. și Cîmpeni (jud. Alba). Ms. următor, 120 *Doine, cîntece și colinde populare românești* cuprinde cîntece (melodii și texte) din jud. Arad (Arăneag, Dumbrava, Gașa, Lazuri, Măderat, Măgulicea, Minișu de Sus, Nadăș, Poiana Săvîrșin, Sîmbăteni, Sîrbi, Șiria, Vîrfurile, Zimbru). Prin varietatea, valoarea artistică, clg. de folc. ale lui M. sînt contribuții de seamă la cunoașterea folc. arădean, pentru atestarea și circulația unor melodii. Ele folosesc de asemenea pentru cercetarea modalităților de prelucrare și armonizare specifice compozitorului. Unul din ms. amintite apare postum: 111 *Doine și cîntece populare românești*, voce și pian (Buc., EM, 1966, 128 p.) Stilul muz. al creațiilor sale proprii vădește „legătura indisolubilă cu creația populară, din care decurg celelalte trăsături. Monția a folosit cu precădere melodii făurite în spiritul melodiilor populare de care, de foarte multe ori, nu se deosebesc deloc” (A. Porfetye).

Bibl. ref.: A. Porfetye, *Emil Monția la 80 de ani*, în *Muz.*, an. XII, nr. 2, febr. 1962, p. 40—41; *CMR*, I, 1968; *MRCML*, p. 315—316.

MUSICESCU Gavriil, n. 20 mart. 1847, Ismail — m. 8 dec. 1903, Iași. St. sem. la Huși (1860—1864); Cons. Iași (1864—1866), cu Pietro Mezzetti (teorie-solfegii), Gustav Wagner (violă, vioară), Gh. Burada (ansamblu coral); Cons. Petersburg (1870—1872), cu Iosif K. Hunke (contrapunct, compoziție). Corist în Corul mitropolitan și în Corul Teatrului Național din Iași (1864—1866); prof. de muz. la Sem. din Ismail (1866—1870); prof. de armonie (1872—1903) și director (1901—1903) al Cons. Iași; dirijor al Corului mitropolitan din Iași (1876—1903); prof. de muz. la Șc. norm. din Iași (1899—1903). Colab. la *Arhiva*, *Arta*, *Epoca*, *Lyra română*, *Lupta*, *România liberă*, *România muzicală*.

Compozitor (muz. corală; muz. psaltică; muz. de pian; muz. vocală), muzicolog și autor de lucrări didactice, dirijor de cor, **M.** se manifestă cu pregnantă originalitate și în domeniul clg. și comentării folc. Col. sale (*Melodii naționale*, culese și armonizate de ~, în Supliment la *Arta*, rev. muz., Iași, an. 2, 1885, nr. 7 și 13; *12 Melodii naționale*, culese, armonizate și aranjate pentru chor mixt și piano, Iași, 1889), de la lăutari din mediul rural și de la câțiva intelectuali, impun prin autenticitatea, simplitatea și deosebita valoare artistică. Teoretician al folc., **M.** formulează o serie de idei noi cu privire la funcția socială a cîntecelor pop. (*Cîteva cuvinte despre muzică*, în *Lyra română*, an. I, nr. 6, 1888, p. 41), la caracterul social al producțiilor pop. (*Cîntările bisericesti și muzica populară*, în *A*, Iași, 1901, nr. 7—8, p. 311), la armonizarea modală a melodiilor pop. (*Arta*, Iași, an. 2, nr. 9—10, 1885), la necesitatea clg. monografice regionale. Cîntecele populare au caracter colectiv, chiar dacă la origine au avut un „autor”, au fost creația unui ins talentat: „În cîntecul popular nu se pune în joc nici originea, nici autorii. Se poate spune numai atît cu siguranță, că prima impresie dată în vileag de acel ce a avut inspirația momentului a trecut printr-o cenzură a zecimi de ani pînă ce s-a cristalizat într-o formă definitivă”. Cîntecul este o prezență inseparabilă în toate momentele vieții omului, fie acestea de cumpănă fie de bucurie: „Omul muncitor, cînd simte o bucurie în sufletul său, sau este bine dispus, cîntă; iar de se întîmplă că soarta îl persecută, viața lui nu e decît o povară, el atunci își micșorează suferințele prin cîntec”. **M.** parafraza de fapt opiniile populare despre rostul cîntecelor: „Că horile-z mîngîieri, / La omu cu supărări; / Horile-s ca să mai uite / Omuțu cu gînduri multe; / Că și eu cînd mă supăr / Cu horile mă stîmpăr”. Comentînd (în art. *5000 lei noi!*, în *Arta*, an. 1, nr. 1, 1884, p. 165) criteriile formulate de Acad. Rom. (în an. 1885) cu privire la întocmirea „cele mai complete colecții de arii românești”, **M.** propune comisiei academice (V. Alecsandri, I. Maiorescu, I. Ghica) să se adopte și alte criterii. Opiniile exprimate de **M.** în această privință vădesc că el a „avut idei mult mai avansate decît ceilalți folcloriști

muzicali — și chiar decît majoritatea folcloriștilor literari — contemporani lui". „Cu Musicescu, preocupările folcloristice la noi au fost ridicate... pe o treaptă nouă. Ideile pe care le lansează, și pe care le și pune în practică, sînt într-adevăr noi. Adăugate celor ale lui Berdescu, Filimon și Burada, ele alcătuiesc începutul sănătos al teoretizărilor asupra cîntecului nostru popular." (Gh. Cioabanu). În domeniul creației personale **M.** „trebuie considerat adevăratul părinte al muzicii corale de tip nou, caracterizată printr-o subliniere deosebită a limbajului muzical național" (Zeno Vancea).

Bibl. ref.: E[mil] Riegler-D[inu], *La centenarul lui Gavriil Musicescu*, în *CF*, Buc, I, 1947, p. 197—198; George Breazul, *Gavriil Musicescu. Schiță monografică*, Buc., EM, 1962, p. 45—89; *CMR*, I, 1968, p. 121—127; *MRCML*, p. 321—323; *SEB*, 1974, p. 242—244; *HMR*, IV, 1976, p. 275—278.

NEGREA Marțian, n. 29 ian. 1893, Vorumloc, jud. Sibiu. Sem. Andreian din Sibiu (1910—1914), cu Timotei Popovici (teorie-solfegii); Viena (1913), cu Friedrich Buxbaum (violoncel); Akademie für Musik und darstellende Kunst (1918—1921), cu Eugen Thomas (teorie-solfegii), Eusebie Mandicevski (armonie, contrapunct, ist. muz.), Fr. Schmidt (compoziție, orchestrație). Dirijor al Corului meseriașilor din Sibiu (1912—1913); prof. de armonie, contrapunct, fugă, compoziție la Cons. Cluj (1921—1941); prof. de armonie (1941—1963) și prof. consultant (din 1963) la Cons. Buc. Colab. la : *Contemporanul*, *Contrapunct*, *Informația Bucureștiului*, *Muzica*, *Scînteia*.

●

„Meritul de căpetenie al compozitorului Marțian Negrea rămîne — spune Ion Dumitrescu — aderarea de la început și cu entuziasm, fără ezitări și ocolișuri, la orientarea către inspirația din muzica populară românească. Această atitudine, conștientă, lucidă și dîrză în același timp, se dovedește capabilă să asigure legătura cu tradiția nobilă a muzicii populare românești și în același timp, cu creația cultă a predecesorilor în cele mai valabile aspecte și potențe ale ei”. Recursul la muzica populară n-a luat însă la N. aspectul prelucrării rudimentare : „Prin spiritualitate națională — precizează Al. Pașcanu — nu a înțeles nici citat folcloric armonizat, nici dansuri orchestrale pentru simfonicul devenit taraf elefantizat, ci curcubeul vibrațiilor intime, specifice sufletului românesc.” Aceasta fiind poziția estetică a lui N., nu surprinde că este și culegător de cîntece și jocuri pop., jumătate din ele pro-

venind din loc. sa de naștere : 32 *Dansuri din Poiana Sibiului* (16 p.) ; 30 *Cîntece din comuna Vorumloc, jud. Țîrnava Mare* (15 p.) ; 34 *Melodii din Vorumloc-Țîrnava Mare* (32 p.) ; *Doine și cîntece din diferite regiuni* (16 p.) ; 32 *Melodii populare din Banat și Ardeal* (16 p.) ; toate existente acum în ms. la Arhiva ICED-Buc., inv. 10. 32 *Dansuri din Poiana Sibiului* cuprinde jocurile *Brîulețul, Hațegana, Învîrtita, Ostroveanca, Holzasca (Tripăzasca), Brîul, Alunelul, Tărtărăul, Jieneasca, Mușamaua*, un cîntec de nuntă și unul ciobănesc. La fiecare piesă se specifică instrumentul la care a fost cîntată (vioară sau fluier). Cîntecele lirice din Vorumloc sînt de dragoste și dor, cătănie, natură. Figurează și cîteva colinde. Alcătuită în cea mai mare parte din melodii transilvănene, col. inserază totuși și unele piese din afara spațiului amintit, cum sînt cele două melodii (fără texte) ale baladei *Meșterul Manole*, culese din Bărăgan. Muzicologul N. este autorul unuia din cele mai temeinice st. ce s-au scris despre Ioan Caioni : *Un compozitor român ardelean din secolul al XVII-lea. Ioan Caioni (1629—1687)* (în *Melos*, II, Craiova, Scrisul românesc, 1940, 72 p.), în care semnalează esența rom., rădăcinile folc. ale codexului.

Bibl. ref. : Eugen Pricope, *Marțian Negrea*, în *Muz.*, Buc., an. XIV, 4 apr. 1964, p. 5—10 ; *CMR*, I, 1968 ; *MRCML*, p. 324—326 ; Alexandru Pașcanu, *Marțian Negrea la 80 de ani*, în *Muz.*, an. XXIII, nr. 3, mart. 1973, p. 4—5 ; Ion Dumitrescu, *Marțian Negrea*, *Ibid.*, an. XXIII, nr. 11, nov. 1973, p. 33.

NICOLA Ioan R., n. 6 febr. 1913, Gîrbova, jud. Sibiu — m. 29 apr. 1981, Cluj-Napoca, Șc. pr. în loc. nat. ; st. l. la Orăștie, jud. Hunedoara (abs. 1930) ; Cons. Buc. (1930—1936), cu Faust Nicolescu (teorie-solfegii), M. Jora (armonie, contrapunct), D. Cuclin (forme muz., estetică muz.), C. Brăiloiu (ist. muz., folc.), George Breazul (enciclopedia și ped. muz.), Șt. Popescu (dirijat cor). Șef de muz. militară (1936—1949) și prof. de fanfară (1943—1946) la Sibiu ; dirijor la teatrele muz. din Iași și Sibiu (1944—1945) ; cercetător științific principal la IF din Cluj (1949—1960) ; lector și apoi conf. la catedra de folc. a Cons. Cluj (1949—1974). Colab. la *Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei, Lucrări de muzicologie*.

Elev al lui C. Brăiloiu, colab. la Arhiva de folclor a SCR, N., culegător de folc., autor de st., prof. de folc. (elaborează, în colab. cu Ileana Szenik și Tr. Mîrza, *Curs de folclor muzical*, partea I, Buc., EDP, 1963, 432 p.; partea a II-a, *Colecție de cîntece populare, Anexa la „Cursul de folclor”*, Cluj, Tip. Învățămîntului, 1958, 156 p.), compozitor (muz. vocală, muz. simfonică), aduce o contribuție de seamă la clg. folc. transilvănean. Are meritul de a fi dovedit existența unui bogat folc. muzical în Munții Apuseni, cercetările anterioare (T. Papahagi, E. Petrovici, G. Pavelescu) privind alte aspecte. *Folclor muzical din Țara Moșilor* (CÎCPMAM, Alba Iulia, 1973, 208 p.) cuprinde doar o selecție (120 piese) din bogatul rod al cercetărilor întreprinse, de-a lungul a trei decenii, antol. în care figurează cîntece din folc. datinilor; de dragoste și dor; de jale; cu substrat social (muncă, înstrăinare, cătanie, haiducie, istorice); diverse; cîntece de dans (dor, dragoste, satirice, petrecere); semnale din tulnic; melodii instrumentale; dansuri (bătute; învîrtite, țarine); diverse, culese din loc. Sălciua, Lupșa, Certege, Bistra, Avram Iancu, Bucium, Cîmpeni, Aibac, Gîrda de Sus, Iarba rea, Poiana Horia, Arieșeni, Neagra, Arada (Horia), Vadu Moșilor, Scărișoara, Mușca, Ponorel, Vidra de Jos, Sohodol. La început, autorul dă succinte indicații asupra graficii literare și muzicale. N. pledează pentru un specific „destul de bine conturat”, care sub raport muz. „este vizibil mai ales în cîntecul propriu-zis, și constă în aceea că la formarea melodiei concură și intervale mai mari, ori chiar arpegii (influență a melodiei din tulnic, care utilizează doar «armonicele»), structura strofică fiind de două rînduri melodice, iar baza sistemului tonal pentatonia”. Unei creații transilvănene de profundă originalitate, care i-a inspirat lui B. Bartók *Cantata profana*, îi închină st. *Colinda vîntătorilor metamorfozați în cerbi* (în LM, Cluj, vol. 4, 1968, p. 59—86), în care analizează textul (caracterizat prin simplitate, sobrietate, simplitatea imaginilor) și melodia celor șase var. cunoscute pînă atunci (culese de B. Bartók, Il. Cocișiu, V. Medan și de autorul însuși). Melodia colindei, una singură pentru toate var., este „simplă, sobră chiar, ce rezultă din succesiunea alternativă a două formule — fiecare fiind extinsă pe cite un

întreg rînd melodic, prima avînd un profil concav, cealaltă convex". N. face, timp de mai mulți ani, cercetări asupra folc. unor naționalități conlocuitoare: sași, turci, ruteni, propunînd atenției multe aspecte inedite ale creației acestora. În st. *Balada „Miorița” în secuime* (*Ibid.*, vol. 10—11, 1979, p. 221—243) examinează particularitățile artistice ale var. în lb. rom. ale celebrei balade (cele mai multe culese de autor însuși) și ale var. în lb. mag. Subliniază deopotrivă semnificația istorică a acestor documente folclorice: „Într-adevăr, existența acestor variante — în limba română și maghiară — legate între ele prin izvorul tainic al obîrșiei carpatice comune, și apoi prin firele unei filiații etnice directe și continue este o dovadă peremptorie despre unitatea neamului românesc și despre statornicia sa bimilenară pe ambele versante ale Carpaților”. Despre creația artistică a rutenilor, veniți în nordul Transilvaniei în sec. al XIII-lea și al XIV-lea, scrie — după ce înregistrase, în anii 1949—1953, 1000 cîntece vocale, instrumentale și de joc — st. *Folclorul muzical al rutenilor din Maramureș* (*Ibid.*, vol. 8—9, 1979, p. 303—319), folc. în care melodia de bază este cea a dansului Kolomejka. În st. *Folclorul turc din insula Ada-Kaleh* (*Ibid.*, vol. 7, p. 125—144) constată asemănări între creația pop. a acestui mic grup etnic cu folc. din Anatolia. Tipărirea bogatei sale col. de cîntece și a st. va permite o mai adîncită cunoaștere a operei acestui distins folclorist.

Alte op.: *Șapte cîntece populare românești*, Abrud, Tip. Montana, 1940; *Folclorist ca muzicală în Republica Populară Română după 1944*, în AMET pe anii 1957 și 1958, Cluj, 1958, p. 235—248; *Constructorii amatori de instrumente muzicale din Transilvania*, *Ibid.*, p. 349—396; Domby Emeric, *Dansuri populare din județul Cluj*. Culegeri și aranjamente muz.: ~, T. Fétyol și A. Ionescu, Cluj, CJCP, I, 1967, 332 p., II, 1971, 352 p.; Nicodim Ganea, *Coruri*, ed. cr. de ~, Buc., EM, 1969; *Coruri*, Cons. de muz. „Gh. Dima”, Cluj-Napoca, 1979, 59 p.

Bibl. cr.: Vasile D. Nicolescu, Ioan R. Nicola, Ileana Szenik și Traian Mîrza, „Curs de folc’or muzical”, în REF, Buc., an. XI, nr. 4, 1966, p. 403—408.

NICOLESCU Vasile D., n. 8 sept. 1919, com. Glodeanu-Cîrlig, jud. Buzău — m. 19 dec. 1982, Piatra Neamț. St. sem. la Buzău; Cons. Buc. (secțiile ped., muzicologie și folc.,

bizantină, paleografie bizantină) (1945—1950), cu I. Chirescu (teorie-solfegii), I. Dumitrescu și D. Cuclin (armonie), L. Klepper (contrapunct), T. Ciortea (forme muz.), Z. Vancea și V. Popovici (ist. muz.), T. Alexandru și Em. Comișel (folc.), Fl. Eftimescu (pian), D. Cutavas (psaltichia), Paraschiv Angelescu (imnologia), V. Popovici (cîntegorian). Paralel, urmează Fac. de teol. (1945—1948). Cercetător științific la IF din Buc. (1949—1967); prof. de muz. la șc. nr. 4 și nr. 16 din Buc. (1950—1952); l. de muz. nr. 1 din Buc. (1952—1959); l. de muz. „George Enescu” din Buc. (1955—1962); Șc. postliceală de bibliotecari și activiști culturali din Buc. (1955—1958); l. de poligrafie și tehnică cinematografică din Buc. (1964—1975); lector univ. la catedrele de folc., ist. muz. rom., cor și dirijat, teorie, solfegii la Inst. ped. de trei ani din Buc. (1962—1966); cercetător științific principal la Inst. de științe ped. din Buc. (1967—1971); lector titular, inspector metodist la Inst. central de perfecționare a personalului didactic din Buc. (din 1971). Colab. la *Demos* (Berlin), *Gazeta literară*, *Muzica*, *Ramuri*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revista de folclor*, *Revista de pedagogie*, *Steagul roșu* ș.a.

Unul din cei mai buni folcloriști muz. ce și-au desfășurat activitatea în cadrul IF din Buc., N. clg. și înregistrează — pe cilindri de fg. și pe bandă de mg. — aproape 4000 de melodii, din care transcrie pentru a fi publicate în monografii și antol. peste 1500 cîntece vocale și instrumentale. Publică volumele: 200 *Cîntece și doine*. Clg. alcătuită sub îngr. IF de Gheorghe Ciobanu și ~, pref. de Al. Amzulescu (Buc., ESPLA, 1955, 194 p.); ~ și Constantin Gh. Prichici, *Cîntece și jocuri populare din Moldova* (Buc., EM, 1963, 192 p.); Eugenia Cernea, Monica Brătulescu, ~, Nicolae Rădulescu, *Cîntece și strigături populare noi* (Buc., EM, 1966, 174 p.). *Cîntece și jocuri populare din Moldova* cuprinde 162 cîntece lirice și epice din fondurile IF, „notate și transcrise în cea mai mare parte de autorii antologiei”, ca și din fonduri mai vechi (Al. Voevidca; înregistrări pe cilindri de fg. efectuate în anii 1928—1933). Antol. cuprinde cîntece din cele patru zone ale Moldovei, grupate pe secțiunile: cîntece păstorești și doine (1—13),

balade și cîntece haiducești (14—34), cîntece de leagăn (35—39), cîntece propriu-zise (40—128), jocuri pop. (129—162). Gruparea melodiilor s-a făcut după criteriul ist. Cîteva st. ale sale privesc cîntecul nou (*Pe marginea primei culegeri de cîntece noi din Dobrogea*, în *RF*, Buc., an. 4, nr. 3—4, 1959, p. 49—74) (în colab. cu Eugenia Cernea), organologia pop. (*Naiul — contribuție la cunoașterea instrumentelor populare*, în *Muz.*, Buc., nr. 6, supliment, 1954), cîntecul muncitoresc (*Din viața unor vechi cîntece muncitorești-revoluționare*, în *RF*, an. 6, nr. 1—2, 1961, p. 11—33; *Din materialele premiate la concursul de cîntece muncitorești revoluționare*, *Ibid.*, an. 7, nr. 1—2, 1962, p. 72—93). Ca editor al unor clg. din trecut, N. semnează două ediții de aleasă ținută științifică: Teodor Bălășel, *Cîntece populare oltenesti*, cuvînt înainte de N. Iorga, ed. îngr. de Gheorghe Alexe și ~ (Buc., EPL, FOM, II, 1967, 732 p.) și *Manuscrisul Ucenescu. Cînturi* (Buc., EM, 1979, 370 p.) (Premiul UC din R. S. România pe anul 1979; Premiul „Ciprian Porumbescu” al Acad. R. S. România).

Bibl. ref.: T. Ornetskaia, 200 *Cîntece și doine*, în *Sovetskaia etnografia*, Moscova, nr. 3, 1962; A. L. Lord, 200 *Cîntece și doine*. G. Ciobanu și V. D. Nicolescu, în *JIFMC*, vol. XV, 1963; Antonio Ucello, *Poesia popolare romeno [Cîntece și strigături populare noi]*, în *Revista di etnografia*, Napoli, vol. 20, 1967; M. Velea, Vasile D. Nicolescu, „*Manuscrisul Ucenescu. Cînturi*”, în *Biserica ortodoxă română*, Buc., an. XCVII, nr. 9—12, 1979, p. 1275—1276; Silvian Georgescu, „*Manuscrisul Ucenescu. Cînturi*”, de Vasile D. Nicolescu, în *Muz.*, Buc., nr. 5—6, mai-iun. 1981, p. 85; George Alexe, *Gînduri de toate zilele* (Vasile D. Nicolescu, „*Manuscrisul Ucenescu, Cînturi*”), în *Comunitatea românească*, Detroit, Michigan, an. VIII—IX, nr. 18—20, 1981, p. 19.

NICULESCU-VARONE, G. T., n. 15 dec. 1884, Buc., Șc. pr. și st. I. („Matei Basarab” și „Enăchiță Văcărescu”) la Buc.; st. univ. de lt. și dr. la Buc. (abs. 1908). Audiază în anii 1927—1928 — cîte două luni pe vară — cursuri de romanistică, ist. artei și folc. la Collège de France. Bibliotecar la Inst. geologic din Buc. (1905—1930). Colab. la *Hunedoara noastră*, *Izvorașul*, *Informația Harghitei*, *Universul*.

N.-V. culege atît cîntece pop. propriu-zise (*Folclor românesc din Ardeal. Comuna Nădașu, plasa Huedin, județul Cluj*, Buc., 1935, 72 p.; *Folclor versificat din Moldova. Poezii populare din comuna Plopeni, plasa Bucecea, jud. Botoșani*, Buc., 1936, 47 p.), folc. epigramatic (*Strigături la jocurile populare românești*, Buc., 1936, 23 p., tustrele la Tip. Sem. monahal Cernica; *Strigături alese de la horă*, Buc., Ed. z. „Universul”, 1938, 64 p., ed. a II-a, 1943, 72 p.), cît și cîntece de joc (*Jocuri românești necunoscute*, Buc., Imprimeriile Independența, 1930, 156 p., volum distins în an. 1931 de către Acad. Rom. cu premiul „Năsturel”, raportor O. Densusianu, care apreciază că lucrarea „aduce informații foarte interesante”; *Alte jocuri românești necunoscute*, Buc., 1931, 95 p.; *Dicționarul jocurilor românești. Coregrafie populară*, Buc., 1931, 186 p., ambele la Imprimeria Penitenciar Văcărești; *Folclor român coregrafic. Material inedit cu desenuri de Ary Murnu*, Buc., Tip. „Dimitrie Cantemir”, 1932, 64 p.; *Jocurile noastre naționale*, cu 42 foto după text, Buc., Ed. rev. „Satul”, 1933, 58 p.; ed. a II-a, 1937, 71 p.; *Jocurile naționale românești*, cu 50 foto., Buc., Ed. z. „Universul”, 1938, 338 p.). Coregrafia pop. va rămîne o preocupare constantă a lui N.-V. care la vîrsta de 95 de ani va publica o lucrare — sumă a cercetărilor sale în acest domeniu, un instrument de lucru „unic în literatura de specialitate” (I. C. Chițimia), *Dicționarul jocurilor populare românești*, pref. de I. C. Chițimia (Buc., Litera, 1980, 208 p. (în colab. cu Elena Costache Găinariu-Varone). Lucrarea însumează cifra impresionantă de 5332 jocuri, dintre care 1965 hore, 565 sîrbe, 356 brîuri, 82 învîrtite, 17 feciorești, 65 bătute, 24 rusteme și alte tipuri (în număr de 2258). *Monografia satului Șăulești*, plasa Deva, jud. Hunedoara (Buc., Tip. „Dimitrie Cantemir”, 1945, 136 p.) este distinsă de către Acad. Rom. cu Premiul „Stolojan” (1946), raportorul Silviu Dragomir socotind-o „un model de monografie”. Se numără printre pionierii bibl. folc. rom. prin lucrări ca: *Bibliografia poeziei noastre populare (Folclor român coregrafic cuprins în volume și broșuri) 1830—1935*, Buc., Tip. Sem. monahal Cernica-Ilfov, 1936, completată cu alte două br. apărute în 1938, 16 p. și 1940,

16 p.; *Cei mai de seamă folcloriști români (Bibliografie). Cu o introducere despre specificul nostru național*, Buc., Tip. z. „Universul”, 1938, 48 p.

Alte op.: *În Scheii Brașovului. Junii și costumul de sărbătoare al femeilor române*, cu 18 foto. în text, Buc., Tip. „Dimitrie Cantemir”, 1932, 29 p.; *Portul național românesc*, cu 20 foto în text, Buc., I, 1933, IV + 56 p., II, 1934, VI + 116 p.; *Les danses populaires roumaines*, avec 32 photo après le texte, Bucarest (Roumanie), 1933, 59 p.; *Le folk'ore roumain verisifié*, Bucarest (Roumanie), 1936, 31 p., tustrele la Tip. Sem. monahal Cernica-Ilfov; *Costumele naționale d'n România întregită*, cu o pl. în culori și 125 foto., Buc., Ed. z. „Universul”, I, 1937, 260 p., II, cu 36 foto., 1940, 96 p.; *Albume cu modele de cusături și țesături naționale românești*, cu opt foto. (Bibliografie), Buc., „Graiul românesc”, 1939, 16 p.; *Rolul cultural și educativ al literaturii noastre populare. Sinteză*, Buc., 1941, 16 p., ambele la Tip. „Graiul românesc”.

Bibl. ref.: N[icolae] I[orga], *Cronică*, în *Revista istorică*, Vălenii de Munte, an. 16, nr. 10—12, oct.-dec. 1930, p. 250; N[icolae] C[artojan], G. T. Niculescu-Varone, „*Dicționarul jocurilor românești. Coregrafie populară*”, în *RIR*, vol. I, fasc. 3, 1931, p. 331; Romulus Dianu, *Jocuri și folclor*, în *Curentul*, Buc., nr. 1129, 18 mart. 1931, p. 1; Petre V. Ștefănuță, G. T. Niculescu-Varone, „*Folclor român coregrafic*”. (Material inedit), în *Viața Basarabiei*, Chișinău, nr. 5, mai 1932, p. 72; Dan Simonescu, G. T. Niculescu-Varone, „*Folclor român coregrafic*”, în *Epoca*, nr. 1010, 8 iun. 1932, p. 2; D. Ciurezu, „*Folclor român coregrafic*”, în *Țara noastră*, Buc., nr. 48, 11 iun. 1932, p. 2; G. Pascu, G. T. Niculescu, „*Jocurile noastre naționale*”, în *Revista critică*, Iași, nr. 2—3, apr.-sept. 1933, p. 12; Dan Simonescu, G. T. Niculescu-Varone, „*Bibliografia poeziei noastre populare*”, în *RIR*, nr. 5—6, 1935—1936, p. 473; D. Murărașu, G. T. Niculescu-Varone, „*Costumele d'n România întregită*”, în *Tinerimea română*, an. 56, 1 sept. 1937, p. 40; C. Pajură [Constantin Papacostea], G. T. Niculescu-Varone, „*Rolul cultural și educativ al literaturii noastre populare*”, în *Nădejdea*, Tr. Severin, an. 10, nr. 281—282, 28 oct. 1941, p. 2; Valeriu Nițu, *Un veteran al cercetărilor folclorice*: G. T. Niculescu-Varone, în *Steaua roșie*, Tg. Mureș, nr. 171, 20 iul. 1969, p. 3; Idem, *Un folclorist uitat*, în *Vatra*, Tg. Mureș, an. 2, 20 febr. 1972, p. 17; Mircea Seche, *Schită de istorie a lexicografiei române*, II, Buc., EȘ, 1969, p. 171—172; Șerban Cioculescu, *Folcloristica*, în *RL*, Buc., an. XXIII, nr. 50, 11 dec. 1980, p. 7; I. C. Chițimia, *Preocupările pentru folclor ale lui G. T. Niculescu-Varone*, în *Limbă și literatură*, Buc., 1983, I, p. 74—76.

OALLDE Petru, n. 5 febr. 1939, Forotic, jud. Caraș-Severin. St. univ. de fil. la Cluj (abs. 1963). Prof. de lb. rom. la Grădinari, jud. Caraș-Severin (1963—1969); metodist pr. la CJCP din Reșița (1969—1973); prof. la Reșița (din 1973). M. în colectivul de redacție al *SLLF* (Reșița). Colab. și la *Drapelul roșu*, *Flamura*, *Limba română*, *Limbă și literatură*, *Orizont*, *Revista bibliotecilor*, *Scrisul bănățean*, *Semenicul*, *Tribuna*.

O., care dobîndește interesul pentru folc. în timpul st. univ. la Cluj, la cursurile prof. D. Pop și la seminariile lect. univ. N. Bot, debutează în 1973 cu două importante lucrări: *Flori de pe Căraș*. Folc. lit. Gl. de Elena Oalld (CCES al jud. Caraș-Severin, CJICPMAM, Reșița, 1973, 243 p.) și *Corul din Grădinari* (CCES al jud. Caraș-Severin, CJICPMAM, 1973, 148 p. + material iconografic). Primul vol. cuprinde texte pop. bănățene culese cu ajutorul elevilor (metodă pe care autorul a și teoretizat-o în articolul *Integrarea elevilor în munca de culegere a folclorului*, în *Flamura*, an. XXV, nr. 2824, 14 dec. 1973, p. 3). Cele mai multe texte provin din loc. Comoriște, Forotic, Grădinari, Greoni, Mercina, Surduc, Ticvaniul Mare, Ticvaniul Mic, Vărădia ș.a. și fac parte din secțiunile: erotică, dor și jale, de înstrăinare, satirice, strigături, balade, colinde laice. Se adaugă o serie de texte provenind din clg. inedite mai vechi. St. *Corul de Grădinari*, cercetare culturală riguroasă, îi prilejuiește lui **O.** o secțiune în viața cultural-artistică bănățeană pe spațiul unui sec.

Alte op.: *Învățători băcășeni sprijinindu-l pe Enea Hodoș*, în *SLLF*, Reșița, III, 1976, p. 311—317.

Bibl. ref.: Laurențiu Cernet, *Curierul cititorilor*, în *O.*, Tim., an. XXV, nr. 10, 7 mart. 1974, p. 15; Al. Bârsescu, *Petru Oalde*, „Corul din Grădinar”, în *Flamura*, an. XXVI, nr. 2955, 23 iul. 1974, p. 5; Pavel Bellu, *O istorie a cîntecului cărășan*, în *Zilele culturii la Reșița — 1974*, p. 14; Timotei Jurjica, *Monografia corului din Grădinari*, în *Semenicul*, Reșița, nr. 2, oct. 1975, p. 53—54; Jeana Morărescu, *Două culegeri de folclor poetic din Caraș-Severin*, în *SLLF*, IV, 1978, p. 475—477, Vasile Netea, *Cărți transilvane*, în *Săptămîna*, Buc., nr. 461, 5 oct. 1979, p. 1.

ONCIU George, n. 24 iul. 1904, Cernăuți — m. 21 apr. 1981, Ansbach, R. F. Germania. Cons. Buc. (1923—1927), cu D. G. Kiriach (teorie-solfegii), I. Nonna Otescu (armonie, contrapunct, compoziție) și C. Brăiloiu (ist. muz.); licențiat în drept la Buc. (1927). Prof. de ist. și enciclopedia muz., cor și dirijat (1930) și director al Cons. Cernăuți (1936); dirijor al Soc. „Armonia” (1933) și al Soc. Filarmonice (1938) din Cernăuți; prof. director al Șc. de muz. din Lörrach (1941); director al organizației de 21 șc. de muz. „Kärntner Musikschuwerk” (Klagenfurt, 1943).

Muzicolog [*Istoria muzicii*, Buc., Tip. Bucovina, I, 1929, 184 p., II, 1933, VI + 308 p.; *Din trecutul muzical al Bucovinei*, în vol. *Șaptezeci de ani de la înființarea Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina (1861—1932)*, Cernăuți, 1932, p. 1219—1254], O. semnează unul dintre primele st. despre principala creație a poeziei obiceiurilor de iarnă: *Colinda. Analiză, Deducții, Concluziuni* (Buc., Tip. Bucovina, 1934, 56 p.), din care reține cu deosebire atenția încercarea de definire a caracteristicilor melodiilor acestui gen, considerate a fi: „Structura primitivă, cu motive simple și scurte, ca niște repetate in- sau evocațiuni. Gamele arhaice, diatonice la bază, curat păstrate, cu legături pînă la pentatonica anhemitonă. Ritmul pronunțat de mișcare, de marș, care, împreună cu «scurta respirație» a motivelor, ne dă impresia unor cîntece de procesiune. Conservatismul, ca unul obișnuit la datine sfinte poporului. Nepotrivirea dintre melodii

și textele creștinești, cauzată de aplicarea forțată a acestora la cîntece evident cu mult mai vechi". O. are meritul de a fi contribuit la readucerea în țară a ms. mării col. de focl. bucovinean coordonată de M. Friedwagner.

Alte op.: Fr. S. Sulzer despre muzica noastră. În anul 1781, Cernăuți, 1937, 23 p. Extras din vol. *Omagiu închinat lui Ion I. Nistor*.

ONIȘOR Teodor, n. 14 mart. 1913, Zagra, jud. Bistrița-Năsăud — m. 30 iun. 1973, Cluj Șc. pr. în loc. nat.; st. I. la Năsăud; st. univ. de geogr. și ist. la Cluj (1930—1934). Dr. în lit. și filoz. (specialitatea etn. și folcl.) la Univ. din Cluj (1946). Practicant (1932—1934), preparator, asist. și șef de lucrări (1934—1946) la Muzeul etnogr. al Transilvaniei din Cluj; șef de lucrări la Ins. de ist. națională al Univ. din Cluj, secția de bibl. (1946—1950); conf. la catedra de geogr. economică a Univ. din Cluj (1950—1972); dir. al Muzeului etnogr. al Transilvaniei (1956—1959). Conduce *Anuarul Muzeului etnografic al Transilvaniei* (1957—1958). Colab. și la *Carpații, Revista de folclor, Revista Fundațiilor regale, Săptămîna, Steaua, Studii și cercetări. Seria geografie, Transilvania, Tribuna, Vatra, Viața, Vremea*.

Reprezentant al șc. etnogr. de la Cluj, colab. al lui R. Vuia, cu o activitate direcționată mai mult spre etnogr., O. semnează și o serie de contribuții reale care interesează pe folclorist, cum sînt st. asupra unor personalități ca: *T. T. Burada, viața și opera*, 300 p., teză de dr. (ms.), *Romulus Vuia (28 ianuarie 1887-2 iulie 1963)* (în *AMET* pe anii 1962—1964, Cluj, 1966, p. 269—306), *George Vâlsan și etnografia românească*, st. intr. la George Vâlsan, *Opere alese* (Buc. EȘ, 1971, p. 91—128), st. asupra unui rapsod popular (*Contribuții la originea poeziei populare rom. „Poeziile” lui Ipate Dîmbu din Zagra*, în *Vatra, Năsăud*, an. V, nr. festiv, 1935, p. 83—94). Desfășurîndu-și activitatea mai mulți ani în cadrul Muzeului etnogr. al Transilvaniei, este atent la creșterea acestuia: *Etapele de dezvoltare a colecțiilor Muzeului etnografic al Transilvaniei* (în *AMET* pe anii 1957—1958, Cluj, 1958, p. 15—78). Alte art. surprind momente ale mișcării folcl. și etnogr.: *Scrisori din Sibiu. O nouă societate studentescă*:

Ardeleana (în *Vremea*, Buc., an. XIV, nr. 633, 1942, p. 15); *Cercul de studii etnografice din Cluj-Sibiu (1939—1942)* (în *RFR*, Buc., an. IX, nr. 6, 1942, p. 710—713); *Concursul de jocuri, cîntece și porturi organizat de Despărțămîntul Sibiu al „Astrei”* (în *Tr.*, Sibiu, an. 74, 1943, p. 787—789); *Pentru un muzeu de etnografie la București* (în *Viața*, Buc., an. III, nr. 751, 23 mai 1943, p. 2); *Societatea etnografică. Douăzeci de ani de la înființarea ei* (în *Tr.*, an. 75, nr. 1, 1944, p. 81—89).

Alte op.: *Documente folclorice născădenc. 1. Un „uspăț” în vremea graniței*; 2. *Alegerea locului de casă, în Săptămîna*, Bistrița, an. VIII, nr. 265, 1935, p. 2—3; *Un muzeograf pasionat — profesorul Iuliu Moisil (1859—1947)*, în *AMET* pe anii 1959—1961, Cluj, 1963, p. 251—267; ~ și Viorica Pascu, *Din realizările științifice ale etnografilor clujeni în ultimul sfert de veac*, în *Ibid.*, 1971, p. 3—29.

OPRIȘIU Victor I, n. 14 iun. 1911, Baru, jud. Hunedoara. St. teol. la Blaj (1929—1933); st. univ. ped. (1937) și de mat. și fizică (fără frecvență, 1950—1954) la Cluj. Impiegat fiscal la Giulvăz, jud. Timiș și Pui, jud. Hunedoara (1934—1935); pedagog la Petroșani (1935—1936); prof. la Satu Mare (1937, o lună) și Deva (1937—1961); planificator și economist la Deva (1961—1972). Colab. la *Acta Musaei Devensis Sargetia*, *Avîntul*, *Contemporanul*, *Dezrobirea*, *Drumul socialismului*, *Foaia noastră*, *Gazeta Hunedoarei*, *Horia*, *Plaiuri hunedorene*, *Tribuna* (Brașov), *Unirea* ș.a.

●

O., care mai întîi culege folc. în anul 1926, la îndemnul prof. său din Lugoj, Aurel E. Peteanu, va deveni apoi, între anii 1935—1937, activ colab. al Arhivei de folc. din Cluj. Trimite din Baru și Baru Mare (jud. Hunedoara) răspunsuri la următoarele chestionare ale arhivei: *Calendarul poporului pe lunile ian.-febr.*; *Obiceiuri de vară (Călușarii)*; *Obiceiuri de primăvară*; *Credințe și povestiri despre duhuri, ființe fantastice și vrăjitoare*; *Pămîntul, apa, cerul și fenomenele astronomice după credințele și povestirile poporului*; *Casa, gospodăria și viața de toate zilele (credințe, obiceiuri și povestiri)*; *Nunta (obiceiuri și credințe)*. În caietele sale mai sînt cîntece și balade,

materiale despre „focul viu”, snoave. Ca „stipendiat” al arhivei, realizează în anul 1937 (5-28 iul.) o cercetare monografică a Gorjului de Nord. Trimite arhivei și cîntece și balade copiate din caietul (din 1903) al țăranului Nistor Bota (din Petros, jud. Hunedoara). Pentru contribuția sa, O. este premiat de arhivă în 1936 cu 1000 lei.

Alte op.: O instituție științifică transilvăneană: *Arhiva de folclor a Academiei Române*, în *Dezrobirea*, Alba Iulia, 31 ian. 1942; O sursă de folclor neglijată, în *Cont.*, Buc., an, XII, 1966, nr. 23.

PĂSCULESCU Nicolae, n. 20 dec. 1869, Orlea, jud. Olt — m. ? St. univ. de lit. la Buc. Prof. la Tîrgoviște (1899—1904), Brăila (1904—1905), Galați (1905—1906), Pomîrla, jud. Botoșani (1906), Tulcea (1906—1907), Huși (din 1907). Colab. la *Telegraful român*.

•

Literatură populară românească, adunată de ~, prof. s., cu 30 arii notate de Gheorghe Mateiu, șeful muzicei comunale din Huși (Buc., Acad. Rom., DVPR, clg. și st., V, Librăria Socec și comp., Viena, Gerold et comp., Leipzig, O. Harrassowitz, 1910, 394 + XII p.), socotită pe bună dreptate de Ion Bianu, în referatul însoțitor „de o însemnătate cu totul deosebită”, „de o mare valoare”, cuprinde 61 balade, grupate după clasificarea lui G. Dem. Teodorescu (superstițioase și solare, istorice, haiducești, acestea fiind cele mai numeroase, domestice), 66 colinde (la fereastră, de familie, de bărbat, de boieri mari, de negustor, de flăcău, de tineri, de băiat, de fată mare, de copil mic, de babă, de mocan, de cioban, de pescar, de vânător), plugușorul (12 texte), vasilca (5), sorcova (2), conăcării (6), descîntece (56), proverbe și zicători (250), ghicitori (759). Textele provin dintr-un spațiu larg: din zona unde s-a născut P., apoi din zonele unde a funcționat ca prof. Baladele provin de la cîțiva buni interpreți: Lucan Candoi din Celei (14 texte), Petre Stăncilă din Orlea-Olt și Fănică Radu din Silitraru-Brăila. Colindele provin însă din zonele Tîrgoviște, Ialomița, nordul Dobrogei și sudul Moldovei. Bogăția și varietatea, fru-

mușetea textelor, interesantul gl. cules pe două coloane (p. 319—388), cele 30 de melodii de balade, fac din col. lui P. una din cele mai valoroase. I. Bianu, care a propus col. spre publicare, a apreciat bine valoarea textelor: „toate au fost culese direct din graiul viu; foarte multe — marea majoritate — sînt bucăți cu totul nouă”. După apariția vol. din anul 1910, P. a mai colecționat un număr însemnat de texte, însă și le-a însușit Gh. I. Tăzlăuanu, fost elev al lui P. la Huși, și le-a publicat în *Comoara neamului*.

Bibl. ref.: ***, *O nouă culegere de folclor*, în *Luc.*, Sibiu, an. IX, nr. 13—14, 1—16 iul. 1910, p. 353—354; ***, N. Păsculescu, „*Literatură populară românească*”, în *IC*, an. III, nr. 8, aug. 1910, p. 255; G.P., Nicolae Păsculescu, „*Literatură populară română*”, în *VR*, an. V, nr. 9, sept. 1910, p. 504; ***, „*Literatură populară românească*” de N. Păsculescu, în *Vieața nouă*, Buc., an. VI, nr. 11, 1910, p. 220.

PETRESCU Gheorghe, n. 23 apr. 1944, Șomcuta Mare, jud. Maramureș — m. 22 dec. 1978, Cluj-Napoca. Șc. gen. în loc nat.; șc. ped. la Oradea (1957—1963); Cons. Cluj (1963—1968). Cercetător la Secția de etnogr. și folc. a Filialei Cluj a Acad. R.S.R. (pînă la 1 sept. 1971); asist. univ. la Cons. Cluj (1 sept. 1971—1978), unde elaborează primul curs de Introducere în etnolingvistica muz. rom. M. al UC din R.S.R. Colab. la *Marisia*, *Revista de etnografie și folclor*, *Studii de muzicologie*, *Tribuna*.

În scurta dar rodnică sa activitate înregistrează peste 2000 de melodii din c. 100 loc. din zonele Bihor, Chioar, Valea Gurghiului, Huedin, Sălaj, Oaș și elaborează 47 de st., art., recenzii. Elaborează următoarele cap. din lucrarea monografică *Folclorul Văii Gurghiului: Folclorul copiilor, Repertoriul de înmormîntare* (în *Marisia*, Tg. Mureș, an. 7, 1977, p. 439—440, 424—432), *Cîntecul propriu-zis* (în colab. cu Lucia Iștoc (*Ibid.*, an. 8, 1978, p. 726—734), *Particularități structural-funcționale în producțiile strigate* (*Ibid.*, p. 735—742). În monografia *Folclor muzical din zona Huedin, județul Cluj* (Cluj-Napoca, 1979), semnează cap. *Folclorul copiilor, Cîntecul de leagăn, Colindatul și colindele, Vergelul și cîntecul său propriu, Șezătoarea*,

Repertoriul de înmormîntare. Dintr-o serie de lucrări în care foloseşte metode moderne de cercetare, publică st. Folclor cîntat în satele de pe valea Crişului Negru. Vocabula muzicală 7b 0—4 (în vol. Zilele folclorului bihorean, ed. a IV-a, Oradea, 1974, p. 267—290).

Alte op.: *Cîntecul vergelului* (în colab. cu Tr. Mîrza), în *REF*, Buc., an. 14, nr. 2, 1969, p. 137—150; *Conturarea dialectului muzical bihorean în scrierile lui Béla Bartók*, în *Béla Bartók (1881—1945)*, Oradea, 1971, p. 59—74; *Cîntecul popular bihorean în creaţia lui Francisc Hubic*, în *Francisc Hubic (1883—1947)*, Oradea, CCES al jud. Bihor, 1973, p. 61—86; *Memoratorul muzical 234. O problemă de educaţie muzicală preşcolară şi şcolară*, în *SM*, XIV, 1979, p. 119—130.

Bibl. ref.: Tr. Mîrza, *In memoriam. Gheorghe Petrescu (1944—1978)*, în *AF*, I, Cluj-Napoca, 1980, p. 206—207.

PISTOLEA Vasile, n. 16 apr. 1947, Căvăran (azi Constantin Daicoviciu), jud. Caraş-Severin. St. univ. de fil. la Tim. (1967—1972). Prof în loc. nat.

Folclor din com. Constantin Daicoviciu (Căvăran) şi împrejurimi (Mîtnicul Mare, Constantin Daicoviciu, Peştere, Ohaba Mîtnic), în vol. *Trandafir cu creanga-n apă. Folc. poetic din Caraş-Severin* (Reşiţa, 1976, p. 127—163); Nichifor Mihaela, ~, *Du-te, dorule-n pustiu. Cîntece de dragoste şi dor. Folc. poetic de pe valea Timişului Caraş-Severin*, Note preliminare, fişe de autor, indici şi gl. de ~ (Reşiţa, 1981, 160 p.).

PÎRVESCU Pompiliu Z., n. 26 nov. 1883, Ostrov, jud. Constanţa — m. ? St. univ. de lt. la Buc. (abs. 1907). Prof. la Buzău (de la 20 ian. 1908), Tr. Măgurele (de la 15 oct. 1908), Tecuci (de la 1 nov. 1909), Focşani. Colab. la *Convorbiri literare*.

După col. lui T. T. Burada, *O călătorie în Dobrogea* (Iaşi, Tip. Naţională, 1880, 280 p.) şi înaintea col. întreprinse de C. Brăiloiu şi realizată de acesta împreună cu colab. sale

(vezi vol. C. Brăiloiu, Emilia Comişel și Tatiana Gălușcă Cîrșmariu, *Folclor din Dobrogea*, st. intr. de Ovidiu Papadima, Buc., Minerva, 1978, XLIII+613 p.), se situează cronologic *Hora din Cartal* de ~, cu arii notate de C. M. Cordoneanu (Buc., Acad. Rom., DVPR, Clg. și st., I, 1908, 195 p.). Clg. nu se rezumă la aspectul coregrafic, ci include și „tot ce am găsit în credințele și datinele poporului cu privire la jocuri”, și este astfel structurată: 1. Hora, 2. Datini, 3. Legende, 4. Cimilituri, 5. Nunta. Autorul își asociază pe C. M. Cordoneanu, „priceput maestru de muzică din București”, care înregistrează cu fg. 63 de melodii de joc, aspect care face din *Hora din Cartal* prima cercetare care a beneficiat de acest mijloc modern (în epocă) de înregistrare. Deși se stabilește asupra unei singure loc., P. vizitează totuși și alte așezări (Casimcea, Dulgheru, Pantelimon, Răhman, Topolog, Tortoman), convingîndu-se că și acestea „au totdeauna aceleași jocuri, aceleași obiceiuri”. Nelipsită de scăderi (mai ales cînd se încearcă teoretizări), *Hora din Cartal* este o bună lucrare de pionierat, valoroasă prin materialul propriu-zis.

Bibl. ref.: M.[Simion Mehedinți], *Pompiliu Pîrvescu: „Hora din Cartal”*, în *CL*, an. 42, nr. 11, nov. 1908, p. 529; E.H. [Enea Hodoș], *Pompiliu Pîrvescu „Hora din Cartal”*, în *Luc.*, Sibiu, an. VIII, nr. 1, 1 ian. 1909, p. 20—21; *IFR*, 435—437.

POP Darius, n. 16 apr. com. Măgura Ilvei, jud. Bistrița-Năsăud — m. 20 mart. 1965, Cluj. St. muz. la Debrețin (1901—1905), cu János Izák (teorie-solfegii); Buc. (1915—1917), cu D. G. Kiriak (teorie-solfegii), Alfonso Castaldi (armonie); st. univ. la Cluj (1919—1922). Dirijor de cor (1905—1912) în Maieru, Șanț, Beclean, Bulgari, Sisești-Băsești; revizor și inspector școlar în Transilvania (1919—1943); prof. de muz. la Șc. ped. de băieți din Cluj (1945—1946); folclorist al orchestrei pop. a Filarmonicii din Cluj (1958—1962). Fundează z. *Satu Mare* (1919) și rev. *Țara de Sus* (1919), *Țara Oașului* (1919), *Viața școlară* (1924), *Granița* (1934). Colab. și la *Adevărul*, *Dimineața*, *Familia*, *Muzica*, *Românul*.

•

Compozitor (muz. vocal-simfonică; muz. simfonică; muz. instrumentală; muz. corală), poet și publicist, P. valorifică

în creațiile sale muz. (*Tablouri din Munții Rodnei* ; *Suita I de la Rodna* ; *Suita a II-a de la Rodna* ; *Someșana Mare pentru orchestră* ; „someșanele” pentru piano solo ; prelucrările de melodii pop., cele mai multe pe versuri pop.) melosul someșan. De la acest bun cunoscător al muz. pop. ne-a rămas o col. (aflată în ms. sub nr. 90 la Arhiva ICED-Buc., în 3 caiete : I, 100 p. ; II, 96 p. ; III, 96 p.) conținând 275 cîntece (însoțite de texte lit.) și melodii de joc. Col., nesistematizată pe genuri, cuprinde cîntece de dragoste și dor, cîntece de nuntă, de cătănie, haiducești, de noroc, de leagăn, bocete, balade (*Pintea* și apoi, celelalte, familiale), colinde (*Miorița* ș.a.), cîntece ceremoniale la seceriș (de cunună), culese din jud. Bistrița-Năsăud (Măieru, Tîrlișua, Anieș, Rodna Veche, Ilva Mare, Măgura Ilvei, Căianu Mic, Căianu Mare, Leșu-Ilvei, Salva), jud. Cluj (Așchileu Mare, Săcuieu), jud. Maramureș (Lăpușel, Bîrgău), jud. Sălaj (Ciumărna, Romănași). Toate melodiile au fost notate în anul 1955. O serie de precizări care însoțesc melodiile (numele loc. și al inf., numele formațiilor muz. instrumentale care au interpretat unele melodii, în sfîrșit cîteva note privind viața unor melodii) sînt deosebit de utile. Nepregătită pentru tipar, col. lui P., „o mostră din noianul tezaurului muzical din Munții Rodnei”, avea pentru autorul ei mai mult semnificația unui „avertisment pentru folcloriști”.

Bibl. ref. : MRCML, p. 357—358.

POPA, Vasile Gh., n. 23 nov. 1912, Fîntîni, jud. Galați — m. 18 iul. 1976, Buc. St. de teol. și filoz. la Cernăuți. Prof. de lb. rom. și lb. lat. la Fălticeni (1947—1973).

P. publică o singură col., *Folclor fălticenean* (cîntece și strigături), material cules de prof. ~, orînduire și pref. de V. Adăscăliței (CÎCPMAM — Suceava, 1974, 191 p.), care cuprinde cîntece (de dragoste și dor, de obidă și revoltă, de haiducie, de înstrăinare, de cătănie și război, de lume, satirice), răvașe în versuri, strigături, culese între anii 1950—1971 din 32 loc. ale jud. Suceava, „creații folclorice pline de prospețime, care sînt prea rar variante ale unor materiale întîlnite pe arii mult mai largi” (apreciază pref.). Un bogat material în ms.

POPESCU Adrian Em., n. 30 ian. 1904, com. Ohaba-Jilțuri, jud. Gorj. St. norm. la Turnu Severin (1922—1924). Înv. din Văgiulești (1926—1927) și Covrigi (1927—1976).

Cîntece de pe jilțuri (CÎCPMAM, Tîrgu Jiu, 1977, 224 p.) cuprinde peste 300 de texte din loc. situate între culmea Jiului și culmea Motrului, precedate de o succintă prezentare a zonei.

POPESCU Alexandru, n. 8 mai, Buc. St. univ. de ist. la Buc. (1960—1965); urmează cursurile de etnogr., etnol. și ist. la Univ. din Bonn (1970—1971; 1973—1974). Cercetător științific la ICED din Buc. (din 1966). Dr. în etnogr. al Univ. din Bonn cu teza *Rumänische Erntebrauch*, sub conducerea prof. M. Zender. M. al Soc. de etnogr. din R. F. Germania. M. în comitetul de redacție al rev. *Demos*. Colab. și la *Albina*, *Anthropos*, *Anuarul Institutului de cercetări etnologice și dialectologice*, *Biharea*, *Buletinul Atlasului etnografic al României*, *Cîntarea României*, *Era socialistă*, *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, *Magazin*, *Magazin istoric*, *Muzeul satului și de artă populară*, *Revista de etnografie și folclor*, *Revista muzeelor*, *Studii și cercetări de etnografie-istorie*, *Zeitschrift für Volkskunde*.

Semnează st. de etnol. comparată, antropologie culturală, ist. culturii, istoriografie, vădind preocupare mai sistematică pentru obiceiurile pop. și folc. obiceiurilor, domeniu căruia îi închină st. următoare: Germina Comanici, ~ Lia Stoica Vasilescu, *Focurile de peste an* (în REF, Buc., an. 16, nr. 1, 1971, p. 71—77); *Rumänische Erntebrauch* [Obiceiurile la seceriș ale românilor] Inaugural Dissertation... von ~, Philosophische Fakultät der Rheinischen Friederich-Wilhelm (Bonn, 1974, 249 p. cu il.); *Erntebrauch in Siebenbürgen und in Banat* (în *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, Buc., Band 22, nr. 1, 1979); *Contribuția obiceiurilor populare la formarea conștiinței de neam* (în *Anuarul ICED*, Buc., Seria A, 1, 1979, p. 69—75); *Obiceiurile populare — componente de bază ale identității istorice românești* (în *Biharea*, Oradea, VI,

1979); *Contribuții la cercetarea obiceiurilor de muncă în Caraș-Severin* (în *Studii și comunicări de etnografie-istorie*, III, Caransebeș, 1979); *Obiceiuri legate de naștere și copilărie pe valea Izei (Maramureș)* (în *Buletinul Atlasului etnografic al României*, Buc., 7/1980); *Prolegomene la o definire a obiceiurilor populare* (*Ibid.*, 8/1980); *Obiceiurile populare*, în *Introducere în etnologie*, coordonator științific dr. Romulus Vulcănescu (Buc., EARSR, 1980, p. 112—118); *Probleme ale valorificării obiceiurilor populare* (în *Anuarul ICED, Seria A*, 3, 1981, p. 61—72); *Tendințe actuale în evoluția obiceiurilor populare* (în *REF*, t. 26, nr. 2, 1981, p. 165—177).

Alte op.: O ipoteză istorică în legătură cu „Cîntecul lui Priscoveanu”, în *REF*, an. XI, nr. 1, 1966, p. 69—79; *Aspecte ale „paysanului rural” în legende și tradiții istorice*, *Ibid.*, an. XIII, nr. 1, 1968, p. 75—79; *Aplicații ale eșantionării în realizarea Atlasului etnografic al României*, *Ibid.*, an. XIV, nr. 6, 1969, p. 447—459; *Perspective antropologice în cercetarea culturii și civilizației populare*, *Ibid.*, an. XV, nr. 1, 1970, p. 73—80; *Tovărășiile cu caracter agricol în Clisura Dunării*, în *Atlasul complex al Porților de Fier*, Buc., EARSR, 1972, p. 230—231; *Metoda comparativă în cercetarea culturii și civilizației populare*, în *REF*, an. XVIII, nr. 1, 1973, p. 165—179; *Vikingii* (în colab.), Buc., Albatros, 1976; *Înregistrarea și sistematizarea materialului de teren prin intabulare și tabele cumulative*, în *Buletinul Atlasului etnografic al României*, 3/1978; *Interpretări etnologice la „Revoluțiile Valahiei” de A. M. del Chiaro*, în *REF*, an. XXIII, nr. 2, 1978, p. 197—207; Șerban Cantacuzino, Buc., Ed. Militară, 1978, 176 p. + 6 f. pl.: *Cultura geto-dacă*, Buc., EȘE, 1982, 112 p.

PRICHICI Constantin Gh., n. 8 iul. 1911, Huși — m. 27 mai 1977, Buc. Șc. pr. și st. s. la Huși; urmează cursurile muz. ale Acad. de muz. și artă dramatică din Iași și ale celei din Buc. Prof. s. la Cetatea Albă și Orhei (1936—1941); șef al bibliotecii și al discotecii muz. la Radiodifuziune (1941—1950); cercetător științific principal la IF din Buc., în cadrul căruia este șeful colectivului de cercetări folc. „Moldova” (1950—1959); paralel, funcționează ca secretar al Secției de critică și muzicologie a UC din R.P.R. (1951—1955); folclorist muz. la Filarmonica de stat „Moldova” din Iași și prof. la Inst. ped. de trei ani din Iași

(1959—1964) ; folclorist muz. și secretar muz. al orchestrei „Barbu Lăutarul” din Buc. (1964—1968) ; secretar muz.-lit. la ansamblul „Rapsodia română” din Buc. (1968—1972). Colab. la *Muzica, Revista de folclor*.

În vol. de debut, *125 Melodii de jocuri din Moldova* (ESPLA, Buc., 1955, 134 p.) și-a propus „să adunăm tot ce am găsit mai bun, mai frumos și mai interesant atît din punct de vedere documentar cît și artistic” din zonele Suceava, Iași și Bacău și a grupat cîntecele în secțiunile : Jocuri de nuntă, Jocuri bătrînești, Jocuri mai apropiate de zilele noastre, Jocuri contemporane cu frecvență mai mare. P. adaugă o serie de considerații privind răspîndirea unor jocuri, caracteristicile melodiilor (forma jocului, tempoul), viața muz. a zonelor investigate (formații și cîntăreți pop., tarafuri, fanfare, locul special al unor instrumente în asemenea formații). Col. este, cum s-a spus la apariție, inegală sub raport valoric : doar 71 melodii provin de pe fonograme și benzi de mg., celelalte fiind notate după auz ; o serie de piese sînt pseudopopulare, în fine unele încadrări în măsuri nu sînt fericite. Mult mai riguroasă este clg. următoare : Vasile D. Nicolescu și ~, *Cîntece și jocuri populare din Moldova* (EM, 1963, 192 p.). Ultima sa col. tipărită privește jocurile din trei jud. ale Munteniei : *Melodii de jocuri populare din județele Ilfov, Ialomița, Teleorman* (Buc., CCP a jud. Ilfov, 1970, 161 p.). Cele 156 melodii de jocuri sînt ordonate după criteriul vechimii lor. Scurta pref. a autorului face cîteva observații privind forma arhitectonică a jocurilor, ritmica și metrica, măsurile, tonalitatea și modurile. Pe lîngă precizia notării (toate melod.ile au fost înregistrate cu mg.), este vădită o mai mare rigoare decît în prima col. : astfel datele despre piese sînt cît mai complete, nelipsind nici precizarea instrumentului cu care a fost executată fiecare bucată. În *Haiducul Pinteazul în tradiția poporului nostru*. St. de folc. (Buc., EM, 1979, 176 p.) monografiază cadrele ist.-social, geogr.-toponimic, etnol. Analizează atît aspectul muz. cît și lit. al creațiilor pop. despre haiducul amintit. Autorul opinează că melodia baladei are substrat pentatonic, că „își are rădăcinile adînc înfipte în fondul tradi-

țional de cîntece păstorești". Două anexe (una a documentelor muz., cealaltă a celor lit.) completează monografia.

Alte op.: *Țambalul. Contribuții la cunoașterea instrumentelor populare*, în *Muz.*, Buc., an. II, nr. 8—9, 1952, p. 130—139.
Bibl. ref.: L. Stănculeanu, *Constantin Gh. Prichici: „125 Melodii de jocuri din Moldova”*, în *RF*, Buc., an. 3, nr. 2, 1958, p. 147—152.

PROCA CIORTEA Vera, n. 30 ian. 1915, Sibiu. Academia națională de educație fizică din Buc. (1932—1936); st. de specializare (1937—1938) la Ins. De Ritmie Güntherschule (pe sistemul Karl Orff) și la Meisterstätten für Tanz, ambele din Berlin; cursuri de informare în specialitate la Dresda (1963, 1964), Essen (1964, 1966), Leipzig (1965, 1972), Köln (1967), Bonn (1975), Kiel (1979, 1980, 1981). Asist. apoi lector la Inst. de educație fizică; prof. univ. la Inst. de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale” din Buc. (pînă în 1973); maestru de balet al Teatrului Național (1944—1947) și al Ansamblului Giulești (1951—1953) din Buc.; șef al sectorului coregrafic al IF din Buc. (1949—1961). Conducătoare a Grupului de etno-coreologie din cadrul Consiliului internațional de muz. pop. (din 1962); m. în Comitetul executiv al Consiliului internațional de dans din cadrul UNESCO-Paris (din 1977). Colab. la *Analele educației fizice*, *Dans Balans* (Rotterdam), *Langages* (Paris), *Muzica, Monde dela Danse* (buletin UNESCO), *Revista de folclor, Tancműveseti Ertesítő* (Bud.), *Yearbook of the International Folk Music Council*.

P.C., coregraf și coreolog, se numără între cei cîțiva specialiști care, în cadrul IF, abordează cercetarea științifică a repertoriului coregrafic rom. În *Jocuri populare românești*. Clg. alcătuită sub îngrijirea IF (Buc., ESPLA, 1955, 148 p.) sînt reținute 30 de jocuri din Muntenia, Moldova, Ardeal, Banat și Oltenia, criteriile de selectare fiind reprezentativitatea, valoarea artistică, numărul jucătorilor, varietatea formațiilor, figurile de pași. La fiecare joc se specifică dacă este vechi, apoi formația, ținuta, tempoul, măsura muz. și se face descrierea jocului (figurile, variația, formula ritmică). Pl. color înfățișează portul local al zonelor avute în vedere. Metodologia este prezentă apoi

în alte antol., unele apărute în străinătate : ~, Emanuela Balaci, Andrei Bucșan, Constantin Costea, Anca Giurchescu, Paraschița Ștefănescu, *Patruzeci de jocuri populare românești*, antol. alcătuită de secția de coregrafie a IF (Buc., 1961) ; *Der Rumänische Volkstanz*, în *Das Tanzarchiv* (Hamburg, 1961) ; *Rumänische Volkstänze* (Leipzig, Zentralhaus für Kulturarbeit, 1967). O serie de st. propun un nou sistem de notare ori analizează jocuri pop. rom. : *Dansurile populare în R.P.R.* (în *Muz.*, Buc., an. II, nr. 8—9, 1952, p. 57—65) ; *Despre notarea dansului popular românesc* (în *RF*, Buc., an. I, nr. 1—2, 1956, p. 135—171, an. II, nr. 1—2, 1957, p. 65—92) ; *A Dance Notation System developed in Rumania*, by ~, explanation and comentary by Rykey Holden (USA, 1962) ; *Romanotatie* (în *Dans Balans*, Rotterdam, nr. 2—3, 1964—1965) ; *Forme tradiționale și noi în dansurile de învîrtit din Ardeal* (în *Tancműveseti Ertesítő*, Bud., 1964) ; *Un domeniu demn de atenție : coreologia* (în *Muz.*, an. XIV, nr. 4, 1964, p. 32—34) ; *Der Rhythmus der rumänischen Volkstänze* (Institut für Volkskunde der Universität Wien, Schendel Verlag, 1968) ; *Quelques aspects théoriques de l'analyse de la danse populaire* (în colab. cu Anca Giurchescu) (în *Langages*, Paris, 1968) ; *Kinetic Language and Vocabulary* (în *YIFMC*, 1969) ; *Participation et representation dans le folklore* (în *Monde dela Danse*, vol. I, nr. 2, 1977) ; *The Căluș Custom in Rumania* (în *Dance Studies*, Londra, Roderyk Lange, vol. 3, 1978/1979). Desfășoară o remarcabilă activitate de popularizare a folc. coregrafic rom. prin cursuri ținute la inst. de învățămînt superior din Dresda (1964, 1967), Leipzig (1965), Stuttgart (1965, 1966, 1968, 1974), Frostavaalen (Suedia) (1974), Köln (1967, 1974), Furigen (Elveția) (1975, 1976), Zürich (1978). Ca dansatoare și coregrafă a fost preocupată de crearea unui stil de dans scenic rom. și a creat coregrafii exclusiv pe muz. cultă de compozitori rom. cont.

RIEGLER-DINU Emil, n. 1898, Buc. — m. 21 aug. 1960, Buc. Cons. Buc., cu D. G. Kiriac (teorie-solfegii, armonie), I. Nonna Otescu (armonie, contrapunct); Viena (1921—1923), cu E. Mandicevski (armonie); Akademie für Musik und darstellende Kunst din Viena (1923—1927), cu Joseph Marx (compoziție), E. Mandicevski (ist. muz., teoria instrumentelor), Karl Prochaska (contrapunct, pian); Univ. din Viena, cu Egon Wellesz (notația bizantină); st. univ. de filoz. la Viena; st. univ. de drept la Buc. Dr. în muz. (1927) al Fac. de filoz. din Viena și dr. în drept al Univ. din Buc. M. al comisiei de folc. din Ministerul Artelor din Buc. (1928—1929); consilier cultural în Ministerul de Externe din Buc. (1929—1931); prof. de muz. în Buc. (1931—1945); cercetător științific în grupul de cercetări complexe „Bicaz” al Acad. R.P.R. (1959—1960). Colab. la *Adevărul literar*, *Arhiva pentru știința și reforma socială*, *Contemporanul*, *Cugetul românesc*, *Flamura*, *Gîndirea*, *Ideea europeană*, *Muzica*, *Revista Fundațiilor regale*, *Revista vremii*, *Studii muzicologice*, *Ultima oră*, *Universul*, *Universul literar*, *Viața literară*, *Vremea*.

•

Cea mai importantă lucrare a sa, teza de dr. *Das Rumänische Volkslied. Eine musikwissenschaftliche Studie mit 162 Liederbeispielen und 2 Tabellen* [*Cîntecul popular românesc*] (Berlin, Walter de Gruyter, Kraft și Drotleff-Sibiu, 1940, 172 p.), are ca obiect „cîntecul țărănesc autentic”, „numai acesta putînd lămuri sufletul românului de baștină, plin de iubirea naturii, înțelepciunea vieții, umorul, delicată emotivitate, voluptate și dor”. În intr.

înfățișează ideile de seamă cu privire la cîntecul nostru pop., la originea lui. După opinia sa cîntecul pop. rom. și-a avut sorgintea în platoul Transilvaniei. Stăruie apoi asupra caracteristicilor *horei* (=doinei), socotite a fi tonalitățile vechi grecești, dorică, frigică, hipodorică, hipofrigică, pentatonica (hemitonică și anhemitonică), cromatică orientală, scara pentatonică cromatică, absența subsemitonului. Va reveni pe larg în partea a treia a lucrării, în care analizează melodia, ritmul și maniera de execuție a *horei* și *horei* lungi. Întregul demers este orientat spre demonstrarea originalității cîntecului pop. rom., spre denunțarea falsității tezei influenței muz. mag. asupra celei rom. „Ca izvor primitiv al cîntecului popular românesc trebuie însă să considerăm — spune **R.-D.** — cîntecele *rubato* (nu în forma maqamului) și *tempo giusto* ale ciobanilor ardeleni, care s-au păstrat neatinse probabil de-a lungul mileniilor, împreună cu vechile instrumente de suflat ciobănești, ca buciumul, cimpoiul și fluierul”. Autorul se sprijină pe 162 de melodii (159 texte sînt date în lb. rom. și în trad. germ.), extrase din col. T. Brediceanu, B. Bartók, D. G. Kiriac, T. Pamfile, Al. Voevidca, G. Fira, P. Ciorogariu, Al. Vasiliu-Tătăruși și din col. sa personală, grupate în secțiunile: de dragoste, de leagăn, bocete, cîntece de nuntă, de joc, de chef, soldățești și de locul nașterii, epice, colinde, de paparude. În ciuda stadiului în care se aflau clg. și st. cîntecului nostru pop. în momentul cînd își elabora **R.-D.** cartea, valoarea științifică, fie și parțială, a lucrării sale este indubitabilă. „Autorul are meritul — apreciază G. Breazul — de a fi fixat și verificat o metodă proprie de cercetare a cîntecului nostru popular: analiza formală și structurală a raporturilor sonore care alcătuiesc liniile melodice și practica executării lor. Asupra unui material mai bogat, aplicația metodei analitice poate da rezultate și mai însemnate. Cartea lui Riegler-Dinu pune bazele cercetărilor științifice fundamentale, creînd o disciplină a cîntecului popular românesc și punînd capăt empirismului și diletantismului...” Folc. transilvănean mai făcuse obiectul st. său *Hora transilvăneană*, în vol. *Transilvania, Banatul, Crișana, Maramureșul 1918—1928* (Buc., Cultura națională, 1929, II, p. 1269—1281), în care subliniază o anumită notă dinamică a folc. muz. transilvănean: „spre deosebire de melodia populară țără-

gănată, populară, obiectivă, epică, a românilor din părțile dunărene și nistriene, hora românilor apuseni are caracter subiectiv liric eroic. Melodia horei corespunde astfel și cu textul liric dinamic al folclorului ardelean. Aceste două stiluri muzicale, cel concentric și cel recitativ, se subordonează ethosului a două vițe din neamul românesc, opuse la fire: cea din munți și cea din șes, cea a păstorilor și cea a plugarilor". Autorul ideii sorgintei transilvănene a cîntecului pop. rom. a cercetat cu interes și alte zone folc., cum este, de exemplu, Dobrogea. În st. *Folclor muzical dobrogean vechi*, în vol. 1878—1928. *Dobrogea...* (Buc., Cultura Națională, 1928, p. 787—793) subliniază unitatea creației muz. a pop. rom.: „Colindul și hora sau doina sînt bine conservate în tipuri muzicale arhaice, în esența lor de proveniență transilvăneană. Balada, atunci cînd e cîntată ca hora lungă maramureșeană, trădează influența maqamului turcesc. La mocani s-a păstrat ethosul cîntecului bihorean cu ritm rezolut sincopat, cu semicadență pe subton (treapta VII), cu intervale melodice mari în mod frigian și hipofrigian". Muz. colindelor dobrogene se apropie mult de aceea a celor ardelene.

Alte op.: *La românii din Istr'a*, Buc., 1925; *Das rumänische Volkslied und die Instrumentalmusik der Bauern* [Cîntecul popu'ar românesc și muzica instrumentală a țărănilor], în *Kongressbericht der Beethoven Zentenartier*, Wien, März, 1927; *Musik der Rumänen*, în Guido Adler, *Handbuch der Musikgeschichte*, Berlin, Ed. Heinrich Keller, 1930, p. 1182; *La Hora, le Maqam et la Chanson populaire de l'Orient européen*, în *Art populaire*, vol. III, Paris, Ed. Duchartre, 1931; *Itinerar folcloric (1926—1956)*, ms. în Bibl. UC, 1957.

Bibl. ref.: Mih. Gr. Poslușnicu, O carte de mare interes istoric, în *Armonia*, Botoșani, VII, nr. 4—5—6, apr.-mai-iun. 1930, p. 26—28; G. Breazu, Un studiu asupra cîntecului popu'ar românesc: Emil Riegler-Dinu, „Das rumänische Volkslied", în *Acțiunea*, Buc., 17 apr. 1941 și în *Fag ni din istoria muzicii românești*, V, Buc., EM, 1981, p. 371—378; V. T[omescu], Emil Riegler-Dinu, în *Muz.*, Buc., 10. 1960; *MRCML*, p. 382—383.

RUSZITSKI (ROUSCHINSKI, RUJINSKI, RUJITKI) Franz, n. 1785?, Viena — m. ?, Iași. St. la Viena, cu Wenzel Ruszitska. Oboist în orchestra Curții imperiale din Viena;

instrumentist în orchestra prințului Ipsilanti din Buc., prof. de pian, concertist în Iași; șeful Muzicii Ștabului Oștirii din Iași (1830).

Compozitor (muz. de pian: *Quadrille pour le piano-forte sur des thèmes moldaves*, Iași, Litogr. Albina, 1840) și folclorist, R. se numără, după Jean din Lublin, Ioan Căianu, Fr. J. Sulzer, Eftimie Murgu, între acei care au făcut primele notări de cîntece pop. rom. Col. sa, mai amplă decît ale celor amintiți, se intitulează *Musique orientale. 42 chansons et danses moldaves, valaques, grecs et turcs*. de ~, traduits, arrangés et dédiés a Son Excellence Monsieur de Kisseleff... (Iassy, Litographie de l'Abeille, 1834) și însumează 36 melodii rom. (dintre care 24 sînt cîntece iar 12 dansuri), 2 gr. și 2 tc., culese, cele mai multe, de la lăutari din cartierele ieșene. Dincolo de faptul că notația nu surprinde specialitatea metrică a dansului rom. col. sa are merite indubitabile: „Ruszitski intervine activ atunci cînd transformă melodii vocale în melodii instrumentale cu acompaniament. El nu se atinge de profilul modal. Dimpotrivă, se pare că-l accentuează, pentru a conferi pieselor ambianță mai colorată. În conformitate cu structura lăutărească a melodiilor de circulație, intervine asupra conductorilor vocali, adăugîndu-le se pare de mai multe ori diferite formule sinuoase — spre a le conferi o mai mare pregnanță orientală — și broderii luxuriante. Aceasta se petrece întotdeauna la vocea superioară, care expune tema în timp ce restul vocilor au o desfășurare statică, pasivă, fiind reduse la susținerea unui primitiv fundal armonic, care de cele mai multe ori face o mezialianță cu linia superioară”. (Octavian Lazăr Cosma).

Bibl. ref.: MRCML, p. 388; HMR, III, p. 67—88; Gheorghe Ciobanu, *Muzică instrumentală, vocală și psaltică din secolele XVI—XIX*, Buc.. EM, 1978, p. 75—114.

SCHMIDT Wilhelm, n., ? Galiția — m., ? Prof. la gimn. din Sibiu (din 1854) ; prof. la Cernăuți.

Istoric și filolog, **S.** semnează st. de folc. comparat *Ein Beitrag über die Volksmythen. Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Rumänen Siebenburgens. Ein Beitrag zur Kenntniss des Volksmythus* [Anul și zilele sale în concepția și obiceiurile românilor din Transilvania. O contribuție la cunoașterea mitului popular] (Sibiu, Schmiedicke, 1866, X+66 p.), în care cercetează obiceiurile ciclului familial și ale celui calendaristic (obiceiuri de iarnă, obiceiuri de primăvară, credințe despre zilele săptămânii). În bibl. folosită de **S.** figurează I. K. Schuller, Fr. Müller, G. Schuller, Fr. W. Schuster, Talvj, K. Simrock, M. Opitz, Fr. J. Sulzer, Frații Schott, Grisellini. **S.** pledează pentru romanitatea pop. rom. și pentru continuitatea lui pe străvechiul pământ al Daciei. Greșește însă când socotește datina colindatului și colindele noastre a fi de origine sl. St. lui **S.** trezește interesul lui At. M. Marienescu pentru obiceiurile și credințele pop. nostru.

Bibl. ref.: Anca Goția, *Wilhelm Schmidt*, în *SINCRINRG*, II, 1981, p. 275—278.

SEICULESCU Marin, n. 18 aug. 1863, Crîngeni, jud. Teleorman — m. 12 iun. 1939, Crîngeni, jud. Teleorman, St. norm. la Buc. Inv. în loc. nat. (1884—1925).

Răspunsurile sale la *Chestionarul lingvistic* al lui B. P. Hasdeu (BARSR, vol. 14, p. 71—74) și la *Chestionarul istoric* al lui N. Densusianu (BARSR, ms. 4557, p. 401—402) cuprind interesante mărturii despre credințe pop., sărbători și obiceiuri din com. nat., pînă acum singurele atestări ale unor fenomene etnogr. de la sfîrșitul sec. trecut de pe valea Călmățuiului.

STANCU Dumitru, D. n. 2 iul. 1915, Albești, jud. Teleorman, Cons. Buc. (1938—1942), unde are prof. pe I. Chirescu (teorie-solfegii), M. Jora (armonie, contrapunct), D. Cuculin (compoziție), Șt. Popescu (dirijat coral), C. Brăiloiu (ist. muz., folc.), Elena Saghin (canto). Dirijor al corului „Cîntarea Roșiorilor” (1935—1938), al fanfarei l. „N. Anastasescu” (1937—1938), ambele din Roșiori de Vede, al fanfarei l. industrial nr. 1 din Buc.; corist (1940—1952), maestru de sunet (1952—1954), dirijor și director al Ansamblului de cîntece Radio-Buc. (1954—1956); lector la ICPCD-Buc. (1955—1957); prof. de muz. la Inst. ped. de 2 ani din Buc. (1956—1962); lector la catedra de teorie-solfegii la Fac. de muz. a Inst. ped. de 3 ani din Buc. (1963—1966); inspector general în Ministerul Învățămîntului (1966—1969). Colab. la *Gazeta învățămîntului*, *Îndrumătorul cultural*, *Izvorașul*, *Muzica*, *Mugurași* ș.a.

Dacă folc. lit. teleormănean este bine cercetat în sec. trecut de D. Teleor, Christea N. Țapu și Ion Florescu, iar în sec. nostru de Gh. I. Neagu, cel muz. își găsește în S. un avizat clg. și exeget. Clg. *Pe deal la Teleormănel. Cîntece pop. din jud. Teleorman* culese de ~, Cuvînt înainte de Ion Dumitrescu (CCES al jud. Teleorman, CÎCPMAM, Alexandria, 1977, 214 p.) cuprinde doine și balade, cîntece de dor, de jale, de petrecere, de nuntă, de înstrăinare, cîntece din folc. nou din comunele Peretu, Beuca, Albești, Scrioaștea, Balaci, Urlui, Didești, Licuriciu, Lița, Băbăița, Plopîi-Slăvitești, Nenciulești, Zlotești, Mavrodin, Dulceanca, Dobrotești, Merii-Goala, Năsturelu, Sfîntești, Vede, Plosca, Talpa, Vîrtoape, Crîngu, Călmățui de Sus, Izlaz, Sîrbeni. Vol. următor, *Pe deal la Teleormănel. Cîn-*

tece și jocuri populare din județul Teleorman, culese de ~, Cuvînt înainte de Ion Dumitrescu (CCES al jud. Teleorman, CÎCPMAM, Alexandria, vol. II, 1979, 358 + 8 p.) (premiul UC) conține cap.: Din folclorul copiilor; Din folclorul obiceiurilor. Colinde; Balade, doine, cîntece haiducești; Cîntecul propriu-zis; Cîntecul contemporan; Melodii de joc din zonele Albești-Mavrodin-Dulceanca-Vedea, Didești-Beuca-Sfințești, Izlaz-Lisa-Crîngu, Zlotești-Tărăraști. Al treilea tom, cu același titlu și apărut sub aceleași auspicii (Alexandria, 1981, 228 p.), include doine și balade, cîntece de dragoste, de petrecere, de înstrăinare și două secțiuni de fol. instrumental (melodii instrumentale de ascultat; melodii instrumentale de joc). În cele două compartimente din urmă se remarcă variata structură formală, bogăția melismatică, mișcarea vioaie și foarte vioaie. Cercetînd folc. unui jud. situat „la răscruce de mari artere de circulație economică”, S. apreciază că nu toate cîntecele înregistrate sînt creații ale zonei: „deși multe dintre cîntece notate aici au o foarte largă arie de circulație dincolo de granițele geografice ale județului Teleorman — totuși ele «viețuiesc» aici din vremuri străvechi, structurîndu-și forma și conținutul și consolidîndu-se odată cu trecerea timpului ca valori folclorice teleormănene”. Compozitorul Ion Dumitrescu apreciază că volumele lui S. se constituie într-un „eveniment cultural nu numai de importanță locală, ci pentru toată etnomuzicologia noastră, pentru toți cercetătorii și iubitorii cîntecului popular românesc”, că alcătuiesc o „culegere unitară și sistematică”.

Alte op.: *Melodii vrîncene. Doina și jocuri*, CCP-Vrancea, Focșani, 1969, 164 p.; *Formații de instrumente populare de suflat. Modalități de lucru*, Cuvînt înainte de Ion Dumitrescu, Școala populară de artă Tîrgoviște, 1982, 279 p.; *Pe plaiuri vrîncene. Cîntece populare din jud. Vrancea*, I, Focșani, 1983, 232 p.

STAUFÉ-SIMIGINOWICZ Ludwig Adolf, n. 28 mai 1832, Suceava — m. 19 mai 1897. Prof. la Cernăuți (din 1857), Brașov (1857—1876); prof. de ist. și geogr. la Univ. din Cluj (din 1876) și de ped. la Cernăuți.

În st. *Die Volkergruppen der Bukowina. Ethnographisch-culturhistorische Skizzen* [Grupele etnice ale Bucovinei. Schițe etnografice și cultural-istorice] (Cernăuți, Ed. H.

Czapp, 1884, VI + 203 p.) face considerații antropologice, psihofizice, sociale, etnoalimentare, prezintă aspecte ale folc. lit. și muz. al rom., rutenilor, huțulilor, lipovenilor, polonilor, ung., armenilor, țig., nemților și evreilor din Bucovina. Este unul dintre primii culegători de povești pop. bucovinene prin vol. *Volkssagen aus der Bukowina* [*Legende populare din Bucovina*] (Cernăuți, H. Pardini, 1885, 2 f. + 139 p.), care cuprinde 120 tradiții și legende culese din Bucovina, 41 texte fiind rom. Prelucurează în proză, după o sursă nemărturisită, balada despre Meșterul Manole în *Der Klosterbau. Erzählung aus dem rumänische Volksleben* [*Zidirea mănăstirii. Povestire din viața poporului român*] (Brașov, Ed. Frank și Dessnandt, 1870, 4 f. + 70 p.).

STOIA Achim, n. 8 iul. 1910, com Mohu, jud. Sibiu — m. 2 apr. 1973, Iași. Cons.Buc. (1927—1931), cu D. G. Kiriac și I. Chirescu (teorie-solfegii), Alfonso Castaldi (armonie, contrapunct, compoziție), D. Cuclin (forme muz., estetică), C. Brăiloiu (ist. muz., folc.), G. Breazul (enciclopedia muz., ped. practică și sem. ped. muz.), Șt. Popescu (dirijat și ansamblu coral); Schola Cantorum din Paris (1934—1936), cu Paul le Flem (contrapunct), Charles Koechlin (fugă, polifonie modală), Fr. Rühlmann (dirijat orchestră), Ed. Sciortino (cînt gregorian); École normale de musique din Paris (1934—1936) cu Paul Dukas (compoziție). Prof. de muz. la Tîrgoviște (1932—1934, 1936—1937); dirijor al corului Capelei rom. din Paris (1934—1936); prof. de muz. la Focșani (1937—1940), Sibiu (1940—1943); prof. de teorie-solfegii (1943—1949), armonie (1949—1950) și rector (1949—1950, 1960—1973), la Cons. Iași; dirijor (1948—1961) și director (1950—1959) al Filarmonicii „Moldova”; preș. (1949—1955) și secretar (1955—1968) al Filialei UC din Iași; prof. de armonie și teoria instrumentelor la l. de muz. din Iași (1950—1960). Colab. la *Contemporanul*, *Cronica*, *Ethnos*, *Flacăra*. *Muzica*.

Cîțiva factori au determinat orientarea lui S. spre cercetarea folc.: colaborarea cu prof. său C. Brăiloiu în cadrul Arhivei de folkllore a UC, tradiția muz. ieșeană, necesitățile propriei creații muz. În an. 1931 C. Brăiloiu îi

scria : „Cu cît vei merge te vei convinge tot mai adînc că numai prin cultura noastră... însemnăm și noi ceva în lumea asta mare". Stabilit la Iași (1943), găsește un climat propice creației, un interes susținut pentru muz. pop. „Era încă vie în amintire — spune S. — activitatea unor înaintași ca G. Musicescu, Ed. Caudella și T. Teodorescu, continuată în perioada interbelică de muzicieni cu o aleasă formație artistică și intelectuală, printre care Al. Zirra, G. Galinescu și C. Baciuc. Ceea ce m-a impresionat a fost interesul manifestat de muzicienii vremii pentru cunoașterea și valorificarea cîntecului popular și, îndeosebi, dorința lor de a scrie lucrări accesibile." Nr. pieselor folc. culese de S. care au fost tipărite este infim : cîteva melodii îi tipărește C. Brăiloiu în vol. său : *Colinde și cîntece de stea*. Clg. îngr. de... (Buc., Publicațiile Academiei de muzică religioasă a Sf. Patriarhiei ortodoxe române, 1931, VIII + 45 p.) ; *Cîntece de pe zonă*, două br. (1940) ; *Folclor din Sibiu (Mohu)*. *Miorița cu două variante și două melodii* (în *E, Focșani*, an. I, 1941, p. 247—256). 50 *Jocuri din Ardeal* (1931) (depuse la Arhiva de folc. din Buc.) și 234 *Melodii și texte populare* (1938), pe cilindri de ceară, (depuse la Arhiva Ministerului Artelor) și alte c. 1000 melodii au rămas inedite. S. compune muz. vocal-simfonică, muz. simfonică, muz. de cameră, muz. corală, muz. vocală. Bogată activitate dirijorală. Compozitorul S. socotea că în folc. se găsesc „mereu soluții expresive nelimitate și... sursa adevăratei universalități".

Bibl. ref. : Mihai Cozmei, *Cu Achim Stoia despre : valoarea motivului folcloric*, în *C.*, Iași, an. I, nr. 1, 12 febr. 1966, p. 5 ; MRCML, p. 409—411 ; I. Pavalache, *Achim Stoia*, în *Revista noastră*, Focșani, nr. 52—53—54, apr.-iun. 1978, p. 819 ; Costică Bîzgă și Lucia Abrudan, *Achim Stoica*, Buc., EM.

SULIȚEANU Ghizela, n. 20 oct. 1920, Buc. St. muz. la Cons. „Alberto della Pergolla" din Buc. (1934—1940), cu N. Oancea (teorie-solfegii, armonie, contrapunct), Alfred Mendelsohn (armonie), Miron Constantinescu (pian), perfecționîndu-se cu M. Jora (contrapunct) și Constanța Erbiceanu (pian) ; st. univ. de filoz. la Buc. (1945—1949). Folclorist la Arhiva de folc. a SCR din Buc. (1948—1949) ; cercetător (1949—1964) și cercetător principal (1964—1980) la IEF din Buc. Dr. în psihologie al Univ. din Buc. cu

teza *Psihologia folclorului muzical* (1974). Colab. la *Anuarul Institutului de etnografie și folclor*, seria I, *Cultura poporului*, *Deutsches Jahrbuch für Volkskunde*, *Dobrogea nouă*, *Le Folklore macédonien* (Skoplje), *Muzica*, *Na rodno stvaralastvo* (Belgrad), *Revista de etnografie și folclor*, *Revista de folclor*, *Revue roumaine d'histoire de l'art*, *Studia et Acta Orientalia*, *Studii și cercetări de istoria artei*, *Yearbook of International Folk Music Council* (Kingston, Canada).

●

În cel mai important st. de folc. muz. al său, *Psihologia folclorului muzical. Contribuția psihologiei la studierea limbajului muzicii populare*. Pref. de Paul Popescu-Neveanu (Buc., EARSR, 1980, 304 p.), S. optează pentru o nouă cale de cercetare a muz. pop., propunându-și „aflarea implicațiilor psihologice în existența folclorului muzical”, ceea ce au făcut pe alte meridiane Robert Francés, G. Orlov, B. M. Teplov, Carl E. Seashore (acesta din urmă autor al cărții *Psychology of Music*, New York, 1967). „Orizontul larg deschis de către aportul psihologiei — opinează autoarea — ne poate oferi nu numai dezlegările unor întrebări mai vechi, ca de pildă acelea privind procesul de constituire a structurilor morfologice muzicale, muzical-poetice, muzical-coregrafice sau muzical-poetice-coregrafice, dar ne-a condus și către aflarea unor noi aspecte, ca, de pildă, acelea privind formarea și evoluția limbajului muzical sau stabilirea unor jaloane cu principii în problematica metodologiei, ca și încercarea de reliefare a unor principii și legi ale disciplinei etnomuzicologice însăși”. Spre deosebire de alte tipuri de analiză (morfologică, fizică, fiziologică), cea psihologică îi apare autoarei ca un punct de convergență a concluziilor tuturor celorlalte : „Putem spune că cercetarea psihologică contribuie la îmbinarea tuturor rezultatelor într-un întreg, care să evidențieze fundamentul psihologic social și să descopere folclorului muzical conținutul său real”. Prin armătura teoretică, prin interesantele experimente angajate de autoare și expuse aici, st. se prezintă ca o apariție singulară în literatura de specialitate. *Muzica dansurilor populare din Muscel-Argeș* (Buc., EM, 1976, 480 p.) cuprinde 250 melodii de joc (diverse forme de briu ; hore ;

sîrbe ; jocuri „de doi” ; chindia ; dura ș.a.), cele mai multe culese împreună cu Paula Carp, autoarei revenindu-i și transcrierea lor. St. intr. ia în dezbatere probleme ca : locul muz. de dans în complexul coregrafic și prilejurile de manifestare ; instrumentiștii ; muz. de dans și factorii evoluției ei în zona Muscel ; repertoriul muz.-coregrafic și încercare de periodizare ; caracteristici muz. generale, analiza morfologică a structurilor muz. O complexă cercetare zonală asupra unui gen (întreprinsă între anii 1972 și 1976) este *Folclor din județul Brăila. Balada sau cîntecul bătrînesc* (CÎCPMAM al jud. Brăila, 1980, 748 p.), care își propune a fi nu „doar o antologie cu cele mai frumoase și reprezentative balade, ci tocmai de a înfățișa cît mai complet posibil realitatea existenței acestei categorii folclorice cu toate implicațiile, așa cum au fost surprinse în stadiul contemporan”. În spațiul de timp amintit, S. a înregistrat pe bandă de mg. 115 piese. Dorind să înfățișeze tabloul complet al baladei, autoarea include și un nr. apreciabil de cîntece bătrînești din cunoscuta col. anterioare : 27 texte culese de G. Dem. Teodorescu de la Petrea Crețu Șolcanu, lăutarul Brăilei ; 10 texte notate de N. Păsculescu de la Fănică Radu Silistraru ; 2 texte din răspunsurile la chestionarul lui N. Denșianu ș.a. Col. este alcătuită din 112 melodii de cîntece bătrînești și 137 texte lit., acestea din urmă fiind însoțite de prețioase note privind sursele, inf., modul și prilejurile unde au fost interpretate cîntecele. Separat se dau extrase din fișele personale cu caracter autobiografic ale cîntăreților. Rezultă o cercetare modernă, care transmite o imagine concludentă a cîntecului bătrînesc din zonă, a notelor sale particulare, a unor predilecții tematice, a unor „particularități morfologice muzicale ținînd de stratul mai vechi al evoluției baladei, ca de pildă : fondul melopeic ; terminarea frazelor muzicale pe anume sunete ce — după un timp variabil de prelungire — poartă o filare ascendentă spre cvinta sau cvarta perfectă, terța mică sau mare ; realizarea intonațiilor muzicalizate ale fragmentelor parlatto în strînsă corespondență cu desfășurarea tipului muzical respectiv etc.” Autoarea a coordonat și două vol. (1975, 1977) care cuprind rezultatele st. folc. și etnogr. brăilene, primul privind o singură

loc. (Gropeni), al doilea angajînd întreaga zonă. Cerce-tează folc. unor naționalități conlocuitoare din țara noastră (tc., tătari).

Alte op.: *Viața cîntecului popular din comuna Ieud (Maramureș)*, în Muz., Buc., an. II, nr. 8—9, 1952, p. 44—56; *Din strigătele muncitorilor, meșteșugarilor, vînzătorilor și distribuitorilor ambulanți*, în *Ibid.*, an. V, nr. 1—2, 1960, p. 75—113; *Recherches sur le folklore des minorités nationales tatare et turque de la Dobroudja*, în SAO, Buc., 1967, nr. 5—6, p. 395—398; *Poemul popular „Cînd și-a pierdut cio-banul oile” (Studiu asupra unei variante din Negriștești-Vrancea)*, în REF, t. XII, nr. 6, 1967, p. 435—459; *Kinestezia și ritmica folcloru-lui copiilor (contribuția psihologiei la studiul comparat al folclorului muzical)*, *Ibid.*, t. XIII, nr. 3, 1968, p. 211—227; *Metoda experien-tală în etnomuzicologie*, *Ibid.*, t. XIV, nr. 5, 1969, p. 369—381; *Les chansons de danse des peuples balkaniques et les Noëls du peuple roumain*, în *Le Folklore Macédonien*, Skoplje, 1969, nr. 3—4, p. 265—282; *La musique de la ballade „Maître Manole” (Le sacrifice de l'emurement) chez le peuple roumain*, în *Zbornik Kongresa, S.U.F.J., Sarajevo*, 1969; *Eposul „Sora-Batîr” la tătarii din România*, în REF, t. XV, nr. 4, 1970, p. 263—288; *Muzica baladei „Meșterul Manole” — coordonate tipologice ale unor structuri muzicale lirico-narative*, *Ibid.*, t. XVI, nr. 2, 1971, p. 97—115; *La musique des „Sîn”*, în SAO, an. VIII, 1971, p. 175—198; *Genurile muzicale din Ada-Ka-leh*, în *Atlasul complexul „Porțile de Fier”*, Buc., EARSR, 1972, p. 245; *Les cantiques de souhait „Colindatul” des jeunes filles chez le peuple roumain dans le complexe du folklore balkanique*, în *Le Folklore Macédonien*, VII, nr. 15—16, 1975, p. 291—306; *Un cîntec popular de factură muncitorească despre un moment al răscoa-lei din 1907*, în REF, t. XXII, nr. 2, 1977, p. 165—178; *Les implica-tions psychologiques dans la structure du processus de l'improvisa-tion concernant le folklore musical roumain*, în YIFMC, 1977, nr. 3, p. 97—107; *Prémises méthodologiques pour une relation entre la musique nonfolklorique au cours du moyen-âge de la musique rou-maine*, în *Revue roumaine d'histoire de l'art*, Buc., t. XV, 1978, p. 41—45; *Asupra unui sistem de versificație heptasilabică în fol-clorul muzical românesc*, în *Anuarul ICED, Seria A*, 1, 1979, p. 205—219.

SZENIK Ileana, n. 7 sept. 1927, Cherla, jud. Cluj. St. la Cons. Cluj (abs. 1952). Cadru didactic la Cons. Cluj (din 1951), în prezent conf. la catedra de muzicologie, disci-

plina folc.-etnomuzicologie. Colab. la *Lucrări de muzicologie*, Samus.

•

S., elevă a lui Jagamas János, care o îndrumă spre cercetarea folc., culege cîntece rom. și mag. de la ciangăii din jud. Bacău, zona Călata (jud. Cluj), zona Aiud, zona Năsăud, zona Sălaj, zona Oaș și din Cîmpia Transilvaniei (jud. Cluj), clg. care fac obiectul vol. *A lapádi erdő alatt* [*Cîntece populare din Lopadea Nouă*], Buc., ESPLA, 1957, 120 p. (în colab. cu Almási István și Zsizsmann I.); Traian Mirza, coordonator științific, Gheorghe Petrescu, Zamfir Dejeu, Mircea Bejinaru, *Folclor muzical din zona Huedin. Huedin Környéki népzene*, pref. de T. Mirza (Festivalul național „Cîntarea României”, CCES al jud. Cluj, Cons. de muz. „G. Dima”, Cluj-Napoca, 1978, 502 p.). În ultimul vol. are o contribuție majoră: semnează (în colab.) partea din st. intr. referitoare la istoricul preocupărilor pentru folc. muz. al zonei iar singură răspunde de întreaga parte rezervată categoriilor folc. mag. S. este și autoarea unui număr însemnat de st. în care dezbate următoarea problemă: clasificarea tipologică muz. (în colindă, bocet și cîntecul propriu-zis); forma muz. în folc.; legături interetnice rom.-mag. în repertoriul muz. În replică la metodologia experimentală de clasificare tipologică propusă de Paula Carp, S. avansează o altă, deosebită „atît în ce privește orînduirea criteriilor cît și în modul de stabilire a categoriilor”. „În acest scop — notează S. — pornim de la premiza că compararea, sub raport structural, a melodiilor cu trăsături comune ori asemănătoare permite stabilirea unor anumite grade de înrudire a lor, că odată cu stabilirea acestor grade de înrudire pot fi delimitate și cîteva categorii de melodii sau grupe ale acestora. Implicit, deslușirea înrudirilor lămurește și unele laturi ale clasificării tipologice”. (*Înrudiri tipologice în cîntecul propriu-zis* [în LM, Cluj, 4, 1968, p. 107—119].) Într-un triptic de articole urmărește problema tipologiei „în lumina variabilității și stabilității”: *Modelarea profilului în rîndul melodic*, (*Ibid.*, 10—11, p. 259—289); *Relații paradigmatică și sintagmatică* (*Ibid.*, vol. 12—13); *Modelele structurale în forma liberă închisă* (*Ibid.*). Este coautoare a primului *Curs de folclor muzical*, partea I, (în co-

lab. cu I. R. Nicola și Tr. Mîrza), Buc., EDP, 1963, partea a II-a litografiat, (în colab. cu Tr. Mîrza), Cluj, Cons. de muz. „G. Dima”.

Alte op.: *Structura formei în cîntecul popular*, în LM, Cluj, 1, 1965; *Amplificarea strofei melodice în unele tipuri ale cîntecului propriu-zis*, Ibid., 3, 1967, p. 105—124; *Melodiile ritualului de înmormîntare din ținutul Năsăudului*, Ibid., 1969, p. 93—111; *Structura ritmică în cîntecul propriu-zis de stil modern și nou*, Ibid., 6, 1970; *Apartenența tipologică a unor melodii de colindă*, Ibid., 7, 1971, p. 111—124; *Kutatás és módszer*, în vol. *Bartók dolgozatok*, Buc., Kriterion, 1974; *Adalékok egy siratótípus dallamrokonságához*, în *Zenetudományi írásók*, Buc., Kriterion, 1977; *Melodiile „Mioriței” în bazinul someșan*, în *Samus* 1976—1977, Dej, 1978, p. 168—172; *Aspecte bilingve în bocetele din Cîmpia Transilvaniei*, Ibid., p. 173—178; *Pe marginea înrudirilor unei melodii din codicele canionian*, Ibid., II, Dej, 1979, p. 99—102.

Bibl. ref.: Vasile D. Nicolescu, Ioan R. Nicola, Ileana Szenik și Traian Mîrza, „Curs de folclor muzical”, în REF, Buc., an. XI, nr 4, 1966, p. 403—408

T

TELEOR Dimitrie [pseud. al lui Dumitru (Demetru) Constantinescu], n. 10 mai 1858, Atîrnați, jud. Teleorman — m. 4 apr. 1920, Buc. St. I. și st. univ. de med. (neterminate) la Buc. Funcționar la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. Editează, împreună cu Al. G. Drăghicescu, *Acera română* (1875); prim redactor la *Generația nouă* (1890).

•

T., poet, prozator, ziarist, prețuit de Al. Macedonski și prieten cîțva timp cu I. L. Caragiale, are și meritul de a realiza prima col. importantă de folc. lit. din Teleorman, publicată de G. Dem. Teodorescu în *Poezii populare române* (Buc., Tip. Modernă, 1885, p. 18, 28, 31, 47, 53, 58, 64, 68, 76, 77, 82, 84, 86, 94, 181), alcătuită din interesante colinde (excelent este colindul mioritic *Ciuta*), texte culese de la un singur inf. în vîrstă de 70 de ani în anul 1877, din com. Atîrnați-Teleorman.

TIMIȘ Nicoară, n. 19 dec. 1924, Borșa, jud. Maramureș. St. univ. de ist. la Cluj. Metodist cultural și director la CJICPMAM-Maramureș (din 1967).

•

T. este autor al unor cercetări asupra obiceiurilor pop. din Maramureș: *Nunta la Borșa (Vișeu-Maramureș)*, în vol. *Spectacolul nunților* (Buc., CSCA, CCCP, 1969, p. 133—154); *Obiceiuri de nuntă din zona Maramureș*, în vol.

T

TELEOR Dimitrie [pseud. al lui Dumitru (Demetru) Constantinescu], n. 10 mai 1858, Atîrnați, jud. Teleorman — m. 4 apr. 1920, Buc. St. I. și st. univ. de med. (neterminate) la Buc. Funcționar la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. Editează, împreună cu Al. G. Drăghicescu, *Acera română* (1875); prim redactor la *Generația nouă* (1890).

•

T., poet, prozator, ziarist, prețuit de Al. Macedonski și prieten cîțva timp cu I. L. Caragiale, are și meritul de a realiza prima col. importantă de folc. lit. din Teleorman, publicată de G. Dem. Teodorescu în *Poezii populare române* (Buc., Tip. Modernă, 1885, p. 18, 28, 31, 47, 53, 58, 64, 68, 76, 77, 82, 84, 86, 94, 181), alcătuită din interesante colinde (excelent este colindul mioritic *Ciuta*), texte culese de la un singur inf. în vîrstă de 70 de ani în anul 1877, din com. Atîrnați-Teleorman.

TIMIȘ Nicoară, n. 19 dec. 1924, Borșa, jud. Maramureș. St. univ. de ist. la Cluj. Metodist cultural și director la CJICPMAM-Maramureș (din 1967).

•

T. este autor al unor cercetări asupra obiceiurilor pop. din Maramureș: *Nunta la Borșa (Vișeu-Maramureș)*, în vol. *Spectacolul nunților* (Buc., CSCA, CCCP, 1969, p. 133—154); *Obiceiuri de nuntă din zona Maramureș*, în vol.

Tradiții maramureșene (Baia Mare, 1967, p. 19—42) ; *Tradiția etnografică și folclorică în educația pentru familie în jud. Maramureș* (în *Ibid.*, II, 1979, p. 76—87) ; *Botejune pe Iza*, în vol. *Datini și obiceiuri* (Baia Mare, 1970, p. 37—45).

Alte op.: *Antologie de folclor d'n jud. Maramureș*, vol. I, *Poezia*, Baia Mare, 1980 (colab.), Ion Bogdan, Mihai Olos și ~, *Calendarul Maramureșului*, Baia Mare, 1980, 144 p.

UCENESCU George, n. 1830, Sibiu — m. 25 ian. 1896, Braşov. Absolvă la Braşov 4 clase normale şi învaţă Cîntări „de la psaltul Bis. Sf. Nicolae, ieromonahul Varlaam Barancescu” (1839—1844). Serveşte ca inv. şi cantor la Bis. Sf. Treime de pe Tocile din Prundul Braşovului (1844—1850); ia parte la Revoluţia de la 1848 ca „unter ofiţer”; la Buc., se perfecţionează, cu Anton Pann („marele poet al muzicii bisericeşti”) în „arta cîntărilor bisericeşti” (1850—1853) obţinînd „testimoniu de laudă din muzică şi arta tipografiei”; psalt în strana I şi profesor de cîntarea divină şi esternă în şcoalele gimnasiali şi normali din Braşov” (1853—1888).

Personalitate de seamă a vieţii muz. rom. de la sfîrşitul sec. trecut (el este cel care găseşte o melodie pop. pentru imnul *Deşteaptă-te române* al lui Andrei Mureşianu şi contribuie la răspîndirea cîntecului), elev al lui Anton Pann, a cărui activitate într-o măsură o repetă, U. semnează lucrări didactice, muz. psaltică şi clg. de folc. Din această ultimă categorie face parte ms. 3497 intitulat *Carte de cînturi cu note de psaltichie scrise de G. Ucenescu, student al domnului Anton Pan[n], la 1852, 567 cînturi*, publicat în an. 1979 de Vasile D. Nicolescu. Ms. cuprinde 374 cînturi (text şi melodie) şi 180 texte, care fac parte din mai multe categorii: cîntece pop. (cu texte profane; colinde şi cîntece de stea); cîntece semiculte (cu conţinut divers; cu conţinut patriotic; de şcoală); melodii create de U. (cîntece de lume pe texte personale şi pe ale altora; cîntece cu conţinut patriotic; cîntece de

UCENESCU George, n. 1830, Sibiu — m. 25 ian. 1896, Braşov. Absolvă la Braşov 4 clase normale şi învaţă Cîntări „de la psaltul Bis. Sf. Nicolae, ieromonahul Varlaam Barancescu” (1839—1844). Serveşte ca inv. şi cantor la Bis. Sf. Treime de pe Tocile din Prundul Braşovului (1844—1850); ia parte la Revoluţia de la 1848 ca „unter ofiţer”; la Buc., se perfecţionează, cu Anton Pann („marele poet al muzicii bisericeşti”) în „arta cîntărilor bisericeşti” (1850—1853) obţinînd „testimoniu de laudă din muzică şi arta tipografiei”; psalt în strana I şi profesor de cîntarea divină şi esternă în şcoalele gimnasiali şi normali din Braşov” (1853—1888).

Personalitate de seamă a vieţii muz. rom. de la sfîrşitul sec. trecut (el este cel care găseşte o melodie pop. pentru imnul *Deşteaptă-te române* al lui Andrei Mureşianu şi contribuie la răspîndirea cîntecului), elev al lui Anton Pann, a cărui activitate într-o măsură o repetă, U. semnează lucrări didactice, muz. psaltică şi clg. de folc. Din această ultimă categorie face parte ms. 3497 intitulat *Carte de cînturi cu note de psaltichie scrise de G. Ucenescu, student al domnului Anton Pan[n], la 1852, 567 cînturi*, publicat în an. 1979 de Vasile D. Nicolescu. Ms. cuprinde 374 cînturi (text şi melodie) şi 180 texte, care fac parte din mai multe categorii: cîntece pop. (cu texte profane; colinde şi cîntece de stea); cîntece semiculte (cu conţinut divers; cu conţinut patriotic; de şcoală); melodii create de U. (cîntece de lume pe texte personale şi pe ale altora; cîntece cu conţinut patriotic; cîntece de

școală); texte fără melodie. Cîntecele pop. sînt în număr de 74. „Dintre acestea la unele cîntece populare ne interesează mai puțin textul (acesta fiind uneori de proveniență cultă), iar la altele ne interesează, în mod egal, și textele și melodia, ele fiind de origine populară. Ucenescu menționează, adeseori, fie numele și profesia informatorului, fie locul și împrejurarea culegerii efectuate. Uneori însoțește textul și melodia cîntecului respectiv și cu unele date etnografice prețioase.”

Alte op.: *Cîntece de stea și colinde de ~*, psaltu, br. întâi, Brașov, Römer și Kamner, 1856; *Cîntări la nașterea D. Nostriu Is. Hs. și alte stihuri pentru trebuința pruncilor*, de ~, psaltu, br. a doua, Brașov, Römer și Kamner, 1857; *Cînturi morale la sărbătorile împărătești de ~*, psaltu, spre trebuința pruncilor cîntător, br. a treia, Brașov, Römer și Kamner, 1859.

Bibl. ref.: Vasile D. Nicolescu, *Manuscrisul Ucenescu, Cînturi*, Buc., EM, 1979, 369, p; Mircea Angheliescu, *Muzică și poezie în tradiția lui Anton Pann*, în *Tr.*, Sibiu, an. X (LXXXVII), nr. 9, sept. 1981, p. 41—42; Eugenia Săndulescu, *Vasile D. Nicolescu, „Manuscrisul Ucenescu. Cînturi”*, în *REF*, Buc., t. 24, nr. 2, 1979, p. 262—264.

URSU Nicolae, n. 4 iun. 1905, sat. Șanovița, com. Chizătău, jud. Timiș — m. 10 febr. 1969, Tim. Cons. Cluj (1924—1928, 1928—1933) cu Tr. Vulpescu (teorie-solfegii), A. Bena (acustică, estetică, ist. muz., dirijat coral), Marțian Negrea (armonie, contrapunct, compoziție, forme muz.); Sem. ped. univ. din Cluj. Prof. de muz. la Cluj (1928—1939), Tim. (1939—1946); prof. de teorie-solfegii și folc. la Cons. Tim. (1946—1950); director la l. de muz. din Tim. ((1951—1952); lector și conf. la catedra de folc. a Inst. ped. de 3 ani din Tim. (1962—1969). Dr. al Univ. din Cluj (1929). Colab. la *Armonia, Dacia, Drapelul roșu, Ecoul, Fruncea, Luceafărul* (Tim.), *Națiunea română, Patria, Poporul, Revista de etnografie și folclor, Revista Institutului social Banat-Crișana, Scrisul bănățean, Studii muzicologice, Școala bănățeană, Timpul, Transilvania, Vestul*.

Compozitor (muz. simfonică, muz. de cameră, muz. corală), animator al vieții muz. bănățene, U. contribuie toto-

dată la clg. și studierea folc. bănățean. La începutul activității sale cercetează intensiv (în spiritul metodei monografice inițiată de G. Gusti) câteva loc. *Contribuțiuni muzicale la monografia comunei Sîrbova (jud. Timiș-Torontal)* (Tim., Tiparul Tip. „Națională”, Institutul social Banat-Crișana, 1939, 77 p.), extras din *Monografia comunei Sîrbova (jud. Timiș-Torontal)*, despre care T. Brediceanu spunea — într-o scrisoare (12 dec. 1940) către U. — că „este pusă la punct în cele mai mici detalii, atît în ceea ce privește muzica cît și textele însoțitoare” și care a fost distinsă (împreună cu micromonografia despre comuna Măguri) de Acad. Rom. cu premiul „C. Rădulescu-Codin” (1942), (referent George Enescu), cuprinde 70 melodii notate cu „minuțiozitate, culegătorul urmărind pe alocuri și variabilitatea din alte strofe muzicale, uneori chiar de la sfîrșitul unei balade lungi (*Iovan Iorgovan*)” (IFR, p. 535). *Contribuțiuni muzicale la monografia comunei Măguri (jud. Cluj)* (Tim., Ed. regionalei bănățene a „Astrei”, 1940, 71 p.) cuprinde colinde (12), doine și hore (21) și jocuri (12). Colindele sînt însoțite de pertinente considerații teoretice: deosebirea dintre colinde și cîntecele de stea; refrene caracteristice; textul și versurile colindelor; gruparea colindelor, fazele colindatului; orația colacului, analiza elementelor muzicale ale colindelor. *O nuntă în Valea Almăjului (jud. Caraș). Descriere cu 20 de cîntece și jocuri populare* (Tim., Tip. „Națională”, 1940, 32 p., extras din RISBC, an. IX, nr. 33—34, iul.-aug. 1940, p. 469—494) se remarcă prin examenul complex (muz. și obiceiurile). Almăjul va rămîne în atenția lui U. într-o cercetare mai amplă: *Cîntece și jocuri populare românești din Valea Almăjului (Banat). 340 melodii cu texte culese și notate de ~, pref. de Sabin V. Drăgoi* (Buc., EM, 1958, 287 p.), care conține 153 cîntece, 6 balade, 49 cîntece funebre, 30 cîntece de joc, 75 melodii de joc, 18 colinde-cîntece de stea. Sînt inserate și 7 melodii din Timoc, zonă folc. asupra căreia va reveni în *Din cîntecul popular timoceean* (REF, Buc., an. 13, 1968, p. 263—273). Din seria de micromonografii folc. face parte și *Cîntece și jocuri populare din comuna Năidaș (Caraș) Banat* (CCP Caraș-Severin, CCA al jud. Caraș-Severin, Reșița, 1969). Prin cercetările despre loc. bănățene amintite, U. socotea că a conturat specificul muz. bănățean: „materialul muzical și

literar cules din aceste patru puncte cardinale, destul de dinstanțate între ele, înfățișează conturul muzical al sufletului bănățean, care se caracterizează prin acel lirism înduioșător cât și prin acel dramatism răscolitor de simțiri adânci, propriu cîntecului nostru popular, alături de alte însușiri specifice care îl deosebesc oarecum de folclorul celorlalte regiuni ale țării". A lăsat în ms: 200 *Doine, cîntece și jocuri din Ardeal și Banat*; 600 *Colinde din Ardeal și Banat*; *Folclor din zona Porților de Fier*; *Contribuții la istoria muzicii din Banat* (în colab.). Bogata experiență îl recomandă pe U. să dea un *Îndreptar pentru culegerea cîntecelor populare* (în *RISBC*, an. X, iun.-aug. 1942, 23 p.), care în acest domeniu este „contribuția cea mai de seamă după articolul similar al lui Brăilou din 1931" (*IFR*, p. 536).

Alte op.: *Folclor muzical din Banat și Transilvania* (300 de colinde, cîntece și jocuri), ed. îngr., cu pref. și st. intr. de Rodica Giurgiu, Buc., EM, 1983, 276 p.

Bibl. ref.: Gh. Pavelescu, *Cîntece și jocuri din Valea Almăjului*, în *Scrișul bănățean*, Tim., an. IX, nr. 5, mai 1958, p. 68—69; [Ioan T. Florea], Nicolae Ursu, „Cîntece și jocuri populare românești din Valea Almăjului (Banat)", în *Flacăra roșie*, Arad, an. XV, nr. 4299, 8 iun. 1958, p. 2; N. D. Pîrvu, Nicolae Ursu, în *O, Tim.*, an. XX, nr. 2 (178), febr. 1969, p. 93—94; Gh. Firca, Nicolae Ursu (1905—1969). *Un pasionat slujitor al muzicii corale bănățene*, în *Muz.*, Buc., an. XIX, nr. 2, febr. 1969, p. 30—32; Traian Mîrza, Nicolae Ursu, în *Trib.*, Cluj, an. XII, nr. 10 (632), 6 mart. 1969, p. 7; *MRCML*, p. 434—436; *IFR*, p. 535—536; Doru Murgu, Nicolae Ursu compozitor și folclorist, cuvînt înainte de Gheorghe Firca, Tim., *Facla*, 1976, 156 p.; Ovidiu Giulvezan, Nicolae Ursu-compozitor și folclorist, în *Muz.*, Buc., an. XXVII, nr. 3 (204), mart. 1977, p. 41—42.

VASILESCU Stelian, n. 18 dec. 1927, Alexandria, jud. Teleorman. St. univ. de drept la Cluj (1948—1949) și de fil. la Buc. (fără frecvență). Red. la z. *Crișana* din Oradea (1949—1953); activist cultural (1953—1956); secretar lit. la Teatrul de Stat din Oradea (1956—1965); secretar de redacție la *Familia* (din 1965). Colab. și la *Ateneu*, *Contemporanul*, *Cronica sătmăreană*, *Orizont*, *Ramuri*, *Tribuna*, *Vatra*.

•

Preocupat cu deosebire de teatru, opțiunea lui V. a mers tot în această direcție când s-a îndreptat spre folc. nupțial, străbătut, cum se știe, de un pregnant filon spectacular. *Nunta în Bihor* (CCP a jud. Bihor, Oradea, 1970, 267 p. + 12 pl. f.) este o interesantă monografie, clădită pe documente autentice. După un st. intr. (*Nunta în Bihor, spectacol etnografic folcloric*, p. 17—44), vol. prezintă în trei secțiuni (*Înainte de nuntă*; *Nunta*; *După nuntă*) bogăția obiceiurilor prilejuite de acest eveniment. Urmează texte (alese cu gust), o secțiune de cîntece notate muz., gl. și bibl. Construită pe observații făcute în mai multe loc., cartea surprinde cu pregnanță tipul de nuntă din subzonele folc. bihorene Vașcău și Beluș.

VĂRTIC Dumitru, n. 26 iun. 1942, Năsăud — m. 15 febr. 1981, Cluj-Napoca. Șc. pr. și st. I. în loc nat. (abs. în 1961). Fac. de compoziție-dirijat-ped. la Cons. Cluj, unde are prof. pe Tr. Mîrza. Red. la Studioul de Radiotelevi-

ziune Cluj-Napoca (din 1967). Colab. la *Albina, Amfiteatru, Ecoul, Familia, Făclia, Pentru Patrie, România liberă, Scînteia, Scînteia tineretului, Tribuna, Viața studențească*.

•

După ce îi apare (sub numele Mitruț V.) un număr însemnat de cîntece pop. (din Năsăud, Parva, Rebrîșoara, Salva ș.a.) în vol. lui Cicerone Theodorescu, *Izvoare fermecate*. Clg. de folc. (Buc., ESDP, 1958), tipărește *Trandafir cu creanga-n apă*. Clg. de folc. poetic întocmită de ~ (CCP a jud. Bistrița-Năsăud, Bistrița, 1970, 232 p.), care cuprinde cîntece de dragoste și dor, satirice și sociale, cîntece vechi de cătănie, cîntece de viață nouă, strigături, balade, obiceiuri (cununa și obiceiuri de nuntă), din c. 20 de loc. năsăudene. *La fîntîna dorului*. Cîntece pop. rom. din jud. Bistrița-Năsăud (CCES al jud. Bistrița-Năsăud, CÎCPMAM, 1972, 227 p.) conține lirică diversă, apreciată de prof. univ. Tudor Jarda în pref. ca un „frumos material specific zonei Someș-Bistrița”. Vol. este însoțit de transcripție muz., făcută, precizează V., „într-un mod cît mai simplu, fără multe alterații la cheie și pe parcursul melodiei, alegînd tonalități obișnuite în practica transcrierilor, în măsuri binare și ternare, pentru a ușura citirea melodiilor”. V. a făcut din emisiunea de folc. pe care a susținut-o la Studioul de radio din Cluj-Napoca un mijloc de propagare a frumosului, de susținere a numeroase talente: „Avea acea intuiție rară și fecundă de a descoperi valorile autentice și avea acea patimă de a le face să sporească în frumusețe și de a se lupta pentru adevăr și frumos pînă a le impune în conștiința tuturor”. (Vasile Rebreanu).

Bibl. ref.: Vasile Rebreanu, *Poveste cu un om*, în *Cont.*, Buc., nr. 11 (1792), 13 mart. 1981, p. 2.

VICOL Adrian n. 15 dec. 1922, Tîrgu-Mureș. Cons. Buc. (1948—1954), cu V. Popovici (teorie-solfegii), I. Dumitrescu și P. Constantinescu (armonie), L. Klepper și N. Buicliu (contrapunct), T. Ciortea (forme muz.), Z. Vancea (ist. muz.), T. Alexandru, H. Brauner și Em. Comișel (folc.), D. D. Botez (dirijat coral), Th. Rogalski (orches-

trație), Al. Lepădatu (percuție). Cercetător științific la IEF (din 1949). Colab. la *Muzica*, *Revista de folclor*, *Revista de etnografie și folclor*, *Scînteia tineretului*.

St. semnate de V. sînt axate cu deosebire pe cîteva probleme, privite din unghiuri personale: relațiile complexe dintre text și melodie, structura arhitectonică a melodiei, tipologizarea unor genuri (colinda), ritmul cîntecelor. În succesiunea st. lui C. Brăiloiu, *Le vers populaire roumain* (în *Revue des études roumaines*, II, Paris, 1954, p. 7—74), pe care-l socotește „o adevărată enciclopedie a problemicii versului popular românesc cîntat”, V. pledează, în *Contribuții la studiul „structurii arhitectonice” a melodiei cu refren* (în *REF*, Buc., t. 11, nr. 4, 1966, p. 353—370) pentru renunțarea la criteriul versurilor poetice în examinarea structurii arhitectonice a formei muz., deși nu exclude unele coincidențe între vers și melodie. St. amintit al lui C. Brăiloiu, spune V., n-a îmbrățișat toate aspectele problemei, fapt pentru care acesta își propune ca, susținut de „un material mai unitar din punct de vedere zonal și al genului”, să angajeze „comparații ce privesc grupe întregi de variante”. Examinarea a două categorii tipologice ale recitativului epic face obiectul st. *Aspecte ale relațiilor text-melodie în cîntecele epice românești* (*Ibid.*, t. 17, nr. 2, 1972, p. 107—143). Se are în vedere însă mai insistent categoria tipologică eroică. În *Recitativul parlat în cîntecele epice românești* (*Ibid.*, t. 21, nr. 1, 1976, p. 21—37) studiază un nr. însemnat (28) de melodii culese de la un cunoscut interpret din Oltenia, regiune folc. în care zicerea parlată apare mai frecvent decît la interpreții munteni de cîntece bătrînești. O altă precizare privește faptul că „elementul parlat în cîntecele epice românești este un element de interpretare, și nu unul constitutiv, obligatoriu, al structurii arhitectonice a melodiei”. Prin *Premise teoretice la o tipologie muzicală a colindelor* (*Ibid.*, t. 17, nr. 1, 1970, p. 63—71) pledează nu pentru o ierarhizare empirică, mecanică a colindelor, ci pentru un sistem care să permită „descoperirea relațiilor reciproce complexe de înrudire, reliefarea legăturilor organice dintre tipuri, familii și categorii tipologice, de grade și de adîncimi diferite”. Se preferă deci nu criteriul

metric al versului, ci acela al formei arhitectonice, care nu duce la atomizarea fenomenului și nici la izolarea unor elemente alcătuitoare. Două st. se înscriu în sfera cercetării organologiei pop.: *Un constructor muscelean de fluier* (*Ibid.*, an. 9, nr. 3, 1964, p. 293—307) și *Contribuții la cercetarea monografică a țambalului* (*Ibid.*, t. 15, nr. 5, 1970, p. 355—374). Scribe despre doi înaintași de seamă: D. G. Kiriace — precursorul cercetării științifice a folclorului muzical românesc (*Ibid.*, an. 11, nr. 5—6, 1966, p. 489—504) și *Despre valorificarea moștenirii științifice a lui Constantin Brăiloiu* (*Ibid.*, t. 17, nr. 4, 1972, p. 329—340). În primul, unul din cele mai bune st. ce s-au scris despre Kiriace, relevă, pe baza, cercetării manuscriselor, marile merite ale acestuia în elaborarea metodologiei clg. și interpretării științifice a creației muz. pop.

Ale op.: Unele realizări ale folcloristicii românești în cei 15 ani de la eliberare (în *RF*, Buc., an. 4, nr. 1—2, 1959, p. 11—24) (în colab. cu C. Bărbulescu și A. Bucșan); *Pe marginea câtorva variante ale melodiei „Doina Hașului”* (Doftana), în *Ibid.*, an. 6, nr. 1—2, 1961, p. 81—96; *Rolul interpretării în determinarea sistemelor ritmice* (Raportul de reciprocitate între sistem, structură și interpretare), în *REF*, an. 13, nr. 1, 1968, p. 45—62; *Institutul de etnografie și folclor la cea de a 30-a aniversare a Eliberării*, în *Ibid.*, an. 19, nr. 4, 1974, p. 261—269; *Constanța și variabilitate în structura arhitectonică a melodiilor epice*, în *Ibid.*, t. 24, nr. 1, 1979, p. 43—52; *Preliminarii la prelucrarea matematică a melodiilor epice*, în *Anuarul ICED*, Seria A, 1, 1979, p. 221—272.

Bibl. ref.: MRCML, p. 451.

VICOVEANU Ioan, n. 17 dec. 1879, Vicovu de Jos, jud. Suceava — m. 16 ian. 1973, Vicovu de Jos, jud. Suceava. Șc. pr. în loc. nat.; st. gim. la Rădăuți; st. norm. la Cernăuți. Înv. în Vicovu de Jos (1 sept. 1904—31 aug. 1960). M. al Soc. muz. „Armonia” (1900—1944) și al Reuniunii muz. dramatice „Ciprian Porumbescu” (1905—1947). Colab. la *Făt-Frumos*, *Junimea literară*, *Muzica*, *Scînteia*, *Zori noi*.

•

V. face parte, alături de Dionis Simionovici, Leonida Bodnărescu, Dimitrie Dan, Temistocle Bocancea, Teodor Simionovici și Al. Voevidca, din comitetul, înființat în

toamna anului 1906, la inițiativa Ministerului Învățămîntului din Viena și condus de Mathias Friedwagner, pentru colecționarea creațiilor folc. ale Bucovinei. V. cercetează satele dintre Siret și Prut. În singurul vol. publicat, *Rumänische Volkslieder aus der Bukovina Liebeslieder* [*Cîntece populare românești din Bucovina. Cîntece de dragoste*], Band I (Würzburg, Konrad Triellisch, Verlag, 1940, XLIII + 582 + 6 p. + 1 h.), coordonatorul consemnează aportul deosebit (63 cîntece) al lui V. Restul col. se află acum la BCS-Buc. V. și-a depus alte ms. la Muzeul județean Suceava.

VIDU Ion, n. 17 dec. 1863, com. Mîneru, jud. Arad — m. 7 febr. 1931, Lugoj. Cons. la Arad (1880—1881), cu Ioan Händl (teorie-solfegii), Caransebeș (1885), cu Nichi Popovici și Iași (1890—1891), cu Gavriil Musicescu (armonie, dirijat coral). Dirijor de cor în Seleuș-Cighirel, jud. Arad (1881—1883); prof. de muz. la Inst. ped.-teol. din Arad (1884—1888); dirijor al Reuniunii rom. de muz. și cîntări din Lugoj (1888—1890, 1891—1927); prof. de muz. la Lugoj (1919—1928); preș. la Asoc. corurilor și fanfarelor rom. din Banat (1922—1931); inspector general de muz. pentru școlile rom. din țară (1926—1928). Colab. la *Drapelul*, *Mișcarea literară*, *Scorpionul*, *Vipera* ș.a.

Compozitor, unul dintre cei mai de seamă înaintași ai muz. rom., autor de muz. vocal-simfonică, muz. de pian, muz. corală, animator al vieții muz. bănățene, V. studiază folc. (rural și orășenesc) atît ca sursă de inspirație pentru creații proprii (o serie de cîntece ale sale ce s-au inspirat din folclor — *Negruța*, *Moțul la drum*, *Sus opin-că*, *Ana Lugojana*, *Răsunetul Ardealului*, *Peste deal* ș.a. — au devenit foarte populare), cît și pentru valoarea sa în sine. Ne-au rămas de la V. două caiete intitulate *Doine* și un al treilea *Poezii populare adunate de Silvia*, 1892 (prima soție a compozitorului). Col., realizate înainte de anul 1900, provin din Ardeal (Valea Almajului și de pe Criș) și din loc. bănățene Anina, Buteni, Cerna, Cacova, Ciclova Montană, Cicoveț, Doman, Iam, Jdioara, Lugoj, Mehadia, Nicolinț, Oravița Montană, Pîrvu, Pesac, Reșița,

Roman, Răchita, Seleuş-Cighirel, Tapia, Ticvaniul Mare şi au apărut postum : Ion Vidu, *Cîntece, doine şi strigături*, ed. îngr. [şi pref.] de Viorel Cosma (Buc., ESPLA, BPT, 1958, 195 p.). Editorul le-a grupat în secţiunile : de dor şi jale (1—110), de dragoste (111—349), satirice (350—477) şi strigături (478—509). Col. lui V. este restrînsă şi s-a oprit doar la textele lit. ale cîntecelor. Mai profund este implicat folc. în creaţia compozitorului, a „doinitorului Banatului”, care s-a inspirat din doină, cîntec, horă, lugojană, poşovoaică, ardeleană, colinde (despre acestea din urmă credea că sînt precreştine). V. „a transformat apelul la folclor din procedeu tehnic în ideal artistic... Dorinţa de a fi cît mai înţeles, cît mai preţuit de ascultători, s-a tradus prin neobosita încercare de a se identifica total cu folclorul”. (Viorel Cosma).

Alte op. : *Opere alese*, ed. îngr. de Viorel Cosma, Buc., ESIP, 1957.
Bibl. ref. : Viorel Cosma, *Ion Vidu. Monografie*, Buc., CCCP, 1956, 78 p. cu portrete şi note muz. + 16 f. pl.; Idem, *Ion Vidu. Un maeştru al muzicii corale*, Buc., EM, 1965; Iosif Sava, *Zeno Vancea despre Ion Vidu*, în *ST*, Buc., an. 22, nr. 5331, 1966.

VOEVIDCA Alexandru, 27 mai 1862, com. Vaslăuţ — m. 6 iun. 1931, Cernăuţi. Primeşte cunoştinţe elem. de muz. în familie; şc. pr. (1868—1872), st. l. şi st. norm. la Cernăuţi (1877—1881), cu Anton Kuzela (teorie-solfegii, armonie, dirijat cor); st. muz. la Soc. filarmonică din Cernăuţi, cu Adalbert Hrimaly (armonie, orchestraţie). Înv. în Suceava (1882—1884), Sinăuţi de Jos (1884—1903), Siret (1903—1904), Suceava (1904—1910), Boian (1910—1913), Cotmani şi Cernăuţi, loc. în care a organizat coruri şi orchestre; prof. de muz. (1919—1921), translator de muz. în Cernăuţi (1923—1927). M. de onoare al Soc. muz. „Doina” din Cotmani (2 ian. 1923). Colab. la *Izvoraşul, Musa română, Voinţa şcoalei*.

Folclorist, compozitor (muz. de teatru; muz. corală), autor de lucrări didactice, V. a avut un rol determinant în realizarea marii col. de folc. bucovinean întreprinsă în Austria de Josef Pommer şi coordonată de M. Friedwagner.

Aportul lui V. a constat în c. 3000 melodii, cele mai multe culese între anii 1907—1914, colecționarea continuând însă și după acest răstimp. Col. lui V., „una din cele mai vechi și mai bogate colecții de cîntec popular românesc” (G. Breazul), a fost orînduită în zece vol. ms. : I—1907 (nr. 1—250), II—1907—1908 (251—500), III—1908 (501—750), IV—1907—1909 (751—1000), V—1909 (1001—1250), VI—1909 (1251—1500), VII—1909—1912 (1501—1750), VIII—1912 (1751—2000), IX—1913—1914 (2001—2250), X—1916—1919 (2251—2400). Între anii 1919—1924 autorul mai notează alte peste 300 cîntece. Numai o mică parte (380 melodii) din col. sa apare în vol. colectiv *Rumänische Volkslieder aus der Bukovina Liebeslieder* [Cîntece populare românești din Bucovina. Cîntece de dragoste], Band I (Würzburg, Konrad Triellisch Verlag, 1940, XLVIII+528+ +6 p. + 1 h.). În Arhiva ICED-Buc. (ms. 6) se află ms. col. Cîntece populare (149 melodii) (147 p.), trimis de V. la concursul instituit de SCR la 5 febr. 1925. Din acest ms. vor fi selecționate cîteva piese în vol. *Treizeci de cîntece populare alese din culegerile premiate sau menționate cu prilejul concursului instituit de Societatea compozitorilor români în anul 1925* (Buc., Edit. SCR, 1927, 45 p.) și *Cîntece bătrînești din Oltenia, Muntenia, Moldova și Bucovina*, clg. îngr. de C. Brăiloiu, (SCR, 1923, 153 p.). În aceeași arhivă figurează și șapte caiete de Cîntece populare culese de ~, director al Șc. pr. centrale din Boian. Melodii cu și fără text : I (nr. 1751—1800) (54 p.), II (1800—1850) (48 p.), III (2001—2250), IV (2051—2100) (50 p.), V (2101—2150) (50 p.), VI (2151—2200) (49 p.), VII (2201—2250) (50 p.), probabil duplicate ale unei părți din col. realizată sub coordonarea lui M. Friedwagner. Precuparea lui V. de a nota cît mai fidel melodiile auzite, scrierea fonetică a textelor lit., orînduirea cronologică a materialului, notarea numelui și a vîrstei inf., a datei și locului înregistrării vădesc seriozitatea culegătorului. Înainte de apariția vol. coordonat de M. Friedwagner, muzicologul Liviu Rusu îl considera pe V. „primul cercetător obiectiv al cîntecului popular din Bucovina. El nu culege pentru compoziție, pentru aranjamente, ci grija lui e să strîngă cîntec lîngă cîntec — așa cum trăiesc ele în popor — fără schimbări, fără adaosuri. Pentru prima

dată aceste culegeri aveau un scop științific"; „N-a cules cu fonograful pentru că n-avea așa ceva; dar umblînd, șăgalnic, hoinar pe coclauri, după cîntece, a pătruns adînc sufletul poporului. Și l-a dezgropat cu modestele lui pu-tinți, fiind conștient de felul îndeplinirii sarcinii luate și, de multe ori, de insuficiența notațiunii sale metodice, cu toată cultura sa muzicală, care nu era așa de neînsemnată cum se crede". Însuși M. Friedwagner recunoaște în pref. vol. din 1940: „El era un foarte capabil muzician practic, cu ureche fină și cu mare iscusință pentru asemenea mi-siune... Culegerea sa a sporit, formînd un tezaur de fru-moasă muzică populară necunoscut". Aprecierile care au urmat sînt însă ceva mai rezervate: „Melodiile sînt re-prezentate de obicei prin cîte o strofă muzicală, fără refe-rire la eventualele variații ale celorlalte strofe, dat fiind că Voevidca le-a notat după auz, într-un fel cristalizînd melodia și sacrificînd detaliile variabile cu fiecare inter-pretare. La prea puține se vede și acompaniamentul instru-mental al lăutarului. Vioara urmează cu fidelitate vocea cîntărețului, abia la sfîrșitul rîndului melodic adaugă o completare melismatică. Uneori, vioara cîntă la octava superioară, însoțind vocea neașteptat de exact. Deplina concordanță arată și pe această cale că notarea a fost schematică" (Ov. Bîrlea). Autorul a armonizat 150 melodii din col. sa, altele 140 fiind armonizate de compozitorul E. Mandicevski. Reîntoarsă în țară, după o lungă absență, col. (inedită) coordonată de M. Friedwagner va prilejui o mai obiectivă situație a contribuției lui V.

Alte op.: *Manual metodic pentru predarea cîntului în școalele primare*, Alcătuit după principiile cele mai noi ale ped. muz. Partea I — *Predarea cîntului după auz*, Buc., Cartea românească, 1923; 17 *Colinde, cîntece de stea și urări de Anul nou*, Cernăuți, Societatea Academică Populară, 1924/1925.

Bibl. ref.: Liviu Rusu, *Pentru culegătorul de cîntece Alexandru Voevidca*, în *JL*, Cernăuți, an. XXII, nr. 7—9, iul.-sept. 1933, p. 194; Leca Morariu, *Pentru Alexandru Voevidca*, în *Făt-Frumos*, an. 10, nr. 5—6, 1936, p. 179—182; Liviu Rusu, *Muzica în Bucovina*, în vol. *Muzica românească de azi*. Cartea sindicatului artiștilor instrumen-tiști din România, scoasă de prof. P. Nițulescu, Buc., Marvan, 1940; George Breazul, *Patrium Carmen...*, Craiova, Scrisul românesc, 1942, p. 413—416; Grațian Jucan, *Note*, în *Muz.*, Buc., an. XI, nr. 9, sept.

1961, p. 47; Iosif Sava, *Colecție folclorică de unică valoare*, în *Albina*, Buc., an. LXXIII, nr. 49 (1145), 4 dec. 1969, p. 5; MRCML, p. 458—459. Grațian Jucan, *Folcloristul Alexandru Voevidca*, în *Zori noi*, Suceava, an. XXV, nr. 7303, 13 iun. 1971, p. 3; Ov. Birlea, *IFR*, 1974, p. 403; Grațian Jucan, *Folcloristul Alexandru Voevidca*, în *C. Iași*, an. XII, nr. 35, 2 sept. 1977, p. 8; Idem, *Folcloriști bucovineni* (ms.); *Biografie a lui Alexandru Voevidca* (ms.) (1 p.) (Arhiva ICED-Buc., nr. 6); *Scrisori către Ovid Densusianu*, ed. îngr. de Liviu Onu, Ileana Virtosu și Maria Rafailă, Buc., Minerva, II, 1981, p. 37—60.

VULPESCU Mihail, n. 31 dec. 1888, Lupșanu, jud. Ialomița — m. 23 aug. 1954, Buc. Șc. pr., st. sem. și st. muz. superioare (1909—1912) la Buc.; st. muz. superioare la Cons. din Paris (pînă în 1919) și la Schola Cantorum condusă de Vincent d'Indy. Este angajat la Opera Mare din Paris (1915), la Opera din Monte-Carlo (1920—1921; 1922—1923) și la cea din Cannes (1924—1925); înființează la Paris gruparea *Ars Veritas* (1926). Prof. supl. la Cons. de muz. și artă dramatică din Buc. (din 1928); prof. def. la Acad. regală de muz. și artă dramatică din Buc. (din 1932); prof. de muz. la Sem. Nifon din Buc. (1933—1942). M. al Société Française d'ethnographie et des traditions populaires. Colab. la *Revue d'ethnographie et des traditions populaires*.

St. și col. de folc. ale cîntărețului de operă și folcloristului V. sînt la apariție ori elogiate fără rezerve ori respinse ca diletantistice. *Les coutumes roumaines périodiques. Etudes descriptives et comparées précédées d'une Preface par A. Van Gennep et suivies d'une Bibliographie générale de folklore roumain* (12 planches hors texte et nombreuses illustration dans le texte) (Paris, Librairie Emile Larose, 1927, 304 p.) s-a bucurat de pref. unei somități în materie, plăcuse, se pare, lui James Frazer și a fost recenzată de J. Bolte în *Zeitschrift für Volkskunde*, Berlin (III, 1931, p. 208—209), de Mario Ruffini în *Lares*, Firenze (III, 1932, nr. 1, p. 93—94) și de revistele *Revue Antropologique*, *Rassegne*, *Bilychnis*, *Nature* și *Le Rappel*. D. Cuculin a apreciat importanta contribuție a lui V. la popularizarea cîntecului rom. în Franța. Dimpotrivă, P. Caraman

îi adresează lui V. o drastică replică în *Contribuție critică asupra folclorului român în străinătate* (Buc., Tip. C. Lăzărescu, 1934, 110 p.). Al doilea vol., *Cîntecul popular românesc* (St. intr.). *O nuntă păgîină în comuna Lupșanii* (jud. Ialomița). *Cîteva indicii asupra muzicei bisericești*. Il. în text. Pref. de N. Iorga (Buc., Tip. Oltenia, 1930, 292 p.) este primit ca și primul. Pref. îl socotește pe autor a avea „o competență indiscutabilă”, iar H. H. Stahl spune că lui V. îi lipsesc metoda și exigența științifică. V. a adus totuși, prin *Les coutumes...* îndeosebi, dar și prin alte publicații de mai mică amploare, reale servicii cunoașterii peste hotare a creației pop. rom. Bunuri cîștigate sînt, de asemenea, înregistrările sale de cîntece pop. făcute încă din anul 1928 pentru Arhiva fonogramică. Bogata arhivă folc. ce a lăsat-o (melodii, texte și st.) ne face să credem că nu s-a spus încă ultimul cuvînt asupra meritelor sale ca folclorist. Lasă în ms. : 19 basme ; *Chestiuni folclorice*, 7 vol. (2000 p.) ; *Basme culese* (1800 p.) ; 28 cîntece pop. rom. cu acompaniament de pian ; *Trilogia sufletului românesc*.

Alte op. : *Doînas de Roumanie*. Chants populaires roumains recueillis par ~, harmonisés par A. M. Auzende st. C. Castrisanu, Paris, Ed. Max Eschig, 1917 ; ed. a 2-a, 1927 ; *12 cîntece de stea și colinde*, Buc., Tip. Lupta, 1928 ; *Cîntece de stea și colinde*, Buc., Tip. Oltenia, 1929 ; *Prohodul și alte 14 cîntece populare*. Tipărite sub ingr. d-lui ~, Buc., Primăria Municipiului Buc., Direcțiunea Mișcării culturale, 1929, 30 p. ; *Griechische-Alban'sche und Rumänische Volkslieder*, în vol. *Das Lied der Völker*, Ausgewählt, übersetzt und mit Benntzung der bestin Bearbeitung Herausgegeben von. dr. Heinrich Möller, Ed. B. Schots Söhne, 1930 [cuprinde trad. în lb. germ. a textelor din vol. de mai sus, *Doînas de Roumanie*] ; *Basmul lăcrămioarelor*, Buc., 1940, 36 p. ; *Pomul cu merele de aur*, Buc., 1940, 32 p. ; *Voinicul înflorit*, Buc., 1940, 32 p. ; *Muma-Pădurii*, Buc., 1941, 32 p. ; *Irozii-păpușile, teatrul jărănesc al vicleimului, scaloianul și papașulele*, Buc., toate cinci apărute la Tip. z. Universul, 1941, 126 p. ; *Povești din satele noastre*, Buc., Casa Școalelor, 1934, 170 p.

Bibl. ref. : I. Șiadbei, M. Vulpescu. „*Les coutumes roumaines périodiques*”, în VR, an. XX, nr. 5—6, mai-iun. 1928, p. 342—344 ; H. H. Stahl, Mihail Vulpescu, „*Cîntecul popular românesc*”, în AȘRS, Buc., an. X, nr. 1—4, 1932, p. 763—765 ; Dimitrie Cuclin, *Culegere de cîntece populare de Mihail Vulpescu*, în Epoca, Buc., 21 apr. 1933 ;

Constanța Obreja, *Mihail Vulpescu*, Buc., EM, 1967; *IFR*, p. 528—529; Gheorghiță Geană, *Arnold Van Gennep și folclorul românesc*, în *Luc.*, Buc., an. XXIII, nr. 30, (1952), 26 iul. 1980, p. 1 și 7; Mih. Gr. Poslușnicu, „*Cîntecul popular românesc*” de Mihail Vulpescu, în *Armonia*, an. VIII, nr. 4, 5, 6, apr.-mai-iun. 1931, p. 51—52.

VULPIAN Dimitrie, n. 2 ian. 1848, Români, jud. Neamț — m. 25 sept. 1922, Buc. Cons. Iași (1869—1872), cu Pietro Mezzetti (teorie-solfegii), Gustav Wagner (flaut); se perfecționează în Italia. Flautist în țară și peste hotare. M. coresp. al soc. Le Félibrige latin din Montpellier.

V. a năzuit să realizeze pentru cîntecele pop. rom. ceea ce făcuse pentru textele lit. ale lor V. Alecsandri. La propunerea lui V. Alecsandri, care îl îndemnase pe V. să întreprindă clg., Acad. Rom. instituie un premiu „pentru cea mai completă colecțiune de arii românești”. Col. fiind — la prima ei depunere: 21 mart. 1883 — restrînsă și necorespunzînd unor exigențe ale înaltului for academic, Acad. Rom. îi îngăduie lui V. să și-o amplifice, s-o îmbunătățească sub raport metodologic și s-o predea pînă la 31 dec. 1885. Premiul academic (5 apr. 1886) va fi acordat volumelor: *Balade, colinde, doine, idyle, voce și piano* (Buc., Ed. culegătorului, 1885); *Jocuri de brîu* (Ed. culegătorului, 1886); *Salba română. Horele noastre*, vol. II, culese și arangiate pentru pian de ~ (Leipzig, Ed. Oscar Brandsteter, în comision la Libr. Socec et Co., 1886), reunite sub titlul *Muzica populară*. Primul vol. cuprinde 250 cîntece propriu-zise, 57 balade, 13 doine, 5 colinde, 1 cîntec ritual de secetă, 15 cîntece patriotice, 4 romane și 18 cîntece mac. Textele au fost culese din Muntenia, Moldova, Transilvania, Banat, Oltenia. Al doilea vol. cuprinde 250 piese iar al treilea — 500 melodii de joc din Muntenia (cele mai multe), Moldova, Oltenia și Banat. Va mai publica apoi *Muzica populară. Horele noastre*, vol. II, Seria B, de la 501 la 1000. Aranjate pentru piano (Leipzig, Ed. Oscar Brandstetter, 1908). Premiera de către Acad. Rom. a col. a fost socotită de G. Musicescu o eroare. Critica muz. ulterioară a semnalat serioase lipsuri ale amplei col. a lui V., lipsuri vizibile în notarea ritmului, a acompaniamentului, a provenienței (inf., loc.) me-

lodiilor. Alte neajunsuri ale col. (care a însumat 1931 piese) țin de neriguroasa departajare a genurilor (secțiunea romanelor cuprinde și creații folc., cea a jocurilor a reținut, cu totul nejustificat, un mare nr. de creații personale ale lui V.), de includerea unui nr. însemnat de piese din col. ale altora (F. J. Sulzer, C. Miculi, Al. Berdescu, Wiest), de prezentarea ca pop. a unor creații lăutărești. Col. este însă indispensabilă celui care cercetează istoria cîntecului pop. rom.: „Cu toate aceste grave deficiențe, publicațiile lui Vulpian sînt foarte prețioase pentru urmărirea vechimii și a circulației unor cîntece și melodii de joc populare, ca și pentru evoluția repertoriului și a stilului de execuție al lăutarilor. Totodată, ele ne pot ajuta la lămurirea problemei influențelor orientală și occidentală, în primul rînd asupra lăutarilor, iar apoi și asupra celeilalte creații populare”. (Gh. Ciobanu). Col. de romane a fost premiată „hors concours” de Acad. Latinității (Montpellier, 1891). Autorul va mai primi și alte recunoașteri internaționale: medalia de bronz la Expoziția intelectualilor de la Paris (1900), apoi, în același oraș, Premiul Soc. de arte frumoase.

Alte op.: *Poezia populară pusă în muzică. Romane, voce și pian*, vol. III, Buc., Tipolitogr. Universală, 1897; *Muzică populară, Romane*, vol. III, Leipzig, Ed. Oscar Brandstetter, 1897.

Bibl. ref.: G. Breazul, *Patrium Carmen*, Craiova, Scrisul românesc, 1941, p. 352—353; Viorel Cosma, *Un folclorist român la Giuseppe Verdi*, în *Magazin*, Buc., an. V, nr. 261, 25 nov. 1961, p. 1 și 4; MRCML, p. 401; SEB, 1974, p. 245—246; HMR, IV, 1976, p. 278—285.

WACHMANN Ion Andrei, n. 1807, Bud. — m. aug. 1863, Buc. St. la Viena. Dirijor al trupei lirice „Theodor Müller” din Tim. (1831—1833) și Buc. (1833—1835); prof. de muz. la Șc. de muz. vocală și instrumentală a Soc. filarmonice din Buc. (1835—1836) și la Colegiul „Sf. Sava” din Buc. (1846—1850); dirijor al trupei C. Caragiale din Buc. (1850—1852), al Teatrului Național din Craiova (1858—1860).

Compozitor (muz. de teatru, muz. vocal-simfonică, muz. corală), autor de lucrări didactice, prof. particular de teorie-solfegii și armonie, W. este totodată autorul unei bogate și variate col. de folc. (apărută în patru caiete), care vădește că realizatorul ei „a cunoscut bine particularitățile de stil ale muzicii lăutărești” (Zeno Vancea): *România, recuieil des danses et d'airs valaques originaux, transcrits pour le piano seul* (Cahier I, Viena, Ed. F. Wessely ci-devant H. F. Müller); *Bouquet de mélodies valaques originales, transcrites pour le piano seul* (Cahier II, Viena, Ed. F. Wessely ci-devant H. F. Müller); *L'Écho de la Valachie, chansons populaires roumaines* (Cahier III, Viena, Ed. H. F. Müller's Witwe); *Les Bords du Danube. Chansons et danses roumaines transcrits pour le piano seul* (Cahier IV, Viena, Ed. H. F. Müller's Witwe), apărute în perioada 1849—1858. Autorul declară în pref. la caietul al treilea că a notat melodiile din gura lăutarilor și nu și-a permis nici o modificare, că le-a însoțit de un acompaniament armonic, că s-a străduit să păstreze horelor

modul specific de acompaniament al tarafurilor lăutărești. W. „a reușit mai bine decât predecesorii săi... să mențină particularitatea melosului românesc” iar în prelucrările de melodii pop. a făcut un pas înainte, prelucrările sale „întrețin cerințele unor miniaturi pentru pian pe teme populare” (Octavian Lazăr Cosma).

Bibl. ref. : MRCML, p. 462—463 ; HMR, III, 1975, p. 102—111 ; Gheorghe Ciobanu, *Izvoare ale muzicii românești. Vol. I. Culegeri de folclor și cîntece de lume*, Buc., EM, 1977, p. 31—98.

ZAMFIR Constantin, n. 16 febr. 1908, Braşov. Cons. Buc. (1930—1934), cu I. Chirescu (teorie-solfegii), Alfonso Castaldi (armonie), D. Cuclin (forme muz., estetică muz.), G. Breazul (enciclopedia muz., ped. muz.), C. Brăiloiu (ist. muz., folc.), Şt. Popescu (dirijat coral); licenţiat al Fac. de It. şi filoz. din Buc. (1935). Prof. de muz. la Silistra (1935—1937), Tîrgu Mureş (1937—1940), Buc. (1940—1950; 1950—1958); cercetător principal la IF din Buc. (1949—1964); lector la Inst. ped. de 3 ani din Buc. (1963—1967); şeful secţiei de muz. pop. la Radioteleviziunea Rom. (din 1967). Colab. la *Izvoraşul*, *Muzica*, *Progres şi cultură*, *Revista de folclor*, *Revista de etnografie şi folclor*, *Scînteieri*, *Studii de muzicologie*, *Tribuna şcoalei*.

În centrul preocupărilor sale stă (din an. 1950) clg. şi studierea folc. muz. năşăudean, cercetat înainte cu totul sporadic (Ilarion Cocişiu, 1935, şi, în acelaşi an, C. Brăiloiu însoţit de Ilarion Cocişiu, Tiberiu Alexandru şi H. Brauner, care notează un nr. restrîns de melodii). Prima publicaţie a sa în acest domeniu este vol. 132 cîntece şi jocuri din Năsăud (în colab. cu Victoria Dosios şi Elisabeta Moldoveanu-Nestor) (Buc., EM, 1958, 192 p.). Secţiunile *Ritual de nuntă* (Cîntece şi melodii de joc) (1—10), *Ritual de seceriş* (11—13), *Ritual de înmormîntare* (14—15), *Colinde* (16—22), *Doine* (23—32), *Melodii instrumentale din repertoriul păstoresc* (33—37), *Cîntece bătrîneşti* (38—44), *Cîntece propriu-zise* (Cîntece în stil vechi, 45—63; Cîntece ornamentate, 64—78; Cîntece pe melodii de stri-

gat — de influență maramureșeană, 79—101 ; Cîntece pe melodii de joc, 102—107), *Jocuri* (În execuție vocală, 108—109 ; În execuție instrumentală, 110—132) se alimentează din transcrieri de pe cilindri de fonograf și din înregistrări magnetice (cele mai multe), piesele fiind selectate după criteriul estetic, fără să se negligeze criteriul istoric. *Introd.* (p. 5—30) prezintă repertoriul zonei, tipurile melodice ale diferitelor ritualuri, cele patru tipuri de doină, în fine criteriile de transcriere a melodiilor. Autorul continuă să prospecteze aceeași zonă, căreia îi dedică alte art. și st. : *Aspecte ale stilului popular vocal și instrumental. Baza instrumentală a stilului vocal din Năsăud* (în *RF*, Buc., an. 4, nr. 3—4, 1959, p. 37—47), publicat și în lb. engl. : *The Instrumental Basis of Vocal Style in Năsăud* (în *JIFMC*, Cambridge, an. 12, 1960, p. 62—63) ; *O culegere în raioanele Beclean și Năsăud* (în *RF*, an. 4, nr. 3—4, 1959, p. 103—104) ; *Figuri de interpreți populari* ; *Maria Precup* (Ibid., an. 6, 1—2, 1961, p. 34—80) ; *Contribuții la Istoria muzicii poporului român. Despre periodizarea unor melodii de doină din Năsăud* (în *REF*, Buc., an. 10, nr. 4, 1965, p. 363—376). În comunicarea *Lucrări realizate în cercetarea folclorului din județul Bistrița-Năsăud* (în *Anuarul ICED*, Seria A, 1, 1979, p. 233—236) subliniază succint câteva concluzii ale echipei pe care a coordonat-o și în cadrul căreia a elaborat lucrările despre folc. păstoresc, doină și cîntecul năsăudean. Astfel, s-a constatat prezența a trei tipuri melodice de doină și legătura dintre doina vocală și cîntec. Din mai mult de o mie de cîntece au fost reținute pentru publicare 235 tipuri melodice, la care s-au adăugat unele variante de seamă. Cîntecele au fost împărțite în patru grupe : „grupa A, care cuprinde cîntecele cu structură modală major-minor ; grupa B, cîntecele în modul minor natural ; grupa C, cîntecele în mod minor cu sexta mare și grupa D, cîntecele în mod major”, structuri diferențiate apoi în subgrupe și acestea în familii de cîntece.

Alte op. : *Contribuții la cunoașterea instrumentelor populare — cobza*, în *Muz.*, Buc., an. III, nr. 2, 1953, p. 49—53 ; *Mihail Vulpescu*, în *RF*, an. I, nr. 1—2, 1956, p. 307—308 ; *Atitudinea lui G. Dima față de muzica populară*, în *Ibid.*, an. 3, nr. 1, 1958, p. 63—80 ; *Tiberiu Brediceanu*

octogenar, în *Ibid.*, an. 2, nr. 1—2, 1957, p. 179—181 ; *Despre obârșia și filiația unor melodii de doină*, în *SM*, Buc., vol. VIII, 1972, p. 265—295 ; Tiberiu Brediceanu, *Melodii populare românești din Banat. Din colecția „310 melodii populare din Banat”*, ed. îngr. și st. intr. de ~, EM, Buc., 1972, 382 p. ; Cum s-a răspândit colinda „Pleacă Lina la fântână” în Ținutul Brașovului, în *REF*, an. 18, nr. 6, 1973, p. 477—488.

Bibl. ref. : MRCML, p. 467.

COMPLETĂRI LA „DICȚIONARUL FOLCLORIȘTILOR” (1979)

AMZULESCU Alexandru I.

Cîntece bătrînești (Buc., Minerva, 1974, LXI + 594 p.), foarte important florilegiu, cuprinde 107 var. reprezentînd 71 tipuri tematice de cîntece fantastice, vitejești și despre curtea feudală. Vol. reține atenția deopotrivă prin orientările moderne propuse de st. intr. și prin noul sistem de transcriere și editare a baladelor. Adept al punctului de vedere sincretic, A. ia în considerare ambii factori (poetic și muz.), care sînt inseparabili și se înrîuiesc reciproc. Cartea aduce o contribuție majoră la cunoașterea legilor oralității cîntecului bătrînesc, a „procesului firesc de alcătuire și desfășurare al baladei”. Printr-un sistem ingenios, autorul relevă o serie de caracteristici intime ale cîntecului bătrînesc, care ies la iveală în timpul executării acestuia de către performer. Se propune astfel o nouă înțelegere a mișcării cîntecului bătrînesc, a alcătuirii sale, a manierelor stilistice ale unor interpreți de talent (prezenți și într-un cap. *Biografii și repertorii ale informatorilor principali*). Cartea stă sub un bine marcat semn al înnoirilor în studierea baladei. *Cîntecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte poetice* (Buc., EARSR, 1981, 773 p.), vol. care deschide cu autoritate „Colecția națională de folclor”, se recomandă „fără îndoială cea mai amplă însumare de izvoare ale cîntecului epic”. Sporul științific față de vol. citat mai sus este și cantitativ și calitativ. Deși se păstrează structura antol. amintite, i se fac corectivele impuse de cîștigurile aduse de cercetările ulterioare. Astfel, celor 352 tipuri li se adaugă acum 49 tipuri și 2 subtipuri. Aparatul critic al vol. (care însumează

220 var.) este și el perfecționat : rezumatele textelor tipurilor și subtipurilor sînt elaborate din perspectiva unei viziuni a totalității, așa cum textele sînt selectate după gradul lor de reprezentativitate tipologică.

Bibl. ref. : Constantin Eretescu, Al. I. Amzuiescu, „Cîntece bătrînești”, în REF, Buc., t. 20, nr. 2, 1975, p. 205—207 ; Al. Dobre, Al. I. Amzuiescu, „Cîntecul epic eroic”, în Ibid., t. 27, nr. 2, 1982, p. 174—175 ; Nicolae Constantinescu, Al. I. Amzuiescu, „Cîntecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte (The heroic epic song. Typology and corpus of texts)”, în Ethnologica, Buc., 1982, p. 170—162.

BÎRGU-GEORGESCU Ligia

Antologie de lirică populară românească. Ed. îngr. și st. intr. de ~, Buc., Minerva, 1980, XXXVIII + 604 p. : *Dragi îmi sînt izvoarele, luna și cu soarele. Cîntece despre natură*, ed. îngr. și pref. de ~, Buc., Minerva, 1983, 319 p.

Bibl. ref. : N. Constantinescu, „Antologie de lirică populară românească”, în Cont., Buc., nr. 14 (1795), 3 apr. 1981, p. 13 ; Maria Cuceu, „Antologie de lirică populară românească”, în AF, II, 1981, p. 318—319.

BÎRLEA Ovidiu

Poetică folclorică (Buc., Univers, 1979, 296 p.) propune o ruptură cu poeticile clasice care s-au ocupat de folc., ce sporesc „opacitatea față de specificul folcloric cu cît sînt urmate cu mai multă fidelitate”. În replică la aceste poetici, sînt relevate „normele populare care condiționează creația poetică”, autorul avansînd cu prudență, „fără evaluări tranșante, atît de dăunătoare într-un domeniu stăpînit de alte orizonturi spirituale și de alte ierarhizări valorice”, pe terenul acestui nou mod de a concepe examenul poetic al producțiilor pop. Din întreaga demonstrație se desprinde ideea că poetica pop. este un domeniu pe deplin autonom, opinie exprimată, într-o măsură mai mare sau mai mică de Hegel, Ramon Menéndez Pidal, Léon Pineau, Otto Böckel, C. Brăiloiu, G. Ibrăileanu, D. Caracostea, la care B. face referiri. Abordarea creației pop. impune o bună stăpînire a ei, „o cunoaștere adîncită a împrejurărilor în care s-a creat opera folclorică, a mentalității populare cu toate resorturile ei și multiplicitatea

formelor de a reacționa la împrejurările din afară". *Poetică folclorică* este, cum s-a spus, „prima cercetare de sinteză, cu adevărat originală și pe deplin adecvată, dedicată acestui subiect, o sinteză care dovedește maturitatea folcloristicii românești în cercetările sale adevărate și reafirmă locul de excepție pe care îl ocupă autorul ei în știința contemporană a folclorului" (Nicolae Bot). În *Folclorul românesc* (Buc., Minerva, I, 1981, 496 p., II, 1983), nu ambiționează să dea un *tratat*, ci o *sinteză*, în care urmărește „să fie puse în lumină rolul funcțional al fiecărei specii folclorice și mai cu seamă caracteristicile stilistice împreună cu modalitățile compoziționale de structurare poetică, menite să exprime cât mai adecvat tematica abordată cu atari mijloace poetice. În subsidiar, am încercat și evaluări cronologice în legătură cu originea și vechimea speciilor folclorice, a unor categorii tematice și stilistice, evident cu aproximația pe care o îngăduie acest domeniu." Cu deosebire nou este ultimul cap. al lucrării, *Încercare de sinteză*, în care sînt dezbătute chestiuni cum sînt: cronologizarea folc., relația folc. rom. cu mitologia greacă și cu cea lat., sistemul de versificație al poeziei pop. rom., zonarea folc. rom. *Eseu despre dansul popular românesc* (Buc., Cartea românească, 1982, 176 p.) este prezentat a fi elaborat de un „nespecialist", ghilimelele modestiei nefiind necesare, întrucît, după cîte știm, coreologii au primit cu interes acest incitant eseu.

Bibl. ref.: Octav Păun, *Folclorul românesc într-o valoroasă lucrare de sinteză*, în *Scînteia*, Buc., LI, nr. 12155, 20 sept. 1981, p. 4; Nicolae Bot, Ovidiu Bîrlea, „*Poetică folclorică*", în *AF*, II, 1981, p. 309—311.

BOT Nicolae

În st. *Dreptul cutumiar și folclorul obiceiurilor* (în *AF*, I, 1980, p. 93—104) sugerează „o posibilă analogie între structura unor texte poetice rituale sau ceremoniale și vechile forme de versificare a legilor, caracteristice se pare mai multor popoare ale antichității, printre care și acelora de pe teritoriul patriei noastre". Sînt invocate în sprijinul tezei cîntecul bradului (socotit a fi cel mai concludent în acest sens), colinde care descriu colindatul (colinde de flăcău, de voinicie), plugușorul și „povestea cununii". Textele amintite au închis în ele o serie de acte

primordiale care prin repetare s-au transformat în reguli „impuse și perpetuate prin obiceiuri și prin poezia lor”. Alcătuiește riguroasa restituire: B. P. Hasdeu, *Studii de folclor*, ed. îngr. și note de ~, pref. de Ovidiu Birlea (Cluj-Napoca, Dacia, 1979, 288 p.).

Alte op.: Cîteva considerații despre folclorul Văii Someșului, în *Samus*, 1976—1977, Dej, 1978, p. 181—188.

Bibl. ref.: I. C[uceu], B. P. Hasdeu, „*Studii de folclor*”, II, 1981, p. 313—314.

BRĂTULESCU Monica

Colinda românească. The Romanian Colinda (Winter-Solstice Songs) (Buc., Minerva 1981, 350 p.) are două secțiuni: st. și index tipologic și bibl. St. dezbate o gamă largă de aspecte: cele mai vechi mențiuni privind colindele; delimitarea colindelor față de alte forme de urare; termenul; practicarea obiceiului; substratul mitologic; influența creștină; repertoriul; tipologia; compoziția; categorii de personaje; formule consacrate; elemente stilistice; versificație. Indexul tipologic și bibl. consemnează doar piesele din Arhiva ICED și din 108 col. tipărite în vol. Trad. indicelui în lb. eng. face lucrarea consultabilă și de către cercetătorii de peste hotare.

CARACOSTEA Dumitru

Bibl. ref.: Adrian Fochi, *Contribuția prof. D. Caracostea la dezvoltarea folcloristicii românești*, în *Analele Academiei Republicii Socialiste România*, an. 113 (1979), Seria a IV-a, vol. XXIX, Buc., 1980, p. 165—172; D. Caracostea, „Am pus pe primul plan literatura noastră populară”, interviu cu o notă de Petre Stroe, în *Manuscriptum*, Buc., an. XII, nr. 1(42), p. 85—95, nr. 2(43), 1981, p. 130—138.

CARAMAN Petru, m. 10 ian. 1980, Iași.

C. a vădit, în tot ceea ce a scris, o profundă cunoaștere a realităților folc., care venea din cercetarea directă ori prin intermediari a numeroase zone folc. Din bogata clg. ce a rezultat din cercetările sale nemijlocite apare postum o selecție reprezentativă: *Literatură populară*, antol., intr., note, indici și gl. de Ion H. Ciobotaru (Univ. „Al. I.

Cuza" — Iași, AFMB, Caietele Arhivei de folc., III, 1982, XLIII + 448 p.). Antol. reține (din cele 920 p. culese de C. și din cele 12 000 p. primite de acesta de la colab. ai săi) 521 texte, grupate în secțiunile: folc. obiceiurilor calendaristice; folc. obiceiurilor familiale; cîntece și strigături; ghicitori; balade; basme. Se impun prin valoarea artistică și prin bogăție colindele (89 texte), baladele și cîntecele de cătănie și război. Chestionarele despre colindat, descolindat, despre înmormîntarea unui tînăr neîn-surat, despre nume de oameni sînt mărturii ale meticulozității, riguroasei discipline științifice ce au caracterizat întreaga activitate a lui C. Vom apela întotdeauna cu cea mai deplină încredere la col. sa, una din cele mai valoroase din întreaga istorie a culegerii folc. rom., o lucrare de referință.

Alte op.: *Descolindatul în sud-estul Europei*, în AF, II, 1981, p. 57—94.

Bibl. ref.: G. Ivănescu, *A 80-a aniversare a profesorului Petru Caraman*, în ALIL, t. XXVI, 1977—1978, p. 269—274; Iordan Datcu, *Un mare etnolog*, în RL, Buc., an. XIII, nr. 3, 17 ian. 1980, p. 19; Ion Ciubotaru, *Moștenirea științifică a profesorului Petru Caraman*, în ALIL, t. XXVII, 1982; Iordan Datcu, *Petru Caraman și Vrancea*, în *Revista noastră*, Focșani, an. XII, nr. 91—92—93, ian.—mart. 1983, p. 1581.

CATRINA Constantin

Drag mi-e cîntecul și jocul. Folc. muz. din jud. Brașov, ed. îngr. de ~, pref. de Emilia Comișel (CCES al jud. Brașov, 1982, 200 p.), „realizare lăudabilă” (apreciază pref.) cuprinde 200 piese culese de folcloriști brașoveni pe parcursul unui deceniu, la care se adaugă cîntece notate de Em. Comișel și V. Medan. Melodiile ilustrează stilurile muz. ale zonei, particularitățile unor genuri. Textele epice apar pe melodii de cîntece propriu-zise iar strigăturile sînt executate pe o melodie arhaică ori sînt scandate. Cele 25 de melodii de joc se remarcă „prin structura ritmică complexă”, „prin diversitatea melodică” (p. 5).

CIUBOTARU Ion H.

Arii folclorice în Moldova: valea Șomuzului Mare, în ALIL, t. XXVI, 1977—1978, p. 71—95; *Arhiva de folclor*

a Moldovei și Bucovinei (AFMB), în AF, I, 1980, p. 191—205; *Folclor poetic. Cîntece și strigături din jud. Botoșani*, antol. alcătuită și pref. de ~, Botoșani, CJÎCPMAM, 1980, 257 p. + 1 h., Petru Caraman, *Literatură populară*, antol., intr., note, indici și gl. de ~, Univ. „Al. I. Cuza” — Iași, AFMB, *Caietele Arhivei de folc.*, III, 1982, XLIII + 448 p.; ~ Silvia Ciubotaru, *Ornamente populare tradiționale din zona Botoșanilor*, Cusături, CJÎCPMAM, Botoșani, 1982, 141 p.

Bibl. ref.: I. C[uceu], „*Folclor poetic. Cîntece și strigături din județul Botoșani*”, în AF, II, 1981, p. 352—353.

CUCEU Ion

Două substanțiale st., care-l recomandă pe autor ca unul din cei mai aplicați cercetători clujeni: *Asupra funcțiilor rituale ale povestitului*, în AF, I, 1980, p. 66—78; „*Sîngeorz-ul*” — un ritual mana în folclorul românesc, în *Ibid.*, II, 1981, p. 201—214 (în colab. cu Maria Cuceu), primul anunțînd o interesantă monografie a povestitului, iar al doilea una despre obiceiurile agrare.

DIACONU Ion

D. nu se mai rezumă, în *Cîntăreți și povestitori populari. Cîteva criterii asupra monografiei folclorice* (Buc., Minerva, 1980, 368 p.), la texte poetice și își depășește și spațiul de cercetare predilect (Vrancea), prin prelungiri în zona Ceahlăului și spre unele loc. transilvănene apropiate. Ni se prezintă, de data aceasta, după un dens st. intr., patru monografii de povestitori pop. Cartea nu este numai una de folc., ci angajează și aspectele etnogr. și dialectale. Se pune mare preț pe textele-convorbiri, fiindcă ele „pot înfățișa mai cuprinzător, în latura etnopsihologiei, mentalitatea țaranului român. Prin urmare răsfrîng chipul propriu al acestuia de a judeca și înțelege viața lui întreagă, cît și pe a colectivității satești în care el se află organic integrat de la naștere pînă la moarte”. Monografierea repertoriului celor patru performeri amintește, de asemenea, sub raport metodologic, concepția consecventă a lui **D.** despre obligația cercetătorului de teren de a se opri exclusiv la exponenții foarte dotați (fie ei cîntăreți ori numai buni cunoscători ai vieții).

Bibl. ref.: Ion H. Ciubotaru, *Ion Diaconu*, „Ţinutul Vrancei”, I—II, în *ALIL*, t. XXII, 1971, p. 217—218; „Interesul meu pentru folclor s-a deşteptat încă din fragedă copilărie”, interviu realizat de Petrache Dima, în *Revista noastră*, Focşani, an. VII, nr. 55—56—57, oct.-dec. 1978, p. 867—871; I. C. Chiţimia, *Ion Diaconu-75*, în *Ibid.*, p. 866—886; Ovidiu Papadima, *Un valoros cercetător al creaţiei noastre populare*, în *România liberă*, Buc., an. XXXVIII, nr. 11133, 13 aug. 1980, p. 2; Octav Păun, *Un strălucit reprezentant al şcolii Densuşianu: Ion Diaconu*, în *Revista noastră*, XI, nr. 88—90, 1982, p. 1489—1491, 1515; Iordan Datcu, *Ion Diaconu şi cultura populară a Vrancei*, în *Milcovia*, Focşani, dec. 1982, p. 20.

DUMITRESCU-BEGU Angela

Alte op.: *Cîntece bătrîneşti şi doine şi Mărul de aur. Basme populare*, în *Cîntecele şi poveştile Oltului*, Buc., Minerva, 1979, p. 237—337 şi 339—515.

FARAGÓ József

Mailand Oszkar şi folclorul românesc, în *AF*, I, 1980, p. 165—179; *Paralele între baladele populare româneşti şi maghiare*, în *Ibid.*, II, 1981, p. 147—156. Ultimul st. este de fapt un indice în care semnalează subiecte comune, fără să „vrea să pună în discuţie originea maghiară sau română a unor sau altor tipuri de baladă, şi nici să decidă în acest sens”. Subiectele sînt: *Mizil-crai*, *Voica*, *Ilincuţa Şandrului*, *Mioriţa*, *Ciobanul care şi-a pierdut oile*, *Meşterul Manole*, *Brumărelul*, *Milea*, *Blestemul mîndrei*, *Logodnicii nefericiţi*, *Inelul şi năframa*, *Năzdravînul*, *Ghiţă Cătănuţă*, *Nevasta vîndută*, *Nevasta fugită*, *Femeia necredincioasă*, *Fata măritată după hoţ*, *Soacra rea*, *Sora otrăvind fratele*, *Fraţii întemniţaţi şi sora*, *Accident la treierat*, *Focul de la Costeşti*.

FLORA Radu

Foaie verde, spic de grâu. Col. de folc. lit. I. Poezia lirică, pref. de ~ (Zrenjanin, Soc. de lb. rom. din P.S.A. Voivodina, Cercul de folc., 1979, 704 p.), vol. apărut sub îngr. unui colectiv (~, Gheorghe Lifa, Miodrag Miloş, Costa Roşu, Teodor Şandru, Iovan Todor), cuprinde lirică pop. bănăţeană din Banatul iugoslav: doine, cîntece satirice

dar și „poezii de autor”. Textele, peste 1000, notate, între anii 1969—1974, într-o transcriere apropiată de cea lit., au fost colectate de o echipă compusă din c. 50 de culegători.

Bibl. ref. : N. B[ot], „Foaie verde, spic de grâu, vol. I, Poezia lirică”, în AF, II, 1981, p. 364—366.

FLOREA Virgil

Elaborează alte teme inedite st. despre ist. folcloristicii transilvănene: *Enea Hodoș și problemele speciilor folclorice*, în AF, I, 1980, p. 180—190; *Culegerile folclorice inedite ale elevilor din Blaj (1876—1879)*, în *Ibid.*, II, 1981, p. 241—266. Descoperitor și cercetător la Londra al vastei corespondențe a lui M. Gaster, face câteva prezentări parțiale ale ei, ca preambul al unei ed. cuprinzătoare: *Artur Gorovei către Moses Gaster*, în *Ibid.*, II, p. 292—297; *M. Gaster despre Mihai Eminescu*, în S, Cluj-Napoca, an. XXXIII, nr. 6, iun. 1981, p. 11—14.

FOCHI Adrian

Dintre caracteristicile esențiale ale creației pop., F. se oprește, în *Estetica oralității* (Buc., Minerva, 1980, 416 p.) asupra uneia singure. Sînt mai întîi amintite contribuțiile anterioare, rom. (B. Delavrancea, N. Iorga, Th. D. Speranția, C. Brăiloiu) și străine (Milman Pary, Albert Bates Lord, Lorenzo Renzi). Cea mai mare atenție se acordă teoriei lui Pary și Lord, fără a i se trece însă sub tăcere unele limite. Recunoscînd elementele noi ce le aduce această teorie, autorul își alege o pistă a sa. Lucrarea are în vedere cu deosebire textul lit. al baladelor pop., fiind construită pe ex. extrase din antol. *Cîntece bătrînești de Al. I. Amzulescu*. Cap., poate cel mai important al cărții, *Repertoriul analitic al formulelor de tipul „loci communes” în cîntecul epic tradițional al românilor*, însumînd 127 asemenea formule și amintind de lucrarea similară întocmită de P. D. Uchov pentru bîlinele rusești, se alimentează tot din cîntecul epic, chiar dacă se fac și unele trimiteri la lirica pop. În *Femeia lui Putiphar* (K 2111). Cercetare comparată de folclor și literatură (Buc., Univers,

1982, 325 p.) examinează subiectul în care, foarte schematic spus, este vorba de „o femeie ce nu-și iubește soțul și se îndrăgostește, în mod nepermis, de un bărbat care-o respinge”. După prezentarea versiunii rom. a subiectului, sînt amplu analizate var., pop. și culte, din alte spații (Orientul antic, Grecia antică, Orientul îndepărtat, Occidentul romanic ș.a.). Subiectul, ni se spune, a apărut la români înainte de așezarea slavilor în Balcani. Materialele rom. se reduc la opt var. și nu se impun prin valori artistice de excepție, însă aceste aspecte nu-l descumpănesc pe autor, preocupat mai mult de vechimea motivului în spațiul nostru, de modul creator în care a fost receptat. În ce constă această originalitate? „Este vorba — precizează F. — de incestul de ordin moral, care angajează pe nașă și pe fin. Iată deci punctul în care materialul românesc se dovedește inovator și unde trebuie să vedem o contribuție specific românească la îmbogățirea și dezvoltarea, pe plan mondial, a subiectului”. St. lui F. excelează prin erudiție și pasiunea cu care subliniază unghiul inedit din care este privit la noi acest subiect de circulație universală.

Alte op.: *Formula adynaton și folclorul român*, în REF, Buc., t. 24, nr. 2, 1979, p. 131—151; *Versiunea românească a unui subiect internațional: iata rău măritată*, Ibid., t. 25, nr. 1, p. 23—40; *Motive esopice în folclorul românesc*, Ibid., t. 26, nr. 1, 1981, p. 15—34; *Structură și cronologie în structura poeziei epice*, în AF, II, 1981, p. 135—146; *Iovan Iorgovan, personaj mitic sau p'ăsmuire artistică*, Ibid., t. 27, nr. 1, 1982, p. 60—77.

Bibl. ref.: C. Mihail, *Estetica limbajului necunoscut*, în Luc., Buc., an. XXIII, nr. 41, 11 oct. 1980, p. 2; Nicolae Constantinescu, *Adrian Fochi*, „Estetica oralității”, în Cont., Buc., nr. 20, 15 mai 1981, p. 9; Sabina Ispas, *Adrian Fochi*, „Estetica oralității”, în REF, t. 26, nr. 2, 1981, p. 225—226; Șerban Cioculescu, K 2111, în R, Craiova, nr. 10 (220), 15 oct. 1982, p. 6.

GHERGARIU Leontin, m. 11 iun. 1980, Cluj-Napoca. *Folcloriști din Sălaj*, în Acta Musei Porolissensis, II, Muzeul de ist. și artă Zalău, 1978, p. 393—412.

Bibl. ref.: Valer Butură, *Leontin Ghergariu (1897—1980)*, în AF, II, 1981, p. 288—289.

GHERMAN Traian

Plugarul sau trasul în apă, în *AF*, II, 1981, p. 157—200.

Bibl. ref.: Ion Cuceu, *Traian Gherman. O sută de ani de la nașterea sa*, în *AF*, I, 1980, p. 208—209.

MAILAND Oszkár

Poezii populare românești din Transilvania, ed. îngr. de Ana Șoit, pref. de Ion Iliescu, Buc., Minerva, 1981, XXXII + 130 p.

Bibl. ref.: Faragó József, *Mailand Oszkár și folclorul românesc*, în *AF*, I, 1980, p. 165—179.

MARKEL Hanni

Strucutra snoavei populare. Cu privire specială asupra repertoriului românesc, maghiar și săsesc din Transilvania (în colab. cu Gabriella Vöö), în *AF*, I, 1980, p. 79—92; *Proveniența poveștilor din culegerea lui Josef Haltrich*, în *Ibid.*, II, 1981, p. 267—287.

MUNTEAN George

În *Interpretări și repere* (Junimea, Iași, 1982, 285 p.) își adună st. de folc. elaborate din 1970 încoace (*Contemporaneizare și statornicie în folclor; Literatura populară și proiecțiile etnosului; Cîntecul popular de dragoste; Doina și dorul — expresii ale spiritualității românești; Meșterul Manole — semnificații ale episoadelor finale*) și altele în care propune pertinente disocieri între lit. pop. și cea cultă. Spre deosebire de prima parte a activității sale, reprezentată de col. *Folclor din Suceava* (1959), etapa de acum este a meditațiilor, în care-și dau întâlnire folcloristul, criticul și istoricul lit. Cele mai bune p. ale cărții aduc „o maturitate de gândire și o lărgime a viziunii, o suplețe a comentariului și o vigoare a cuvîntului, ce ne confirmă încă puterea disociativ-critică și sensibilitatea artistică a lu G. Muntean” (Al. Săndulescu).

Bibl. ref.: Al. Săndulescu, „*Interpretări și repere*”, în *RL*, Buc., XV, nr. 52, 23 dec. 1982, p. 10.

MUŞLEA Ion

Excurs memorialistic dens și sobru, *Din activitatea mea. Contribuții la cunoașterea mișcării folcloristice românești între anii 1925—1965* (în *AF*, I, 1980, p. 5—48) prezintă primele contacte cu folc. ale lui **M**, în anii studilor, anii în care este șef de lucrări la Muzeul etnogr. din Cluj, pentru ca apoi să pună accent pe contribuția sa la înființarea Arhivei de folc. a Acad. Rom., în cadrul căreia organizează clg. de materiale, prelucrarea lor și editarea *AAF*. De mare interes sînt însemnările sale despre folcloriști ca A. Gorovei, Tr. Gherman, R. Vuia, Ad. Schullerus, P. Caraman, I. Diaconu, V. Butură, Ov. Bîrlea, Gh. Pavelescu, I. Taloș („unul din cei mai tineri și dotați cercetători ai folclorului nostru”). Revelatoare sînt însemnările despre L. Blaga, împreună cu care a lucrat la Bibl. Acad. din Cluj (1951—1952) și cu care dorea să realizeze o lucrare despre bisericile de lemn din Transilvania. Alte p. amintesc relațiile sale cu o serie de personalități de peste hotare.

NEAGU Gheorghe I.

Cîntece și Jocuri de copii, ed. îngr., pref., bibl. și index bibl. de ~, Buc., Minerva, 1982, 160 p.

Bibl. ref.: Octav Păun, *O valoroasă antologie de folclor.*, în *România liberă*, Buc., XLI, nr. 11951, 1983, p. 2; Ion Cuceu, Gh. I. Neagu, „Cîntece și jocuri de copii”, în *Trib.*, Cluj-Napoca, XXVI, nr. 17, 1983, p. 2.

NIJLOVEANU Ion

Basme populare românești (seria *FOM*, Buc., Minerva, 1982, XLIII+849 p.), alcătuită la îndemnul lui D. Caracostea și adoptînd ordonarea textelor din *Antologie de proză populară epică* de Ov. Bîrlea, cuprinde basme fantastice, basme nuvelistice, basme cu animale, basme-snoave și snoave, legende, culese din jud. Olt, numai cîteva provenind din jud. Vaslui, com. D. Cantemir. Înregistrate, cele mai multe, pe bandă de mg. „de la talentați povestitori mai vîrstnici”, transcrise cu grijă pentru culoarea locală a lb., selecționate după criteriul estetic, prozele din col. lui **N**. propun o bogată și originală vatră folc. În timpul clg. autorul a efectuat interesante experimente (relevante în nota la ed.).

Bibl. ref.: Gh. Bulgăr, „Basme populare românești”, în *RL*, XVI, 31 mart. 1983, p. 9.

OPRIȘAN Horia Barbu

Teatru fără scenă. Evocări ale unor spectacole, personaje și interpreți ai teatrului popular românesc, pref. de Ovidiu Papadima (Buc., Meridiane, 1981, 292 p.) este o prospec-tare nemijlocită a realității folc., cu deosebire cea din Moldova (unde întâlnește 182 de titluri de manifestări teatrale) și Bucovina. Noțiunea de „teatru pop.” este pentru O. foarte laxă, în ea încăpînd și urăturile copiilor, colindele, petrecerile la priveghi, folc. riturilor agrare de fertilitate, Accentul cade pe spectacolele cu text și spectacolele cu măști. Prin imensa cantitate de însemnări făcute *sur le vif*, st. își merită bunele aprecieri formulate de Ov. Papadima („o carte seducătoare, dolidora de viață trăită ca nefolclorist, care va fi însă, desigur, de folos și cercetătorului vieții culturii noastre populare”) și Ileana Berlogea („Este o carte unică în felul ei, atît prin bogăția informației, cît și prin structura ei memorialistico-eseis-tică”).

Bibl. ref.: Octav Păun, *Teatru folcloric*, în *România liberă*, Buc., an. XXXIX, nr. 11502, 22 oct. 1981, p. 2; Romulus Vulcănescu, „*Teatru fără scenă*”, în *RL*, Buc., an. XV, nr. 4, 21 ian. 1982, p. 16.

OPRIȘAN Ion

Sugestii pentru studierea și delimitarea prozei populare în perspectivă estetică, în *RITL*, Buc., t. 26, nr. 4, 1977, p. 503—511; *Considerații asupra tradiției istorice populare*, în *Memoriile Secției de științe filologice, literatură și arte*, seria a IV-a, t. I, 1977—1978, p. 135—142; *Investigații asupra mitologiei dacilor (II)* [la B. P. Hasdeu], în *Manuscriptum*, Buc., IX, nr. 2, 1978, p. 101—113; *Funcțiile artistice ale etnicului la M. Sadoveanu. I. Instituții și ocupații statornice din străvechime*, în *RITL*, t. 28, nr. 4, 1979, p. 561—568; *Circulația textelor scrise în cultura română. Repere*, în *Ibid.*, t. 29, nr. 4, 1980, p. 555—556; *Ovidiu Papadima la 70 de ani*, în *Buletinul Societății [de științe filologice]* pe anul 1980, p. 37—40.

PAPAHAGI Tache

Unic în lit. de specialitate din țara noastră, *Mic dicționar folcloric. Spicuri folclorice și etnografice*, ed. ingr. și pref.

de Valeriu Rusu, (Buc., Minerva, 1979, XXXV+546 p.), este o lucrare de referință. Cele 101 cuvinte-teme (primul dintre ele este consacrat unor probleme teoretice) din dicționar sînt elaborate pe baza unei întinse documentații livrești și a unei îndelungate observări nemijlocite a fenomenului dialectal, folc. și etnogr. nord — și sud-dunărean. Art. îmbrățișează o mare diversitate de aspecte folc. și etnogr.: sărbători calendaristice, obiceiuri nelegate de date fixe, obiceiuri în legătură cu marile evenimente din viața omului, personaje folc., realiste și fabuloase, părți ale corpului omenesc, diverse obiecte, animale, păsări, astronomie pop., fenomene naturale ș.a. Toate art. sînt tratate în perspectivă comparată. Trad. în două lb. a titlurilor și bogăția citatelor în lb. de origine facilitează și accesul cercetătorului străin la această carte. P. practică un comparativism fără prejudecăți. Adîncirea st. de acest fel va avea ca rezultat descoperirea comunităților folc. cu alte popoare: „multe din aceste elemente sau teme, considerate azi ca fiind izolate și, deci, proprii, ca origine, folklorului unui popor, se vor dovedi că au fost sau că sînt tot atît de cunoscute și de alte popoare”. *Grai, folklor, etnografie*, ed. și pref. de Valeriu Rusu (Buc., Minerva, 1981, XIV + 737 p.) cuprinde, pe lîngă reeditarea unor lucrări clasice cum este *Graiul și folklorul Maramureșului*, importantul curs univ. *Etnografie lingvistică română*.

Bibl. ref.: Traian Herseni, *Tache Papahagi, „Mic dicționar folcloric. Spicuri folclorice și etnografice”*, în *Ethnologica*, Buc., 1979, p. 128—129; Iordan Dateu, *Un excelent instrument de lucru*, în C, Iași, an. XV, nr. 12, 21 mart. 1980, p. 5; Paul Simionescu, *Tache Papahagi, „Grai folcloric, etnografie”*, în *REF*, Buc., t. 27, nr. 2, 1982, p. 176—177.

PAVELESCU Gheorghe

Orientări folcloristice în „Tribuna” din Sibiu, în *Repere sibiene*, II, Sibiu, 1980, p. 223—233; *Orientări folcloristice [în „Telegraful român”]*, în *Studii și comunicări*, II, Sibiu, 1980, p. 25—36; *Cercetări de etnoiatrie în sudul Transilvaniei*, în, *Ibid.*, III, p. 27—33; *Cercetarea culturii popu-*

lare din România în ultimele decenii, în *Ibid.*, IV, 1982, p. 81—102; *Tradiție și contemporaneitate în cultura sălișteană*, în *Ibid.*, p. 173—176.

PAUN Octav

Vol. ~, Silviu Angelescu, *Folclor din Dâmbovița* (Univ. din Buc., Cercul integrat de folc., 1978, 378 p.) aduce un nr. însemnat de basme dintr-o zonă mai puțin cercetată. Modelul declarat al col. este *Antologie de proză populară epică* de Ov. Bîrlea, neurmat însă și în transcrierea cu semne diacritice a textelor, zona fiind, se spune în pref., puțin deosebită sub raport dialectal de lb. lit. La realizarea col. au contribuit studenții Magdalena Anghelescu-Popa, Mihai Coman, George Cușnarencu, Corina Ciobotă, Valentina Crăciun Laori, Olguța Iordache, Alexandru Mușină, Florin Râpă, Constantin Sorescu, Luminița Tomescu și Liliana Vasu.

POP Dumitru

Folclor din zona Codrului (CÎCPMAM al jud. Maramureș, Baia Mare, 1978, 416 p.), în care include și mai vechea *Poezii populare din Sălaj* (1962) cuprinde 500 texte, reproduse „într-o formă cât mai apropiată de aceea în care au fost spuse în graiul interpreților” și grupate astfel: cîntece de oprimare socială, amărăciune și necaz; de înstrăinare și însingurare; de cătănie și război; istorice; de leagăn; de dragoste; satirice; de lume și petrecere; strigături la joc; balade; cîntece de nuntă; bocete; colinde; cîntece de colindat; mulțăminte după colindă; cîntece din jocurile copiilor; ghicitori; descîntece. St. intr. (p. 9—78) este o cuprinzătoare prezentare a vieții etnofolc. a spațiului cercetat.

Alte op.: *Plugușorul — sinteză folclorică românească*, în *Studii și comunicări*, IV, Sibiu, 1982, p. 145—172.

Bibl. ref.: Nicolae Bot, *Dumitru Pop*, „*Folclor din zona Codrului*”, în *Ș.* Cluj-Napoca, an. XXX, nr. 8, aug. 1979, p. 53—55; I. Chiș-Ster, *Dumitru Pop*, „*Folclor din zona Codrului*”, în *AF*, I, 1980, p. 214—216.

POPESCU Ion Apostol

Funcția dealiului în basm și poveste, în *Vatra*, Tg. Mureș, an. III, nr. 2, febr. și nr. 3, mart. 1973; *Frumoasa*

privighetorilor, basme și povești armenesti, Dacia, Cluj, 1974; Arta picturii pe sticlă în familia Feur de la Nicula, în Samus, Dej, 1978, p. 78—85; Folclorul și etnografia în viziunea lui Ion Pop Reteganul, în Ibid., 1979, p. 149—157;

Bibl. ref.: Ion Buzași, *Orașii de nuntă someșene*, în *Tr.*, Sibiu, IX, nr. 1, ian. 1980, p. 53; Șerban Cioculescu, *Folcloristica*, în *RL*, Buc., an. XXIII, nr. 50, 11 dec. 1980, p. 7.

ROBEA Mihail M.

Folclorul poetic din Stroești-Argeș (Buc. Soc. cultural-științifică „Stroești-Argeș”, 1980, 248 p.) este „prima monografie a unui sat argeșean”.

ROȘIANU Nicolae

Eseuri despre folclor (Buc., Univers, 1948, 264 p.) reține atenția, pe lângă problematica raportului dintre stereotipie și originalitate, prin meditațiile, din *Avertisment*, asupra metodologiei cercetării. Autorul aprobă laturile profitabile din punct de vedere științific ale metodelor moderne de cercetare, însă respinge diletantismul, absolutizarea anumitor metode, „formalizarea” cercetării, investigațiile hibride, experimentele gratuite, ermetismul, „limbajele secrete”.

Alte op.: *Maxima populară rusă și corespondentele românești*, Buc., Univers, 1979, p. 276 p.

RUXĂNDIOIU Pavel

Elemente etnografice în structura imaginii liricii populare, în *FL*, Tim., IV, 1977, p. 135—141; Mihai Pop, ~, *Folclor literar românesc*, ed. a II-a, Buc., EDP, 1978, 380 p.

Bibl. ref.: Dumitru Pop, Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, „Folclor literar românesc”, în *Lb. lit.*, Buc., 1976, nr. 2, p. 539—541; Șerban Angelescu, Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, „Folclor literar românesc”, în *AF*, I, 1980, p. 213—214.

SCHUSTER Friederich Wilhelm

Aus meinem leben. Erinnerungen. Gedichte. Übersetzungen. Aus der Volksdichtung der Siebenbürger Sachsen. Herausgegeben von Horst Schuller Anger (Buc., Kriterion, 1981, 310 p. + 14 il. [*Din viața mea. Amintiri. Poezii. Traduceri. Din poezia populară a sașilor din Transilvania*, ed. îngr. de ~].

ȘERB Ioan

Cîntecele și poveștile Oltului. Zonele Scornicești, Drăgănești-Olt, Corabia, st. intr. de ~ (Buc., Minerva, FOM, VII, 1979, XXXIII + 852 p.); Romulus Vuia, *Studii de etnografie și folclor*, antol. de Mihai Pop și ~, text stabilit de Florica Șerb (Buc., Minerva, vol. II, 1980, 610 p.); *Poveștile lui Făt-Frumos. Basme fantastice*, ed. îngr. de ~, pref. de Valeriu Filimon (Buc., Minerva, 1982, XVIII + 189 p.).

Bibl. ref.: Ovidiu Papadima, Romulus Vuia, „Studii de etnografie și folclor”, în *Scînteia*, an. L, nr. 11936, 7 ian. 1981, p. 4.

ȘEULEANU Ion

Alte st. care conturează monografia închinată folc. nupțial: *Chemarea și formula de chemare la nuntă*, în *AF*, I, 1980, p. 150—117; *Cîntecul „curunii la fată”*, în *Ibid.*, II, 1981, p. 234—240.

TALOȘ Ion

În *Corpusul folclorului românesc: cimilitura* — Din experiența unui colectiv de cercetare clujean (în *AF*, I, 1980, p. 49—65) prezintă coordonatele acestei lucrări începută în an. 1976 și întocmită împreună cu I. Cuceu și Virgil Florea. După ce a dat o lucrare fundamentală despre motivul jertfei creației, se preocupă de motivul mioritic în st. *Miorița în Transilvania* (în *Ibid.*, II, 1981, p. 95—134), în care avansează o ipoteză privind semnificația — obscurizată de trecerea timpului — unor versuri cuprinse în nucleul „înfruntarea ciobanilor” din colindele mioritice transilvănene. Răspunsul tinărului cioban („Nici mioritice transilvănene. Răspunsul tinărului cioban („Nici pușcat, nici săgetat. / Fără capul jos luat”) dat celor ce-i

pregătesc moartea ar exprima dorința ciobanului de a fi decapitat, de a i se rezerva o moarte cinstită, „respectabilă, care permite o existență postumă”. Se dă astfel și o replică pasivității despre care s-a vorbit și se face trimitere la situația similară din basme, unde eroul negativ este decapitat: „Într-un asemenea caz s-ar înțelege de ce tânărul propune luarea capului: probabil pentru că aceasta ar putea să aibă loc abia în urma unei lupte bărbătești, care poate fi câștigată după ce adversarul a fost înfipt în pământ pînă la gît, după care i se poate reteza capul. Preferința lui pentru decapitare echivalează cu o șansă cerută de cioban. Și dacă totuși tânărul ar avea norocul de a pierde, să fie înmormîntat după cum cere el.”

Alte op.: *Solomonarul — în credințele și legendele populare românești*, în *ALIL*, XXV, 1976, p. 39—53.

VÖÖ Gabriella

Tréfás népi elbeszélések. Snoave populare, Buc., Kriterion, 1981, 392 p.; ~, Lucia Iștoc, *Modele cognitive și artistice într-un ecosistem: Cheile Turzii*, în *AF*, II, 1981, p. 215—233.

SCURTE DATE BIOGRAFICE ale unor folcloriști cuprinși în vol. I:

Cardaș G., m. 19 apr. 1983, Buc.

Herseni Tr., m. 17 iul. 1980, Buc.

Istrătescu-Tzurea Alexandrina, m. 24 iul. 1979, Buc.

Morariu Tiberiu, m. 30 nov. 1982, Cluj-Napoca

Otescu Ioan, m. 1932, Buc.

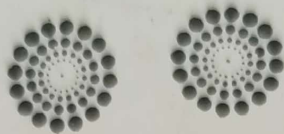
Pascu George, m. 16 apr. 1951, Zlatna

Popescu-Segarcea Stelian, m. 18 dec. 1977, Carei.

IORDAN DATCU

Dicționarul FOLCLORIȘTILOR

Acest dicționar nu e numai „omagiul de recunoștință adus celor puțin cunoscuți care au cules folclorul neamului lor” – așa cum s-a spus, pe bună dreptate – ci și un indispensabil instrument de lucru, nu numai pentru folcloriști, ci și pentru istorici literari și pentru orice iubitor și studios al culturii noastre românești.

OVIDIU PAPADIMA

EDITURA LITERA

Lei 27

Acest dicționar nu e numai „omagiul de recunoștință adus celor puțin cunoscuți care au cules folclorul neamului lor” – așa cum s-a spus, pe bună dreptate – ci și un indispensabil instrument de lucru, nu numai pentru folcloriști, ci și pentru istorici literari și pentru orice iubitor și studios al culturii noastre românești.

OVIDIU PAPADIMA

EDITURA LITERA

Lei 27